

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25 —; za inostranstvo Din 40 —; neobvezno.

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica šte. 5/L
Telefon šte. 72, ponoči tudi šte. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. — Telefon št. 409.

Podružnici: Maribor, Barvarska ulica št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri pošt. čerk. zavodu: Ljubljana št. 11.843. — Praha číslo 78.180. — Wien, Nr. 105.241.

Velikonočna številka

„Jutra“

obsega 40 strani in vsebuje m. dr. sledeče sestavke in članke:

Izjave ministra Beneša, sen. predsednika Klofača, poslanika Hoffingerja (str. 3).
Literarne prispevke Zupančiča, Levstika, Golarja, Gradnika, Milčinskega, Albrehta, J. Kozaka, Gruma, Zofke Kvedrovo in drugih (str. 17, 18, 19).
Prekmurje (str. 22 — 25).
Akademijski kolegij v Ljubljani (str. 20 — 22).
Napredno prosvetno delo (str. 31).
Rojaki za širokim morjem (str. 15).
Pirhi za otroke (str. 27, 28).
Poleg tega naše redne nedeljske in tedenske rubrike ter feljtone.

Današnja številka stane 3 Din; prihodnja redna številka „Jutra“ izide v sredo zjutraj.

Ljubljana, 2. aprila.

Velika noč je praznik mladega zelenja, obnove življenja, spomladnega presa solnčnega, vstajanja, vuzma, vigradi, samih prijaznih dogodkov, ki so sicer vsako leto isti, pa vendar vsakokrat novi in dobrodošli. Nešteto je prilik in prispodob, dobrih nauk in izjav, ki se dajo bolj ali manj verjetno spraviti v zvezo s temi prirodnimi dogodki in skupni akord teh dobrih nauk je zopet le ta, da bo vse, kar se je preživelo, šlo ono pot, kakor laniški sneg, ki pa je bil svojčas potreben in ki je storil dolžnost, kakršno je od njega zahtevala njegova doba — mesto njega pa pride mlado zelenje in cvetje in mlado delo in oranje po njivi.

Vstajenje naroda je v tem, da se uveljavi njegova ideja, da moralna moč in zavest in organizatorne sile ter program dela in cilj tvorijo živo enoto, katere se vsi zavedamo. Za trenotek smo po dolgem trpljenju Srbi, Hrvati in Slovenci zasijali v en sam plamen istovetne volje v letu 1918, ki je bilo leto našega vstajanja. Od takrat naprej pa smo v permanentni krizi, in politična kriza, kriza današnjega režima, je le delen pojav in simptom večjega dogajanja ali stanja.

V ujedinjenju smo prinesli vsak svojo politično formo, svoj kalup mišljenja. Nismo prišli zrevolucionirani, ne dozoreli. Odtod vsa mizerija mišljenja, ves dualizem, čustvovanja, razdvojenost med Jugoslovenstvom in Slovenstvom, Hrvatstvom in Srbstvom, med nastajajočo demokracijo in osemnajstletim vekom, ki nam je vcepljen. Najprej in najživlje se čuti ta razdvojenost v političnem življenju, ki je najbolj neposredno ter v parlamentarni državi najbolj pereče. Povsod drugod smo še daleč nazaj v starih dedščinah. Tu pa, kjer imamo vsak dan dodira med seboj, se izkazuje, da so vse stare oblike nedostopne, vse stare stranke in programi ne le nepopolne, marveč neuporabne.

Pred dvema letoma, ob volitvah, smo še čitali federacijske manifeste in proti skupni fronti separatistov se je postavil skupni Narodni blok, potem je prišel eksperiment z neenako vpregjo, eksperiment, ki je imel vsaj to dobro stran, da je zlomil fundament separatistične ideje. Ustvarja se polagoma, toda zanesljivo, likvidacija manjših in plebskih strank, pripravlja se, ne neposredno, toda po smeri razvoja ona politična formacija, ki postaja v naši državi vedno bolj neobhodno potrebna. Pojavljajo se konture velike drž. stranke, ki mora v sebi koncentrirati vse, kar je pošteno, sposobno in idejno enotno. Pripravlja se to, kar je od nekdaj v našem programu in v naši smeri.

Eksperimenti se ponavljajo, iz njih ljudje ne prihajajo neizpremenjeni. Le oni, ki stoje popolnoma ob strani, ne vedo, kaj bi. Zaletajo se v zid in čepe pred njim. Naprej ne vedo, nazaj ne smejo. V tem oziru daje klasičen primer politika SLS. Čez sedem let že butajo klerikalci v sam obstoj naše mlade države, sedem let varajo slovensko ljudstvo s praznimi obljubami, z nedelavnostjo in nesposobnostjo pa mu izpodjedajo napredek ter celo možnost eksistence. Sedaj, ko že sleherni njihov pristav uvideva, da je v svojo lastno škodo pomagali vzdrževati v klerikalnih rokah malone celotno parlamentarno zastopstvo Slovencev in ko se dan za dnem pojavljajo v klerikalni stranki novi upori proti brezvestnim voditeljem, skuša politikujoča duhovščina s podvojeno silo in povečano zlorabo cerkve in vere znova zaslepi slovensko ljudstvo. Poslednji obupni poskus je to za SLS ter preračunjen samo še na instinkte lahkovernih množic. Obup SLS pa je vsakodnevno večji, ker gospoda čuti pod seboj potapljajoče se ladjo. Vsi napori zadnjih mesecev, tudi oni gospoda nadpastirja, so ostali docela breuspešni. Že sam napredek časa žene tudi SLS k definitivnemu polomu. Zavedamo se, da se take močnejše zgradbe, kakor je bila svojčas SLS, ne zruši čez noč. Zato

Definitivni prelom med Radićem in Pašićem

Radikalni klub odobril Pašićevo stališče. — Radić: S Pašićem nimamo ničesar več opraviti. Naša ostavka je perfektna. — Današnji ministrski svet. — Pašićev taktični načrt. — Pred razcepom v radikalni stranki.

Beograd, 2. aprila. p. Danes je padla pričakovana odločitev radikalnega kluba. Pašić je dobil zaupnico in klub je odobril njegovo stališče, da se Radićeve zahteve odklonijo. S tem je usoda današnjega režima zapečaten. Radićevci s pravom smatrajo, da pomenja odločitev radikalnega kluba definitivni razhod Pašića z Radićem in da je smatrati njihove ostavke za sprejete.

Pašić je proti večeru poslal Radiću sicer še ponovni poziv, naj opusti svojo zahtevo ter se sklical za jutri ob 11. dopoldne sejo ministrskega sveta, na kateri naj bi se Radić še definitivno izjavil, toda vse kaže, da je to le formalnost. Verjetno je, da se radićevski ministri seje ministrskega sveta sploh ne bodo več udeležili. Pavle Radić je sicer danes poskušal konstruirati razne kompromisne formule, a se mu ni posrečilo.

Pašićeva taktika kaže, da se zaveda težke situacije, v kateri se nahaja. Ministriški predsednik bi se rad izognil demisijske celokupnega kabineta ter skuša stvar zasukati tako, da bi se po izstopu radićevcev izvršila le rekonstrukcija vlade. Na mesto radićevcev naj bi vstopila ena ali več dosedanjih opozicijskih strank. Ves dan so se v tem smislu vršili od radikalne strani razni poskusi in zlasti se je mnogo govorilo, da je mogoča obnova Narodnega bloka. Kar se tiče samostojnih demokratov, ti ne vidijo možnosti take kombinacije, a malo verjetno je tudi, da bi je mogli radikalni v tej situaciji dobiti iz vrst ostale opozicije. Davidović je svojo izjavo v današnjem »Vremenu«, ki so jo radikalni optimistično tolmačili, popoldne demantiral.

Kakor vse kaže, bo Pašić na jutrišnji seji ministrskega sveta zavzel glede rešitve krize gori navedeno stališče. Ako bi mogel prezentirati nadomestilo za HSS, bi ta načrt gotovo tudi uspel. Tako pa je skoraj gotovo, da bo Pašić le prisiljen podati tekom jutrišnjega dneva demisijsko celokupne vlade.

V političnih krogih se mnogo diskutira o tem, ali bo Pašić potem sploh še po-

Kriza še ne bo rešena

Beograd, 2. aprila. p. Iz okolice Ljube Jovanovića se razširjajo vesti, da je izključena vsaka kombinacija s Pašićem. Razvoj po ložaja predvidevajo sledeče: Pašić bo podal demisijsko vlado in verjetno je, da bo takoj dobil mandat za sestavo nove vlade. On bi se obrnil na vse opozicijske stranke, razen radićevcev, ki baže pristajajo na vse kombinacije, v katerih bi ne bilo Pašića. Pašić seveda pri opozicijskih strankah ne bi uspel, samo za samostojne demokrate se ne ve, kakšno stališče da bodo zavzeli. Po Pašiću bi dobil mandat za sestavo vlade St. Radić, toda tudi on ne bo uspel in potem pride na vrsto Ljuba Jovanović, ki bi poskusil sestaviti vlado, v katero bi šel del radikalov, radićevcev in ostale opozicijske stranke.

Okolica Pašića pa je nasprotno zelo optimistična in Pašić sam zelo dobro razpoložen. Pašićevci obračajo veliko pozornost na obnovo nacionalnega bloka in govore o njej z velikim optimizmom. Posebno važnost pripisujejo politični krogovi dejstvu, da je dospel v Beograd dr. Žerjav, o katerem pravijo, da je pristal na nacionalnega bloka.

Glede na te vesti je treba seveda povdariti, da se drže samostojni demokrati odločno v smislu dosedanjih izjav Sv. Pribečevića, katere bo ponovil tudi na nedeljskem shodu v Senti. Naravno, da je dr. Žerjav popolnoma solidaren z g. Pribečevićem.

Tudi voditelji Davidovičeve, muslimanske klerikalne in zemljoradniške stranke so ime li predpoldne sejo, na kateri so razpravljali o političnem položaju. Sklepi niso znani, toda razširilo se se vešči, da pristajajo na vsako rešitev, tudi s Pašićem...

Opoldne se je pojavila vest, da so radićevci postavili sledeče zahteve: da postane St. Radić ministriški podpredsednik brez portfelja, prosvetno ministrstvo naj dobi P. Radić, agrarno reformo pa podpredsednik HSS Predavec...

smo potrpežljivi. Prav tako imamo baš na bivši Avstriji dovolj zadoščenja kot dokazu, da se tudi veselila razbijajo. Dolgo se je umetno zadrževal ta njen proces in s silo so ga zadušili. Ko je dozorel, je prišla eksplozija čez noč. SLS čaka ista usoda, ako se ne bo znala pravočasno pregrupirati in reformirati ter pridružiti nastajajoči novi veliki vsedržavni politični formaciji. Z glupostjo, prevartstvom in z Rimom se v Jugoslaviji ljudstva ne da več držati na uzdah in v temi.

verjen mandat za sestavo nove vlade. V radikalnem klubu se je danes formalno pokazal razcep. Na strani Lj. Jovanovića je sicer le par poslancev, toda vendar se smatrajo današnji dogodki za pojav, ki bo imel za radikalno stranko najdalekosežnejše posledice.

Beograd, 2. aprila p. Nocoj je St. Radić v svojem kabinetu prejel večjo skupino novinarjev, ki so ga z ozirom na izjavo ministra Uzunovića vprašali, kaj sedaj? Radić je odgovoril: »Mi s Pašićem nečemo več razgovarjati. O čem naj se tudi razgovarjamo? Zakaj so v radikalnem klubu izglasovali zaupnico Pašiću? Naj ima Pašić zaupnico, vendar tu gre za delo v Narodni skupščini, 90 poslancev opozicije in 58 naših zahteva, da parlament dela. To je 148 poslancev pa tudi med radikali jih je dosti, ki so za to, torej večina parlamenta. Zato je Pašić napačno napravil vprašanje zaupnice. Novinarji so opozorili Radića na Uzunovićevo izjavo, da radikalni klub ni samo izglasoval zaupnico, temveč da je glasoval tudi za tolmachenje g. Pašića. Radić je nato odgovoril: »E, potem toliko slabše. To pomeni, da nimamo nobenega stika več s Pašićem. Potem je kriza sigurna. O novem sestanku s Pašićem ni niti govora. Mi ne bomo več prišli na sejo vlade, ker je naša zahteva definitivno odbita, je naša ostavka perfektna. Mi se s Pašićem ne bomo sestali, razen ako nas povabijo. Pavle Radić: Pismo! St. Radić: Da, bogme pismo. Mi jutri ne pridemo v ministrski svet, naša ostavka je sprejeta, s Pašićem smo prekinili. Nas se ne tiče borba Pašić-Ljuba Jovanović. Ne ki radikalni minister nas dolži, da izživamo krizo radi medijumskih žrebetih, dasi tam koljejo žrebeta. Do sedaj je bilo zaklanih 100 žrebet in mi jih ne bomo imeli za vojaško potrebo, temveč jih bomo morali kupovati v Italiji.« St. Radić se je opravičil z novinarji, kateri so odšli v najglobljem prepričanju, da je koalicijski RR odzvonilo.

Vodilni politiki opozicije o sedanji krizi

Beograd, 2. aprila. r. Današnje »Vreme« je priredilo anketo o sedanjem političnem položaju in objavlja mišljenja posameznih opozicijskih politikov.

Šef samostojnih demokratov Sv. Pribečević je izjavil: Jaz sem o teh zadevah dovolj povedal na 64 zborovanjih, ki sem jih imel med ljudstvom. Moje mišljenje pozna cela država. Mi smo dobre volje in tudi v opoziciji se nam godi slajno. V nedeljo grem na svoj 65. zbor v Sento. Kaj hočete, da vam rečem več!

Ljuba Davidović je izjavil, da je moral priti do spopada med radikali in radićevci. »To je logična posledica politike, ki ni bila zasnovana na iskrenosti. Če se bo ta spor zameškal, bo jutri nastal zvon. Mi nismo proti Pašiću kot osebi. (Pred dobrim letom je Davidović izjavil, da ne bo nikdar več sodeloval s Pašićem). Smatramo, da se sedanjí režim odlikuje po brezsklonitosti in korupciji vsake vrste. Mi nismo proti Pašiću, ki je stal že na čelu dobrih vlad, toda odločno nasprotujemo sedanjemu režimu.

Mehmed S. p. a. h. smatra, da je zahteva radićevcev glede hitrega sklicanja skupščine popolnoma opravičena. Glede vstopa v vladu je dejal, da bo težko šlo. Kot glavnega krivca sedanje brezsklonitosti smatrajo muslimani Pašića.

Dr. Kulovec pa je kot predstavnik klerikalcev izjavil: »Če bi bil dr. Korošec markar neoficijsko stavil kake ponudbe za vstop v vladu, bi te ponudbe ne bile nezna ne niti grenj niti klubov.

Značilna izjava radikalnega poslanca

Beograd, 2. aprila p. »Vreme« objavlja karakteristično izjavo bosanskega radikala Koste Majkića, ki pravi, da izstopi iz radikalnega poslanskega kluba, če bodo radikali še nadalje sodelovali z radićevci. Majkić besno napada St. Radića in ga med drugim imenuje lažnika. Kar Radić obljubi, ne drži! Majkić zaključuje svojo izjavo sledeče: »Kakršen je bil, takšen je sedaj, tak bo ostal in tak bo propadel. Jaz bi mu ne verjel več, pa če bi mi dejal, da je mleklo belo.«

Davidović demantira

Beograd, 2. aprila p. Davidovićev klub je nocoj izdal komuniké, v katerem pravi, da izjava v današnjem »Vremenu« ni točna in da je tendenciozno tolmačenje današnje »Reči«. Kere niti Davidović, niti njegov klub ne more vstopiti v nobeno vladu, kateri bi načeloval Pašić.

Odločilni dogodki včerajšnjega dne

Konferenca pri Pašiću in avdijske v dvoru. — Poskusi za kompromis. — Izjave radikalnih in radićevskih prvakov.

Beograd, 2. aprila p. Današnji dan je bil silno živahen. Mnogi poslanci so se vrnili v Beograd, radikalov je navzočih okrog 100. V parlamentu je bilo ves dan silno živo. Pri Pašiću so se že zgodaj dopoldne pričele konference, katerih so se udeleževali mnogi radikalni ministri in prvaki. Zelo se je opazilo, da se je okrog 10. ure podal po razgovoru s Pašićem posl. Janjić h Stjepanu Radiću s katerim se je dal časa razgovarjal. Radić se je govorila, da gre za kompromisno formulo po oni stari: »Vol sit, koza cela«. Ob pol 11. je prišel Pavle Radić v ministriško predsedništvo, kjer se je razgovarjal z nekaterimi radikalnimi voditelji. Šele ob pol 1. ga je sprejel Pašić. Razgovor je bil kratek.

Med tem je bil od pol 11. do četrta na 12. na dvoru minister Srškić.

Po konferenci s Pašićem sta odšla oba Radića v dvor. Po avdijski je izjavil St. Radić novinarjem: »Poročala sva kroni, ker smatram za potrebno, da kralja vedno obveščamo o vsaki situaciji. Vztrajamo pri tem da se sela Narodna skupščina skliče za 8. april. V slučaju ako radikalni klub našo zahtevo odbije, smatramo, da so naše ostavke definitivne.« Z Radićem je bil na dvoru minister Uzunović.

Popoldanski dogodki so se vrstili zelo hitro. Seveda je največjo pozornost vzbujala seja radikalnega poslanskega kluba. Iz komunikéja je razvidno, da je večina kluba izglasovala Pašiću proste roke ter sprejela tolmachenje vlade, da se odgoditev parlamenta ne more preklicati. Konstatira pa se tudi organiziran nastop pašićevcev, proti Ljubi Jovanoviću in njegovim prijateljem, katerim se je odrekla beseda na dokaj brutalen način, na katerega so Ljuba Jovanović in njegovi prijatelji energično reagirali. Grupa Ljube Jovanovića je sicer neznatna in je štela danes samo pet poslancev: Ljuba Jovanovića, Veljo Vukičevića, Milorada Vukičevića, Bugarskega in Vlakjo Kostića. Na seji je bilo okoli 95 poslancev, službeno pa se trdi, da jih je bilo 127, od katerih je glasovalo pet proti Pašiću, 122 za zanj.

Značilno je, da je to prvi slučaj, da je Ljuba

ba Jovanović nastopil v tako odločni borbi kar pomeni popoln in definitivni razkol med njim in Pašićem.

Ob 6. popoldne se je zbralo mnogo radikalnih prvakov pri Pašiću, ki je z njimi konferiral. Ob 6.15 je prišel v predsedništvo vlade Pavle Radić, in ostal tam 10 minut. Pašić je pavel Radića obvestil o sklepu radikalnega kluba. Pavle Radić je nato takoj odšel na dvor in ko je odhajal od tana, je izjavil novinarjem na vprašanje ali ga je Pašić obvestil o odločitvi radikalnega kluba: »Da, da! On me je obvestil o odločitvi radikalnega kluba.« Na vprašanje novinarjev: Kaj je z Vašo ostavko? je odgovoril: »Ostane še, da g. Pašić gre na dvor.« Novinarji: »Zakaj ste Vi bili na dvoru? Pavle Radić: »Jaz nisem bil na dvoru na povabilo, marveč sem se sam prijavil, ker je danes obletnica prve moje avdijske pri Nj. Veličanstvu.« Novinarji: Ali je vprašanje sporazuma ogroženo? Pavle Radić: »Sporazum ni ogrožen. Nič ni novega po tem, kar veste.« Novinarji: Pa kaj je potem s sestankom Narodne skupščine? Na to vprašanje je Pavle Radić odrekel odgovor.

Po avdijski je Pavle Radić odšel v ministristvo prosvete, kjer je dolgo časa ostal s Stjepanom Radićem.

Pašić je ostal v razgovoru s svojimi prijatelji v predsedništvu vlade do 7.30, nakar se je odpeljal domov. Na vprašanje našega dopisnika, kaj je z ostavko vlade, je Pašić odgovoril: »E, sedaj Vam ne morem ničesar povedati.«

Za Pavlom Radićem je bil na dvoru Veljko Vukičević, zastopnik skupne nezadovoljstva v radikalni stranki. Po Vukičeviću je bil sprejet v avdijski minister Uzunović.

Po avdijski je minister Uzunović izjavil novinarjem: »Sedaj je na tem, da se radićevci odločijo ali ostanejo pri svoji zahtevi. O tem imajo obvestiti g. Pašića. Mi ne moremo izpremeniti odločitve Narodne skupščine.«

Zvečer se je vrnilo v kabinet ministarstva prosvete posvetovanje radićevskih prvakov.

Nova pota nemško-avstrijske politike

Nemčija skuša pridobiti zaupanje zapadnih velesil in Male antante, da bi takorekoč z njihovo pomočjo dosegla svoj cilj — združitev z Avstrijo. — Prvi praktični koraki na novi poti.

Pariz, 2. aprila. d. »Gaulois« se obširno bavi z novo nemško-avstrijsko politiko. Pravi, da je obžalovati, da so finančne skrbi odvrgle pozornost od dogodkov v Srednji Evropi. Zakaj to, kar se sedaj dogaja na Dunaju, v Berlinu in Pragi, je zelo važno za bližnjo bodočnost. V Berlinu in na Dunaju nihče več ne govori o priključitvi, toda vsak nemški in avstrijski politik misli nanjo. Nemško-avstrijska politika naj dobi tako smer, da se v Franciji, Italiji in v Mali antanti ne bo mogel nihče pritoževati, naj pa zagotovi iste materialne in idejne uspehe kot zunanja priključitev. Nova politika ima celo še nekaj mnogo boljsega. Sedaj ni več o tem govorja, da bi se pogodbe razveljavile in svet razljudil proti Nemčiji z bučnimi manifestacijami. Le polagoma, toda z zanesljivimi metodami naj se pretirne klavzule pogodb razdele v posamezne točke, juridične in gospodarske naravi, kjer so razlike v raziranju. S temi točkami naj se drugo za drugo bavi Zveza narodov in jih izgladi. Nemška vlada bi storila prav, ako razmišlja o tem, da bi moral pristanek avstrijskih poslancev v primeru združitve v parlamentu, popolnoma spreminiti razmerje med posameznimi strankami. Katoliški elementi gotovo ne bodo ostali Nemcem dobrodošli.

Se en moment je, ki govori za tako rešitev prečeca vprašanja, namreč dejstvo, da bi imela Nemčija, pa tudi Avstrija več simpatij v Zvezi narodov. Ako bi Nemčija vsaj na zunaj kazala spoštovanje pred mednarodnimi pogodbami, se bo s tem stališče države v Evropi zelo ojačilo. Avtoriteta nemških delegatov v Zvezi bo veliko večja, in sovražnost drugih držav bo popustila. Pri razpravah na pripravljani konferenci za razorožitev bo Nemčija lahko pokazala, koliko je že pridobila na vplivu. Zvezni

kancelar dr. Ramek in nemška vlada hočeta baje le gospodarsko zblizanje. Nemčija se skuša s posredovanjem Dunaja približati poedinim državam Male antante, da bi jih spravila v gospodarsko kombinacijo s seboj in Avstrijo. Stara skušnja je, da je skupnost gospodarskih interesov za trajnost močnejša kot politična. Med Berlinom, Pragom in Dunajem je ustvarjena zadnje dni podlaga za gospodarske zveze, ki utegnejo časoma postati važnejše kot politične. Italija je ta razvoj spoznala in že dala razumeti, da noče stati na strani. »Gaulois« zavrže z nado, da bo tudi Francija o dogovorih v Berlinu, Pragi in Dunaju vedno na tekočem.

Berlin, 2. aprila. d. Nemčija in Avstrija sta zadnje čase deloma že sklenili, deloma pa pripravili celo vrsto raznih dogovorov. Zbornica se bo takoj po svojem zopetnem sestanku najprej bavila z zakonom, s katerim se Nemci in Avstrijci medsebojno stavljajo na isto stopnjo z lastnimi državljani, kar se tiče pridobitnosti in svobode nega kretanja. Obojestranski državljani ne so podvrženi omejitvam, ki veljajo za druge inozemce. Med Prusijo in Avstrijo se je že podpisala pogodba, po kateri velja za obojestranske otroke šolska obveznost in velja zanje ista šolnina kot za domačine. V kratkem se začne pogajanja za trgovinsko pogodbo, za katero so Avstrijci že postavili listo svojih želja glede znižanja poedinih carinskih postavk.

Rim, 2. aprila. d. Impero« misli, da bo sta sedaj, ko je Italija onemogočila združenje Nemčije in Avstrije, skušala Dunaj in Berlin priti do svojega cilja po ovinkih. To naj bi bila morebitna carinska unija. List meni, da je kaj takega nedopustno in da ni v skladu z italijanskimi interesi.

Rumunska notranja politika

Bukarešta, 2. aprila. d. Ministriški svet je na svoji sinočni seji odobril vladno programatično izjavo Vlada deklaracija vsebuje predvsem trditve, da bo nova vlada v nasprotstvu z bivšim liberalnim režimom skušala pridobiti kar največ inozemskega kapitala za gospodarsko obnovo Rumunije. V valutni politiki bo stremela po stabilizaciji leja ter bo uredila izvozne takse tako, da ne bo oviran razvoj domače industrije in trgovine. Vlada naznanja tudi revizijo agrarne reforme.

Povratek avstrijske delegacije iz Rusije

Moskva, 2. aprila. s. Avstrijska delavska delegacija je po desettedenskem bivanju v sovjetski Rusiji odpotovala preko Minska domov. Pred odhodom je imela daljši razgovor z Zinovjevom, s katerim je razpravljala o politiki tretje internacionale. Zinovjev je zanikal, da bi bila tretja internacionalna identična s sovjetsko vlado, izjavil pa je, da so smernice obeh iz zgodovinskih vidika vzoredne.

Poljsko-rumunski garancijski pakt

Varšava, 2. aprila. p. Kakor poroča časopisje iz Moskve, je napravil podpis poljsko-rumunskega garancijskega pakta velik vtis. Pakt se smatra splošno kot poraz Čičerinove politike. V sovjetskih vladnih krogih so bili namreč pričarani, da Poljska z ozirom na zadnji Čičerinov obisk v Varšavi ne bo podpisala te pogodbe Istočasno so pričakovali, da bo poljsko-rusko zblizanje privedlo počasi do zblizanja tudi med Rusijo in Rumunijo. Baje so s tem neuspehom v zvezi važne osebne spremembe v sovjetski vojski.

Sovjetska vojaška demonstracija proti Poljski

Pariz, 2. aprila. d. Po poročilih iz Rige se bodo vršile 20. maja velike sovjetske vojaške vaje ob poljski meji. Vrhovno poveljstvo nad vajami je prevzel general Tuhačevskij. Istočasno se bodo vršili v Baltkem morju manevri sovjetske voine mornarice.

Radikalni klub odobril Pašicevo stališče

Pašicevci niso dopustili nobene debate. — Jovanovičeva grupa je štela le pet poslancev, a še ti so morali molčati. — Oficijelni komuniké o seji kluba. — Izjave Jovanovičevih pristašev.

Beograd, 2. aprila. p. Po seji radikalnega kluba je bil izdan ta-le komuniké:

Predsednik kluba Ljuba Živković je po otvoritvi seje naznanil, da mu je predsednik vlade Nikola Pašić sporočil željo, naj se skliče seja kluba, da bi mu mogel podati poročilo o sedanjem političnem položaju.

Nato je povzel besedo ministriški predsednik Pašić, ki je rekel, da želi povedati tovarišem, kaj se je dogodilo po odgovorih Narodne skupščine. Zbornica je sklenila, da se prihodnja seja skliče za 5. maj. G. Pašić je mislil, da je s tem stvar končana in da vsi s tem sklepom soglašajo. Prihodnji dan je dobil obvestilo, da g. Stjepan Radić in njegovi tovariši niso zadovoljni z odgovorom seje Narodne skupščine. Predsednik vlade je nato sklical sejo ministrskega sveta, na kateri je obrazložil, da so bile seje odgojene, da bi se dala vladi možnost, da more pripraviti še nedokončane zakonske načrte, kakor tudi skupščinski odborom, da pregledajo in dokončajo tvarino, s katero se bavijo. Po tem poročilu je vstal g. Stjepan Radić in izjavil, da ima sporočiti pismen sklep svojega kluba, po katerem podajajo njegovi ministri ostavko, ako se ne spreminjajo na prihodnje seje Narodne skupščine. Predsednik vlade mu je nato dal, da po njegovem mnenju sestane skupščina in tak dogodek, da bi mogel razbiti sedanjo koalicijo in pokvariti sporazum. Dodal je, naj rajši takoj pove, ako ima kake druge razloge za svoje zahtevo. G. Radić je nato prečital svojo izjavo, ki so jo podpisali vsi radićevski ministri in državni podtajniki. V tej izjavi zahtevajo, naj se Narodna skupščina skliče za 8. april, naj zbori nekaj dni, nakar naj se zopet odgodi in potem skliče za 27. april, nato pa naj dela brez odmore. Ponovil je, da poda s svojimi tovariši ostavko, ako se ta zahteva ne sprejme. G. Pašić je nato odgovoril, da si mora stvar še premisliti. Dejal je, da je to važno in da se hoče o njej posvetovati s svojimi tovariši. Radićevcem je nasvetoval, naj o zadevi še en dan razmišljajo. Radićevski ministri so predsedniku prihodnji dan sporočili, da ostajajo pri svojem sklepu. Gospod Pašić želi torej o tem govoriti s svojimi tovariši. On vztraja na tem, da se sklep Narodne skupščine ne more spreminjati.

Zato je sedaj vlada pred alternativno sprico stališča radićevcev, in pač mora sprejeti njihovo ostavko. Kaj se bo sedaj zgodilo, prepušča g. Pašić klubu, da se tako vidi, da se vlada noče izogniti odgovornosti in predloženim interpelacijam. Zato pozivlja radikalni klub, da pove svoje mnenje.

Ko je ministriški predsednik končal svoj govor, je vstal poslanec Milutin Dragović in dejal, da o poročilu ministrskega predsednika pač ni treba debatirati, ampak naj klub izrazi predstniku vlade zaupnico. Zato predlaga sledečo resolucijo:

«Klub poslancev Narodne radikalne stranke jemlje poročilo g. Pašića, predsednika vlade in šefa stranke, na znanje v globokem prepričanju, da bo g. Pašić s svojo dokazano sposobnostjo tudi v tem trenutku vedel najti pot, po kateri bo treba iti, da se država očuva nezgod in pretresljajev. Zato klub izjavlja, da izreka popolno in največje zaupanje izkušnemu, mnogozasluznemu in vsega spoštovanemu vrednemu voditelju Narodne radikalne stranke, ki je od svoje zrelosti posvetil vse svoje življenje blagru in sreči naroda in domovine.»

Predsednik kluba Živković je takoj dal ta predlog na glasovanje. Poslanci Ljuba Jovanović, Milorad Vujčić, Velja Vukićević, Bugarski in še nekateri drugi so zahtevali, naj se o poročilu ministrskega predsednika otvori debata. Predsednik kluba pa je izjavil, da se ta skupina nahaja v manjšini ter je proglasil resolucijo poslanca Milutina Dragovića za sprejeto.

Beograd, 2. aprila. p. Po seji radikalnega kluba je izdala skupina Ljube Jovanovića svoj komuniké, v katerem pojasnjuje stališče na seji, na kateri so zahtevali, naj se o poročilu ministrskega predsednika otvori debata.

Po končani seji je izjavil poslanec Milorad Vujčić, pristaša Ljube Jovanovića, novinarjem glede nastopa svoje skupine na omenjeni seji: «G. Pašić je pojasnil politični položaj, ki je nastal vsled zahteve radićevcev, naj se Narodna skupščina skliče za 8. april in je naglasil, da bo, ako se njegova zahteva ne sprejme, s svojimi tovariši podal ostavko, s čimer pride sporazum v nevarnost. Povdaril je, da je radikalni klub sklical seji zato, da poda svoje mnenje v tej stvari. Takoj nato pa je gospod Dragović stavil predlog, naj se o poročilu ministrskega predsednika sploh ne razpravlja, temveč naj se sprejme njegova resolucija. Predsednik kluba Živković je hotel dati predlog na glasovanje, poslanci Ljuba Jovanović, Vujčić in drugi so zahtevali, naj se o poročilu g. Pašića otvori debata. G. Živković tega ni dopustil, ampak je stavil Dragovičev predlog na glasovanje. Predlog je bil tudi sprejet ob živahnih protestih gg. Jovanovića, Vujčića in tovarišev, ki so bili za to, da se čuje tudi mnenje kluba.»

Na vprašanje novinarjev, ka je hotel govoriti na seji, je dejal poslanec Vujčić, da je hotel govoriti le o dveh stvarih: 1.) izjaviti, da ne soglašajo s vsemi onimi, ki hočejo na tak način in zaradi tako neznatne stvari, kot je sklicanje Narodne skupščine, razdreti sporazum in 2.) izjaviti in naprositi g. Pašića, naj stori vse, kar mu je mogoče, da se sporazum med Hrvatmi in Srbi ohrani kot edina dobra rešitev sedanjih razmer.

Poslanec Velja Vukićević je popolnoma potrdil izjave g. Vujčića in dodal, da je hotel braniti sporazum in predlagati, naj klub razmišlja, ali se ne da kaj drugega napraviti. «Pri svojem nastopu smo mislili, da branimo sporazum in mi ga bomo tudi branili.»

Hišni posestniki pri Pašiću

Beograd, 2. aprila. p. Zastopniki hišnih posestnikov iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Osijeka, Novoga Sada, Splita in drugih krajev so bil večer pri ministriškem predsedniku Pašiću in mu izročili spomenico, v kateri zahtevajo, naj se s 1. novembrom t. l. ukinejo omejitve glede najemnikov. Hišni posestniki odločno protestirajo proti omejitvi lastniške pravice in zahtevajo, da se ukine stanovanjski zakon, ki ne upošteva niti najupravičenejših njihovih zahtev. Minister za socialno politiko je obljubil hišnim posestnikom v izjavi pred parlamentom, da je sedanji stanovanjski zakon zadnji. Toda delajo se priprave, naj bi se sedanji stanovanjski zakon v vsej naglici podaljšal z dodatnim predlogom. Zato se hišni posestniki obračajo do predsednika vlade s prošnjo, naj podpira njihovo zahtevo in naj ne dopusti, da se stanovanjsko vprašanje reši v naglici, ne da bi se poprej o njem temeljito razpravljalo. Ministriški predsednik Pašić je deputaciji izjavil, da bo imel stvar pred očmi in da to zahtevo hišnih posestnikov upošteval.

Fašistovska skrb za osebno varnost Jugoslovenov

Trst, 2. aprila. o. Sinoči se je vračal na dom upravitelj lista «Edinosti» Hinko Perot. V bližini njegovega stanovanja v Barokovljah je navalila na oborožena gruča črnosrajčnikov, med katerimi se je nahajal tudi politični tajnik barokovljanskega fašista. Zahtevali so od upravitelja, da jim pove, za koga je volil pri zadnjih državnozborskih volitvah. Ker je Perot odločno izjavil, da nima nikomur dajati odgovorov, so ga pričeli obdelovati z gorjčami in železnimi drogi po glavi in telesu, dokler se ni zgrudil nezavesten na tla. Pol ura kasneje so ga našli teško ranjenega na cesti domačini in ga odnesli na njegovo stanovanje. Fašisti pa so po polnoči ponovno navalili na Perotovo stanovanje, vdrli vrta ter zmetali med vzklikanjem: «Morte ai socialisti!» skozi okno v sobo njegove družine več kvintalov kamena. Perotu je zdravnik danes zjutraj obvezal rane. Na njegovem stanovanju so fašisti povzročili nad tisoč lir škodo. Slični napadi se po vaseh Julijske Krajine pogosto dogajajo, toda naši ljudje jih radi vladajočega terorja in strahu pred nadaljnimi represalijami ne ovajajo oblastvom.

Iz francoskega senata

Pariz, 2. aprila. s. Finančna komisija v senatu je danes s 16 proti 10 glasovom sprejela člen o meščanskem davku. O ostalih važnih členih še ni prišlo do nobenega sklepa.

„Kolonijai dan“ v Italiji

(K Mussolinijevu potovanju v Tripoljo.)

I Rim, koncem marca. Afrika je zdaj glavni predmet italijanske prekomorske delavnosti. Aktivni minister za kolonije, knez di Scalea je po številnih potovanjih po Tripolitanijski prispel vse do svetilske Senusije, ki so ga nedavno zasledile italijanske čete. Tem plemenu, ki so se vedno odločno upirale vsem kolonizacijskim težnjam, je rekel minister: «Zaupajte se nam; mi vas bomo branili. Zato pa pustite svobodno prehod karavana nam in spoštujte italijansko trobojnico!» Da dajo povdarka tem besedam, grade Italijani po celih deželah utrjena taborišča. Bodočnost bo pokazala, če bodo imeli kaj več sroče kot v preteklosti.

Pred tridesetimi leti je omahujoča kolonijalna politika brez vojaške in gospodarske opore, brez možnosti, da se izkoristi zasledeno ozemlje, in brez trgovske mornarice privedla do katastrofe pri Adul. Italija je tedaj iz jeze, da je Anglija zasledila Egipt in Francija Tunis, šla v Masano, da poše — kot se je izrazil minister Mancini — v Rdečem morju ključke k Sredozemskemu morju. Krvava vojna z Menelikom in strahoviti poraz je napravil tedaj konec slabo zasnovanim kolonijalnim sanjam. Polomu pri Adul je sledil Crispjev padec in minulo je celih petnajst let, preden si je Italija upala zasedbo Tripolisa ponovno začeti sredozemsko politiko.

Pred fašistovsko «revolucijo» je vladalo v Italijanski zbornici, v kateri so dominirali socialisti, dokaj pesimistično razpoloženje glede kolonij. Govorilo se je celo o izpraznitvi Afrike, šele fašistovski minister Volpi je začel eneglebejšo politiko glede italijanskih kolonij. On je deloma vpostavil omanj italijanski prestiž s svojim potovanjem v Tripolitanijo, skušajoč prepričati domačine, da lahko štejejo na odločnost in na besedo Italije. Na temelju te akcije je kralj imenoval Volpija za grofa di Misurata. Fašisti danes odklanjajo prislovce, ki jo je izustil Nitti glede Tripolitanijske, da je to «velika peščena skatija». Pripravlja se celo kapital in cela kolonizacija, ki naj izpremeni Tripolitanijsko v cvetočo poljedeljsko kolonijo.

Izseljevanje v Zedinjene države je praktično ustavljeno. Težave so tudi za emigracijo v druge dežele. Sicer se je več sto tisoč Italijanov naselilo zlasti v južni Franciji, vendar smatrajo fašisti, da je to za Italijo izgubljena delovna sila. Zato se je Mussolini odločil odgovoriti v Tripolju, da pozivi Italijansko kolonijalno gibanje. Sicer traja, da bo imel ta obisk radi velikega pomena, da je to «velika peščena skatija». Pripravlja se celo kapital in cela kolonizacija, ki naj izpremeni Tripolitanijsko v cvetočo poljedeljsko kolonijo.

Mussolini hoče iz Tripolisa objaviti svojo «kolonijalno poslanico». Izjaviti hoče, da zahteva Italija svoj prostor pod solncem, da bo izvedla svoj ekspanzijski program in ponesla svojo zastavo v nove dežele, kjer išče izhaja za svoje rastoče prebivalstvo in za svoj izvoz. 21. aprila bodo na znak iz Kapitolja vsa mesta Italije in kolonije v Tripolitaniji, Cirenajfidi, Dodekanezu, Eritreji, Somalijski slavile «kolonijalni dan». Povod bodo govorniki in preko morskog gubernija dopovedovali Italijanom, da so kolonije eden glavnih elementov za procvit in prestiž dežele.

Kako si zamišljajo fašisti novo italijansko ekspanzijo, nam pripoveduje Franceco Coppola v reviji «Politica»: «Italija zahteva, da tam, kjer se odpirajo z italijansko krvjo in italijanskim delom nova pota, ne smejo kolonijalne sile, ki so prenaseljene s preobsežnimi posestvi, zapirati radi svoje pohlepnosti in zavisti, pota Italiji... ki ne bo dopustila, da se skuša umetno ustaviti tok zgodovine in ohraniti neizpremenljiv zemljovid sveta, da se za držijo Italija v svojih sedanjih ozkih mejah.» Italijani se močno hudejo na zaveznike, ker jih niso priprustili k delitvi nemških in turških kolonij, in ogorčeno protestirajo proti temu, da bi dobila Nemčija kak mandat od Zveze narodov, «predno se ne popravi Italiji storjena krivica.»

Kongres ruske emigracije

V Parizu, v hotelu Majestic se vrši v nedeljo, 4. aprila, kongres ruskih emigrantov.

Ruska emigracija, ki je raztepena po vsem svetu, po vseh kontinentih in malodane po vseh državah, predstavlja enoto samo dobesedno kot emigracija. Edino kar bi ji razen emigrantstva mogli še priznati kot skupno svojstvo, je nasprotstvo do bolševikov in njihovega režima.

V vsem ostalem, tedaj malodane v vsem, pa se emigranti med seboj silno razlikujejo. Zastopana je med njimi skrajna desnica, ki je še vedno monarhistična, celo monarhisti so še, ki hočejo imeti carsko oblast prav tako kot pred l. 1905. absolutno in neomejeno. Potem sledijo frakcije monarhistov, ki so za ustavo, ostanki nekdanjih desničarskih strank v ruski dumi. Močno so zastopani nasledniki nekdanjih kadetov, ki se imenujejo sedaj republikanske demokrate. Socialisti se zopet delijo v vrsto frakcij od socialnih demokratov do Kerenskoga, s socialnimi revolucionarji kot nekdanji najboljevejšo skupino.

Med temi posameznimi strankami je brez dvoma več nasprotij nego med marsikatero od njih in vladajočo komunistično stranko. Nemogoče bi bilo dojeti med njimi kak skupen program za delo v Rusiji sami; pri tem gredo pota emigrantov temeljito vsakebi. Kadar pridejo sedanje emigrantske stranke do možnosti, da se praktično uveljavljajo, bo nastala med njimi najsrditejša borba. Potemtakem tudi skupnega programa ne bi mogli sestaviti.

Tega se očividno emigranti predobro zavedajo. Zrto so postavili na dnevni red pariškega kongresa točko: borba zoper sovietsko Rusijo. Vsekakor bo zelo zanimivo izvedeti, kako si emigracija danes predstavlja borbo zoper sovietsko oblast Zgodovina protibolšev-

viške borbe pa nas sili v največjo skepto tudi glede te programne točke.

Predvsem pa je treba naglasiti, da se pariškega kongresa ne udeležijo vse politične stranke ruske emigracije, marveč samo monarhisti. Ali niti monarhisti ne bodo vsi zastopani; uveljavlja se tedaj razkol med desnico samo, ker je večina monarhistov za to, da se smatra za zakonitega carja veliki knez Nikolaj Nikolajevič, dočim se poteguje manjšina za velikega kneza Cirila. In pristaši «carja» Cirila se pariškega kongresa ne udeležijo. Zastopani ne bodo socialistične skupine, niti republikanski demokrati, katerih vodja Miljukov vodi prav tako kot Kerenski srdito kampanjo zoper kongres in njega sklicatelje.

Gospodarsko pismo za Veliko noč iz Beograda

Beograd, 2. aprila.

Pravi, da odsoten nikdar nima prav. Navzile temu se je naš finančni minister v začetku leta kar hitro napotil preko Pariza čez veliko lužo, da poizkusi urediti naša starejša in najnovejša računa napram velikim zaveznikom. Odsel je na pot ob času, ko se je bližala razprava o proračunu za 1926/27. Brezdvomno nevaren čas za državnega gospodarja! Komaj je bil preko meje, smo doživeli uprav klasičen dokaz slabe politične vzgoje državljanke nediscipliniranosti ter novinarske nedoraslosti. Prav v usodnem trenutku, ko gre finančni minister v imenu cele države urejati državne obveze za celih 15 milijard dinarjev, mora udariti na dan vsa jeza užaljenih ljudi, ki so morali ostati doma. Na to težko pot je šla pred našim finančnim ministrom že cela vrsta drugih finančnih ministrov. Ali je kdo doživel, da jih je spremljala skodoželjnost lastnih državljanov? Mi vsekakor premalo posnemamo zgled drugih narodov, naprednejših, vzgojenejših, ki ne pozabijo da treba napram tujini nastopiti enotno, pa naj bomo doma še taki strankarski tulogolji. Posebno nelepo je bilo pisanje proti finančnemu ministru, ko je bil v Parizu, kjer je branil pravično našo stališče proti Francozom, z izvestno spekulacijo v ozadju, ki želi za svoje navadne franke sedaj zlate. Vseposod velja geslo «frank je frank» in nobenemu Francozu ne prihaja na um, da bi plačal svoje dolgeve v frankih «prema zlatu». Tudi za privatnopravne zahteve v frankih iz časa pred vojno velja načelo, da je frank plačati s frankom. V tem pogledu se sedaj oglašajo francoski upniki tudi pri naših dolžnikih. Stvar je jasna, da se plača v navadnih frankih z obrestmi od časa, ko je bila našim državljanom dana možnost plačila. Kurz je sedaj ugoden in bi bilo pametno, da poravnamo privatne stare dolgeve, odnosno deponiramo dolžno valuto.

Za ureditev ameriških naših dolgov čas ni bil srečen, ker je prav ob prihodno naše delegacije začela razsežna odpora borba v Ameriki proti odobritvi aranžmana z Italijo. Položaj v Ameriki je postal tak, da utegne priti vnovič na razpravo celo vprašanje evropskih dolgov. Jasno je, da je v takem splošnem položaju Američanom bilo težko skleniti poravnavo z našo državo. V resnih finančnih krogih je utis, da je vprašanje ureditve naših dolgov na gladem tiru. Pravo je zadel vodja hrvatskih industrijalcev, ki je bil izrekel, da pri takih obvezah napravi ugoden utis na dobrohotnega upnika že dejstvo samo, da se je dolžnik oglašil in izrekel svojo dobro voljo in pripravljenost.

Komaj je bil finančni minister doma, je hitro odnehala bojevitost doma ostalih užalencev, predvsem radićevskih visokih politikov, ki bodo Pavlihe menda še po svoji politični smrti. Pri nas je narobe svet! In tako je Hozana prišla za gonjo «Križaj ga!» Brez posebnih težav je spravil pod streho finančni minister svoje predloge in zahteve. V prid mu je pač prišla okolnost, da je politični Beograd jako «zausen objašnjenja» za plačano posredništvo v javnih poslih. Račičevski sličijo Vašim slovenskim klerikalcem (ta izraz smo v Beogradu sedaj prevzeli v slovenskem kroju!) Doma in v časopisih tuljijo, v Beogradu okoli veljakov pa na «orgelice» svirajo. Tako imamo sedaj proračun v redu, ali utemeljenim tožbam o preobremenitvi z davki ni bilo ustreženo, pač pa je veljalo, da je dopustno izmenjati neposlušne člane davčnih komisij. Tu se ču je, da bodo v slovenskim davčnem pašaliku zopet v kratkem začeli občinam doklade za državati. Kadar pod Savo hočemo postati glede plačevanja davkov preveč rentenisti, nam v zeleni palači pod klancem zagroze s parkljem za davke iz «Slovenačke». Pa se vsi zbolimo!

Mnogo mesecev je že v majhni gajbici, namenjeni takozvanemu trgovskemu ministertvu, hišni gospodar g. dr. Ivan Krajač. Odkrito rečeno, od njega smo več pričakovali. Sedaj, ko se je napotaval in nazorvil, je čisto hrvatsko orijentiran. Kar more na kloni Zagrebu. Tam ima svojega svetovalca, ki daje pod roko svete. Za vas Slovence ima malo ljubezni. Pravijo, da je njegova Egerija za Slovenijo sam g. Pucelj, ki pa se rad drži nočita g. Prepeluha, posebno če gre v prilog klerikalcem. Živo se zanima za krčme, za nepotrebne blagovne sejme v Sioventiji, za resničnost potrebe industrije, za podporo strokovnih šol in tujkega gibanja je onemogel. Strokovne organizacije niso v milosti, prej bo za podporo politični klerikalni organizaciji. Vprašanje uprave Državne obrtne banke je tako za časa na zunaj sladkega g. dr. Krajača rešeno na škodo Slovencev, ki nimajo še danes upanja, da ta važni kreditni zavod dobi poslovalnice tudi v Sloveniji. Gospod dr. Krajač nima v svojem ministertvu baš mnogo uradništva, zlasti ne dobreza. S 1. aprilom pa odide celo najboljša glava načelnik dr. Milan Todorović na beografsko vseučilišče. Čuje pa se, da se je dr. Krajač z oboji zagradil od svojega činovništva in da dela kolikor mogoče «ex cabinetu» via Zagreb. Zastopajoč svoj proračun je govoril na sebi lasten prekipajoč način o vsem in o mnogem drugem, ako pa z mikrom bereš, je to celo kolobocija bežnih

Tako bo tedaj kongres samo konferenca ruske desnice, ruske reakcije. Udeležijo se ga desničarski konservativci, katerih vodja Markov živi v Nemčiji, monarhisti pod vodstvom prof. Struwe, ki izdaja v Parizu monarhističen list, nacionalni liberalci pod vodstvom prof. Kartaševa, ki so nevtralni v vprašanju bodoče ruske državne oblike.

Rezultati pariškega kongresa nas bodo zanimali kot prilika, da si na njih predložimo razmerje med sovietsko Rusijo in monarhisti in monarhistične cilje za prihodnost. Prave Rusije, Rusije bodočnosti si v tem desničarskem kongresu ne moremo predstavljati.

misli in programov, koji so že drugod prevreli ali koji vró, manjka pa jim zdrava in resna linija do konkretnega uresničenja. Boj za državni gospodarski svet je baje pri koncu in načrt že pripravljen pri gosp. dr. Krajaču. Pri tem pa vlada velika tajnovitost in samo v Zagrebu je po mnenju tega jugoslovenskega trgovinskega ministra poklicani strokovni izvoljenec, koji naj govori v imenu vseh gospodarskih krogov, ki niso navadno njegovega mnenja. Pogosto čujemo v Beogradu, da je v trgovinskem ministertvu ugodno razpoloženje, da se postarajo fondzi za hrvatske naprave. Razumljivo, da Srbijanci niso dobre voje, osobito ker je v zadnjem času prišlo do hitre odločitve v dveh doslej neresenih vprašanjih. Gospod dr. Krajač je glasom teh vesti dočul, da bo di v Zagrebu sedež našega odbora, ki je predstavnik članstva mednarodne trgovske zbornice. Ko je tako vprašanje pri glavji rešeno, se pripoveduje v tukašnjih gospodarskih krogih, da hoče trgovinski minister dati tudi še državno podporo tej napravi, ki bi prišla proti volji srbijanskih krogov v Zagreb.

Veliko ogorčenje je vzbudila vest, da je g. dr. Krajač imenoval komisijo, ki naj pripravi skupni obrtni red za celo državo, pa je sedež tej komisiji postavil v Zagreb ter za člane komisije imena so tukašnji listi objavili — imenoval same Hrvate. Ali je taka priprava potem resna in ima izgleda, da pride do enotne ureditve tega važnega vprašanja, če poklicani minister že v početku napravi take napake v tel na sebi delikatni materiji? Tako vidite, da gospod dr. Krajač namesto, da bi skrbno pripravljali trgovinske pogodbe, ki jih sklenemo z Anglijo, Madžarsko, Francosko, Belgijo, ustvarja sam sebi nevzdržno razpoloženje in naravnost išče, da zanesa neodvisnost med gospodarske kroge, ki so se doslej za sio razumeli. Gospodarski krogi, ko bodo o vsem tem obveščeni bodo v istini lahko veseli svojih letošnjih prihodov. Morda pa bo g. dr. Ivan Krajač, ki je na jeziku tako prijazen Slovencev, porabil svoje zveze vendar eno mu vprašanje slovenskega gospodarstva v korist in ko končno izvozeval Ljubljani popolno borzo.

Po sprejetju proračuna finančnega ministra specijelno niti gospodarski krogi niti obrtni delojemalci nimajo razloga veseliti se, ker so črtane vse davčne olajšave za privatne delojemalce, ker so pokopane vse zahteve za večjo podporo trgovskim in obrtnim šolam in ker je — kar je naravnost prečakana sramota — propadlo podaljšanje davčnih ugodnosti za nove zgradbe. Kakor vidite, se razmere za letošnje leto, ki je itak kritično, nikakor ne boljajo, temveč se položaj še ostri. Tako pa vam za Veliko noč želim veliko energije v borbi za obstanek in dovolj vztrajne volje, da se zloimi sedanji trhlj sistem.

VIII. vsesokolski zlet

Zletni znak.

Člani sokolskih organizacij, ki se izkažejo z zletnim znakom (članski znak ne pride v poštev) imajo brezplačen vstop na vse predzletne in naračajske prireditve ne glede na to, dajli so v kroju ali v civilu. Za člane bodo rezervirane članske tribune. Ob glavnih zletnih dneih imajo prost dostop k dopoldanskim vajam in sicer na vseh prostorih. Članstvo se razdeli v tri skupine šole 4., 5. in 6. julija. Člani, ki nastopijo pri telovadbi, imajo rezerviran en del članake tribune. Kadar ne nastopijo imajo brez plačenja dostop na tribuno proti posebni izkaznici, ki jo dobe pri starešinstvu COS. Člani v sokolskem kroju in narodnih nošah imajo omenjene tri dni brezplačen dostop na stojšče. Imeti pa morajo zletni znak. Če pa doplačajo 5 K€, gredo lahko tudi na tribuno. Člani v civilu z zletnim znakom sploh nimajo med zletom dostopa na zletišče. Pač pa si lahko kupijo pri svojih društvih vstopnice za stojšča, ki veljajo 5 K€. Te vstopnice so veljavne samo za enkratni vstop in sicer popoldne.

Privatna stanovanja.

Vsi člani sokolskih društev in drugi udeleženci vsesokolskega zleta se opozarjajo, da se je treba priglasiti za dodelitev privatnega stanovanja neposredno pri stanovanjskem odseku (Praga, Tyršev dom), ki vodi evidenco in nakazuje stanovanja. Prijava se ne bodo posebej reševale. Po razdelitvi stanovanj bodo vsak prosilec naslov dodeljenega stanovanja. V prošnji je treba navesti, koliko želi dotični plačati in koliko dni ostane v Pragi. Vsaki prošnji je treba priložiti 2 K€ v znakah za odgovor.

Zletne vstopnice.

Članstvo dobi vstopnice pri svojih društvih. Olajšave odnosno popust je bil dovoljen samo do 15. marca. Poedine sokolske župe dolivajo vstopnice po znanih cenah do 31. marca. Sedeži na srednji glavni tri- ni so po 100 K€, ob straneh po 80, na stranskih tribunah po 60 K€, lože na glavni tribuni v sredini vsak sedež po 200 K€, ob straneh 150 K€, ložah na stranskih tribunah sedeži po 20 K€. Stojšča na vzvišenih hodnikih po 10 K€, na stranskih tribunah po 15, na glavni tribuni pa po 20 K€.

Proti arteriosklerosi zapisujejo zdravniki Radensko vodo, ker vsebuje jod in kremovo kislino. Vodo razpilniti in požrkomu piti.

Akcija proti psovkam

Zagreb, 2. aprila. n. Danes je bil po mestu nabit proglas na narod, s katerim se javnost pozivlje, naj ne kolne in ne psuje, češ da ta grda razvada stavlja ves naš narod v slabo luč, in da slabo vpliva na vzgojo mladine. Proglas je zbudil veliko pozornost in so se pasanti ves dan ustavljali pred proglasom. Podpisali so ga zastopniki vseh kulturnih, gospodarskih in humanitarnih institucij, okoli 60 osebnosti, na prvem mestu zagrebški župan Heinzl, armijski komandant general Matić, nadškof dr. Bauer in veliki župan Gradarić.

Upokojitev

Beograd, 2. aprila. p. Upokojena sta referent finančne prokurature v Ljubljani Fr. Hubad in Vasilije Marković, revizor carlarnice v Mariboru.

Peking nevtralna država?

Pariz, 2. aprila. s. Po vestih iz Kitajske bo mesto Peking proglašeno za nevtravno državo. Cete bodo izpraznile Peking, namesto njih pa bo stopila vojaška policija in civilna oblastva.

Katastrofalen orkan v Ameriki

London, 2. aprila. s. Kakor poročajo «Times» iz Newyorka se je orkan, ki divja že od ponedeljka po Ameriki razširil do severnega Teksasa, na vzhodu do Nove Anglije, na jugu pa do Ria Grandeja. V bližini Libertyja je napravil za okroglo 300 tisoč dolarjev škodo. Več oseb se je smrtno posrečilo. Železniški promet je bil mestoma vsled snega oviran. Tudi prekoceanski parniki so se vsled viharjev na vzhodni obali zakasnili.

A. Kunc, Ljubljana

priporoča svojo bogato izbero

finih površnikov

za gospode

po prav zmernih cenah.

Našim rodbinam priporočamo

KOLINSKO cikorijo

izvrsten pridelek h kavi.

va, ne pa dežela, zdaj pa niso ne eno, ne drugo.

V popolni nedoslednosti je SLS v Beogradu na vladi od 7. decembra 1919. do 16. avgusta 1919. od 19. februarja 1920 (SLS sama z radikalni protičem) do 17. maja 1920. od 17. maja 1920 do 14. decembra 1920. ne le pristala, ampak aktivno sodelovala na novi državni gradnji in to ne le v duhu edinstva države, pač za okrepitev ministrstev in njihove pristojnosti. Nočemo govoriti o prevzetju bivših avtonomnih do brodelnih zavodov v državno upravo, o razpustu davč. komisij, o stanovanjskem zakonu izvoznih carinah, o centralistični uredbi ministrstev, in sicer tudi saobračaja. (minister Korošec) o direktni pleni, kjer se povsod sveti delo in podpis SLS. Tragikomedijsko je, da je ravno šef SLS dr. Korošec na glavo postavil vse instance, ko je centralistični organiziral 5. februarja 1919 »državni oddelek za zaščito dece«, ki ignorira deželne vlade in prvič prinaša ministru neposredno podrejene uradnike v provinci. Og. Protič in Vesnić sta bila strahovita centralista, a Korošec »Pravilnik o oddelku za zaščito dece« je višek centralizma, kakršen niti radikalom ni prišel na misel.

Zanimivo je, da so najneprijetnejše odločitve padle baš v dobo centralističnega duha SLS. L. 1920, je »davčno« leto, ki so ga L. 1921, in 1922, demokrati mogli nekoliko popraviti, ali posledice davčnih ukrepov Protič - Korošecve in Vesnić - Korošecve vlade L. 1920, so se pokazale najstrašnejše od L. 1923. naprej, ko je skupščina postala nezmožna napraviti red radi avtonomističnega divjanja iste SLS in njej sorodnih strank v drugih pokrajinah.

Počutnik vseh težav je proračun vlade Protič - Korošec od 6. aprila 1920. V tem zakonu je prvi a velikanski korak za mehanično razširjenje srbijanskih taks na naše kraje. Seveda obenem povešek starih pristojbin v razmerju 1:4. Iz dobe in iz roke ministrov dr. Korošca, dr. Fr. Jankovića in ministra za kmetijstvo (I) Roškarja je narod dobil ogromno tarifo izvoznih carin! Saj izvozne carine so bile tisti čas za neke predmete potrebne a SLS je bilo kot upravitelj poljedelskega ministrstva dano, da je uvedla na izvoz 100 kg fižola 100 Din. krompirja 20 Din, za enega konja 1000 frankov, za 100 kg medu 700 Din (!), žeblijev 100 Din, paprike 100 Din, go 100 Din, za sveže sadje 20 hmelj (!) 100, eno gos 15 Din, za rake 100, za ogle 50 Din, za vino 100 Din od 100 kg, za mineralno vodo, ilovico, človeške lase, ženske klobuke itd. Mi smo razumeli izvozne carine v korist preskrbi ljudstva z neobhodno potrebnim, a to Korošec - Jankovičeva izvozna tarifa je bila pravi začetek nezdravih bojev, ker se je vlada res igrala s producentom.

Protič - Korošecva vlada pa nam je prinesla razun 3500 Din takse za gostilne in razun vseh drugih taks, radi katerih sedaj razsaja SLS nad Srbi, še sledeče »radosti«:

1.) naravnost blazen zakon na vojne dobitke. Na podlagi tega zakona je bil v naših krajih vojni dobičkar oni, ki je radi padca valute L. 1920, izkazal več dohodkov kakor L. 1914., glavni dobičkarji pa so ušli.

2.) »veselični davek«, ki je silno oško doval delu družtev.

3.) centralistično »izvozno« zadruget, ki naj bi sama in edina izvažala vse blago iz države. Strahoviti vihar ogorčenja vse javnosti je pokopal ta projekt Protič - Korošec - Roškarjeve vlade.

Proračun Vesnić - Korošecve vlade (finančni zakon za 1920/21, od 21. avgusta, 29. septembra in 26. oktobra 1920), na kojih je SLS sodelovala z vsem svojim aparatom in zanj prevzela odgovornost. Ti proračuni prinašajo med drugim sledeče:

1.) Davek na poslovni promet v prvotni formi brez pavšaliranja in ugodnosti za male obrtnike, ki jih je pozneje uvedel demokrat Kumanudi.

2.) Ogromen povešek pridobnine v Sloveniji (brez kontingenta! Kontingent je izvajevala JDS od gosp. Kumanudija).

3.) Uvaja se ogromni invalidski davek.

4.) Povešek zemljarine v Sloveniji za 322 %, hišnonajemniški davek se določa za Ljubljano z 20 %, za deželo z 12 %. Deželne doklade se premene v državne. Povešuje se rentni davek in plačarina.

5.) Najhujše so določbe o taksah.

6.) Nove trošarine, ki jih dotedaj nismo imeli. Povešek dotedanih trošarin (na slakov, kavo, sveče, električno razsvetljavo, karbid kresila, mineralne vode, drože itd.). S trošarinskimi pravilnikom so se uvedle nove trdote zlasti za kmeta.

Iz teh faktov se vidi, da je SLS aktivno sodelovala pri vseh novih in občutnih bremenih za Slovenijo. Zanimivo je videti, da n. pr. prva Davidovičeva demokratska vlada L. 1919./20. ni uvedla nobenih novih bremen in L. 1921, in 1922, je v koalicijski vladi gosp. Kumanudi pod pritiskom slovenske JDS dal olajšave pri pridobitni in davku na poslovni promet ter nam vrnil davčne komisije.

Kaj pa kasneje?

L. 1922., čim je bil publiciran zakon o obči upravi, ki je delo demokratov za dekoncentracijo uprave, in so se imeli imenovati veliki župani, da se razpišejo volitve v oblastih in srezih je nastala vsled ruvanja SLS in HRSS ustav na krizo.

Revanž Vidovdanski ustavi, avtonomija, to je bilo geslo SLS za volitve 18. marca 1923. Volitve so ji prinesle uspeh. A tu je SLS zagrešila največjo napako, in nedoslednost v vsej svoji zgodovini: Vzpostavila je skupaj s HRSS homogeni radikalni režim!

Ko se je imelo odločiti po volitvi 1923 o novi vladi je SLS v Zagrebu podpisala Markov protokol z reprezentanti centralizma, z radikali, samo da bi ne prišlo do koalicije z demokrati. Omogočila je homogeno radikalno vlado, pomogla pri verifikaciji mandatov in držala vlado pokonci. Radikali so SLS dajali male sladkorčke, v celoti pa so jo opeharili. In tako je SLS na jesen 1923 začela godrnjati in se po mlem bližati Radici. A radikali so trdno sedeli in šele marca 1924 je Pribečević strmoglavil homogeni režim potem ko se i tudi Davidović začel na račun hrvatskih in slovenskih demokratov pogajati z Radicem in SLS.

Doba homogenega režima 1923 je doba novih postritev zemlji. davka povisanih invalidskega davka, uvedbe komorske doklade, doba sistematičnega izbacivanja Slovencev iz ministrstev. Za vse to SLS ima dolga.

Naši onstran granic

Naš kulturni položaj

Dopis iz Gorice.

Če govorimo o naši kulturni zrelosti, ni hvalisanje. Vs, nepristranski tuji, ki so prišli z nami v dotiko, so nas občudovali. Tisti, ki bi nas morali vpoševati, nas ne čajo razumeti.

Razumemo dobro, da Italija n. valjena narodnih manjšin, ker je imela doslej samo kolonije in da ji je problem tujerodnih manjšin nekaj novega. Ne razumemo pa, kako da se tekom povojnih let še ni navedila misliti na to, da ni tolike množice črnecv ni mogče izbrisati z ozemlja, na katerem so jih našli, kaj šele kulturno zrelo in narodno zavedno ljudstvo.

Državniški slepoti, ki jim je val tujega ljudstva v državnih mejah neprestano ne-ljub memento, se imamo zahvaliti, da nismo zadovoljni v tej državi, ki se baha s svojo svobodoljubnostjo. Mi si ne delamo iluzij in znamo računati z danimi razmerami, v kolikor to ne nasprotuje naši narodni bitnosti. Nepotrebnost iluzije pa si dela vsakdo, ki misli, da so narod naredili slove, in bo narod, če izgubi šole, tudi zopet izgini.

Nočemo zankati, da nam je vlada s tem da je vzela še tisto, kar nam je edno v kulturnem oziru mogla in morala dati, prizadela hud udarec. V šolskem oziru je naš današnji kulturni položaj obupen. Od srednjih šol životari samo še par razredov gimnazije v Vidmu in učitelj šča v Tolminu. V par letih bo izginil, postopoma še to. Naši dijaki se bodo morali posluževati italijanskih učiteljev, slovenskih učiteljev ne bo več, kvečjemu bodo laški učitelji slovenske narodnosti, ki jih bodo nastavljal v italijanskih krajih, medtem ko bodo pošiljali k nam italijanske učitelje, kateri ne bodo razumeli našega jezika.

To pa logično in radi tega, ker slovenski šol na doželi ne bo več. V par letih izginejo posopoma zadnji razredi slovenskim učnim jezikom, slovensčina kot predmet je deloma tudi v čisto italijanskih razredih že ukinjena. Učiteljstvo bodo premeščali po svoji volji — ali jih upokojili.

Ta žalostna slika je tud edin uspeh italijanske raznarodovalne politike v naših krajih. Dosegli pa so, tih odpor proti njih nimenom. Prepričani smo, da ne bo nobene hiše brez slovenskega abecednika. Šolo je že danes začela nadomeščati družina.

Naš narod je bil kulturno preveč zrel, da bi ga bilo mogče v par desetletjih pogaziti. Imel je svoje šole, svoje izobraženstvo, pesnike in znanstvenike, društva, časopise in knjige. Če so mu vzeli šole in je njegovo izobraženstvo redko, so mu ostala še vedno društva in tiskana beseda, ko so mu vzeli šole, je moral postaviti protitež, da ohrani svoj kulturni položaj.

In morda je dobro, da smo mi južni Slovenci taki ljudje, da nam ene stvari nikoli ni zadosti in zelo ljubimo medsebojno tekmo. Kdor ni jokavec, bo sprevredal da je prav, če se različne struje kosajo, kdo bo na svoj način bolj koristil narodu če izvezamemo nekatere v bju izrečene besede, za katere bi bilo res bolje, da bi ne bile izrečene. Tej naši lastnosti se moramo zahvaliti, da imamo pri nas dve književni družbi: »Goriško Matico« in »Goriško Mohorjevo društvo«. Samo ti dve družbi sta razdali med naše ljudstvo letošnje leto okrog 120 tisoč izvodov knjig. Če prštelemar je druge naklade različnih knjig in koledarjev v teku enega leta, dobimo novo število okrog 20.000 knjig. Mislim pa, da so te številke še prenzko cenjene. T ko živimo in živahno naše kulturne snovanje še ni bilo. Čujemo pa, da bodo knjige glede števila dosegle porast in ne padec.

Glede časopisov nismo zadnji. Pri nas izhaja 14 listov. In sicer: politični dnevnik Edinost, političen dnevnik Goriška Strža, politična tednika N vice in M li list, humoristični tednik Čuk na palci, stanovski tednik Učiteljski list, mesečnik N vi Rod (za mladino), Ženski svet, Gospodarski list, Vestnik, djaška Glas, društveno glasilo Naš č in z dobrodelna smotra N va pota in duhovsko glasilo Zbornik. Ti listi so razširjeni v nad 50.000 izvodih. Slednja slovenska družina ima več nego po en časopis.

Skoraj slednja slovenska vas pa bo kmalu imela svoje društvo. Ne bom imenoval ševilk. Omenim le, da je društvo ki se zbira okrog treh osrednjih central. Prosveite v Trstu. Prosveite Zveze in Zveze prosvetnih društev v Gorici. vsak dan več. Oblasti nismo dolžni zahvale za to; one zadržajo društva in njih delovanje

Markovega protokola direktno soodgovorna.

Mesto boja zoper centralizem, korupcijo in za ekonomsko enakopravnost, je SLS smatrala, da je čas, da se napove šah-mat Ustavi. Združila se je z Radicem v federalistični blok in tudi v Davidovičevi vladi ni pazila na ekonomsko vprašanja, temveč pripravljala skok k reviziji ustave. Prišlo pa je do kraha anti-ustavne koncepcije. JDS je, da reši državno edinstvo, morala v Narodni blok ki je po težkem boju sijajno zmagal, izločiti Radica iz federalistične fronte in potisnil SLS v žalosten kot brezpomembnosti.

Bilanca SLS je: ona odgovarja za današnje stanje v upravnem in fiskalnem oziru. vrhu tega na je kriva, da niso izvedene samouprave oblasti in srezov.

Žalostna bilanca za stranko, ki je žalibog od L. 1918 do 1926, imela formalno za seboj zaslepljeno volilstvo Slovenije. Ali naj tako ostane in nadalje? Ako Slovenci hočejo svojo ekonomsko pogubo, SLS ostane, če pa se hočejo rešiti, morajo postaviti pred prag najnevarnejšo stranko, plivavko Slove-

z vsemi protipostavnim, sredstvi. Zavednost in kulturna zrelost našega ljudstva se zrcali v društvenem delu, v posejanju čitalnic, posluževanju društvenih knjižic, v petju tevhadih, dramatičnih predstavah in športu. Vladi, ki je zatrla šole, se mramo zahvaliti, da imamo danes kot protitež tako razvito društveno življenje, ki ga kjub vsem poskusom ne morejo zatreti, ako počajo gaziti zakonov do skrajnosti.

Se ene važne kulturne ustanove ne smemo pozabiti — gledališča. Ne v Gorici ne v Trstu si ne moremo privoščiti stalnega gledališča, ki bi gojil dramatsko umetnost in služil težnjam občinstva. Seči je bilo ureba po surugatu gledališča — po diletanatih. V Gorici se je osnovalo Dramatično društvo, v Trstu so Šentjakovski igralci, ki stalno čez vse leto vzdržujejo precej izbrat repertoar. Oboji so privezali nase več že izvezanih moči in so se izvezali tudi sami, do iste meje, da njih igranje ne moremo več imenovati z izrazom »diletantstvo«. Če omenimo, da v Trstu n.p. Injuje občinstvo dvorano pri eni igri p. petkrat, v Gorici pa p. trikrat, smo glede na pomen teh dveh odrov povedali dovolj. O podelskih odrh ne moremo govoriti na tem mestu, dasi zavzemajo nekateri, med temi ajdovski, glede izvezanosti, zelo časno mesto med našimi odrji.

Mimogrede naj omenam še športna društva in klube ki so v svojem prizadevanju na prvem mestu in pri tako razvitim športu kot je v Italiji, s svojim nastopi ne delajo stramoje sorjakem.

To so glavne poteze našega kulturnega položaja. Žalostni sliki glede naših šol je sledila vesela slika naše samopomoči: časopis, knjiga, društvo. Veselo je posebno to, da nam je vlada tisto, kar nam je lahko vzela, že vzela. Vse drugo, kar še imamo, je naše in le od nas je odvisno, ali bomo to izpuščili iz rok ali ne. Smejali bi se nam, če bi ordili, da je mogče Italijanom vzeti njih dvatisočletno kulturo; smešno je, če kd, misli, da more izbrisati našo mlado kulturo, ki sega že v tretji rod. Kultura je korenina slednjega naroda, naj so še tako mlade, so globoke, da se ne dajo izrjavati. In to kulturo imamo in jo čuvamo!

J. J.

— Naši Primorci vedo, da je zemlja ob Soči njihova izza šestega stoletja, da so orali njihovi pradedi do Tilmenta in še dalje, vedo, da so Slovenci ustrahovali Langobarde in pozneje živeli z njimi prijateljsko. Na dvorih langobardskih vojvod so govorili naš slovenski jezik. Med starimi spomeniki so imena v svetovinskem evangeliju. Dve veliki beneški vojni sta se vršili, ali pokrajine ob Soči so ostale slovenske. Furlanski zgodovinar Nicoletti (umrl 1596) pravi, da so v srednjem veku po furlanskih vaseh govorili več slovenski nego furlanski, ker je bila furlanščina še neomikana in neprijetno doneča. Gorica se navaja s slovenskim imenom v zgodovinskih listinah leta 1001. Leta 1377. se navaja glavni trg v Gorici s pravim nazivom »Travnika«, kakor se imenuje še danes, pa čeprav nosi naslov »Piazza Vittoria«. Slovenci vedo, da so v Primorju doma, na svojih tleh. Zato pa vslikajo z nepozabnim boditljem dr. Lavričem: »Na staroslavni slovenski zemlji s postavo v eni roki, v drugi pa z večno pravico, ki jo je stvarnik podelil vsakemu narodu, koga se bomo bali?«

— Proizvod nasilnega potulčevanja. Zelo ugledni pisatelj in publicist Angelo Vivante je dve leti pred vojno razpravljao o jadranskem vprašanju in italijanskem irredentizmu. Prišel je do zaključka, da Italijani tostran Adrije in Soče nimajo pravzaprav ničesar iskati. On izvaja, da pravih Italijanov na tej strani ni in kar jih je, so le proizvod nasilnega potulčevanja. Zgodovinsko dejstvo je, da so naši predniki pred več nego trinaest sto leti posedli ne le obširne panonske ravni in gorske velikane, ampak prodrli so tudi v furlansko nižino. Papež Gregor I. (604.) je bil v skrbah, ker so stali Slovenci na pragu Italije, leta 664. so se borili Slovenci za Čedad, pisatelj Pavel Dijakon (799.) poroča o bojih furlanskih vojvod s Slovenci... Prvi ministrski predsednik združene Italije Lamarmora je hotel dobiti Benečijo in Trentin do Bolcana, našega slovenskega Primorja s Trstom pa ne, rekoče: »ako bi slučajno Trst pripadal Italiji, bi bila ta posest za našo kraljevino polna težkoč in najtežjih nevarnosti...« Signor Mussolini, kajne, da je imel Lamarmora prav?

— »Legs« se je ob novem letu pohvalila, kako uspešno je delovala v baš preteklem letu. Vzdrževala je lani 73 azilov in dopolnilnih šol ter naznanila skorajšno odprtje 18 azilov in šol. Stroškov je imela lani en million lit. Otrok je bilo v njenih zavodih 5249. Letos hiti »Legs« na vso moč odpirati azile in šole in ako se njen namen za letos obistini, bo kmalu v njenih zavodih

dih 10.000 slovenskih otrok! Italijanski potulčevalci naglašajo, da je politična važnost otroških vrtcev med drugorodci naravnost neprecenljiva. »Opera Nazionale« je potrosila doslej za otroške vrtce v Poadižu že štiri milijone lir. Nasilno potulčevanje je vedno nasilnejše.

— Na Notranjskem je bilo pred vojno: v sodnih okrajih Idrija 16.757 Jugoslovenov in 5 Italijanov, Postojna 13.333 Jugoslovenov in nobenega Italijana, Vipava 12.335 Jugoslovenov in en cel Italijan, Il. Bistrica 11.856 Jugoslovenov in 2 Italijane, Senožeča 5254 Jugoslovenov in 3 Italijane... Danes deklarirajo fašisti, da je bilo zasedeno notranjsko ozemlje vedno italijansko.

— Število slovenskih učencev v Trstu za četkom šolskega leta 1918/19. Na tržaških občinskih ljudskih šolah je bilo začetkom šolskega leta 1918/19 upisanih 5216 učencev, na zasebnih šolah Ciril-Methodove družbe 2524, na nemških ljudskih in meščanskih šolah 1190, in še z onimi, ki so pohajali italijanske zavode, cenimo lahko število slovenskih učencev in učenek preko 10.000. Šole pa so bile kmalu zatvorjene. Srednješolcev je bilo takrat s tečajji goriške slov. gimnazije vred skoro 700. Tudi v strokovnih šolah je bilo precej naše mladine. Globoko je ukoreninjena misel za šolstvo v našem ljudstvu, sedaj ga hočejo izkoreniniti z vso silo, pred vsem na Trškem.

— »Slovenci! Danes vladajo novi zakoni pravičnosti in svobode...« Tako je klical oni sloveči letak, razdan med Slovence, ki jim je svečano obljubljal dobre čase. »Samo velevlast kakor Itali! vam more zagotoviti blagostanje, katerega ste zelo potrebni...« Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam d. šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija... Kje je zagotovitev blagostanja, kje so državljanske pravice in kje so šole za Slovence v Primorju?

— Kaj je obljubljal Babuder? V svoji brošuri, naslovljeni na nove podložnike, je prof. Babuder zagotavljal, da bo Italija vedno lojalno spoštovala pravice vsake manjšine in da bo dajala ljudske šole vsaki skupini vsaj 40 otrok, ki govorijo jezik jugoslovenske manjšine. Naglašal je, da se je otvorilo v Tolminu slovensko učiteljske in pokazal je na Vipavo, kjer je bil poleti 1919. otvorjen s strani italijanskega poveljstva otroški vrtec s slovenskim učnim jezikom. Obljubljal je pošteno vojno odškodnino in vse mogče lepe stvari. Slovence čaka pod Italijo absolutna pravičnost... Zal, da je še niso dočkali.

— Kaj so pisali o šolstvu leta 1919? Številni italijanski listi so se takrat zavzemali za naše šolske pravice in pisali so nekateri glede Trsta, da se italijanska vlada ne sme povrniti k politiki, ki je izločevala na tisoče slovenskih otrok od navadnega in višjega pouka, marveč treba uvesti tudi v Trstu slovenske šole. Sploh je sveta dolžnost države, da zagotovi svojim novim podložnikom v Trstu pouk v ljudskih in srednjih šolah v materinem jeziku... Ako bi se hotelo odrekat Slovincem in Hrvatom njihove narodne šole, bi bila to znota, to bi bil greh... Tako so modrovali nekateri Italijani leta 1919. Takrat, ko Primorje še ni bilo oficijelno prisojeno Italiji. Leta 1926, pa gospodujeta v naši šoli znota in greh!

— Kaj smo izgubili leta 1920? Tragično usodno je za nas leto 1920. Rapalski dogovor je prinesel katastrofo. V teku enega meseca smo izgubili Koroško in Primorje. Ena tretjina vsega slovenskega naroda je prišla pod tuje. Izgubili smo neizmerno bogastvo na rudah (svinec in železo na Koroškem, živo srebro v Idriji), izgubili smo velikanske lesne zaklade (Koroška, Javornik, Nanos), izgubili smo divno lepe kraje, ponos Slovenije (Vrbsko in Blasko jezero, Postojnsko in Škocijansko jamo, Opatijo, Sočo), izgubili smo bogate vinorodne kraje in končno svoje najbolj zavedne primorske brate. S Trstom in Reko nam je odpadel dohod na morje. Z Rapalom so bili naši onstran izročeni nasilju, sredi katerega se sedaj borijo za svoj obstanek.

— Tu smo in tu ostanemo... Italijani so ob svojem prihodu med naše ljudstvo na Primorskem, Notranjskem in Koroškem povedali na ves glas: Tu smo in tu ostanemo! Čas teče, navezujejo se prijateljski in snujejo nasprotstva. Od takrat dalje, ko ni vedel Ninčić v beograjskem parlamentu ničesar povedati v obrambo našega primorskega ljudstva, posebno pa še po zadnjem posetu v Rimu se fašistovski voditelji mužajo Jugoslovenom, namiguje se o mogčih sunkih proti vzhodu in severovzhodu, ne povda, ja se več samo »tu smo in tu ostanemo«, ampak naglašajo: »tu smo in odtod se lahko še razširimo!...« Nasproti temu navajamo iz razgovora Clemenceaua s Trumbičem 13. januarja 1920.: Clemenceau je poudarjal, da je pogrešno, ako se veruje pri vstvarjanju kakih aranžmanov, da čas stoji in da se nič ne izpremeni več. Ne mislite, da se življenje ustavi in da ostanjejo dispozicije, ki jih storimo, neizpremenljive... Fašisti pogostoma citirajo Mussolinijeve besede, da se zgodovina pred mejnimi pogodbami ne ustavi... Večna je pač samo izprememba! To velja za vse.

— Koroška V Celovcu je predaval te dni dr. Rohrbach iz Berlina o poziciji in pomenu Nemstva v Evropi. Naglašal je, da bo Nemčija v Zvezi narodov zastopala z vso odločnostjo svobodno samoodloča narodov. Dr. Rohrbach misli na nemške manjšine, svobodna samoodloča koroških Slovencev je seveda izključena. Tisti plebsisti ni bil svobodno, ampak grda potvora svobode. V Monakovem je predaval Barnett iz Celovca o koroških razmerah. Govoril je oštrno o Slovincih in o agitaciji ter namernih jugoslovenske propagande, kateri se Koroška energično ustavlja. V slučaju priključitve ne sme odpasti niti ped koroške zemlje. Neprestano govore Nemci o manjšinskem vprašanju in s Slovinci se bavijo na vseh svojih političnih shodih. Znamenje, da se naša stvar giblje in razvija. Naš manjšinski boj je na pravi poti. Kdor ne odneha, zmagaj! Koroški Slovenci, vztrajajte v svoji narodni zavesti in čuvajte svoje narčeje! Mi zahtevamo samo svoje pravice. In to moramo doseči.

— Vstalec. Wilson je dne 12. februarja 1918 zaklical: svetu! Narodi in dežele naj se ne premikajo od države do države, kakor da so reči ali kamenčki v kaki igri Potem: Nihče ne sme obvladati ali vladati kak narod. Če tega narod sam ne dovoli. Nadalje: Ureditev meja Italije naj se izvede z jasno znanimi narodnimi črtami. Anglija, Francija, Italija so mu pritrjevale. Prišlo je vse drugače. Po zasedbi je v italijanskem parlamentu izjavil grof Sforza, da hoče Italija Jugoslovenom v Julijski Krajini zagotoviti najširšo svobodo jezika in kulture. To je častna obveza in čin politične modrosti. Ololititi je zatrdil, da bo Italija vestno

Pomladanske obleke

perilo, za gospode, klobuke, čepice, kravate i. t. d. po izvanredno nizkih cenah nudi tvrdka

A. PRESKER

Liubliana, Sv. Petra c. 14

spoštovala pravice in svobodo Jugoslovenov. Takrat je vladalo že gorje v Primorju. Prišel je fašizem in označil Siorzo in Giolitija za strarokopineža in izdajalca italijanske stvari. Fašizem le napovedal Jugoslovenom narodno smrt. Razvila se manjšinsko vprašanje in naše ljudstvo upa na preobrat. Danes je še preveč vojnega duha in premalo vneme za mirovno delo. Kardar se poslednje podprel, napočil nova doba strpnega sožitja. Do tja je sigurno še dolga pot. Naše ljudstvo mora hoditi po trtnju toda vztrajnost in močatosi premagata vse ovire in prestaneta vse bolečine. Vse se prenese in pretrpi v zavesti, da pot čez Golgato vodi k vstaleniu...

— Mladina, ti naš up... V našezhjih časih našega naroda je stala slovenska mladina v prvih vrstah narodnih borecv. Ognjeno navdušenje mladih ljudi je vžigalo v ljudstvu vztrajnost in boju za naše pravice. Požrtvovalna mladina je prinesla našemu narodu plodne koristi. Tradicija naše mladine je častna... Vidimo to tudi v sedanjih grenkih razmerah. Kako stoji na svojem mestu in deluje. Mladinska društva so veliko kulturno žarišče in trden branik proti valovom potulčevanja. Naša mladina ima pred seboj lepo, vzvišeno nalogo, ki zahteva mnogo truda in požrtvovalnosti, pa tudi samozatajevanja. Pod njenim neumornim udeleževanjem se utrjuje tla za bodočnost in prenovitev našega javnega življenja po vsej deželi. Duševnost naše mladine je polna plemenitih ciljev, zato pa sredi besne ofenzive neustrašno koraka v bol z vsposobnim klckem: Mi gremo naprej, mi strelci...!

— Gluhonemnica v Gorici je zopet otvorena. Poslopje je lepo prenovljeno in je takoj sprejelo večje število gojencev. Otvoritev je bila zelo slovesna. Seveda je sedaj v gluhonemnici vse italijansko. Gluhonemnico v Gorici je ustanovil leta 1838, s pomočjo javnih in privatnih podpor Valentin Stanič, kateri je z vso vnemo in požrtvovalnostjo deloval za zavod do svoje smrti. Uspešno je deloval na zavodu dolgo časa ravnatelj Rudež, ki je spisal tudi učno knjigo za gluhoneme. Teh dveh naših mož se ne sme pozabiti pri obnovi zavoda.

— Kriza v tržaškem fašizmu se bo razreševala sedaj dalje, ker je prišel v Trst komisar Moretti iz Vidma. Onnerevale Ricci se je bil kmalu naveličal Trsta pa je odšel kar nenadoma. Med domačimi Italijani se ni bil priljubil. Ako bo hodil Moretti po Riccijevi stopnjah, bo le še bolj podkurlil antagonizem med tržaškim italijanstvom in onim starih provinc.

— Sodnikov manjka. Tako pravijo v pravosodnem ministrstvu v Rimu in ugibajo, kaj storiti. Število sodnikov in sodnih uradnikov je odmerjeno tako nizko, da je vsako redno in hitro poslovanje izključeno, tudi ako bi bila vsa mesta zasedena... Pritožbe iz občinstva radi zastoja v sodnem poslovanju so vedno glasnejše po celi Julijski Krajini. Vse prošnje ne pomagajo nič pa čeprav trpi ljudstvo ogromno škodo. V Julijski Krajini bi bilo treba vpsostaviti prejšnje službeno stanje in sodnem poslovanju. Toda svoj čas se je strašno mudilo, izganjati slovenske sodnike in pis. uradnike, sedaj jih pa manjka!

— Garassini iz Vidma zopet nadleguje slovenske učitelje s pozivnicami, da morajo vstopiti v fašistovski sindikat. Zahteva, da morajo slov. učitelji izjaviti, da ne pripadajo nobeni drugi učiteljski organizaciji. Učitelji so že povedali, da se ne ozirajo na Garassinijeve ukaze. Ako pride od oblasti odredba glede sindikata, se ji bodo morali pokoriti. Sitni Garassini bi po hrbitih slovenskih učiteljev rad zlezal malo višje v svoji službi!

— V Kobarižu se zadnje čase vršijo tatvina za tatvino. Pred kratkim so poskušali tatovati vlom v banko, sedaj so pobrali razne stvari v stanovanjih B. Glaus in Albera Mašera. Orožniki iščejo tatove.

— Na Opičinah pri Trstu se je imel vršiti glasbeni večer, ali tržaška kvestura ni hotela dati dovoljenja, ker je bila prireditelj določena v dvorani z gostilniškim obratom.

— Tretja faza fašizma. Sedmo obletnico ustanovitve fašizme so proslavili v nedeljo slovensko po vsem Primorju, posebno v Trstu. Vrstili so se svečani govori, v katerih se je napovedala tretja faza fašizma z mislijo italijanske potence v svetu.

— Na Reki imajo Madžari svojo privatno osnovno šolo in svojo privatno gimnazijo. Madžarski živeli si hoče na Reki opomči in priti počasi do primerne vladave. Italijani ne delajo Madžarom nobenih težav ne na Reki in ne v Opatiji... Stara ljubezen ne zarjavi.

Naši kraji in ljudje

Zofka Kveder-Demetrovičeva

L. 1896 me je neko popoldne v uredništvu Slovenskega Naroda posetilo dekle. Prineslo mi je rokopis, ki naj bi ga priobčil v listu. Dekle je bilo krepko, rdečelično, oči je imelo velike, temne, a gosti temni lasje so ji pokrivali ušesa, kar ji je dajalo čisto aparten izraz. Tudi nastopila je prav resolutno in samozavestno. Nekaj močnega je bilo na dekletu.

„Ah, slovenski Blaustumpf!“ sem si mislil in obraz se mi je sam od sebe spuščil v porogljivost. Pisava ji je bila energična, sestavljena iz vrste pokončnih kolov in debelih potez. Čisto posebno, individualna, prav lahko čitljiva pisava.

Z uljudnimi frazami sem hlede odslavljal, češ: „Bomo videli. Če le mogoče, priobčim.“ Naj se zgleda kmalu zopet!

In črtico, ki mi je bila všeč, sem res priobčil, dr. Tavčarju pa povedal, da sem pridobil nov, ženski talent. Dr. Tavčar se je smejal ter me nagljal z dvablom.

Loka Zofka Kvedrova je postala resnično izvrstna naša pisateljica. Še čisto mi je prinesla svoje rokopise in rad sem jih priobčeval. Prihajala je tudi k nam na dom, pripovedovala, da je doma s kmetov, iz skromne obitelji, da je izgubila mater in da je hodila k ljubljanskim uršulinkam v šolo, a da si že sama služi kruh v pisarni ljubljanskega odveta. Mnogo se mora še učiti, ker šola ji je nudila pre malo hrkru pa da pisateljice.

Zofka je imela takrat šele 18 let! In se je trudila s peresom že leto dni in priobčevala anonimno svoje začetne spiske. Poslej je pisala za „Sl. Narod“ in za „Slovenko“ v Trstu. Takoj je opozorila nase s krepkim jezikom, naravnim slogom, zlasti pa z izredno odkritostjo. Nodolgo in preselila se je v Trst, kjer se je docela posvetila časnikarstvu in pisateljevanju.

L. 1900 je izdala v Pragi svojo prvo knjigo „Misterij žene“, knjigo ženskega trpljenja od njenega rojstva do smrti. Cankar je zapisal takrat: „Zofka je ostavila izhujeno pot; ona je sama svoja; povedati je hotela nekaj, kar je videla sama in kar je čutila sama; njene slike niso kopije del, ustvarjenih od moških umetnikov: gledala je s svojimi očmi, ne skozi naočnike patentirane od naše ničvredne tradicije...“ (Slovenka, 1900, IX.)

Poslej je izdala Zofka Kvedrova trikrat vsako leto po eno knjigo črtic, povesti in novelet: „Ljubezen“ (1901), „Odvsevi“ (1902) in „Iz naših krajev“ (1903).

V „Slovanu“ (1902—4) je priobčila velik roman „Nada“, ki je kasneje izšel kot knjica v češki „Lidovi knjižnici“ (IV. letnik, 4. zv.). Hkratu je

začela pisati v hrvatskem in kmalu tudi v češkem jeziku. Njena jezikovna nadarjenost je čudovita. L. 1905. je izdala „Iskre“, knjigo črtic in novelet, pisanih izmenoma v slovenskem in hrvatskem jeziku. Pisala je v „Ljub. Zvon“, „Slovanu“, hrvatske in češke mesečnike in dnevnike, obenem pa je urejala v Pragi prav zanimivi mesečnik „Domači prijatelji“, pisala vanj povestice ter razne vzgojne, gospodinjke in literarne članke. Celih deset let je polnila „Domačega prijatelja“ in pridobila zanj celo vrsto novih, a tudi že priznanih, uglednih sodelavcev.

L. 1907. je izdal J. Otto v Pragi njegovo knjigo „Vesničke povitky“, zbornik najboljših njenih slovenskih kmetijskih povesti (344 strani). L. 1908 je izšla v izdaji Sloven. Matice njena drama „Amerikanci“, l. 1914 pa v isti založbi njen roman „Njeno življenje“.

Medtem je živela, študirala in pisala v švicarskem Curihu, kjer se je pričela nemščine. Po nekaj letih se je vrnila na jug in se stalno nastanila v Zagrebu. Tam je sodelovala pri raznih listih in več let pisala in urejala „Frauenzeitung“, tedensko prilogo „Agrarier Tagblatt“.

Od l. 1917—1921 je izdajala in urejala v Zagrebu veliko žensko revijo „Ženski svet“, ki se je pozneje imenovala „Jugoslovenska žena“. Ta zbornik je bil najboljši, najtehtnejši in tudi po opremi najlepši jugoslovenski ženski list doslej. Sodelovale so Hrvatice, Srkinje in Slovenke, a tudi mnogi jugoslovenski ugledni pisali.

L. 1918 je izdala v zagrebški Moderni knjižnici svoj hrvatski medvojni roman „Hanka“ ter knjigo „Najboljše slovenske novele“ v hrvatskem prevodu.

L. 1922 je izdala kar dvojico močnih knjig: „Unuk kraljevića Marka“, drama v dveh delih: „Za slobodu“ in „Za jedinstvo“ (vsak del ima 5 dejanj) ter „Arđiti na Krku“, štiri slike iz povojne dobe. Obe knjigi sta izšli pod pseudonimom Dimitrije Gvozdenović. Svoji nasprotnikom je odgovorila s spisom „Obtožnici“ ter znova naglasila, da je Jugoslovenka po delu in čustvu.

Zofka Kvedrova je torej izredno marljiva pisateljica, ženski talent brez primere v našem slovstvu in žena širokega slovanskega obzora. Njeno znanje jezikov pa je čisto osamljen pojav v slovenski literaturi; ona piše slovenski, srbsko-hrvatski, češki in nemški. Moderna, neustrašeno pogumna boriteljica za žensko moralno in intelektualno enakopravnost z moštvom, se s svojim delom dokazala, da je tudi Slovenka važen faktor v kulturi in umetnosti.

Življenje pozna do vseh globlin in višin, zakaj priznavašola ji ni z najgorenjejsimi bridkostmi niti ji ni odreklo najjasnejše sreče žene in matere. Iz ljudstva je izšla, zato ga ljubi bodisi na vasi ali v tovarni, bila je bedna študentka, vesela bohemka, neumorna kulturna delavka in ugledna dama. Nikoli ni obupala in se nikoli prevzela. Ogromen je krog njenih znancev in znank in spoštovalcev v vseh slojih naše družbe in na potovanjih je spoznala sveta, kakor maločudo med nami.

Zato je v vseh svojih delih globoka psihologinja, ki razgalja žensko dušo, njeno trpljenje, spoštovanje in srečo, z umetniško delikatnostjo in plastičnostjo. Vse ženske njenih spisov so polne življenjske istine, hkratu pa odsevi njene lastnega doživljanja.

Zofka Kvedrova je umetnica in največja naša pisateljica. Vzlic mnogim težkim življenjskim izkustvom je ostala, kakoršna je bila v mladosti: ljubeznivo podjetna, vedno živahna optimistka, jasna duša, polna načrtov in nezlomljive energije.

Trideset let je, odkar je začela javno delovati. Spominjam se je s hvaležnostjo in prijateljstvom!

Fr. Govekar.

Pismo z Jadrana

Sušak, začetkom aprila.

Stagnacija in mrtvilo vsepovsod, četravno so prebivalci temperamentnega značaja; ribiči tarnajo, delavci postopajo, trgovci vzdihujejo. Kizmet vsemu odpornost. Dobro, da je zime konec, da se je nevolja umaknila boljsemu razpoloženju, kajti vse nade so uprte v pomlad, kajti s prebujenjem narave se bo sigurno tudi zaslužek predramil.

Uroda Reke je še bol šepava — večeraj sem nabrojil tankaj tri jadrnice, 2 parobroda in 1 vojni brod, v naši luki pa nebroj jadrnic in pet parobrodov; naši so iztovarjali vino, ukrcavali le morja, da so imeli sploh kaj posla — inace stoji mornarji in težaki v gruclah, z rokami v žepih in klatijo svoj oštja, da jim ne najdeš para. Ob proslavi II. obletnice aneksije Reke je vihralo nekaj zastav po mestu, ali fašistovske bombastike ni bilo — to običajno. Pač pa so Mussolinija imenovali častnim meščanom in mu poslali dotično pergamentno diplomu v Rim. Upam, da se z njo ni zgodilo kaj posebnega medpostoma.

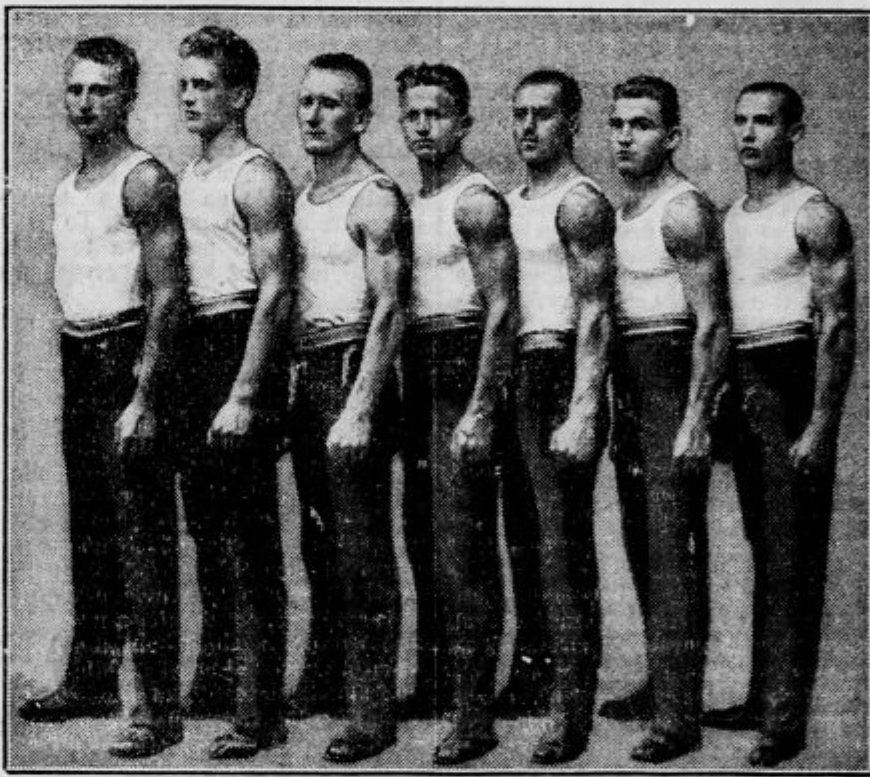
Tu ob meji so postali fašisti v enem oziru bolj skromni. Umevno, saj Sušak živi Reko, zato se ne upajo našega življa ostantovno izživati, ker bi ga odgnali in bi s tem sami sebi pregodaj skopali jamo. Sicer pa nas imajo na tihem še vedno za „ščave“, dobrodošli so jim le naši novci, ki jim ne preobračajo želodca. Letoviščarje vabijo z vse-

načrte za povzdigo naše rivijere, le žal, da jih ne bo mogel še letos docela realizirati, ker je preobložen z delom. Kraljeviško brodogradilišče je z delom prilično dobro okupirano in bilo bi še boljše, ko jim ne bi delala carina toliko preglavic pri nabavi materiala, ki se mora uvažati. V kratkem se bo vršila tozadevna anketa v Beogradu ter je upati, da se odstrani zlo, ki ovira razvitje te velevažne industrije.

Hrvaško Primorje in sedaj še del Dal macije so radičevska domena. Koristi in napredka se ne opaža, čeprav je deževalo obečanj in obljub. Ribarski zakon spi, za tujski promet se sploh niko ne zmeni, le adlatus Kovačević pride vsak teden tolažit razburkane duhove ter prinaša vedno polno aktivno tolažilnih receptov v obliki novih obljub s seboj. Medtem se pa izseljuje naš narod v Kanado, ker se je naveličal čakati pred praznimi jaslji. Pretekli teden je romalo preko luže s trebuhom za kruhom samo iz Cirkvenice 110 moških, slede jim v kratkem še nekateri, katerim ne more dati naša bogata Jugosla-

„Meč kralja Aleksandra I.“ in „Ljubljanski Sokol“

Jugoslovenski Sokolski Savez je priredil leta 1925. baš na Vidov dan, medzletne tekme članov in članic. Zmagovalni vrsti v višjem oddelku je kralj namenil Dušanov meč Zmagala je vrsta ljubljanskih Sokolov v postavi.

Pred kratkim je meč dospel v Beograd in vršile so se že priprave radi predaje meča v Ljubljani. Uprava dvora je pozvala starost JSS brata Gangla v Beograd, kjer so mu izrazili željo, naj bi se izvršila izročitev meča v Beogradu, ker kralj želi videti zmagovalno vrsto. Obenem se je starosta z upravo dvora dogovoril o poteku slavnostne predaje meča, ki se ne imenuje Dušanov, ampak „Meč kralja Aleksandra I.“. Sestavljeni so bili statuti, ki bodo spisani na pergamentu. Ena glavnih in važnih točk teh statutov je, da je meč stalno prehodno darilo, katero si pribori sok. vrsta, včlanjena v Jugoslovenskem Sok. Savezu. Kralj sam priznava borbenost Jugoslov. Sokolstva in njegovo stremljenje k večji poti navzgor. Zato se je odločil za meč in ne kot je prvotno nameraval za ščit, ki je simbol pasivnosti in obrambe.

Tržiški raglarji

Tržič, na večni četrtki.

Vsak kraj ima svoje posebnosti v navadah in ljudeh, toda kolikor poznam sveta, nikjer nisem srečal toliko originalnosti kakor baš v Tržiču. Danes sem jih prvič idel in so mi imponirali. Kdo pa, slišim vprašanja. Kdo drugi neki kot tržiški raglarji. Veliki četrtki je namreč in zvonovom so zvenkelja zavzeli. Na njih mesto so stopile velike raglje v farnem stolpu. Ta je pa daleč izven jedra trga. Zato se raglje povsod ne slišijo. In kakor se je že Tržič od nekdanj razumel na glasbo in čislal „muskontarje“, tako jo je bogvekdaj in iz kakšnega vzroka tak ljubitelj pogruntal in sestavil za te žalostne postne dni v sree segaajočo kapelo.

Gori pri farni cerkvi se zbere do 30 fantičev z raglami, najstarejši jih uredi v šesterostope, spredaj flavte in klarineti, vmes trompete in pozavne, zadaj pa pomparioni. Ko zaragla velika ragla v stolpu, tedaj zadoni povelje in četa jo ubere po klanecu v Tržiča spodnji del med krasno ubranim razganzem malih, večjih in največjih klopotecev. Spredaj koraka postni tambor in daje posebne takte, zadaj pa vrte in udriha jo, da je veselje.

Resnično, kdor ni te kapele videl na lastne oči, ta ne more pojmiti, kaj je prava umetnost in podeželska idila. Tržiški raglarji imajo trikrat dnevno alarm, njihova služba se konča v soboto po sedmi uri. Potem pospravijo umetniško izdelane instrumente zopet na domača podstrešja, da jih leto oserj otero prahu in zopet privlečejo na dan. Od kdaj datira ta navada raglanja, nihče točno ne ve, instrumentom pa se pozna častljiva starost in veliko stvar-

Na velikonočno nedeljo in ponedeljek ob pol 11, 3. pol 5-6, pol 8 in 9 uri
Sloviti velikan sveta
„MARKO“
v senzacionalni pustolovni „Zmagovalec smrti“
Marko v tem filmu nam ni samo simpatičen, ker onemogočuje razne zločinske nakane temveč posebno ker prešine zaduhlo ozračje udarjenih in prikritih podlosti z osvetočim solncem zdravega humorja, ki napravi vsebino Lepe žene in interesantni moške posebno pa izredno napeti igri, kjer se vrste razkošne družabne prireditve in sijajne pokrajine s prizori v zavratnih zločinskih biologih.
Cene navadne (nezvišane). — — — Prednaznailo: ZADNI DNEVI POMPEJEV.

vija zaslužka. Gotovo priroma k njim v doglednem času kak Kežman, da jih olajša prihranjenih novcev za „bodočo“ republiko.

Da omilijo vsaj nekoliko bedno stanje in nudijo priliko zaslužka, so votirali radičevski postojanki Crikvenici 250.000 Din za gradnjo parka, ki se prav lično poda. Bliznje Selce — jugoslovenska sokolska naselbina, pa zna biti tudi deležno take podpore, če se odreče sokolskim idejam in se podvrže kameleonski metamorfozi po receptu diktatorja Stipe.

Vesele
velikonočne praznike
vsem cenjenim obiskovalcem
žel
Kino Ljubljanski dvor.

Pristopajte k „Vodnikovim družbi“!

Prota Dimitrije Janković 25 let svečenik

Protoprezviter staurofor Dimitrije Sv. Janković, administrator protoprezviterata za Slovenijo, je praznovljal včeraj 25letnico, odkar je bil posvečen in izvršuje vzgledno svoj svečeniški poklic. Jubilar je nedvomno eden najbolj priljubljenih svečnikov v naših krajih. V dobi svojega službovanja in delovanja si je znal pridobiti vsestransko spoštovanje in je priljubljen ne samo med člani pravoslavne cerkvene občine, temveč tudi pri ostalem prebivalstvu v Ljubljani in sploh v Sloveniji. Njegovo veliko popularnost mu je pridobilo v prvi vrsti nadvse požrtovalno rodoljubno in domoljubno delovanje ter vzgledna verska strpnost. Brat je mlo, koje vjere bio, to je vodilo geslo v njegovem življenju in snovanju. Njemu so vsi prijatelji vsi bratje in zato tudi nima nikjer sovražnikov.

Pravoslavna cerkvena uprava je imela v izbiri g. prote Jankovića za naše prilike in razmere gotovo izredno srečo. Rojen v Sremskih Karlovcih dne 17. junija 1887, kjer mu je bil oče trgovec in mnogoletni mestni župan, se je posvetil jubilar po dovršenih srednješolskih študijah svečeniškemu poklicu. Stopil je v Veliko bogoslovje (duhovna akademija) v Sremskih Karlovcih in bil l. 1901. soglasno izvoljen za župnika v Osijeku. Štiri leta kasneje je bil imenovan za vojnega svečenika na Dunaju in je ostal na tem mestu do prevrata. Dne 1. novembra 1918 ga je Narodno Veče v Zagrebu imenovalo za referenta za pravoslavno veroizpoved pri Narodnem Veču v Zagrebu, kjer je ostal do 5. novembra 1920, ko je bil imenovan za vojnega svečenika v Ljubljani. Leta 1922. je postal končno tudi administrator protoprezviterata za vso Slovenijo, od svojega prihoda v Ljubljano pa je ves čas tudi prava pravoslavne cerkvene občine v Ljubljani.

V proslavo 25letnice tega vzornega svečenika bo v soboto 10. aprila dopoldne v pravoslavni kapeli v vojašnici vojvode Mišića svečana služba božja, ki jo bo bral mariborski prota g. Trbojević. Istega dne se bo vršil ob 8. zvečer v dvorani Kazine jubilar na čast časten večer, na katerem bo sodelovala godba Dravske divizije. Vabljeni bodo vsi člani pravoslavne cerkvene občine in sploh vsi prijatelji idealnega svečenika, ki s svojim delovanjem širi bratsko ljubav, versko strpljivost ter ljubezen do domovine med našim edinstvenim narodom.

Da najboljši je to znoj,
Colombo Ceylon čaj!

Novi Vinodolski

morsko kupališče in letovališče. Saisona započela. Hoteli, pensioni te iskuhavaone otvorene. Vrijeme vrlo podesno. Cijene umerene. Sve urute dajte Liečilišno povjerenstvo u NOVOM.

Za velikonočne praznike prinašamo Vam veliko zabave, zdravega humorja — na več smeha in prijetnega oddiha v izborni šaloigri

„Doživljaji podveznice“

ker se Vam bo v glavni vlogi najbolj priljubljeni naslednik komika Maksa Linderja — njemu jako sličen, imeniten komik

Raymond Griffith.

Pridite za praznike vsi v kino „Ideal“ kjer se boste samo smejali in imenito zabavali.

Predstave dop. ob pol 11., popoldne ob 3., 5., 6., 8. in 9.

635 a

Kino Ideal

Korotanski zvonovi

Borovlje, 1. aprila.

Naši nasprotniki, nemškutarji - domačini in maloštevilni Nemci, ki so prišli s trebuhom za kruhom v »Slovenski Rož«, so računali in občutili, kakor hitro čujejo o kakih nameravanih slovenskih prireditvah, pa naj bo še tako skromna. Zborovanje, ki ga je nedavno prebrali naš poslanik župnik Poljanec v gostini »Pri tiskarju« v St. Janžu pri Rožu, spravilo jih je zopet po daljšem odmoru popolnoma iz ravnotežja. Da bi svojem zaslovljenju pristašom pretežno nevarnost naslikali tem bolj očito, bo brž, ko so zvedeli za nameravano zborovanje, razširili »grozno« vest, da pripelje slovenski poslanec v St. Janž, ki je sicer popolnoma slovenska in narodno shajna vas - iz vsemu seveda učiteljstvo in ošabje na železniški postaji, - cele batalijone slovenske treditelje, batalijone, ki so ravno tako organizirani, moralno propadli in oboroženi kakor nihov »Heimatschutz«. Razburjenje, ki so ga na tak način umetno zanesli, se je seveda kmalu poleglo in slovensko zborovanje se je vrtilo tako slajno ob velikanski udeležbi, da bodo njeza odmevi nemškutarjem dolga časa kaj neprijetno šumeli po ušesih. Ker sedaj naši nasprotniki v svoji razgreti domišljiji in strastni jezi ne smejo nič drugega navesti, poudarjajo predvsem, da bodo v bodoče z vsemi silami nastopili proti vsakomer, ki ni domačin v Borovljah ali vsaj v našem Rožu, češ, saj samo tuji - pritepeni Slovenci! - delajo dražbo med ljudstvom, med Slovenci, ki hočejo sicer z Nemci v miru živeti in so z vsemi »dobrotami« zadovoljni, ki jih jim velikodušno poklanjajo Nemci.

Odvod bi bilo braniti slovenski značaj naše Rože in njegovega središča trga Borovlje. Da je Rož slovenska zemlja, zna takoj vsakdo, kdor ga prepotuje, ako ni podooben Slovaku, ki si je pri belem dnevu zavezal oči in potem pravi, da je noč, ker nič ne vidi.

Res je, bil je čas, ko je v lepi naši dolini vladal mir, sprava in edinstvo, to je bilo tedaj, ko se k nam še ni bilo pritepelo toliko tujev, Nemcev. Da je bila ta zemlja slovenska, pričajo krasna klena kraljev, kakor Borovlje, Podgora, Podlublje, Dolane, Glinjane, Gorjane, Dobrava, Struga, Podgorjane, Bistrica, Svečane itd. Sedaj pa se najdejo med našimi nemškutarji učene glava, kakor je I. Er. Perkovnik, ki pravijo, da slovenski duhovniki po matrikah in drugih uradnih spisih nameravajo počijo nemška imena. Pač narobe je res! Nemški učitelji, nemški uradi so spali pristna slovenska imena. (Otschar, Krassnig, Tschinkowitz, Sablatnig, Meglitsch itd.)

Po letu 1848, so bile dolge čase po dolini tudi v Borovljah šole slovenske, saj je ravno v Borovljah tedaj poučeval narodni učitelj Somnar. Še danes hranimo v Borovljah iz onih časov slovensko čitanko in šolsko letno poročilo, tiskano v slovenskem jeziku. Tudi naša slovenska društva, v kolikor jih še ni zatrla nemška »pravilnost«, niso šele iz padavne časa. Slavna imena Janežič in Einspeler (od nemškega župnika spačeno iz slovenskega »Maternik«), bodo menda našim nemškutarjem in Nemcem tudi znana. Slovenska »Hranilnica in posojilnica na Trati pri Glinjah« brani še danes sliko, ki predstavlja odbornike slovenskega političnega društva za Borovlje in okolico, staro skoraj 60 let. Ti odborniki so bili sami domačini: Šamnik, oče umrlega slovenskega profesorja Šamnika; Pavel Rabič, Janež Ovcar, Franc Colarič, Urban Oraž, župnik Odoček in Lovro Zablacan. Naj naši nasprotniki ki trdijo, da hodijo tuji ljudje Slovence med nas hujšati, izvedo, da je bil imenovan Ovcar krvi sorodnik bivšega borovskega nemškutarskega župana Otscharja in da je društvo na njegovem domu imelo svoj sedež! V njegovi gostini »Pri Jurkel-

nu« na Doleh je društvo prirejalo politična predavanja in narodne zabave, ki so se jih udeleževali vsi najbližnji borovski tržani in cela okolica.

Leta 1848, so tudi v Borovljah ustanovili »meščansko gardo«. Okrajno glavarstvo v Celovcu, ki prepoveduje našim požarnim brambam slovenski jezik, naj vé, da je ta »meščanska garda« imela baš v Borovljah slovenski poveljni jezik. Starejši ljudje še danes pomnilo poveleje: »Krokarje napnite« in pa »Koj (takoj) ustrelite!«

Kdo je torej prinesel neslogo, preprič in sovraštvo v našo dolino? To so bili Nemci in nemške oblasti v Celovcu, potem pa nemški učitelji in uradniki, ki so jih nemške oblasti pošiljale v Borovlje. Nemški zdravnik Kastner, ki ni bil domačin, in pivovarnar Tirolec Oblasser sta prva zanesla v Borovlje in s tem v celo dolino neenotnost, sovraštvo med domačimi Slovenci z ustanovitvijo nemškutarskega političnega društva. Takrat so spravili iz Borovelj zaslužnega slovenskega učitelja Somarja v nemški del dežele, v Krko, in tedaj se je začelo sistematično ponemčevanje ne le v Borovljah, ampak tudi po celotni Roži.

Zopet tuje nadučitelj Fugger je ustanovil v Borovljah leta 1880. prvo pevsko društvo »Alpenrose«. Značilno za ono dobo: Društvo je nosilo nemško ime; namen je imelo pomembno: peli pa je tudi slovenske pesmi, ker so pač člani bili sami Slovenci. Prešernova »Luna sije« je bila med temi slovenskimi pesmimi. To »nemško« društvo je v onem času tudi oskrbovalo slovensko cerkveno petje, v Borovljah. »Nemec« J. Fr. Perkovnik, ki je, dasi doma iz Borovelj, eden izmed najzagrizenjših »Heimatschutz«-jev, bo seveda zarudel, če mu povemo, da je bil med onimi, ki so peli Prešernovo »Luno« in slovenske cerkvene pesmi v Borovljah, tudi njegov rajni oče, znan pod imenom »Fuhleček«.

Na to pa so prišla društva: Schuiverein, Südmärk, Kindergarten, Bauernbund, Evangelischer Bund in vse vojaške organizacije onih pretepaških nemškutarjev, ki sedaj pravijo, da smo mi Slovenci vzrok žalostnih razmer in razprtij med domačim ljudstvom in da je hujškanje, ki se mora zatreti, če pride slovenski zastopnik in poslanec med svoje volilce, češ, on ni doma v naši dolini.

Med onimi, ki so ustanovili našeta društva in so torej v ta namen prihajali sivočas v Borovlje ali tu bivali, ni niti enega domačina; vsi so prišli iz tujih krajev in dežel; nekateri celo iz Nemčije, a pa je moral cela vrsta najuglednejših domačinov Slovencev, celo takih z akademsko nagrado, zapustiti naš trg in našo dolino! Če torej hočejo naši nemškutarji in »Nemci« biti dosledni v načelih, da smejo v Borovljah in v Rožu javno delovati, nastopiti in govoriti edinele domačini, - mi Slovenci se s tem stališčem kajpada strinjamo - bodo morali kar čez noč vsem, dobesedno vsem svojim voditeljem - javnim delavcem, govornikom in propagatorjem zavezati jezik in jim seveda tudi odvzeti pravico zborovanja; naravna posledica tega bo, da bodo ostali izgubljena čreda brez pastirja, ker lastnih ljudi nimajo.

Na drugi strani pa bodo morali če so dosledni - množestvilnim našim domačinom slovenskim učiteljem, profesorjem, sodnikom in drugim uradnikom, ki morajo sedaj službovati izven meje Koroške, brez po misleky dovoliti, če se vrnejo, vsestransko javno udeleževanje in seveda tudi zborovanje. Da, da! Domačini naj pridejo v Rožo do one veljave, ki jim gre in takol bo naša lepa dolina dobila zopet svoje staro slovensko lice; tuji, ki so ljudsko neslogo med nas z sejali, naj gredo, od koder so prišli in takol bo ponehalo sovraštvo in vrnila se bo stara, pristna rožanska ljubezen in edinstvo.

Pri, kakor da bi hoteli še izrabiti čas, da se nasitijo zdravilnih snovi, s kojimi bodo že čez mesec dni lahko osrečili svoje prve bolnike. Tudi njihov zaščitnik Sv. Janez Nepomuk še spi spanje zimsko, pokrit z leseno zimsko odejo, ki ga je varovala pred zimsko sapo, dežjem in snegom.

Po hišah in hotelih se zračijo sobe in hodniki; zidari imajo posla dovolj, da popravijo sedaj, česar niso mogli v zimskem času. Na delu so mizarji, ključavničarji, monterji in pleskarji. Vozniki so navozili ogromne kupe belega peska za ceste in pota po parkih in šumih. Novo zunanje lice je dobil po nosni Aleksandrov Dom, ki zgleda kakor da bi bil sezidan z belega marmorja. Pobeljena bo v kratkem tudi »Hidroterapija«, koje notranjost so že pored renovirali.

Pri pošti so zgrajene garaže, da se vsaj nekoliko opomore potrebam številnih avtomobilistov, ki prihajajo v sezoni v Rožasko

Slatino. Povsod se opaža mravljično gibanje, povsod se popravlja in pripravlja na do stopen sprejem gostov oziroma bolnikov. Na upravo prihajajo dnevno pisma iz vseh možgih krajev tu in inozemstva z naročili sob za skorajšno sezono.

In ko bodo ozeleneli prvi kostanji v drevedu, ko bodo cvetele češnje, hruske in jabolka, ko se bo oglašala kukavica po zelenem bukovju, takrat se bo zbudil tudi zaščitnik Slatine in njenih zdravilnih vrelcev - Sv. Janez Nepomuk. In odprl bo vire zdravja zopet tisočertim, kakor do sedaj že skoro celih sto let.

Dr. F. K.

Lož

Na Notranjskem stoji mesto, Lož po imenu. (Pravkar me je gospodinja blagohotno opozorila, da je začel s takimi besedami že Francé Krpan svojo slavno povest o Martinu Levstiku. Ona ima dober nos in ji rad verjamem in se očitno sramujem literarne tatvine, pred Bogom in ljudmi.)

Ampak ni poznal Francé Krpan Loža, pri moji veri, da ga ni, in grem staviti, kolikor in kar kdo hoče. Kajti je še danes mnogo uglednih rodoljubov, ki vedo o daljni puščavi Kalahari več nego o Ložu, tej imenitni prestolici kršnega dela naše slavne dežele.

Postavim, zgodovinar Orožen, ki je kar tako na suho zapisal: »Lož (599 m, 411 prebivalcev) je staro mesto brez župnije in šole.« Odločno moram ugovarjati proti »mestec«, zakaj naši dični Ložani poznajo samo »mesto«, kar pričajo že razglednice, na katerih stoji zapisano z debelimi črkami: Lož-mesto. Kar pa se tiče tistega »brez«, ne ugovarjam, da ni res, ampak bi moral naš zgodovinar pojasniti, kako in zakaj, da bi spodoben človek ne mogel kar meniti in tebi nič zabrusiti vrlin Ložanom, da čepe v najbolj zavrnjenem gnezdu vesoljnega sveta.

Res je, da imajo celo v Babnem polju faro in šolo. Tako je tudi prav in v redu. Prav in v redu in vse hvale vredno pa je tudi, da hodi ložska mestna mladina v šolo na knete in tako vsrkava krepki duh naroda. To je znamenje zdravega napredka in bi bil v tem pogledu Lož lahko vzor našim mestom.

O, niso tako zatelebari ložski mestni učitelj, da bi ne vedeli, kaj je resnična kultura. In tudi niso tako umazani in beraški, da bi ne mogli postaviti dvoje, treje šol, lepših od tiste podrtje v Starem trgu, pa tudi mogočnejših od tise bahave šole v Igvasi. Toda oni spoštujejo zdrava načela velikega pedagoga Rousseaua in se že davno ravnaajo po smernicah našega prosvetnega ministra, ki ga bodo v znak priznanja imenovali v eni prihodnjih občinskih sej za častnega meščana.

Kar pa se tiče župnije, mi je prijetna dolžnost izjaviti, da Ložani širokogrudno spoštujejo versko strpnost, kakor se to spodobi prosvetljenim meščanom in je še zlasti pri nas nujno potrebno. Kajti imajo Ložani v svoji sredi že stare družine Turkov in Turčičev in hočejo z njimi tudi zanaorej živeti v bratski slogi.

Vse to bi moral povedati Orožen, če se je že lotil pisati o Ložu, da bi ne dajal komu povoda, blatiiti čestilo notranjsko prestolico z »gnezdom« in »plankami«.

Dalje mi je prijetna dolžnost, pobiti tudi peklenško storijo, ki so si jo izmislili zli jeziki o nastanku Loža. Po tej storiji naj bi bil nekdo romal hudič čez Bloke z zvrhanim košem puščobe, ki jo je nagrabil križem dežele in ki mu je kakor ljudska kvarila peklenško pšenico greha. Zda da je kanil to nadlego treščiti z vrha Snežnika na dno morja adrijskega. Onkraj Blok pa da ga je ujela noč in se je v temi spodtaknil in telebnil v globoko kotanjo. Komaj da se je živ pobral, je pustil puščobo, kakor se mu je razlezla in je tako iz nje nastal Lož. To je en del peklenške storije. Drugi del pa, ki si ga je po vsej priliki izmislil kak hudooben škric, pripoveduje, da so kasneje uhvatili hudiča na cesarskem Dunaju pri sami cesarčini in v jako nerodni priliki. In bi mu bili ustrojili kožo, kožo, da se jim ni izrezal z dobrim navsvetom. Tiste čase so si namreč cesarski ministri belili glave, kje bi našli prikladen kot za zaničarne škricke. Vprašali so zda tudi hudiča, ki jim je toplo priporočil Lož. Njegov nasvet je bil ministrom tako po volji, da so peklenščku odpustili zlo nakano, slabo zapisane škricke pa so poslej vlačili iz vseh krajev cesarstva v Lož, »naj ga nihad nemarna, kakor ve in zna«.

Vse to so seveda abotne klevete in se moram odločno postaviti za staroslavni ugled ložkega mesta. Kajti so se pulili zanj ortenburški vitezi in oglejski patrijarhi, celjski grofje in cesarski mogotci. In počemu, ako ni bilo vredno žabje dlake?

Se danes hranijo Ložani v časti in slavi oslovsko kožo, na kateri stoji črno na belom, da je cesar tainta anno Domini 1477 podelil Ložu mestne pravice. Vemi potomci srečnih prič tega imenitnega dogodka so tudi sklenili slovesno obhajati 400letnico svojega meščanskega pokolenja. Povabili so na to slavnost bližnje in daljnje rodoljube, različna društva in bratovščine iz vseh krajev mile domovine. V največji ponos pa jim je bilo, da se je odzvala vabilu čestita poestrma Ljubljana s Sokolom in godbo.

Napočil je težko pričakovani zgodovinski dan. Vsa okna so bila spodobno umita in okrašena, deželna cesta (obenem mestni korzo) skrbno očiščena odpadkov in druge nesnare, meščani

Svetovno čudo!

Svetovno čudo!

Največja senzacija sezije 1926!

Charlie Chaplin.

Najboljši filmski komik, tragikomik in dramaturg sveta je dosegel triumfalni uspeh in priznanje celega sveta s svojim zadnjim vefilmom.

Lov za zlatom.

Največja mojstrovina filmske umetnosti. — Velika komedija v sedmih dejanjih.

Napete scene, originalno komične situacije, kakor jih zna ustvarjati edino le Chaplin, duhoviti zapletitaji, smešne ljubavne borbe, groteska in ljubkost. Življenje in poezija: Vse to se nanizuje eno na drugo ter se spaja s takim elanom v harmonično enoto, kakor je do sedaj še nismo videli v nobenem filmu.

Preko snežne Alaske potuje zapuščen, razčepan potnik v nepremagljivem koprnenju po »sreči« človeštva — vrelu zlata. Lavine, slikovito gorovje Alaske, gugajoča koč nad globokim prepadom, borba za zlate rudnike, kuhan čevljev kot hrana, originalen ples z žemljami, silvestrov večer daleč v gorovju itd. itd. Vključ pretresljivim dogodoljajem ter vključ napetosti scen, vendar —

Smeš! — Smeš! — Smeš! — Smeš!

Smeš do solza in ginjenosti. — Krasno, prekrasno, divno, slajno, kolosalno! —

Najboljša, od najboljših! — Pridite in prepričajte se!

PREDSTAVE ZA MLADINE:

V svrhu posebne reklame in propagande za to najlepše filmsko delo predvajamo vefilom »LOV ZA ZLATOM« v nedeljo na Veliko noč 4. aprila ob pol 11. predpolne po enotni ceni Din 5.—, brez obzira na vrsto sedežev. — Blagajna točno ob 10., vrata dvorane ob 10., začetek predstave ob 11. uri. — Predprodaja vstopnic za to predstavo v soboto od 10. do pol 1. ure popoldne.

KDOR PREJE PRIDE, PREJE MELJE!

Redne predstave se vrše na praznik ob: 3., 1/5., 6., 1/8. in 9. — Ob delavnikih: 4., 1/6., 1/8. in 9. zvečer.

Kompletni prvovrstni umetniški orkester svira pri vseh predstavah. — Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

Prednaznanilo: Priscilla Dean kot Seviljska Sirena.

Elitni Kino Matica, vodilni Kino v Ljubljani, tel. 124.

Rogaška Slatina pred sezono

Rogaška Slatina 2. aprila.

Topli pomladanski vetrčki plihljajo preko Sv. Trojice in Sv. Križa in skoro dnevno se slišijo prijetni zvoki novih svetokriških zvonov semkaj do zdravilišča. Na obronkih potokov so oveneli zvončki Tembolj pa se bleste svetlorumene trobentice po praznih in rjavih rebrih, posejane na gosto in zopet redko, kakor ponoči zvezde na obzorju. Iz grmičevja prihaja prijeten vonj vijolic, naših prvih pomladanskih prijateljic. Ptikički zvirgole po parku in polejo hvalno svoj do brotniki, ki jih je v hudi zimi krmila in rešila poglana.

Posameznij nasadi v zdraviliškem parku so se znebili svojega zimskega ovoja in se grejejo na toplem solncu. Vrelci so že za-

pri, kakor da bi hoteli še izrabiti čas, da se nasitijo zdravilnih snovi, s kojimi bodo že čez mesec dni lahko osrečili svoje prve bolnike. Tudi njihov zaščitnik Sv. Janez Nepomuk še spi spanje zimsko, pokrit z leseno zimsko odejo, ki ga je varovala pred zimsko sapo, dežjem in snegom.

Po hišah in hotelih se zračijo sobe in hodniki; zidari imajo posla dovolj, da popravijo sedaj, česar niso mogli v zimskem času. Na delu so mizarji, ključavničarji, monterji in pleskarji. Vozniki so navozili ogromne kupe belega peska za ceste in pota po parkih in šumih. Novo zunanje lice je dobil po nosni Aleksandrov Dom, ki zgleda kakor da bi bil sezidan z belega marmorja. Pobeljena bo v kratkem tudi »Hidroterapija«, koje notranjost so že pored renovirali.

Pri pošti so zgrajene garaže, da se vsaj nekoliko opomore potrebam številnih avtomobilistov, ki prihajajo v sezoni v Rožasko

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama
Začetek ob 20. uri.

Sobota, 3.: Zaprt.
Nedelja, 4.: ob 15.: »Kar hočete«. Izv. Ob 20.: »Hamlet«. Izv.
Ponedeljek, 5.: ob 15.: »Deseti brat«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv. Ob 20.: »Pygmalion«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv.
Torek, 6.: Zaprt.

Ljubljanska opera
Začetek ob pol 20. uri.

Sobota, 3.: Zaprt.
Nedelja, 4.: ob pol 20.: »Manon«. Gostova nje gospe Ade Poljakove. Izv.
Ponedeljek, 5.: ob 15.: »Večni mornar«. Ljudska predstava po zniž. cenah. Izv. Ob pol 20.: »Grofica Marica«. Izv.
Torek, 6.: Zaprt.

Mariborsko gledališče

Nedelja, 4.: ob 15.: »Cigani«. (Znižane cene.) Ob 20.: »Grofica Marica«. (Kuponi.) Ponedeljek, 5.: ob 15.: »Zlatni mešan«. (Znižane cene.) Ob 20.: »Evangeljnik«. (Kuponi.)
Torek, 6.: Zaprt.
Sreda, 7.: »Možiček« in »V vodnjaku«. Premijera. D.
Četrtek, 8.: Zaprt.
Petek, 9.: Koncert Gidije Buccarini.

O stavbenem gibanju v Mariboru

O stavbenem gibanju v Mariboru se je že veliko pisalo. Pred leti so se obetale velike »gradbene akcije«, ustanovila so se v ta namen društva in zadruge, toda v bistvu je ostalo vse le pri lepih načrtih na papirju. Šele lansko leto je obetalo večjo podjetnost, ki pa se je že vnesla.

Po statistiki stanovanjskega sodišča je bilo do konca meseca marca t. l. v Mariboru 431 obitelji brez družinskega stanovanja, 277 družin pa je primoranih prebivati v tesnih in nezdruvilih, pogosto za človeško bivanje naravnost neprimernih stanovanjih. O takih brlogih n. pr. v hiši na Koroški cesti št. 43 je »Jutro« že poročalo.

Ako bi hoteli spraviti samo vse brezstanovnice pod streho, bi bila potrebna zgradba nad štiristo večjih in manjših stanovanj, to je na primer nad sto hiš s štirimi stanovanji ali nad štirideset večjih hiš s po desetimi stanovanji! Poleg tega pa moramo računati z najmanj 150 stanovanji, ki v higitjenskem oziru ne odgovarjajo najprimitivnejšim zahtevam.

V nasprotju s tem ogromnim pomanjkanjem stanovanj je bila do sedaj stavbena podjetnost naravnost neznatna. Lansko leto se je sezidalo le šest hiš z 11 stanovanji, nedovršenih pa je še 15 hiš z 79 stanovanji. Med temi hišami sta obe občinski in zgradba pokojniškega zavoda. Občinski hiši sta namenjeni v prvi vrsti mestnim nastavljenecem, stanovanja v poslopju pokojniškega zavoda pa radi visoke stana-

rine pridejo v poštev samo premožnejšim slojem, tako da širši javnosti ne bo dosti pomagano.

Mestna občina je pri zadnji seji sicer pokazala dobro voljo s tem, da bo proti 15letni amortizaciji zgradila hiše tistim, ki imajo stavbišče in morejo takoj poravnati dvaletni odstotkov gradbenih stroškov; tudi stavbenim zadrugam je obljubila gotove ugodnosti. Ali bo iz tega zrnja kaj moke, bo pokazala bližnja bodočnost. Mislimo pa, da širša javnost, to je tisti »zaščiteni«, ki prosijo za stanovanje pri stanovanjskem sodišču, od te občinske akcije ne bodo imeli koristi. Med njimi je 144 državnih nameščencev, 191 železničarjev ter 373 drugih (malih obrtnikov, invalidov, delavcev itd.). Koliko od teh ima toliko prihrankov, da bi smeli misliti na sedanje lastne hiše?

Radi tega je dolžnost mestne občine, da ne podpira samo privatne gradbene delavnosti, ampak da tudi sama gradi stanovanjske hiše, ker od tega bo imelo mesto samo največje koristi.

Darujte za sokolski Tabor!

ZASTOPNIK:

Viktor Bohinec

LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 21.

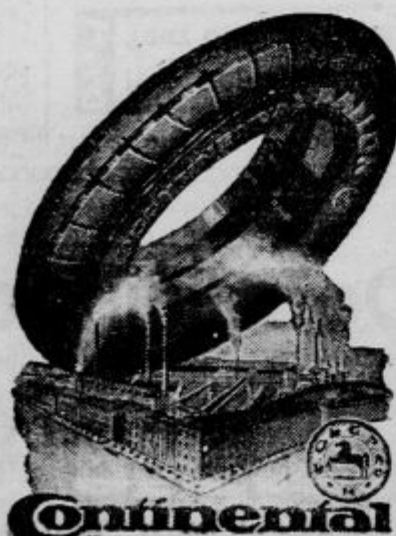
Brzojav: Continneo.

Telefon 599.

V vsakem oziru najprijetnejša in mirna vožnja, tudi — na slabih cestah. — Popolnoma zanesljiva vožnja po blatnih potih. Večja brzina na lepih in posebno na slabih cestah.

Trpežnost veliko večja!

Pristoja na vsako platišče.

Domače vesti

Vesele velikonočne praznike želijo vse naročnikom in čitateljem uredništva »Jutra«

* Naše poslanstvo v Kairu. Pomočnik ministra za zunanje zadeve je predložil kralju v podpis ukaz, s katerim se dosedanj naš generalni konzulat v Kairu poviša na poslanstvo. Za poslanika bo imenovan eden danji generalni konzul v Kairu Jovan Dučić. * Kraljev zastor za bitoljsko gledališče. Na rodno gledališče v Bitolji je prejel krasen zastor za tamkajšnji oder, dar kralja in kraljice. Zastor, izdelan iz azbesta, je 7,50 m dolg in 7 m širok. Bitoljsko gledališče je zgradilo prebivalstvo Bitolje in njega okolice na lastne stroške.

* Bivši češkoslovaški gen. konzul v Ljubljani dr. O. Beneš je bil na obnem zboru Českoslov.-jugoslov. Lige v Pragi dne 30. marca izvoljen za podpredsednika. Predsednik je postal dr. Beneš kot zaslužnega delavca na polju českoslovaško-jugoslovenskega zblizanja in ga prošil, naj sprejme častno mesto, ki mu je namenila Liga. Dr. Beneš je radevolje ustregel želji in izjavil, da bo tudi v bodoče rad in z ljubeznijo deloval v prosep Lige in za pobratinstvo českoslovaškega in jugoslovenskega naroda.

* Diplomirani inženjer. Na tehniški visoki šoli v Bernu je bil diplomiran inženjer kemije g. Bela Stuhar, rodom iz Ptuj.

* Razpis službenih mest. Veliki župan ljubljanske oblasti razpisuje službena mesta okrajnih sanitetnih referentov za Radovljico, Laško in Krško. Prošnje je vložiti najkasneje do 25. aprila.

* Himen. Poročil se je na cvetno nedeljo gosp. Ciril Barborič iz Novega mesta z gđ. Silvo Sušnikovo iz Ljubljane. Čestitamo! 451

* Izpembe taksnega zakona. Ministrstvo financ je že meseca decembra lanskega leta sklenilo, da se naj začne z izpembami in dopolnitvami taksnega zakona, ki naj bo čim enotnejši za vso državo. To bo izvedla posebna komisija, kateri morajo vsi uradi poročati, kakšne izpembe bi bile z ozirom na potrebe posameznih pokrajin potrebne. Najpozneje do 15. aprila morajo vsi uradi sporočiti, ali bi bile umestne kakšne nove takse in v kakem obsegu bi bilo potrebno sedaj veljavne takse izpembiti ali ukiniti.

* Iz »Uradnega lista«. »Uradni list« ljubljanske in mariborske oblasti objavlja v 30. številki uredbu o reguliranju volilnih in ostalih predpisov Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, izdanih v zvezi z odredbami o volitvah; nadalje zakon o obrtni banki, uredbu o razdelitvi naše kraljevine na 10 inspekcij dela, 8 inspekcij parnih kotlov in 2 inspekcij dela plovnice, razpis glede primerjanja in preizkušanja računov, ki se predlagajo z deklaracijami vred po članu 34 carinskega zakona ter naredbo velikega župana ljubljanske oblasti glede izdajanja omejenih stavbo-obrtnih koncesij.

* Stanje bolnikov v naših bolnicah. Kakor objavlja inspektor ministrstva za narodno zdravje, se je dne 20. marca nahajal v bolnišnicah Slovenije 3001 bolnik in sicer v splošni bolnici v Ljubljani 676, v bolnici za duševne bolezni na Studencu 416, v bolnici za duševne bolezni v Ljubljani 263, v blaznic-hiralnici v Ljubljani 126, v splošni bolnici v Mariboru 268, v javni bolnici v Celju 211, v javni bolnici v Murski Soboti 127, v javni bolnici v Brežicah 82, v javni bolnici v Krškem 50, v hiralnici v Voljku 170, v hiralnici v Ptuj 112, v javni bolnici v Ptuj 47, v bolnici usmiljenih bratov Kandij 82 in v ženski bolnici v Novem mestu 65.

* Dečji dan. V sredo, dne 7. aprila se bo vršil »Dečji dan« novost za naše kraje. Na ta dan bodo sadili v Ljubljani dečki višjih razredov osnovne in vsi dečki meščanske šole smrekove sadike. Pod vodstvom upraviteljev, ravnateljev in svojih učiteljev gre en del na Grad, drugi v Tivoli, tretji pa v Kleče, kjer bodo pogozdili do 10 določeno zemljišče. Obleda bodi navadna delavniška. Namen tega dne je dvojen: gospodarski in vzgojni. Otroke je treba navajati, da spoznajo in ljubijo naravo in nasade, ki rastejo nam vsem v korist in zabavo, da se vadijo negovati koristne rastline, ljubiti delo in vzbujaši zaupanje vase. »Dečji dan« je odredilo ministrstvo po vsej državi. V slučaju deževnega vremena se bo vršilo pogozdovanje naslednjo soboto. Stariši in interese se vladno vabijo k pogozdovanju.

* I. slov. tekmovalni deklet. Slovenska moderna revija, ki prične v aprilu izhajati v Pragi, namerava že v svoj prvi številki privedi po vzoru velikih inozemskih revij nagradno tekmovalno naših deklet. Uredništvo vabi vse posestnice lepih, umetniških dovršenih portretov, da jih pošljejo redakciji, ki jih bo potem po 50 v eni številki objavljala. Vsaka fotografija mora imeti značko in naslov, kam jo je vrniti v 3. številki bo priloženo priznanje treh nagrad, prvi, drugi in tretji najlepši, katerih slike bodo ponovno objavljene. Razsodišče bo sestavljeno iz priznanih slikarjev, filmskih in gledaliških strokovnjakov! Redakcija sprejema fotografije za prvo številko samo do 6. aprila. Nasloviti jih je: Redakcija slovenske revije »Pariz« Praha IV. Strahov 126.

* Nova partija reparacijskega materijala. V četrtke je pripeljala tovorna ladja iz Nemčije v Beograd znatno množico poljedelskega orodja na račun reparacij. Pošiljatev vse

buje večinoma pluge, dele mlatilnic in drugo orodje, ki ga bodo razdelili oblasni gospodarski referenti.

* Za spomenik padlim v Škofji Loki. Pri podružnici Udruženja vojnih invalidov se je sestavil odbor za postavbo spomenika v vojni padlim vojakom. Odbor je sestavljen iz članov podružnice in zastopnikov občin Škofja Loka, Stara Loka in Zmirec. Načrti za spomenik so že gotovi, stroški so proračunjeni na 15—20.000 Din. S pobiranjem prostovoljnih prispevkov se je pričelo po okolici in v kratkem se bo pobiralo tudi po mestu v Škofji Loki. V ta namen je bilo poslanih na posameznike, razne korporacije in družbe več prošelj s čeki. Nekateri so se že odzvali in poslali večje in manjše zneske, vse druge pa prosijo odbor, da po svojih močeh kaj darujejo za spomenik. S postavljanjem spomenika se bo pričelo spomladi, ako bo dovolj sredstev na razpolago.

* Pevski zbor slovenskega učiteljskega proslavi s svojim prvim koncertom 75 letni ko moža, ki je vse svoje življenje žrtvoval slovenski pesmi, ki je oplojdi našo pevsko umetnost tako, kot nihče pred njim, moža, ki je prodril i po svojih cerkvenih i po svojih svetlih skladbah tako globoko v slovenski narod, kot do danes še ne izlepa kdo. Ta mož je p. H. Sattner. Od priprostitih odpevkov do klasične, tudi v tujni znane Misse Serafike, od priproste šolske pesmice do simfonične pesnitve, oratorija i opere, vse to je njegovo polje, on je prehodil vso to pot vse to je bilo izlesano v njegovi delavnici.

* Turisti in izletniki, ki pasirajo Kamnik bo gotovo vzradostila misel trdke Kregar & Fajdiga iz Kamnika, da bi uvedla avtobus ki bo vozil menda ob sobotah in nedeljah redno med Kamnikom in Stahovico. Avtobus bo najnovejšega tipa in bo prevažal po 20 oseb. To bo velike vrednosti za izletnike, ker bo pusta pot za smodnišnico s tem odpadla. Postajališče v Kamniku bi bilo menda pred Narodno Citalnico. Tudi to je zelo ugodno, ker nudi znana dobra gostilna in ka varna izletnikom vso udobnost. So lepi, veliki kavarniški in restavracijski prostori, nov lepo urejen vrt, solidna postrežba itd. Bilo bi le železi, da trdka Kregar & Fajdiga za svoj načrt gotovo izvede in bi bilo priporočati, da merodajne osebe in korporacije stopijo s trdiko v dogovor glede določit ve časa, cen in postajališč.

* Izlet Jugoslovenskih dijakov v Prago. Dne 23. marca je prišlo 32 dijakov trgovske akademije v Osljeu pod vodstvom prof. Platona Sokića v Prago. Istočasno je prišlo v Prago še 15 slušateljev filozofske fakultete v Skoplju, ki jih je vodil prof. dr. Vremić. Izletniki so nameravali ostati v Pragi samo 2 dni, toda po zaslugi njihovega gostitelja »Svaza Českoslov. študentstva in s podporo Čsl.-jugoslov. Lige jim je bilo omogočeno podaljšati svoje bivanje v Pragi na 5 dni.

* Družabno potovanje v Pariz. Zveza za tujski promet v Sloveniji namerava privedi koncem maja in začetkom junija počno potovanje in Svico in Pariz in sicer v zvezi z Društvom za promet stranic v Zagrebu. Potovanje bo trajalo približno 14 dni in bi udeleženci izletu imeli priliko, da si ogledajo Curih, Lucern, Basel, Paris, Lausanne, švicarsko riviero, Genovo in Milan. Zveza pri potovanju ne bo iskala nobenega dobička in bo računala za vsakega potnika III. razreda 2800 Din in za potnike II. razreda 3520 Din; v tej svoti je zaračunana cela vožnja po železnici in popolna oskrba v gori omenjenih mestih, potniki se bodo na svoje stroške morali prehranjevati edinele med vožnjo v vlaku. Za vse to potovanje bodo udeleženci na razpolago posebni domači zelo lepi in moderni vozovi. Te cene veljajo seveda le v slučaju, ako se prihlasi vsaj 60 udeležencev. Zaračunane so nadalje v tej ceni vse prireditve naznačene v programu za Pariz, kakor tudi dovoz in odvoz oseb na kolodvor, ter vse napitnine oziroma takse v hotelih Pariza. Prijave se sprejemajo v poslovnih prostorih Zveze za tujski promet v Ljubljani (Tourist-Office, Ljubljanska Kreditna banka), ter mora vsak reflektant najkasneje do 10. aprila vplačati na račun 500 Din, do 20. aprila 1000 Din in do 1. maja ostanke. Kdor odstopi od potovanja, dobi po odbitku 30% vplačanega svota nazaj. Višume za potne liste istotako preskrbi Tourist-Office v Ljubljani. Vsi podrobnejši podatki so na razpolago pri Tourist-Office v Ljubljani.

* Oklic. Uprava Ljubljanskega velesejma nam je poslala: Blizu se doba večjih prireditve. Najrazličnejša stanovska, kulturna, go spodarska in dobrodelna društva uporabljajo poletni čas za to, da na velikih zborovanjih, anketah in konferencah, izletih in shodih poglobljajo svoj program, utrjujejo stanovsko zavednost in širijo svoje kulturne, gospodarske in socialne težnje. Volja in težnja za napredkom je v nas razvita do močne višine ter se v efektu in praktično zrcala v razvoju in stanju našega kulturnega in materialnega gospodarstva. Ljubljanski velesejma je viden in osredotočen izraz razvoja in stanja našega materialnega gospodarstva. Uprava Ljubljanskega velesejma va bi vse poklicane, da ne cepimo moč in da se pokažemo v celoti. Zato je nujno potrebno, da se ob času razkaza našega materialnega gospodarstva prilikom VI. Ljubljanskega ve-

lesejma od 26. junija do 5. julija vrše istočasno tudi vse druge naše velike prireditve stanovskega kulturnega, športnega itd. značaja. Svet naj vidi vse kompetente našega ustvarjanja zbrane v eni mogočni vrsti.

* Bogat ribji lov. Naši ribiči v srednji in severni Dalmaciji so zalovili v zadnjih dneh velike množine rib, zlasti tunov in palamudov. Samo pri Šibeniku so zalovili nad 1400 palamudov, skoraj ravno toliko tudi pri Zatonu. Velik del teh rib pride na trg v Zagreb in nekatera druga mesta.

* Granata ubila pastirja. V okolici sela Suhit potok v Bosni je 16 letni pastir Mujo Sarič našel granato ter jo vrgel na ogenj. Granata je kmalu nato eksplodirala in Muja smrtonočno poškodovala. Ko so vsled zelo močne detonacije prihleteli na kraj nesreče tudi drugi pastirji, je bil Mujo že mrtev. To je v onem kraju že tretja nesreča, ki se je pripetila vsled eksplozije najdenih granat.

* Zlatenec in umoril lastno mater. V Kalv v splotski okolici je seljak Marín Kolega v blaznosti umoril lastno mater. Kolego so nedavno pripeljali iz Amerike, kjer je bil deportiran, ker so se pri njem pojavili znaki blaznosti. Že tretji dan po povratku v domo vino je blaznost udarila z vso silo. Nesrečnež je zgrabil motiko ter s silnim udarcem zdrobil lobanjo svoji materi. Bila je takoj mrtva.

* Zlatenec in umoril lastno mater. V Kalv v splotski okolici je seljak Marín Kolega v blaznosti umoril lastno mater. Kolego so nedavno pripeljali iz Amerike, kjer je bil deportiran, ker so se pri njem pojavili znaki blaznosti. Že tretji dan po povratku v domo vino je blaznost udarila z vso silo. Nesrečnež je zgrabil motiko ter s silnim udarcem zdrobil lobanjo svoji materi. Bila je takoj mrtva.

* Prve zlatenec in umoril lastno mater. V Kalv v splotski okolici je seljak Marín Kolega v blaznosti umoril lastno mater. Kolego so nedavno pripeljali iz Amerike, kjer je bil deportiran, ker so se pri njem pojavili znaki blaznosti. Že tretji dan po povratku v domo vino je blaznost udarila z vso silo. Nesrečnež je zgrabil motiko ter s silnim udarcem zdrobil lobanjo svoji materi. Bila je takoj mrtva.

* Vsele velikonočne praznike želijo vsem svojim članom upravni odbor podoficirskega podpornega društva Ljubljana. 444

* Pri slabem prebavljanju, malokrvnosti, bledeli, obolenju na žlezah, furunkulih je naravna »Frano Jožefova« grenčica najboljše sredstvo. Znameniti možje zdravilstva so se osvedočili, da celo najnežnejša deca dobro prenaša Frano Jožefovo vodo. Dobi se v lekarnah in drogerijah. 139

* Fotomer izšel. Da ustrežemo nujni potrebi, smo založili osvetljevalno tabelo, ki bo vsled zanesljivosti in prikladnosti vsem amaterjem izborna služila. — Ne zamudite in nabavite si fotomer v drogeriji Anton Kane sinova, Židovska ulica 1. 429

* Dostojevski, idijot, roman v štirih delih je izšel! Naroča se pri Zvezni knjigarni, Ljubljana. 409

* Rogaška Slatina, najbolj renomirano zdravilišče proti boleznim žolčeca, čreves, mehurja, točelnih kamnov, srca, ledvice in jeter. Izven glavne sezone izredno nizke cene. Zahtevajte prospekt! 123

* Ali veš, kaj pomenijo »Polkatete«, za vsako gospodinjstvo? Prihranek na čašu in denarju! Dobe se v najrazličnejših vrstah pri vseh trgovcih. 53

* Radio, iz oglasa gospodarske pisarne dr. Lejnske je razvidno, da si lahko tudi nepremožni nabavijo to najprijetnejšo zabavo. 449

* Brezdomno je eno najhujših vprašanj današnjega časa, da pravočasno skrbite za sebe in svojo družino. — Najprimernejše in najboljše so to zavarovanje s zavarovanjem, brez katerega bi danes nihče ne smel biti. Opozorjamo tozadevno na oglaš v današnjem listu zavarovalne družbe »Sudmatija«. 445

* Opozorjamo naše čitatelje, posebno knjigovode, podobarje, kamnoseke, sedlarje in kartonažna podjetja na današnji oglaš družbe z o. z. Šagr in Ljubljani. 459

Iz Ljubljane

* Volilni imenik za Ljubljano stalno razgrnjen. V smislu člena 6. zakona o volilnih imenikih se javno razglaš, da sta stalna imenika za volitve občinskega odbora za mesto Ljubljano in za volitve v narodno skupščino od deželnege sodišča potrjena ter od današnjega dne nadalje pri mestnem magistratu (mestni volilni kataster, Mestni trg št. 2, I. nadstropje soba št. 21.) ob običajnih uradnih urah od 8. do 14. stalno razgrnjena vsakomur na vpogled.

* Pozdravni večer dr. Vidmarju, našem velikemu šahovskemu mojstru. V torek, ob 8. zvečer priredi Ljubljanski šahovski klub svojemu častnemu predsedniku pozdravni večer, da mu izreče zahvalo za njegov izredni uspeh na Semmeringu. Ljubljanski šahovski klub vabi vse prijatelje šaha in vse občudovalce našega šahovskega prvaka, da se udeležijo skromne proslave. Pozdravni večer se bo vršil v prostorih restavracije »Zvezda«.

* Zdravstveno stanje v Ljubljani. Od 22. do 31. marca se je rodilo v Ljubljani 35 otrok (22 moškega in 13 ženskega spola), umrlo pa je 27 moških in 32 žensk, skupaj torej 59 oseb in sicer 12 oseb za jetiko, 10 za bronhitisom, 5 za boleznijo na srcu, 5 za ostarelostjo, 3 za rakom, 2 za škrlatinko, 2 za prirojeno slabostjo, 19 oseb vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov, 1 oseba pa vsled smrtne nezgode. Izmed umrlih je 12 oseb doseglo starost 70 let. Na nalezljivih boleznih je obolelo 8 oseb: 3 na grizi, 3 na davici, 1 na ospicah in 1 na nalezljivem vnetju možganov.

* Sokol I. v Ljubljani poziva članstvo, da se udeležijo pogreba umrlega brata Ivana Premela v civilu z sokolskim znakom. Pogreb se bo vršil danes popoldne ob pol 4. iz Slomškove ulice št. 4. na pokopališče k Sv. Križu. — Odbor.

Znana, solidna trgovina izgotovljenih oblek za dame in gospode

O. Bernatovič Mestni trg št. 5, bo tudi v teh dneh splošne preskrbe z oblačili omogočila cenj. rodbinam in poindcem, da si nabavijo o pravem času 1814 a oblačila na obroke in to brez povišanja cen

* Drugi letnik tukašnje trgovske akademije se je 1. aprila vrnil iz ekskurzije, ki jo je priredil pod vodstvom svojega razrednika g. dr. M. Rupela in v spremstvu ge. M. dr. Brejčeve ter ge. Fr. prof. Škčve na Sušak-Reko in na otok Rab. V 4 dneh so si ogledali trgovske in pristaniške naprave v omenjenih krajih. Povsod so bili prijazno sprejeti in so se vrnili z najlepšimi vtisi.

* Druga arhitektonska razstava. V nedeljo, dne 4. in ponedeljek 5. aprila ob 11. dopoldne predava na II. arhitektonski razstavi arh. prof. Kregar Rado o moderni stavbi umetnosti. Vodstvo v razstavi ima arh. Spilčič. Razstava je odprta te praznike od 9. do 17. ure. Posetite vsi zanimivo razstavo.

* Delovni čas v ljubljanskih trgovinah. Iz krogov trgovskih pomočnikov nam pišejo: Vprašanje delovnega časa v trgovinah je v Ljubljani že zdavnaj urejeno in sicer je za specifične in delikatesne trgovine dovoljeno 9urno, za ostale trgovine pa 8urno delo. To sta potrdila v smislu predpisov občni zbor Gremija in Pomočniškega zbora, obrtna oblast pa je spoznamo že ponovno sankcionirala. Določba se je začela že tudi praktično pod policijsko kontrolo izvajati, kakor se to godi v Celju in Mariboru, iz neznanih vzrokov pa je vse skupaj prenehalo, in sedaj strah po mestu neka tajna okrožnica in sicer od čilveka, ki ni bil nikdar trgovec. Ta okrožnica zahteva ukinjenje vseh določil glede odprave in zapiranja trgovin tako za delavnice kot tudi praznike in nedelje. Ona se norca brije s pomočnikov pa tudi iz večine ljubljanskih trgovcev, ki se s sedanjjo ureditvijo strinjajo. Mislimo, da bo tudi Gremij trgovcev uvidel, da ne gre leto za leto obravnavati na občnem zboru isto zadevo in to še zadevo, ki je zadovoljivo rešena že zdavnaj. Hvala Bogu, da se vsi resni in trezni ljubljanski trgovci zavedajo, da je trgovski pomočnik tudi človek, ki rabi nekaj časa tudi za sebe, kakor se to priznava vsakemu navadnemu delavcu. Tudi trgovec, ki cel dan posveti trgovini, je zvečer ob 6. uri vesel, da »more biti prost«.

* Avto povozil otroka. Šofer Emerik Mayšner iz Zagreba je privozil v četrtke okrog 17 ure v precejšnjem diru po Dolenski in Karlovske cesti z avtomobilom v Florjansko ulico. Tik pred hišo št. 5. pa je prišel pod vozilo nenadoma 5 letni Alojz Girdard, sin železniškega strojevodje, ki je tisti hip hotel skočiti čez cesto. Otrok je do bil pri padcu močne notranje poškodbe in odrugine po obrazu ter životu. Ranjenca so na stražnici za silo obvezali, nakar so ga prepeljali v javno bolnico.

* Polzkušeni samomor mladega dekleta. Viško, oziroma glinško in rožnato polzkušnje je zadnje čase polno različnih senzacij. Včeraj popoldne se je pripetil koncem Rožne doline tik zasilne stanovanjske barake slučaj, ki je razburil vso okolico. Poleg ograje ob baraki so našli pasantki, ki so šli iz mesta, okoli 20letno, čedno oblečeno dekle, zvičajajo se v hudih kričih, Poleg nje je ležalo troje steklenic, iz katerih se je širil duh po raznih medicinah. Dekle je očividno polzkušalo izvršiti samomor. Prepeljali so jo takoj z rešilnim vozom v bolnico, kjer so ji izprali želodec in je že izven nevarnosti. Dekle nikakor neče povedati svojega imena in tudi ne vzroka, ki jo je pognal v obupni korak. Baje je iz Štepanje vasi.

* Samomor na Viču. V četrtke ponoči so našli delavci čuvaja Združenih opakar na Brdu pri Viču, 46letnega Alojzija Boltezarja, v njegovi baraki popolnoma golega, mrtvega. Poleg trupla je ležal majhen, toda zelo oster nož, s katerim si je Boltezar zadal na spodnjem delu telesa težko poškodbo in je umrl nato vsled izkrvavljenja. V smrt je šel radi mučne bolezni. Truplo so po komisijskem ogledu odpeljali v viško mrtvašnico.

* Podoficirsko podporno društvo ljubljanske garnizije, priredi dne 10. aprila v veliki dvorani tukašnjega Mestnega doma družabni večer s plesom, šaljivo pošto in prost zabavo. Slavno občinstvo se najvjudneje vabi, da se omenjenega družabnega večera v čimvečjem številu udeležijo. Vstopnine prosto, ter brez posebnega vabila.

* Ker se v teh dneh toliko píše o najfinjših volih, sem se za stvar zanimal in si ogledal na klavnic zaklano živino. Našel sem res najtežje Marčanove vole, kot najmastnejše in fine vole pa od trdke Ivan Košenina, ki je znana kot najstarejša te stroke v Ljubljani. — Nov. 454

* Važno za zaposlene! Danes, v soboto, je prodajalna čevljev »Volka«, nepretrgoma odprta tudi čez opoldanske ure. Ljubljana, nasproti Mešnega doma. 452

* Jutri zopet prične voziti Avtobus na Ježico. Ravnavo se bo po prometu. 453

* List mesečnih državnih upokoencev in upokoencev se prodaja komad po 2 Din v trafikah gospe Praprotnik in Pregeji Ljubljana Prešernova ulica 54 nasproti glavne pošte in v trafikah gospe Mlakar Apokonijske, paviljon na križišču Restjeve in sv. Petra ceste v Ljubljani. 438

* Na promenadi na Alekzandrovi cesti je občinstvo te dni gotovo opazilo v fotobah fotografskega ateljeja V. Bešter oku.

sno in elegantno prirejeno razstavo najnovjših fotografskih slik. 450

* Vino čez ulico! Čez ulico za veliko, nočne praznike po izredno nizkih cenah: Pristno viško opolo 11 Din, kaštelansko črno 10 Din, haloško belo 12 Din, metliško belo in rdečo 10 Din v vinski kleti T. Menčinger, Sv. Petra cesta 43. 458

* Lepe vrtove boste imeli le, ako posujete stee z belim dolomitnim peskom, ki vam ga dostavi na dom najceneje K. Vodnik, Podutik, Ljubljana 7. Naroči se tudi pri »Kjeklo«, Stari trg, Ljubljana. 446

* Priznana najboljša meso so dali volji, ki jih je za praznike zaklal in katerih meso prodaja poleg svinjine, teletine, jagetne, sveže zaklane štajerske perutnine in vseh vrst prekajenih lastnega izdelka, Franc Slamič, Ljubljana, Gospodarska cesta 6.

* Gostilna pri Fajmostru priporoča za velikonočne praznike sledeča izborna vina: Dalmatinsko belo z otoka Visa 11 Din liter, dalmatinsko črno z otoka Visa 11 Din liter, štajersko belo 12, biželsko 14, ljutomerski rizling 15, mosler 17, stari burgundec leta 1921. liter 20 Din.

* Krojna šola Stari trg 19 I. nadstropje. Dne 6. aprila pričetek novega tečaja za krojače, šivilje in nešivilje. Za zamudnike čas do 8. aprila. Krojni poduk potom pošte. 455

* Poziv abonentom ljubljanskega Narodnega gledališča. Uprava Narodn. gledališča v Ljubljani vladno prosi p. n. abonente, da poravnajo zadnji obrok abonmaja najkasneje do 12. t. m.

* Narodno gledališče v Ljubljani med velikonočnimi prazniki. Na velikonočno ne deljo bosta v ljubljanskem Narodnem gledališču dve predstavi v dramskem in ena v opernem gledališču. V dramo bodo igrali Shakespearja; popoldne ob treh eno najprisknejših in najzabavnejših njegovih komedij »Kar hočete«, zvečer ob osmih pa »Hamleta«. V operi bo gostovala na veliko nedeljo v naslovni vlogi opere »Manon« odlična umetnica Ada Poljakova. Začetek operne predstave o pol osmih zvečer. Na veliki ponedeljek igra drama ob treh »Desetega brata«, ob osmih pa »Pygmalion«. V operi se izvaja ob treh Richarda Wagnerja »Večni mornar«, ob polosmih pa je na vrsti opereta »Grofica Marica«.

* Zbori: Mesečna revija za novo zborovsko glasbo z glasbeno-knjževno prilogo (vsak drugi mesec). Ureja Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani. Izšla je tretja (marčeva številka), ki prinaša dva moška zbor skladatelj Martina Zeleznika. Vsebinska glasbeno-knjževna priloge: H. Svetel: A capella ali ne? Prof. Pavel Kozina: izgovarjava soglasnika »l«. Emil Adamič: Prirediteljem koncertov v premišljevanje. Dvoje nemoralnih aktov. Naši skladatelji. Dopisi, Pevska društva. — Opera in koncertna kronika. Iz glasbenega sveta. Listnica uredništva. Uprava »Zborov« nam javlja, da je ustavila pošiljanje lista vsem dosedanjim naročnikom, ki kljub ponovnim prošnjam še niso poravnali naročnine za leto 1926. Ako zadoste svoji dolžnosti, bodo dobivali list naprej. — »Zbori« se zaradi svoje lepe vsebine sami priporočajo.

Iz Maribora

* Velikonočni prazniki v mariborskem gledališču. Da se omogoči najširšim slojem in zunanjemu občinstvu obisk mariborskega gledališča, se vzprizori na velikonočno nedeljo in ponedeljek, obakrat ob 3. uri popoldne ljudski predstavi po znižanih cenah. V nedeljo je narodna veseliga »Cigani«, na velikonočni ponedeljek pa velezbavna Molierova komedija »Zlatni mešan«. Ugodne zveze za zunanje goste. V nedeljo zvečer se vzprizori »Grofica Marica«, v ponedeljek zvečer pa priljubljena in melodiozna ljudska opera »Evangelinja«.

* Mariborski gledališki abonenti se naprošajo, da vplačajo zapadle obroke najdalje do 10. t. m. Posebno se opozarjajo tudi zamudniki, da poravnajo svoje zaostanke. »Možiček« na mariborskem odru. V sredo 7. aprila bo v Mariboru premijera melodiozne češke opere »V vodnjaku« in ene najboljših domačih oderskih kompozicij, Ipravčeve pantomime »Možiček«. To delo je ponovno instrumentalni Viktor Parma, ker je prvotni material izgorel. »Možiček« bo dirigiral gledališki intendant dr. Brendič.

* Nova stavba kolonija na lastnih stavbiščih. Več novih enostanovanjskih hiš se bo zidalo za ugodno ceno pri novi postaji — kolodvor Tezno — blizu šole in med tovarnami četrte ure od mesta Maribora. Načrti so na vpogled pri stavbenem podjetju Franjo Spos, Tržaška cesta, Maribor. 435

* Promenadni koncert v parku. V ponedeljek 5. aprila, se bo vršil prvi park.

Autovožnje v Italijo.

Obveščam p. n. občinstvo, da prevzemam od danes dalje avtovožnje tudi za ITALIJO. — PAVLE STELE, avtotaksi, Poljanska cesta 3. — Telefon 942.

Zas. detektivski zavod

prevzema naročila v najrazličnejših posebnih zadevah. 2009

Iv. Toplikar, Rimska cesta 9.

Take in še lepše športne snetke

boste delali, ako si nabavite fotografsko kamero. Oglejte si naše aparate svetovno znanih znamk

»Kipodici« »Gallus« »Demaria-Lapierre« »Voigtlander« »Reitschel«, itd.

Drogerija »Sanitas« Ljubljana, Prešernova 5.

J'accuse!

(Obtožujem!) Največje delo francoske povojne filmske umetnosti. Najagilnejša apoteoza krvave svetovne vojne.

Comedia — Paris poroča popoln uspeh filma, ki povzroči mnogo solza, čim je manifestacija globokega. Spomin na žalost meša se z nado da se nikoli več ne ponovi grozni vojni vihar ki je grozil uničiti svetovno civilizacijo. Najagilnejša apoteoza krvave Pride v tino »DOR«

koncert mariborske vojne muzike s sledenim sporedom: 1.) Parma: »Caroline amonke«, korčulica. 2.) Mozart: »Figarov pr.«, ouvertura. 3.) Strauss: »Jarni glas«, valček. 4.) Verdi: »Fantazija na opere «Rigoletto». 5.) Mokranjac: »Pjesme iz Kosova«. 6.) Muhvič: »Slovenec, Srbin i Hrvat«, korčulica.

a— Mariborski šahovski klub bo v prvi polovici aprila priredil cup - turnir v več skupinah. Prireditelj bo trajala en večer. Igralo se bo v več skupinah (event. tudi damska ako jih bo dovolj). Po prvem kolu igrajo zmagovalci med seboj v drugem kolu. Istotako premaganci med seboj. — V tretjem igrajo le še zmagovalci, event. še v četrtim. Remiji igrajo dalje. — Vsako kolo bo trajalo okrog eno uro. — Turnir naj pokaže hitro in pravilno odločitvenost igralcev. Tri darila: prvo 100 Din. Val prijetelj šaha in člani kluba se še danes opozarjajo na to zankinjo prireditelj. Vsa igrala bo moral prineseti igra s seboj! Datum in kraj se bo prijavil v prihodnji številki.

a— Društvo napredne trgovske in obrtne mladine priredi na velikonocni ponedeljek ob 14. svojo običajni izlet s tamburaškim zborom v okolico. Zbirališče pred Narodnim domom.

a— Tihotapstvo dobro »nese«. Pred štiri dni so zasedli uradni organi pri tovornem vlaku, ki je prišel iz Avstrije na kolodvor v St. Lj. na enem vozu el. vilista Franca Višnerja, bivšega železničarja iz Rožnoga pri Mariboru, ki je imel potni list brez vizuma. Pri astatnem pregledu vlaka so našli pod vozom v omotu 15 kg saharina, kar odgovarja količini pol vagona sladkorja. Na drugem mestu so našli isto količino sladkorja. Višner je pri. znal, da je hotel vtihotapiti saharin, ker je hotel z njim zaslužiti. Zakaj ta posel pač najbolje »nese«. Glede sladkorja je odklanjal vsako krivdo. Tihotapec je moral plačati visoko denarno kazen in bo tudi presedel daljši zapor.

a— Poskus samomora. Včeraj popoldne si je hotel na travniku za Pilipčevo mesarjo s samokresom končati življenje 26-letni delavec pivovarne Obitz, Jakob A. Strel mu je predri prsa in ranil pljuča, vendar rana ni smrtonosna.

a— Aproxacija modistke. Pri predvečernji reviziji tovrstnega vlaka na postaji v St. Lj. se je nudi cariniskim organom nenavaden prizor. Pri štirih nemških železničarjih iz Gradca, ki so spremljali dotični vlak, so našli pod obleko lepe kose evile in raznega svilenegega materijala za klobuke. Zanimivo je, da so hoteli prileti železničarji dobiti to blago, ki je bilo seveda zaplenjeno, neki modistič v Mariboru. Aretirani so prvo kot predsedni pri »Grafu«, drugi dan pa so plačali s svojimi plačili, katero so jim prinesli drugi železničarji iz Gradca, do 2000 Din visoko denarno kazen. Modistka, ki tokrat pač ni prišla na svoj račun, bo že znala tako kalkulirati, da bodo morali izgubo trpeti širši krogi naših dam.

Iz Celja

a— Jubilej — »Lastnega doma«. Stavbena in kreditna zadruga »Lastni dom« obhaja letos svojo petindvajsetletnico. Včas obstoja je zavod, zlasti pod vodstvom g. dr. Božiča vršil v polni meri svojo nalogo in pomagal marsikateremu malemu človeku do boljše eksistence. V ponedeljek 12. aprila bo občni zbor te zadruge v zadrugijski pisarni v Prešernovi ulici. Kakor čujemo, se preseli zavod v kratkem času v Aleksandrovo ulico v novourejene prostore.

a— Upokojitve. Po dosluženju svojih let je bil upokojen namestnik upravnika celjske pošte g. Franjo Natek.

a— Razpis ustanov trgovca Antona Kolenca. Kuratorji ustanov trgovca Antona Kolenca v Celju razpisuje dijaške ustanove za poletni tečaj 1925—26. Prošnje je treba vložiti pisмено na kuratorji (v roke g. dr. Kalana) do 8. aprila 1926 in predložiti zadnje šolsko izpovednico.

a— Lepi dnevi. Za praznike se nam obeta prav lepo vreme. Barometer kaže na trajno lepo. Toplomer je kazal v senci dopoldne 16° C, popoldne ob 4. pa 21° C.

a— Glavno zastopstvo jugoslovenske zavarovalne banke »Slavije« je prevzel gospod Fran Logar. Poslovalnica je v Vrvarski ulici 1. II. nadstropje.

a— Predavanje za rezervne oficirje se bo vršilo v četrtek dne 8. aprila v oficirskem domu.

a— Konzum mesa v Celju. V času od 22. do 28. marca t. l. se je zaklavo v Celju 15 volov, 11 krav, 5 telic, 25 telet, 131 svinj in 1 kozliček; uvozilo se je 184 kg govedine, 2107 kg teletine in 586 kg svinjine, izvozilo pa 15 telet. Konzumiralo se je okroglo 25.000 kg mesa. Na vsakega celjana je prišlo tedensko 4 kg, dnevno pa 57 dkg mesa. Če primerjamo te številke s številkami pred enim letom, vidimo, da je precejšen porast konzuma mesa, kar je pripisovati edino le znižanim cenam.

a— Tajništvo »Zveze obrtnih društev za Slovenijo« in »Občeslovenskega obrtnega društva v Celju« se nahaja odslej na Okopih št. 9 drugo nadstropje desno. Uradne ure so vsak dan od 8. do 11. ure dopoldne. Seveda je tajnik v važnih zadevah na razpolago tudi izven teh uradnih ur.

a— Operni koncert v Celju. Svetovnoznana operna pevka gospa Gilda Bucari ni odide po veliki noči v inozemstvo na večje turneje. Pred odhodom pa priredi v Celju v Mesnem gledališču dne 10. t. m. operni koncert. Svetovni glas umetnice je v vseh večjih evropskih mestih in državah slavjen. Ta koncert obeta celjskim ljubiteljem lepega petja izredno užitek. Spored koncerta je sledeči: Meyerbeer — Arija paža iz op. »Hugenotti«; Konjović — Pesmi; Zajc — Pesmi; Rossini — Romanca Rosine iz op. »Barbieri di Siviglia«; Donizetti — Arija Blaznosti iz op. Lucia di Lammermoor s spremljevanjem flavte; Puccini — Arija iz op. »Mme. Butterfly«; C. P. Haendel — slovska arija slavljica s spremljevanjem flavte; Verdi — Arija iz op. Trovatore in Traviata; Ceruso — »Aug. Valčka«.

Ljubljanski Zvon št. 4.

Je izšel baš za velikonocne praznike. Dr. Stane Vurnik razpravlja v njem o umetnosti in družbi ter o umetnostni politiki; Srečo Kosovel prinaša pesem »Izmučenost«, Juš Kozak zaključuje roman »Šentpetar«; R. Maister se javlja s pesmijo »Dva križa«, Vladimir Levstik končuje novelico »Oblovdenci«, Srečo Kosovel objavlja »Soneta«, Vinko Kosak pesmico »Naš čas«; dr. Franjo Bradac prevaja prizor iz Aristofanovih Vitezov, France Bevk nadaljuje prozo »Beg pred senco«, Pavel Golfa prispeva pesmico »Vera«, Dr. Preobraženski prikazuje v zbirki »Nova Rusija« pisatelja Bunina in prinaša prevod »Tovariša Cuvarja«. Književna poročila govore o Levstikovem prevodu Robinsona, o Mazzinijevih »Dolžnostih človeka«, o Dragiši Vasiću knjigi »Devdesto treća« ter o knjigi Milana Vukasovića »Kroz život«. J. A. G. poroča o Tesniševovi publikaciji »Les formes du duel en Slovence«, urednik Albrecht piše o jubileju »S. K. Glasnika«, Fr. Mesesnel pa o treh razstavah naraščaja. Vsebinsko revije zaključuje A. D. z beležko o književnih nagradah na Francoskem. Sežite po tej reviji in če je še nimate, naročite Zvon nemudoma pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani!

Raznovrstno 118-a
pomladansko obleko
nudi najceneje

JOS. ROJNA, Ljubljana, Aleksandrova c. 3.

Dospel je
svež, zelo fin, cenen
svetlopisni papir

pozitiv in negativ 204-a
trgovina Iv. Bonač.

Damam za pomlad

obleke, plašče, kostume najfinjšega okusa ter zadnjih dunajskih in pariških mode-ov z trgovine

Fran Lukič, Pred škofijo 19

Trgovina F. Mersol nasl.

se nahaja sedaj 88-1
Wolfova ulica 5.

Priporočila veliko zaloga ženskih ročnih del, vseh vrst vošne svile, D. M. C. preje in bom boža, rokavic, nogavic, pletenin, čipk in vezenin Podtiskanje ročnih del. — Usaničeno 1887

Rekord te sezije 2075-a
bode dosegla vsled nizkih cen sigurno specialna zaloga češkega in angleškega sukna

Josip Ivančič
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 4.
Pred nakupom obleke naj si vsako ogleda cene in zalogo!

Ali - že - veš, da dobiš najceneje in najboljše kuhinjske posode le pri trdnici

Stanko Florjančič 56
trgovina z železino

Ljubljana Sv. Petra c. 35.

447

Poslano
Gospa Jelica Bocak Tržič

Ker nadaljujete še vedno napram meni ne kako gonjo, me opravljate in razširjate izmišljene in popolnoma neosnovane govoriče, da s tem kratite ugled in čast moje hiše, kakor tudi, da se brez pravice vmešavate v moje rodbinske zadeve, sem primoran Vas tem potom pozvati, da z Vašim hujškanjem takoj prenehate, sicer bom primoran podvesti druge korake.

Križe pri Tržiču, 2. aprila 1926.
PICULIN IVAN.

Preklic
Podpisani Ignacij Sostar, posestnik v Črnom vrhu, preklicujem in obžalujem obdolžitve, izrečene po meni v gostilni Plavšak v St. Juriju ob Taboru o gg. Filipu Zupančiču, posestniku v Lokah in Juriju Goropušku, posestniku in lovskemu pazniku v Ojstrici, da sta lovila pred Božičem 1925. v Ojstrškem revirju, ustrelila tam srno ali srnjaka ter isto odnesla. — kot neresnične in izmišljene in se zahvaljujem imenovanim, da sta odstopila od kazenskega postopanja napram meni.

IGNACIJ SOSTAR.

Prvi invalidski vozički izdelani v Jugoslaviji.
Precizno in solidno izdelani, s prostotekom in zavoro na ročni pogon. Naročeni za drž. protezno delavnico v Ljubljani in izdelani v tovarni »TRIBUNA«, tovarna dvokoles in otroških vozičkov v Ljubljani, Karlovska cesta št. 4.
Slika predstavlja popolnoma izgotovljene vozičke pred oddajo.

„Solidnost, trpežnost in tovarniške cene so reklama našim izdelkom in to predvsem spomladanskim novostim za gospode, dečke in otroke“

OGLEJTE SI NAŠE IZLOŽBE!

Konfekcijska tovarna

2028-a

Fran Derenda & Cie LJUBLJANA
DETALJNA TRGOVINA Erjavčeva cesta št. 2.

Sport

Sturm (Gradec) : Ilirija

V nedeljo in ponedeljek ob 15.30, Igrišče Ilirije.

Graški prvak Sturm, ki odigra na velikonocno nedeljo in ponedeljek dve tekmi z našim prvacom Ilirijo, je po več kot polletnem presledku prvi internacionalni gost v Ljubljani. Na glasu je kot najboljši avstrijsko moštvo Avstrije, v prvenstvu avstr. Štajerske vodi trenutno s 7 točkami prednosti pred GAK. Jeseni je z lepim uspehom zaključil daljšo turnejo po Nemčiji in Nizozemski, proti profesionalnim dunajskim klubom beleži razne ugodne rezultate (Slovan 1 : 1, Wacker 3 : 1, Sportklub 3 : 1, Admira 1 : 1), 25. t. m. je igral v Zagrebu neodločno proti Gradjanskemu, nekoliko prej pa v Beogradu z Jugoslavijo, našim državnim prvacom, 2 : 4. Moštvo je znano kot tehnično solidno, žilavo in borbeno ter bo stavilo Ilirijo pred iako težko nalogo. — Ilirija je baš na tem, da pregrupa svojo 1. moštvo. Največ sprememb se napoveduje v forwardu, ki bo prvi dan nastopil v sestavi: Milan ali Zupančič I. Herman. Zupančič G. Oman. Kreč; za drugi dan ima Ilirija v rezervi še Doberleto. Mesto Zupančiča G. v halthi zavzame Zankl, novi trener Ilirije, poleg njega igra prvi dan dr. Tavčar in Lado. Ožja obramba igra v običajni sestavi Miklavčič-Pogačar-Beltram. Nova sestava izgleda jaka; zlasti za napad je verjetno, da bo v tej formaciji prodornejši in opasnejši, ker so vsi igralci hitri, telesno krepki in dobri strelci. Manjkati utegne le še skupna igra. — Postava Sturm se glasi: Gürtl-Doller, Ferka-A. Skasa. Greiner, B. Skaza-Gerth, Sinković, Wening, Dellinger, Waldhauser. Lani je končalo gostovanje Sturm v Ljubljani prvi dan 3 : 1 za Ilirijo, drugi dan 2 : 1 za Sturm.

V nedeljo slavi prvi branilec Ilirije Beltram jubilej dvostote tekme za barve SK. Ilirije. Beltram igra v Iliriji od ustanovitve kluba; pridobil si je zanj velikih zaslug kot igralec in kot vesten odbornik. Osobito kot dober, vester in marljiv igralec je bil klubu in moštvu vsa leta trdna in zanesljiva opora.

Predtekma v nedeljo ob 14. Hermes : Slavija. Nameravana predtekma v ponedeljek odpade.

ASK. Primorje (Hazena sekcija). Opozorjenam ponovno, da je odhod v Maribor v nedeljo, 4. t. m. ob 5.25. Igralke: Krišch, Jančigaj Vida, Prekuh, Zanner, Jenko, Erbežnik, Vidic, Kump in Čeragonja kakor tudi potni maršal Savo Sanein morajo biti najpozneje ob 5. uri na kolodvoru. Imeti morajo seboj vse sportne potrebščine. V nedeljo se igra v Mariboru, v ponedeljek v Murski Soboti proti Muri. — Trener.

Kolesarsko in motociklistično društvo »Sava« v Ljubljani priredi dne 11. julija 1926. na prostoru SK. Ilirije društveno, narodno in mednarodno dirko z bogatim spredom.

V nedeljo in ponedeljek
prve internacionalne nogometne tekme v letošnji sezoni

S. K. Sturm, Graz - Ilirija

Tekme se vrše ob vsakem vremenu na igrišču S. K. Ilirije pred gorenjskim kolodvorom. Začetek ob 4 uri

Gospodarstvo

Žitni transporti v inozemstvo

Naš izvoz žita in posebno turščice, ki je bil v mesecih januarju in februarju precejšen je proti koncu minulega meseca nenadoma znatno popustil. Vzroki so mnogovrstni ter se je o tem že mnogo pisalo. Dejstvo je, da nam je na inozemskih tržiščih zelo težko uspešno konkurirati.

Posebno pereče poglavje pa tvori pri izvozu žita in turščice jemanje vzorcev iz medpotnih vagonovskih pošilk. Železniška uprava je namreč do nedavnega dopuščala, da so se smeli na postaji Ljubljana pri dostopu vagona in ob priliki carinskega pregleda jemati mali vzorci iz vagonov, na podlagi kojih je izvoznik lahko ugotovil ali odgovarja kakovost kupljenega blaga kupčjskemu zaključku. Vorvodinska pšenica, turščica in druge žitarice se prodajo na večini s kvaliteto garancijo do zadnje postaje v Jugoslaviji pri čemer pride za ugotovitev kvalitete pri nas edinele postaja Ljubljana v poštev. Posebno pri turščici kot brzo pokvarljivem blagu je prav važno, če se more pravočasno ugotoviti, ali je blago zdravo ali defektno ali mogoče vparjeno. Italijanska oblastva, ki v Postolmi pregledujejo žito glede na kakovost, postopajo posebno rigorozno in se je dogodilo mnogo primerov, da je bila turščica v Postolmi zavrnjena in stavihva dohavljenju na razpolago. Nastale ogromne stroške si lahko v takem primeru vsakdo izračuna. Vrhutega trpi naš trgovski ugled. Če se dobavljiva neuporabno in manj vredno blago za dobro. Z lemanjem malih vzorcev na postaji Ljubljana je bilo našim izvoznikom v mnogih primerih mogoče preprečiti dohavljenje žita neodgovarjajoče kvalitete s tem, da so se takšni vagoni potom naknadnih odredb zadržali v tuzemstvu in so bile prihranene mnogovrstne sitnosti, predvsem pa visoki stroški ki bi nastali na manjvrednosti blaga in zaradi prevoznih stroškov nazaj v našo državo.

Železniška uprava pa je ugodnost jemanja vzorcev pred kratkim sistirala ter odredila, da se interesom prepove jemanje teh vzorcev. Žitni transporti pasirajo zaradi tega postajo Ljubljana, ne da bi se mogla še v tuzemstvu ugotoviti kakovost, zavoljo česar trpi naša trgovina veliko škodo, ker je izpostavljena velikim neprilikam pri prevzemu v inozemstvu. V interesu našega izvoza bi bilo, da se jemanje teh vzorcev iz medpotnih pošilk zopet dopusti, ker ta manj pulacija nikakor ne ovira železniškega prevoza in ne trpi železnica pri tem nikake škode. Težnja vzetih vzorcev (kvečjemu do pol kilograma nikakor ne vpliva na železniški prevoz oddano težino, pač pa lahko lemanje vzorcev obvaruje naše izvoznike v primeru pokvarjenega blaga pred znatnimi stroški. Mislimo, da bi naša Zbornica za trgovino, obiri in industrijo ali pa Ljubljanska borza lahko z uspehom v tej zadevi intervenirala na kompetentnih mestih ter izposlovala zopet dovoljenje jemanja omenjenih vzorcev. J. Ž.

Zahteve naknadnih carinskih naplail od strani carinarnic

V zadnjem času se zelo množijo primeri, da carinarnice izterjujejo od uvoznikov in izvoznikov naknadna doplačila za blago, ki je bilo že ocarinirano ter je v mnogih primerih že razprodano. Trgovski krogi pri tem postopanju trpe veliko gmočno škodo, ker gre često za znatne zneske, ki jih trgovci morajo plačati, ne da bi jih mogli vračunati v blago.

Po čl. 57. car. zak. imajo carinarnice pravico v teku 6 mesecev izterjati od strank vsa doplačila, ne oziročaj se na okolnost, ali trgovec more naknadno poravnati ta doplačila ali ne. Posebno se opozarja na »uvečenja o poreklu«, katera so bila sicer ob priliki carinjenja doprinešana ter jih je carinarnica sprejela kot pravilna, nasprotno jih pa mestna kontrola naknadno pri reviziji spoznala za nepravilna. V takem primeru pobere carinarnica kot naplačilo diferenco med minimalno in maksimalno carino. Mestna kontrola dalje pobira zneske, ki so bili zaračunani napačno v škodo države, ne povrne pa iz lastnega nagiba prizadeti stranki onih zneskov, ki so se ob priliki carinjenja preveč zaračunali v korist države, a na škodo stranke. Ta pa ima tudi pravico v teku 6 mesecev zahtevati od carinarnice povračilo vseh zneskov, ki jih je preveč plačal, kar pa more doseči samo s primerno vlogo. Trgovci večkrat sami ne vedo, ali so se jim carine ali pa postranske carinske pristojbine previsoko zaračunale.

Sprlo tega stanja sta ustanovili trdnici carinsko oosredništvo Just Piščanec in spedičta »Slovenia-Transport« v Ljubljani poseben kontrolni odelček kot protiutež mestni kontroli ter nameravata, ako bo zadostne podpore, v korist trgovskim krogom vršiti naslednje naloge: 1. kontrolirati vse uvozne in izvozne deklaracije glede na pravilno tarifacijo prijavljenega blaga, ugotoviti pravilno zaračunanje vseh v poštev prihajajočih carinskih pristojbin in taks; 2. kontrolirati poštne priznanice za ocarinljene poštna pakete glede na pravilnost tarifiranja in obračunavanja pristojbin; 3. o uspehu revizije poednih deklaracij, odnosno poštih priznanic takoj obvestiti stranko; 4. po naročilu stranke izreklamirati pri carinarnicah vse v njihovo škodo zaračunane vsote; 5. v primeru zahtev naplail od strani carinarnice vlagati rekurse na pristolna mesta odnosno izposlovati odpise ali restringirane teh naplail; 6. zastopstvo strank v carinsko-reklamacijskih zadevah pri carinarnici in višjih kompetentnih mestih.

Iz dolgoletne prakse je znano, da pobira carinarnica v mnogih primerih pri ocarinjenju nepravilne zneske, ki izvirajo večinoma iz računskih pogrsk, kompliciranih raznovrstnih carinskih predpisov in odredb, kole se v mnogih primerih pri carinjenju tolažilo napačno in v škodo stranke. Interesanti so s tem več ali manj znatno oškodovani, ne da bi pravočasno podzveli potrebne korake v zaščito svojih koristi.

Zaračunani in pobrani zneski pri deklaracijah in poštih priznanicah, katere niso čez 6 mesecev stare, se da moreo v korist strank izreklamirati.

Zavoljo tega naj bi trgovci in industrijci, uvozniki in izvozniki v lastnem interesu čim prej vposlali vse svoje izvozne in uvozne deklaracije, poštne priznamice itd., ki se niso šest mesecev stare, na eno ali drugo prej imenovanih trdnici, da se izvrši potrebna revizija in vložijo potrebni rekursi. S to ustanovo se ustrezno živi potrebi ter se bodo interesi gotovo v obliki meri posluževali te strokovne pomoči. 1412

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (2. t. m.) ni poslovala. Prvi borzni dan po praznikih bo v torek 6. t. m.

— Tedenski pregled zagrebške borze. Na tržišču bančnih in industrijskih vrednot ni bilo ta teden nikakih posebnih sprememb. Vojna škoda se je v ponedeljek okrepila, zopet dvignila na 294—295. Povpraševanja po njej naraščajo. — Dinar se je v Curihu med manjšim valovanjem držal na nivoju okrog 9.14. Na zagrebškem deviznem tržišču promet ni bil poseben. Blaga je bilo malo in je bilo sicer manjše povpraševanje, nje večinoma pokrito od strani Narodne banke. Mnogo se je stalno povpraševalo po Italiji, Švici in Dunaju.

— Koncentracija železniških nabavk. V prometnem ministruvstvu se je nedavno pokrenila akcija, da bi se licitacije za nabavo materijala, potrebnega posameznim državnim podjetjem, vršile več v krajih posameznih direkcij, temveč v Beogradu, da bi se tako vse licitacije koncentrirale na enem mestu, češ, da bi s tem manipulacije manj stale in bi prišlo blago ceneje. Deputacija bosanskih gospodarskih krogov, ki se je ne davno mudila v Beogradu, je v prometnem ministruvstvu v tej zadevi intervenirala in opozorila na napačno naziranje, da bi se na tak način blago pocenilo. Kakor poročajo iz Beograda, je ministruvstvo končno sklenilo, da ostane pri starem in da se bodo licitacije vršile še nadalje na sedežih poednih direkcij.

Borze

2. aprila.

Ljubljana. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčjski zaključki.) Vrednote: Investicije 73 do 75. Vojna škoda 290—292, zastavni in komunalni Kranjske 20—22, Celjske posojilnice 200—205, Ljubljanska kreditna 190—0, Merkantila 102—105, Slavenska 50—0, Kreditni 165—175, Strojne 0—100, Trbovje 363 do 370, Vevče 100—0, Nihag 0—33, Stavb. na 60—70, šušir 110—115. — Blago: Zaključek samo eden, in sicer: trami po naročilu kupca, po vagon nakladalna postaja, zaključeno po 295. Drugače samo ponudbe v lesu, poljskih pridelkih in gradbenem materijalu brez povpraševanja. ZAGREB Borza ni poslovala. Prvi borzni seetaneek po praznikih bo v torek 6. t. m. TRST. Devize: Beograd 43.65—43.85, Dunaj 850—853, Praga 73.80—73.90, Pariz 85.75—86.25, London 120.82—120.92, New York 24.77—24.87, Curib 479—480, Budimpešta 0.0346—0.0351, Bukarešta 10—10.50. Valute: dinarji 43.25—43.75, dolarji 24.70 do 24.85, 20 zlatih frankov 93—96, zlata li. ra 449.10.

Vreme

S precejšnjo zamudo smo naposled dobili pomlad v deželo. Zato pa je pomlad sedaj zares pomlad, sonce sije toplo, da je veselje, oblaki postavajo po nebu le toliko, da vidimo na njih, da nam je vse dobro, toplo in prijazno okrsbela zračna struja z juga.

Velika zračna depresija, ki se je zapeljala že koncem poprejšnjega tedna z Atlantiskega oceana proti Evropi, se je ustavila v bližini Anglije in Francije; njen veliki vrtilneec je potegnil v svoje nemirne kroge ozračje domala cele Evrope ter do srednje Rusije. Zrak se je pričel gibati od juga proti severu; nad srednjo in zapadno Evropo je puhnil topli zrak z juga, preplavil kontinent daleč proti severu ter zvil tamkaj proti severozapadu. Sprva dokler se je še mešal s hladnejšim, je deževalo; ko je topnejša struja prevladala popolnoma, v vseh višinah, je dež jenjal. Depresija se je na zapadu ustavila in skoro miruje, zato pogajajo taki vrtilneec vedno nove zračne plasti od Afrike proti severu. V drugi polovici tedna je jugozapad prešel v jugovzhod, ali vreme se kljub temu ni hladilo; zrak, ki je prihajal k nam preko Balkana, je imel v sebi še toplino Male Azije, Arabije in Egipta. Izredna toplota je nastopila pri nas v Beogradu, na Dunaju; dunajska meteorološka centrala poroča, da že trinajst let v marcu niso imeli tako visoke temperature kot letos, iz tega se znova potrjuje kako malo je toplota odvisna od vremena poprejšnjih dni; tudi toplota in mraz se importirata iz drugih dežel.

Vegetacija pričinja spomladi, kadar doseže srednja dnevna temperatura višino 10 stopinj C. Pri nas smo imeli tako temperaturo od ponedeljka dalje, zato je takorekoč čez noč pričelo vse zeleneti in brsteti. Toplote in pomladi je delčna le dobra zapadna polovica Evrope. Nad Rusijo je še vedno mraz, v zvezi z visokim tlakom, ki gospodari tam; še v ponedeljek jutraj je kazal termometer med Mosko in Kazanom 20 stopinj pod ničlo. V drugi polovici tedna se je pod vplivom juga mraz nekoliko omilil in se umaknil proti severu, kjer oteka preko Skandinavije nazaj k Ledenemu morju. Tudi Švedska in Norveška imata letos nenavadno dolgo zimo.

Kolikor se kaže doslej, se nam obeta tudi za praznike lepo vreme.

Dunajska vremenska napoved za soboto: Jasno, ponoči hladno.

Iz življenja in sveta

Velika noč v Parizu

(Moda poslušni propovedi. — Cvetna nedelja. — Beg iz Pariza. — Poezija vlemesta. — Amerikizacija Pariza.)

— 2 — Pariz, 28. marca.

Na cvetno nedeljo se je slednjič le prikazalo solnce. Tako torej tudi v lelemestu čutimo, da je tu Velika noč in z njo pomlad.

Postne pridige so v polnem teku. Pa so ravnotako podvržene modi, kakor vse ostalo javno in zasebno življenje v Parizu. Eleganti svet si da rendez-vous v »chic« cerkvi ob uri, ko govori »chic« propovednik. Je pač nekaj spremembe: enkrat na dirkališču, enkrat na plesu v operi in tako dalje — in enkrat pa tudi pri propovedi. So propovedniki, o katerih kramlja ves Pariz. In včasih je katedrala Notre-Dame tako nabita, da ti soči ostajajo zunaj. Ker pa govorniki v tako ogromni stavbi ne more razumeti niti petina ljudi, stoji pred njim mikrofoni in njegov glas ponavljajo močno zvočniki (haut-parleurs), podobni gramofonskim likom in razmeščeni po raznih delih cerkve v višini kakih treh metrov. Človek ima čuden utis, če vidi govornika v daljavi, ali ga pa, če je za stebrišči, sploh ne vidi, njegov glas pa mu prihaja razločno in ojačeno iz lijk na uho.

Na cvetno nedeljo smo pred cerkvami kupovali vejice zelenike (pušpana) po en frank komad, blagoslovljene vejice za malenkost več. Zaman pa smo iskali naših pisanih butar s pomarančami ali jabolkami; Francozi te navade ne poznajo.

Za praznike pa pojdemo iz mesta. Tudi državnim uslužbencem vseh vrst je letos poklonila vlada lepo velikonočno darilo: tri in pol prostih dni za praznike. Beg iz Pariza bo letos torej mnogo večji kakor prejšnja leta. Železniške družbe se pripravljajo, da bodo kos ogromnemu prometu. Kakih 300.000 Parizanov zapusti za praznike mesto in gre na deželo, bodisi v bližnjo okolico, bodisi ob morje ali v planine. Nasprotno pa pride ob tem času kakih 100.000 deželanov iz najrazličnejših francoskih pokrajin in mest, kakor tudi tujcev, predvsem Angležev, pa tudi Švicarji, Belgijci, Lahi in Nemci. To je celo preseljevanje narodov. Na vseh kolodvorih zavladala velikansko vrvenje, kakor ob mobilizaciji. Brzovlajci v vse smeri so potrojeni, početojereni, da celo popetorjeni... nabiti do zadnjega kotička. Ubogi železničarji nimajo nikoli toliko dela kakor ravno za praznike.

Čas od Velike noči do Binkošti je pa tujcu ravno najprimernejši za obisk Pariza, ker ni še hude vročine in ima tudi pariška pomlad svoje prelestje.

Drevje na bulvarjih je odeto v prvo, svetlo zelenje in parki in nasadi v svojih svežih, pestrih barvah nudijo krasen pogled. Pariz ima svojo čisto posebno poezijo in je v gotovih pogledih pač eno najlepših mest na svetu. Seveda je treba imeti oči za to lepoto in nekaj smisla za velikomestno poezijo.

Najlepše perspektive se človeku nudijo od Louvra do velikega Slavoloka. Ni je morda ulice, ki bi nudila na vse strani lepše perspektive, kakor je Avenue des Champs-Élysées. Sprehodi ob Seini v senci velikih platan so istotako zelo slikoviti, posebno zvečer, ob zahodu solca, ali pa ob luninem svitu.

Kdor pa ne ljubi velikomestnih senzerij, naj se poda v kottiče Latinskega okraja na levem bregu Seine. Tam bo našel slikovite, stare, vijugaste ulice, častljive stavbe iz prejšnjih stoletij in... mir, takšen mir, da se ne bo mogel načuditi, da se najdejo v babilonskem vlemestu tako tihi kottiči.

Toda dolgo ta mir tudi v najbolj skritih kottičih ne bo več trajal, kajti Pariz je na pragu nove dobe. Izvrševati so se začela velikanska dela, ki mu bodo čisto spremenila lice: Pariz se je začel amerikizirati. Podzemna železnica dobi cel kup novih prog in bo vozila daleč ven na deželo ter se bo njeno omrežje spojilo s predmestno železnico, ki bo elektrificirana. Podirajo se cele dolge skupine hiš in tako nastajajo številni novi bulvarji, tako n. pr. Boulevard Haussmann za opero, ki ga podaljšujejo do velikih bulvarjev. Tudi

v vseh drugih okrajih mesta podirajo stare stavbe kar na ducate, sadijo nove parke, delajo nove trge, odpirajo razgled na vse strani.

Toda ne podira se samo, temveč tudi zida in gradi: nov most čez Seino, celi kupi stanovanjskih hiš po najmodernejšem sistemu, kolonija za vsučiliške dijake, Collège France dobi nove institute itd.

Kdor bo prišel čez nekaj let spet pogledat Pariz, se bo čudil velikim izpremembam, saj že danes Pariz daleko ni več to, kar je bil pred vojno.

Orožniški poveljnik Guillemette

v Parizu, ki je pred nekaj dnevi sam zasledoval in aretiriral iz ječe pobeglega morilca Rannou, a ter ga zopet privedel v roke pravice. Za ta junaki čin je bil Guillemette predlagan v odlikovanje s križcem Častne Legije.

Na luno

Potovanje na luno ali drugo zvezdo zanima človeštvo od nekdaj. Vsi smo čitali fantastične romane J. Verneja ali H. Wellsa. Toda naši topovi niso kos tej nalogi, ker ne seže nobena krogla nad 100 km v višino. Novo rešitev nalogo predlagajo ruski matematik K. Ciolkovski, Američan R. Goddharth in monakovski profesor H. Obert.

Medplanetno potovanje stavi tri pogoje: 1.) potrebujemo projektil, ki bi lahko prekrizal območje zemeljske privlačnosti in bi se dal voditi v brezračnem prostoru; 2.) dobiti moramo gradivo, ki bo kljubovalo mrazu tega prostora, t. j. absolutni ničli (— 273° C) in 3. zavarovati moramo letalca pred usodnimi duševnimi in telesnimi vplivi brezgravitacijskega prostora.

Raketa, ali bolj natančno rečeno, načelo plinske reakcije je edino sredstvo za dosego 12 km hitrosti na sekundo, kar bi zadostovalo za zmago nad zemeljsko privlačno močjo. Velikanski motor, čigar načrt je ustvaril Obert, naj bi gnala tekoči kisik in vodik. Ni lahko, varno namestiti zaloge teh plinov, toda medplanetni hlad nudi gotovost, da ne bo nastalo sicer usodno izhlapevanje.

Prof. Goddharth nasprotno zaupa več navadnemu smodniku, nego plinom. Njegov motor je zasnovan na načelu strojne puške in je silno kompliciran v podrobnostih.

Kar se tiče letalca, vpliva na človeka

ne hitrost sama, temveč naraščanje hitrosti, ki ne sme presegati 30 m na sekundo. Ciolkovski je vozil v to svrhu s centrifugo različne žuželke, nikakor pa seveda ni moglo človeškega življenja izpostaviti tem nevarnim poskusom. Zadovoljiti bi se torej morali zaenkrat le z odposlanjem rakete.

Največjo težavo stavi problem gradiva za raketo neobčutljivega proti mrazu. Železo in jeklo se drobita namreč kakor steklo, čim sta izpostavljena silnemu mrazu medplanetnega vesoljstva. Utrinki, drobci meteorov, edino kar imamo od tod, obstojijo iz mešanice železa in 20 odst. niklja. Toda njih sestava je povsem drugačna od nove, ki jo dosežemo pri mešanju obeh kovin na zemlji. Vse to je treba upoštevati, da ne izgubi raketa svoje oblike in smeri.

Znanstveni in moralni pomen prvega četudi ponesrečenega ekspediranja rakete na luno bi bil neskončen. Profesor Goddharth gradi po zadnjih poročilih prvo smodniško raketo, ki bo dolga 16 m, v sredini pa bo imela 2 m premera. V glavi rakete se nahajala naboj jako svetlega umetnega ognja rdeče barve, ki bo sprožil pri tresku v luno mogočno luč. Po vseh zatrdilih bomo lahko ta snop rdečih žarkov opazovali z daljnogledom, saj iznaša lumina razdalja od zemlje le 370.000 km. Najpreznejše opazovanje pa bo vršila zvezdarna na lhibu Mont Hamilton v Kaliforniji, ki slovi po svojem čistem ozračju.

Obetajo se torej zanimivi novi poizkusi in nikakor nimamo razloga, da bi jih vnaprej skeptično podcenjevali. Nasprotno, bolj kakor kdajkoli prej lahko pričakujemo, da se Amerikancem ta stvar obnese: oni so podjetni, bogati in najbolj vneti za to, da kot prvi pozdravijo luno — vsaj z raketo.

Španska svatba v ječi

Novine pišejo o tem. Kratko in jedrnat. Ne! Vsakdanje.

Alfonso je bil krojač. Slabo je šlo delo in glad ga je prisilil, da se je javil v špansko tujsko legijo za borbe proti Abd-el-Krimu. Zapustil je nevesto, mlado delavko v tobačni tovarni in šel na fronto. Ubogal je in streljal ljudi — zato je bil plačan.

A neko noč ga je v taborišču za postojankami prevzelo neodolljivo hrepenje. Nevesta mu piše: Pridi! Umrem od tuge!... Še tisto noč je Alfonso dezertiral.

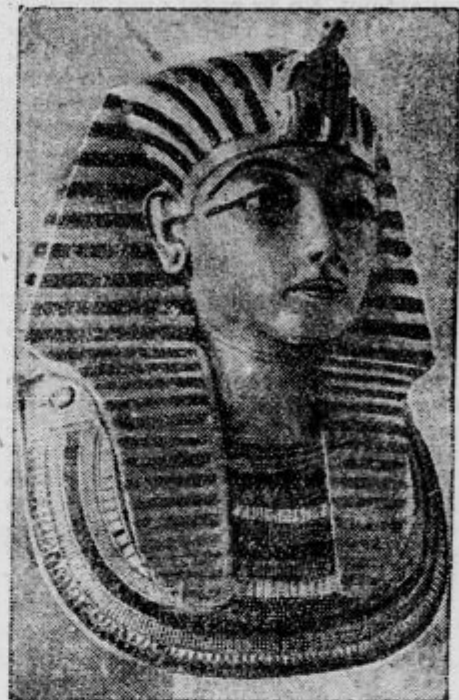
Nevesta ga je skrivala v stanovanju. Ne dolgo. Že tretje jutro je patrolja razbila vrata in privlekla beguna izpod postelje. S kopti po glavi, verigo na roke — ali mora biti tako? Da! In vso pot so ljudje s prstom kazali za njim: lopov, kako pa!

Proces je bil kratek. Vojno sodišče je

izreklo običajno obsodbo na smrt. Le eno prošnjo! Nevesta Margherita pričakuje dete — ali ne bi vojno sodišče dovolilo poroke! No, pa naj bo! V celici je zvečer jetniški pater sklenil zakonsko zvezo med obsojencem in mlado nevesto. Poroki je prisostvovala tudi kneginja Soarez kot predsednica društva katoliških dam. Velikodušno je poklonila nevesti precejšen šopek svežih rož. Po poroki sta poročenca lahko še deset minut ostala sama. Nič nista govorila, temveč — samo jokala. Le to je izpregovoril Alfonso, ko je prišel jetničar: »Otroka čuvaj!«

Ob prvem svitu naslednjega jutra je bil Alfonso ustreljen. Dobro so merili, ena krogla se je zarila ravno sredi srca.

To je bilo pred par dnevi v Amerilli. Novine pišejo o tem, kratko in vsakdanje. Dostojno pa povdarjajo velikodušnost kneginje Soarez.

Zlata krinka

ki je pokrivala obraz in ramena slavnega egiptovskega faraona Tut-Ank-Amone. Krinka je izdelana iz čistega zlata ter jo krast dragoceno kamenje in barvastno steklo. Tako v umetniškem kakor v arheološkem in materialnem pogledu je krinka neprecenljiva vrednosti.

Rekord v stradanju

Stradelec Jolly, ki se je produciral v Berlinu, je dosegel nov svetovni rekord v stradanju: po 44 dnevnem stradanju je v ponedeljek zapustil svojo stekleno omaro in s tem potolkel dosedanj rekord Italijana Mulattija, ki je nedavno vzdržal brez živca 43 dni in 14 ur.

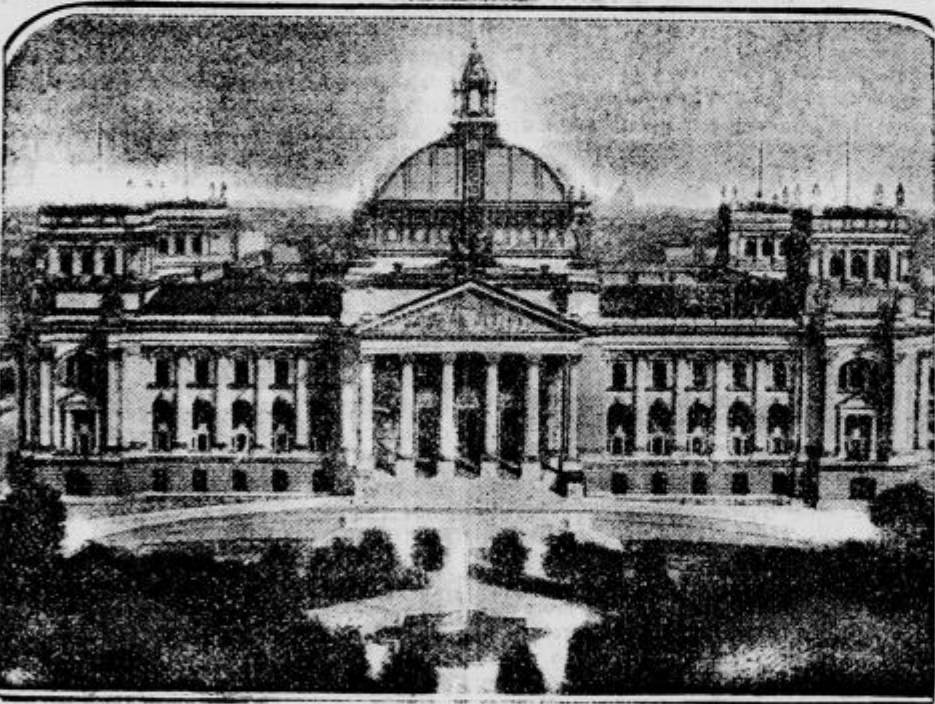
Jolly je tekom svojega prostovoljnega posta izgubil na teži 29 funtov. Do čim je v prvih dneh popušil dnevno okrog 100 cigaret, se je zadnji čas omejil le na 10 komadov, a pijače je zaužil dnevno le 1 steklenico mineralne vode.

Otvoritev steklene omare se je izvršila v navzočnosti zdravnikov, ki so stradalca dobro preiskali in mu nato predpisali naslednje kosilo: čašo goste mesene juhe in nekoliko čokolade, nato pa še nekatera lažja jajčna jedila.

Na vstopnini radovednih gledalcev je Jolly zaslužil 175.000 mark. Ostane pa mu jih le 125.000, ker berlinska mestna občina zahteva 24.000 na ime — »veseličnega davka«.

Tekom letošnjega poletja se v New Yorku vrši tekmovalno stradanje vseh stradalnih »umetnikov«; Jolly jih pozove k tekmi.

VSEM SVOJIM
CENJENIM ODJEMALCEM
ŽELI PRAV SREČNE
VELIKONOČNE PRAZNIKE
TVRDKA
DRAGO SCHWAB
LJUBLJANA.

Palača »Reichs taga« v Berlinu

kjer se je odigralo že toliko burnih debat in ki je nedavno zopet bila prizorišče ostrega govorniškega boja zaradi odgoditve sprejema Nemčije v Zvezo narodov.

Lola Montez

65 let je minulo letos, kar je legla v grob ženska, bogata na telesni lepoti, a še bogatejša na duševnih zmognostih. Stoletnica njenega rojstva je šla neopazeno pred petimi leti mimo ljudi, in nihče se ni spomnil na njo, ki je bila nekoč oboževana in obenem sovražena kakor nihče na svetu.

V štiridesetih letih minulega stoletja je igrala Lola Montez čudno vlogo v tedanjem evropskem in tudi ameriškem življenju. Revolucionarne ideje so prežemale tedaj vso Evropo in so izbruhnile leta 1848, mogočno na dan. Gradile so se barikade po cestah in odmevala je pesem svobode. Celó bavorski rod, ki še danes ne more izriniti iz svojega srca Wittelsbachovcev, se je zrevolucioniral. A v mnogem je vse te revolucije, ki je pretresla letargičnega bavarskega očanca na deželi in potuhnjenega jezuita na bavarskem kraljevem dvoru, bila kriva samo ona, lepotica nad lepoticami, ki je bila znana po vsej Evropi in Ameriki — Lola Montez.

Bog vedi, kje je Lola zagledala luč sveta. Pravijo, da je bila ciganskega rodu; pravijo, da je bila indijska knežinja; pravijo, da je bila hči slavnega španskega bikoborca Monteza. Obilo vika je vzbudila tudi trditve, da je bila Lola hči samega lorda Byrona. Bodi kakor koli — njenega rodu ni iztaknil od zdaj še nihče, niti norveška pisateljica Klara Tshudi, ki je utaknila svoj fin nasek v vsak evropski dvor in je izvolila vsak najmanjši škandalček. Lola pač pravi sama v svojih zapiskih, da je bila rojena na Irskem od španske matere in da se po nji pretaka španska, irska in mavretanska kri. A kdo ji naj verjame? Vse življenje se je posmehoval svetu in največjim suverenom in jih vlekel za nos. Verjetno je torej, da je hotela potegniti tudi bodoča pokolenja, pa je zato napisala tisto spomine.

Sedemnajst let je dopolnila, ko se je poročila z angleškim poročnikom Jamesom in odšla z njim v Indijo uživati pod palmami ob šumečem Gangu mlado ljubezen. A Anglež ji je bil najbrž predolgočasen in preokoren; kmalu se je povrnila v London in je hotela postati igralka. A ni ji šlo, ker ni obvladala angleščine. Postala je torej plesalka in je stopila v Londonu prvič pred občinstvo. Seveda, brez uspeha. A to je ni potrllo. Šla je po svetu in je kazala svojo umetnost, pa je žela povsod navdušeno priznanje. Posebno v Parizu. Pač je godrnjal v početku ravnatelj Velike Opere, ker je Lola plesala brez trikoja; pač so jo čudno gledale baletke, ker je že prvi večer nabila svojo tovaršico in bi bila drugi večer skoro z nožem zaklala baletko. No, to vse se ji je izprevedalo, ker je bila Lola krasotica nad krasoticami. Imela je modre oči, ki so

Spomenik kralju Umberto I.

so pred kratkim odkrili v Rimu. Spomenik, ki stoji v parku vile Borghese, je že l. 1900. zasnoval kipar Calandra, po umetniškovi smrti pa ga je dovršil Edoardo Rubino.

Zofka Funder-Demetričeva: Miriam in Nafis

V meseca cilulu je bilo, na dan, ko se obhajala spomin razdejavanja Jeruzalema. Takrat se spominjajo židje svojih mrtvih in romajo na njihove grobove.

Ze par dni je deževalo. Kakor da bi se imela potopiti vsa Galicija v dežnici in blatu. V obupni puščobi se je raztezal kraj, umazan in žalosten, kamorkoli je dosegel oko.

Težko je šla Mirijam po blatni cesti. Njen petletni sin, Nafis, je stopal poleg nje in njegov obrazek je bil blede od napora. Ze dve uri sta hodila in še nista bila na mestu. In vendar je bilo samo eno uro daleč od pošte do majhne vasi, ki je bila njun cilj. Včeraj zvečer sta se odpeljala iz Krakova. Vlak je bil prenapolnjen in kupeji so smrdeli po ubogih, premočenih ljudeh. Potem sta se vozila od treh zjutraj s pošto štiri ure daleč. Dež je ropotal na streho in trkal na okna; žolta, mrtvaška svetloba je ležala nad krajem. Mrzlo je bilo in spatj nista mogla. Miriam je držala Nafisa v naročju in je jokala. Vso pot so strmele njegove črne oči kvišku k nji.

Kakor sužnja je robotala dve leti, da ji je prislužila denar za to pve,

Ko sta prišla ob sedmih zjutraj na zadnjo pošto postajo, sta bila oba trudna in bolna. Snedla sta nekaj kruha in popila malo mleka.

Deževalo je, deževalo neprenehoma. Ko sta stopila potem ven na cesto, sta bila kmalu premočena do kože. »Ubogi Nafis, jaz te bom nesla,« je rekla Miriam in je hotela vzeti dečka na roko, ali ta je odkimal z glavo in šel sam dalje. Slab nasmeš se je zazibal za kratko sekundo okrog njegovih ustnic.

Nafis je bil gluhičom. Tako sta šla molče dalje in Miriam je mislila na tiste čase pred štirimi leti. Takrat je bila doma v tem kraju. Njen mož je živel in čeprav je bil le ubog žid-cunjar, je bilo vendar lepo živeti z njim. Dober je bil z njo. O, ljubil jo je zelo!

»Miriam, tako si lepa, kakor roža Saronka, ki jo je ljubil Salomon. Črna si, ali lepša si od vseh hčera Judejskih. Jaz te ljubim!« tako ji je govoril včasih.

In ona se je nasmešnila in je dejala: »O, tudi ti si lep, lepši od sinov kraljevih! In jaz te ljubim, Aron!«

O, spominjala se je še živo njegovega obraza. Bleda mu je bila koža in fina, oči dobre in tople, lasje mehkejši

od svile. Njegova brada je bila mlada in njegove ustnice rdeče in polne ljubezni kakor satorje polno medu. Tudi roke so mu bile lepe in bele in škoda jih je bilo, da so morale mešati v umazanih cunjah.

Potem je Aron nekega dne obolel in umrl. Šele dve leti je bila z njim, in Nafis je bil star šele enašt mesecev. Odpovedal so si izbo in klet, kjer je živel z možem, in židje po okolici so nabrali zanj nekaj denarja in so jo poslali v mesto s sinom. Aron jo je bil pri peljal iz mesta, naj gre torej zopet tja. Nijker na zemlji ni imela svojega človeka, niti očeta, niti matere, niti brata, niti sestre. Zakaj uboštvu, iz katerega se je rodila je huda bolezen in več ljudi pomori, kakor najbesnejša kuga.

V mestu je šla v tovarno. Slabo se plača v predmestnih tovarnah krakovskih! Dosti beračev je v Galiciji in za en krajcar zaslužka se koljejo kakor lačni psi za ogledano kost.

Miriam je stanovala v veliki sobi pri stari židovski dvojici. Najela si je kot pri prvih vratih, zakaj soba je bila velika in v vsakem kotu je stanovala druga družina. Tla so bila razdeljena s kredo v štiri enake dele in ni se smelo postavljati svojih stvari čez mejo na sosedov prostor.

Samo otroci so lezli sem in tja, ker od njih se ni moglo zahtevati, da bi poznali mejo in jo spoštovali. Mnogo krika je bilo in prepira zaradi tega, ker ubožcu je krikl bližji od smeha in če ene ga žrô skrbí cele dneve in noči, oh, potem bi grizel okrog sebe s hudobnimi strupenimi besedami, da bi nikomur ne bilo bolje v duši, kakr njemu.

Miriam je delala v tovarni ves dan in samo zvečer se je igrala z Nafisom, ako ni prej zaspala. Zdel se ji je lep, kakor carjevo dete in ljubila ga je z veliko, silno ljubeznijo. Umivala ga je vsak večer in šivala je cele noči, da bi ne plezal raztrgan okrog. Kakor drugi židovski otroci.

Stara Sara — v njenem kotu je bila Miriam v podnajemu, — ji je rekla včasih: »Zakaj se toliko trudiš z njim, Miriam! Nafis ne bo grof, ne boj se!«

»Ali on je moj sin, Sara! Edinec! Aron mi ga je pustil tu, da doživim moje srce veselje nad njim.«

Vzela je dečka v roke, poljubovala ga je nešteto krat in govorila smeje: »Če bi mogla delati tvoja mati Miriam še bolj, bi ti bilo dobro Nafis. Nobene minute ne bi spala, nobene minute ne bi počivala, da bi ti bilo lepo, Nafis!« In poljubovala je otroka, dokler ni zaspal utrujen od njenih poljubov.

Neki večer je rekla Sara: »Ne straši se Miriam! Zdi se mi, da ne doživlja veselja na svojem sinu. Nafis je gluhičom.«

V grozi je poslušala Miriam. »Molči, Sara, ne kliči nesreče! Saj ni res!«

In padla je na tla in jokala od strahu. Potem je vzdignila Nafisa v naročje in je začela govoriti z njim. Ali dete ni slišalo in ni odgovorilo...

»Premlad je, Sara,« je rekla Miriam, da bi se potolažila. »Saj še ni dve leti star, ne more že govoriti!«

Od tedaj je jokala Miriam neprestano; molila je kakor še ni molila nikdar, ali deček je ostal gluhi in nem.

Ni mogla verjeti. Čez pol leta je odvedla otroka k zdravniku. Ali tudi ta ji ni dal upanja: »Gluhičom je, pomoči ni!«

Takrat je vedela Miriam: Da, ni po moči, ni tolažbe! Ni bilo človeka, ki bi ji pomagal!

Tisto noč je sedela na svojem ležišču, na stari raztrgani in umazani slamnici, ki je ležala na tleh. Sina je držala na kolenih. Zunaj je svetel mesec. Vso noč je gledala v blede, ljubeznivi obrazek sina. In tako popolno lep se ji je zdel otrok v naročju, da ni mogla

očarale vsakogar; imela je črne lase, ka mor se je zapletel vsakdo; imela je stas in telo, ki je vzbujalo neodoljivo strast; imela je ročice kakor nobena pravljica kraljica; a nožice so ji bile majčkene, da pri nobeni kitajski princezinji ne tako.

Plesala je v Parizu, v Drazdanih, v Petrogradu, v Monakovem, in povsod so ji ploskali. Povsod je imela srečo in prijateljev na stotine, a pač tudi mnogo sovražnikov, in to radi svojega nasilnega, brezobzirnega temperamenta. Kočica ji je bila nežna, a je znala tudi dobro vihteti bič, ki ga je Lola vedno nosila s seboj. Če je bila slabe volje, ni bilo dobro človeku, ki je prišel v njeno bližino. Zakaj, ni se ozirala niti na stau niti na dostojanstvo. Brezobzirno je žvižgal njen bič po obrazu, bodisi navadnega bonvivana ali pa samega mogočnega ministra.

Koncem leta 1846. se je prikazala v Monakovem in je nastopila v dvornem gledališču. Zijali so Bavarci! Večina jih je pač ploskala kakor blazna in je bila vsa omamljena od Loline blesteče lepote. A bilo jih je tudi dokaj, ki so žvižgali: filistri, naščuvanci po člankih v jezuitskih listih, kjer je bila Lola opisana kot framazonka, od inozemstva podkupljena agentinja in izizvalka, ki naj izpodkopa ugled jezuitov in velja lepih čednosti.

In vendar Lola ni nastopala kakor običajna baletka v trikoju ali v prekratki baletni obleki, nego v bogatem španskem oblačilu iz same svile in čipk, posejanih z bleščajočimi demanti. Plesala je narodne španske pleske, z gorečo, divjo strastjo, ki pa je končno prešla v deklishe, sramežljive geste, ki so očarale tudi največjega lahkoživca. Ni čudno, da se je vanjo zagledal tudi kralj Ludvik, ki je bil takrat že v letih, ekscentričen v manirih in prismojen v možganih. Že prvi dan po nastopu je bila Lola pri kralju v avdijenci in se tisti dan je bil kralj njen suženj. Lola ga je priklenila nase, da ji je izpolnil vsako željo, ki jo je bral v njenih očeh. Shajala sta se pač na njenem domu, in kralj je lazil tja skrivaj in v poznih večerih. A vendar vse to ni ostalo prikrito. Dvor se je pričel škandalizirati nad kraljevo ljubeznijo; ljudstvo se je razburilo in se pričelo puntati; jezuiti so podpihovali svoje verne in jih šuntali proti tuji, javni grešnici. Bil je škandal v starovernem Monakovem, da nikoli tako. A Lola se je smejala in je zaničljivo gledala na sovraštvo, ki ga je videla pri ljudstvu in pri jezuitih. Saj je dosegla to, kar je hotela: ponižala je kralja in ljudstvo in osmečila jezuite. Izprehajala se je po ulicah z bičem v roki; kdorkoli jo je ošinil s prezirljivim pogledom, ga je oplazila, da je imel zadosti.

Končno je Lola zahtevala od kralja, naj jo napravi za grofico. Ludvik je bil takoj pri volji, a upiral so se ministri. Radi tega jih je moral kralj na Lolino povelje takoj odpustiti in imenovati druge, ki so Loli rade volje ustreli.

Jezuitom pa ni upadel pogum. Naščuvali so študente, ki so pričeli demonstrirati po mestu in sramotiti novo grofico. A kralj je zaprl univerzo in pognal študente iz mesta. Toda ljudstvo je stopilo na stran dijaštva; tudi vojaštvo je prestopalo polagoma in se uprlo kralju, ki je prišel nazaj v velike škripce. Omahoval je dolgo in je nazadnje izdal v svoji malodušnosti lepo ljubecko, ki je morala pobegniti v zaprti kočiji pod zaščito policije. A nemiri niso ponehali, ker ljudstvo ni verjelo, da je kralj zapodil svojo mestreslo. Revolucija je postajala silnejša in je poenajla šele 20. marca 1848., ko se je kralj Ludvik odpovedal prestolu.

Lola je odšla na Angleško, kjer se je poročila s častnikom Healdom. Pa ga je kmalu zapustila in se odpravila v Ameriko, kjer je nastopala v raznih gledališčih. Največje uspehe pa je žela v igri, kjer je bilo slikano njeno razmerje s kraljem Ludvikom in njen boj z jezuiti. Sama je igrala vlogo same sebe in je doživljala sijajne triumpfe. Pozneje se je poročila še trikrat, a se je takoj ločila od vsakega moža. Dolgo časa je bivala v Avstraliji, kjer je v Melbourneu predavala o različnih socialnih in političnih problemih. Nazadnje se je vrnila v Newyork, kjer je pridno predavala, dokler je ni leta 1861. zadela smrt, ko je dopolnila jedva 40 let.

Japonski častilec Mussolinija

Iz Rima javljajo, da je pred kratkim posestil Mussolinija japonski pesnik Harukiši Šimoi, veliki prijatelj Italije in oboževalec fašizma. Harukiši Šimoi se je svojčas boril kot legionar z D' Annunzijem na Reki. Potem se je vrnil v domovino, kjer je pripovedoval o slavnih činih reške pustolovščine. Nekateri Japonci so ga poslušali in se začeli še sami navduševati za fašizem in Mussolinija. Slednjič so sklenili poslati fašistovski vojskovijski celotno vrsto darov, poveljujočih diktatorstvo, nasilje in »herojstvo«.

S temi darovi se je Harukiši Šimoi zastopil vkrcal na neko italijansko ladjo, zasidrano v japonskih vodah, in se je pripeljal v Italijo. Izstopil je v Genovi ter se odpeljal naravnost v Rim. Javil se je za avdijenco pri Mussoliniju in je bil z D' Annunzijem vizitko takoj sprejet. Ko je prišel pred Mussolinijevo obličje, je padel na kolena. Fašistovski vojskovijski je milostno priklonil in mu pomagal na noge. Nato je Japonec izročil Mussoliniju darove: stare meče, med katerimi je eden iz zapuščenih admiralov O Gasuara, in drugo orožje z značilnimi napismi, v ostalem pa tudi več marmornih plošč in par kipov. Vse to mu je poslalo japonsko društvo, ki se navdušuje za fašiste v Italiji in izven nje.

Harukiši je ob izročitvi teh darov izrekel tirade, da se Japonci za Mussolinija zelo zanimajo. Primerjajo ga s svojimi državniki, ki so napravili Japonsko slavno. In italijanski diktator je bil japonskega poeta zelo vesel: otipaval je marmor, ogledoval kipe in potegnil Gasuarijev meč tako nerodno iz nožnice, da se je vrezal na roki. O tem bo poet Harukiši Šimoi napisal mogočno balado.

Kdo? Mussolini!

Kuriozna karikatura, sestavljena iz številic letnice 1926.

Avtomatični radio-stražnik

Avtomati, v svoji enoličnosti grozno pošasti, ki jih je ustvarila Čapkova domišljija v »R. U. R.«, bodo kmalu pojav na ulicah svetovnih velenost. Posamezni izumi in konstrukcije polagoma v fantastični meri nadomestujejo človeške sposobnosti. Lani so že priredili Francozi nad vse uspešne poizkuse z letalom brez pilota. Izkazalo se je, da lahko vodijo radio-električni valovi letalo v zraku, določijo smer in tudi vržejo bombe, ne da bi bil pri tem potreben človek.

Istotako so se lani sijajno obnesle radio-tehnične naprave na ameriški križarki »Jowa«, kjer se je uravnavalo krmlilo, regulirala hitrost strojev in pritisli v parnem kotlu brez udeležbe mornarjev, zgolj s pomočjo radio-valov, ki jih je oddajala kontrolna ladja, spremljalka križarke. Ladja »Jowa« se je kretala tako sigurno, kakor da bi nevidni mornarji hitro in točno izvrševali povelja nevidnega kapitana. V resnici pa ni bilo na križarki nobenega živega bitja. Vse so storiili radio-valovi.

Lahko se veselimo na bodočo vojno, v kateri bo radio-tehnika igrala veli-

kansko vlogo. Zdaj v mirnem času pa hočejo izrabiti Amerikanci novo iznajdbo, da olajšajo težko službo velikomestne policije. Tehniki departementa javne varnosti so natančno preračunali vse podrobnosti. Njih dete že meri prve korake, in kakor poročajo novice, je za njegovo popolno funkcijo treba izboljšati le še posamezne malenkosti.

To bo torej avtomatični stražnik nadnaravne velikosti, ki ne bo poznal strahu in pardona. Ta varuh javnega miru se ne zmeni za krogel ali strupene pline. Samo ogenj cele baterije ali naravna zapreka (n. pr. velika reka) lahko ustavi njegov brezčutni korak. Stroj, ki ga vodijo brezčutni valovi, bo pomagal policiji razprševati upornike ali nasilneže.

Jekleni avtomatični človek ima srce v obliki motorja z 20 do 50 konjskimi silami, ki giblje roke, noge in jezik strašila. Čevlji tega radio-stražnika pa so mala debela kolesa, ki posnemajo počasno kretanje goske in ki so se posebno obnesli pri oklopnih avtomobilih v svetovni vojni. Omogočeno je hitro in elastično kretanje na vse strani. Radio-stražnik se prične gibati točno po delovanju in vplivanju brezčutnih valov. V rokah vrti z gumo obrobene diske, ki se vrtijo zelo hitro in nadomestujejo pendrek. Na koncu gumijevga traku visi svinčena krogla. To je strašno orožje, ki deluje le v izjemnih slučajih. Njegov udarec pomeni težko poškodbo, če ne smrt.

Za avtomatom odnosno za četo takih avtomatov se pelje uradnik z avtom, ki oddaja brezčutna povelja. Ob nastopu kričijo ti avtomati (in njihov glas je kakor grom): »Prosim mir! Narazen!« Če množica ne uboga, naznani avtomat, da bo tri minute pozneje razžirjal plin, ki povzroči kašelj, kihanje, solze. Naj se boje rebelanti, ako avtomat, odnosno njih cela četa stopi v akcijo!

Radio-stražnik bo deloval tudi ponoči. Dva močna žarometi mu bosta nadomeščala oči in bo torej v noči še bolj pošasten kakor podnevi. Kako se bo avtomat obnašal v policijski službi, je vprašanje le še kratkega časa. Ljudnje se kmalu navadijo vsake še tako senzacionalne novosti in verjetno je, da se bodo kmalu navadili tudi radio-stražnikov in se jim zoperstavili. Toda pri prvih poizkusih je množica, ki je gledala pošast, prešinjala očitna panična groza.

Najstarejša opera

Berlinski prof. H. Reich je vse svoje življenje raziskoval zgodovino muzikalne komedije, predvsem pa one gledališke oblike, ki so bile predhodnice grških »mimov«, praprostih poljudnih zabav. Toda vrsta prehodnih oper in operete je vedno kazala vrzeli, dokler ni prof. Reicha opozoril neki danski učenjak na gledališke strokovne izraze v besedilu papirusa, ki se je našel pred 20 leti v egiptovski vasi Oksirinhos. Rokopis izvir iz 2. stoletja pred Kristom in vsebuje operno besedilo, pripombe za režiserja in kapelnika. Ta 2000 let stara opera je najbolj slična našim operetam ali, še bolje komičnim revijam, ki jih uprizarjajo orfeji v večjih mestih.

Junakinja, lepota Harition, se reši po razbitju ladje s svojim suženjem na indijsko obalo. Biva tam v nekem svetliču kot ujetnica indijskega kneza. Lepega dene se tam najzade še brat lepote, ki jo reši in stave je končana. Harition je kot glavna junakinja malce solzava, nežna in nad vse krepostna. Njen brat je do skrajnosti plemenit operni junak. Indijski knez pa je komik-badak. Dramatični prizori se vrstijo s komičnimi in retapeškimi, lične vloge z baletom in godbenimi šalami. V tem pogledu spominja opera na Mozartovo »Čarobno piščalo«. Najbolj pa jo menda zabaval stare Grke komični »indijski jezik« na dvoru obmorkega kneza. Posamezni zlogi so brezsmiselno vezani v nerodne dolge besede.

Knez poje: Panum-bretika-tamemanu-bret-ni. — »Parakum-bretika-tamemanu-bret-ni...« mu odgovarja dvor.

Harition suženj se nikakor ne more naučiti tega jezika in ga končno pretepejo. Brije zraven jako neslane šale, da so v primeri z njimi poznejši — n. pr. Aristofanovi dovpti na grškem odru — pač vrlo dostojnostni.

Po svečani gostiji se poda knez s spremstvom v svetlične boginje Lune. Prosi jo za ljubezen lepe sužnje v nekaterih bedastih

grških besedah. Na koncu se spusti v besen ples, se utrdi in zaspi. Dvor stori seveda isto. Harition, brat in suženj pa medtem pobegnejo. Konec opere je odtrgan, a je vseobal menda srečno vrnitev domov.

Pripombe kažejo, da je zavzemal v orkestru prvo vlogo boben. Grmel je, da izrazi nevoljo Jupitra vsakokrat, ko je pričel sluga zabavljati na begove. Bobni so spremljali tudi indijski ples v svetliču. Posamezne arije in vloške pa je spremljala flavta odnosno harfa. Druga godala niso omenjena, ali pa — pravi prof. Reich — ne razumemo pravilnega pomena posameznih označb na starodavnem papirusu.

Ne veruje v kače

Sinod secesionistične Kalvinove cerkve v Assenu na Holandskem je imel zadnje čase težke briže z župnikom dr. Geelkerkenom. Ta svojeglavni duhovnik pastir se je lani postavil po robu nekaterim cerkvenim naukom in končno odpovedal pokorščino celo svojemu nadpastirju.

Posebno se je župnik dr. Geelkerken uprl nauku, da je v raju kača govorila z Evi in jo premotila k tatvini jabolka. Razvila se je huda polemika, proti župniku dr. Geelkerkenu se je dvignil hrušč in trušč in sinod ga je ostro pozval, naj se javno skesa svojega krivoverstva. Ker je opomin ostal brezuspešen, je bil župnik te dni poklican pred cerkveni sod, ki ga je za tri mesece suspendiral izvrševanja duhovniške službe. V koliko bo ta kazen zalegla, je pa seveda le vprašanje dr. Geelkerkenove uporne trmoglavosti.

Na ruševinah svetlišč stare Mehike

Spominjate se, pisali smo že o starodavnem kulturnem plemenu Maya. Pa tudi o Aztekih in Toltekih in o najnovejših razkrivanjih njihovih starih spomenikov, mogočnih stavb s prekrasnimi fasadami in piramidami, kjer se danes gnete raziskovalcev in starnoslovcev. Zabeležimo naj danes za nimive doživljaje arheologa dr. Luthgerja van Dürna na eni izmed teh ruševin, kakor je to sam nedavno opisal.

Bilo je nekaj let pred svetovno vojno, ko se je skupina arheologov peljala iz Mehike v Rio de Janeiro. Najzanimivejša pojava med vsemi je bil gotovo dr. Luthger van Dürn. Mehikanška vlada jih je bila povabila, da preiščejo starožitnosti Aztekov. V pogovoru je eden sopotnikov vprašal dr. Dürna, zakaj ima sive lase kljub temu, da je še primeroma mlad. In on je odgovoril:

»Kot raziskovalca me je zelo zanimalo, da so v bližini Terkuzka — starega kraljevskega mesta — našli zgradbe. Napotil sem se tja. Vse naokrog se je razprostiralo pragozd, a po štiridnevni hoji smo dospeli na kraj in zagledali tri velike piramide. To je bilo prvič, da so se našle piramide tudi izven orientalskih dežel. Ko smo se hoteli vrniti, smo pogrešili slugo Pabla. Naše iskanje je bilo zaman. Kar zagledam na eni izmed piramid napis v Maya-jeziku, kateremu sem bil več, da se nahaja tu vhod v podzemsko grobnico. Po par korakih smo res našli razmaknjen kamen in takoj nam je bilo jasno, da je tu moral izginiti naš Pablo. V hodnikih smo zapazili lepe skulpture in kamenite kipe starih Maya-bogov. Ob stenah je bilo polno napisov in eden izmed teh se je glasil: »Smrt motilec miru!« In glejte ravno v tem hodniku smo našli mrtvo truplo Pabla; imel je strahovito spačen obraz...»

Pretrlesko nas je, toda čudna radovednost nas je vodila dalje po rovu. Povsod maske mrtvih in grobnice z otprlimi mumijami. V sredini te velike grobnice je stal kamenit sarkofag, čigar pokrov je bil nekoliko privzdignjen. Medtem, ko sem se jaz trudil razvoljati pomen teh spletenih in zavojljivih pisemskih znakov, ki so se jih Maya kakor tudi njih sorodniki v Inka deželi v Peru-u posluževali, je pristopil moj spremljevalec angleški atašé Bill bliže k sarkofagu. Nenadoma je kakor iz zemlje zadonel zamolkli glas v Maya jeziku: »Proklet bodi!« Bill potegne pištolo. Mrtvi Pablo, ta tajinstveni glas in mumije okoli nas, — vse to nas je pretreslo do mozga. Bill pristopi bliže k sarkofagu in dvigne pokrov — zopet isti grozilni glas: »Proklet bodi!« Bled

Helenska akademija v Atenah

V petek, dne 26. marca so otvorili v Atenah z velikanskimi svečanostmi Helensko akademijo. Otvoritvenih ceremonij so se udeležili številni državniški vladci, na čelu general Pangalos, vsi zastopniki tujih držav v Atenah. Že imenovani člani akademije ter reprezentanti literarnih, znanstvenih in umetniških krogov. Pozdravni nagovor je imel Pangalos, ki je poudarjal, da hoče republikanska Grška nadaljevati svoje življenje z večjimi koraki kakor doslej in da hoče tudi pospešiti znanstveno nabozbo v deželi.

Za Pangalosom je govoril minister prosvete Ekinitis. Razvil je historiat atenske akademije, ki se je mogla sezidati samo s požrtvovalnostjo bogatih Grkov. Nato je opozoril baron Sina zbrane znanstvenike akademike na to, da so dosegli akademijo šele po 40 letih velikih bojov, in da se jim je sedaj mogoče postaviti ob bok tujih članov najvišjih znanstvenih institucij na svetu. Govornik je tudi imenoval dobrotnike, s katerih pomočjo se je sezidala stavba. Bogataš Benakis je žrtvoval v ta namen okoli 10.000 funtov šterlingov. Z velikimi vsotami sta podprli zavod Grška narodna banka, Atenska banka in številni zasebniki.

Grška akademija ima predsednika v osebi g. Negrisa ter se deli v tri sekcije. Prva je namenjena književnosti, druga znanosti, tretja pa umetnosti vobče.

ko stena se obrne Anglež Bill — zopet ista kletev. Bill zakriči in začne kakor blazen streljati na mumijo. Baklja nam dogoreva, primikamo se do izhoda, zopet zakriči isti grozilni glas. Kačo sem prišel do vrat, ne vem; samo to vem, da sem zgrabil Billa in od groze na pol mrtvega vlekel za sabo, spota knjišvi se še ob mrtvem Pavlovm trupu. Pred piramido sem se zgrudil v nezavest. Štiri dni sem ob čuvanju svojih spremljevalcev visel v grozni vročici med smrtjo in snom, in četrty dan, ko sem se pogledal v zrcalo, so bili moji lasje beli kakor sneg. Vprašam za Billa — in odgovorili so mi, da ga je dan prej vzela smrt. Grozitev jeznih bogov se je izpolnila — dokaz za to sta dve žrtvi.

Po nekaj letih sem razvozljal rešitev te uganke iz poročil britskega arheološkega društva o novih odkritjih v Egiptu.

Tam so našli v mumijah primitivne govorilne aparate, ki naj bi branili mumijo oropanja, pa tudi oskrunjenja in motenja miru. Ko se je nepoklicani mumije dotaknil, se je oglasilo svarilo ali pa tudi prokletje. Mojim študijem je to dejstvo bilo kakor nalašč v okrepitev moje domneve, da je morala nekaj biti zveza med deželo Faraonov in Maya-kulturo v Južni Ameriki. Ravno te slične naprave govore za enotno kulturo.

Takoj po svetovni vojni so prihajala zanimiva poročila od raziskovalcev v Mehiki. Gori že omenjene ruševine so popolnoma razkrili in proučili. Najzanimivejša najdenina pa je bila v tem, da so iztaknili v tleh vzdane premikajoče se glinaste plošče, ki so bile vezane z govorilno membrano, da je vsak, kdor je stopil na to nevidno ploščo, bil ostrašen po tem mrtvaškem glasu. Tak izum bi se še dandanes marsikje dobro obnesel!

Sedaj mi je bilo vse jasno. Dokler smo mirno stali, je vladal mir, ko pa je le eden premaknil nogo, že se je zglasila kletev in nas Evropejce strašila kakor vsakega Maya človeka pred 2000 leti. V arheološkem muzeju v Amsterdamu, pravi Dürn, sem na lastne oči videl tak govorilni mehanizem. — Čim je kdo stopil na glinasto ploščo, je obenem stopil na meh, ki je pognal zrak skozi luknjice piščali različne velikosti, ki je bila pritrjena v mumiji ali pa v kamenitem kipu. Te luknjice so bile tako ugašene, da je nastala cela beseda v Maya jeziku. Uganka je bila rešena. Toda groznja in kletev se je žal le morala izpolniti na dveh iz mojega spremstva.

nemu srcu, več kakor je svetloba ni eni močem, več kakor je zrak njenim prsim. Veliki rabin, ozdravi Nafisa!

Jokala je in njene solze so se zmešale s prstjo grobov.

In še pol ježek je zgrabila Nafisa za rame in je rekla: »Reci mi, Nafis, mati! Reci mati!«

In tako ga je ljubila v tem trenutku, da so bile njene uči strašne od ljubezni. Zatrepetal je otrok po vsem telesu ali njegove ustnice so ostale neme.

Zopet se je vrgla Miriam na grob velikega rabina: »Vzemij nesrečo od mojega sina in njegovo trpljenje naj pri de name! Naj bom jaz prokleta mesto njega!«

Vročje so kapale njene solze na mrzlo zemljo.

Dvignila se je in siknila Nafisu v usta, da ga je dušil njen vroči dih: »Sliši me, Nafis! Reci mi mati!«

In njene oči so bile strašnejše od blazne ljubezni.

Tresel se je Nafis, kakor se trese listje v vetru ali njegova usta so ostala mrtva.

In tretjič se je vrgla Nafis na zemljo. Strašne molitve so šle iz njeneza izmučene srca ali dež jih je udušil, kakor stokanje umirajočega psa, ki pogine na samotni.

verjeti njeno srce, da ima na sebi napako.

Ta čudovite, mehke, sladke ustnice naj ne govore nikdar? Ta usta, tako lepa kakor v cvetela roža naj molče na veke? — Ta mlada ušesa, kakor iz slonovine umetno izrezljana, naj ostanejo gluha?!

»O Nafis, kakšen greh je storila tvoja mati, da je prišla taka kazen nate? O, Nafis, edina cvetlica mojega srca, kaj sem storila, da trpiš?«

Neme solze so ji polzele po blelih, upadlih licih in zdela se je sama sebi polna krivde, deležna strašnega zločina. »Reci, Nafis, ali sem ti jaz, tvoja mati, ukradla govor iz duše? Mar sem te premalo ljubila? Sem bila premalo hvaležna Jehovi, da mi je dal dete?«

Tako je šepetala in zobje so ji šklepetali od groze in obupa.

Ni vedela, kdaj je zaspala, vzklonjena tako nad otrokom. Sanjalo se ji je o možu.

Sedel na zeleni trati in se je smejal, ko je bežala k njemu z Nafisom v naročju in jokala.

»Pridi k meni, Miriam, prid k meni, jaz te potolažim!« tako je klical in je razprostrl roke k nji in Nafisu.

Takrat so jo prebudili, Zakaj danilo se je in čas je bil iti v tovarno na delo.

Od tistega časa je bila potolažena.

Spomnila se je, da hodijo pravoverniki v mesecu elenu, na dan, ko se obhajajo spomini razdejanja Jeruzalemskega mesta, na grobove svojih mrtvih in jih prosijo dobrot. Mogočni so mrtvi tisti dan, in Jehova usliši vse, kar ga prosijo.

Miriam pojde na grob Aronov in bo molila tam in potem bo Nafis govoril in slišal.

Ali čono majhno, židovsko pokopališče, kjer je bil Aron pokopan, je bilo daleč in dosti denarja je potrebno za pot, Miriam bi potrebovala zase in za Nafisa čez dvajset goldinarjev tja in nazaj.

Miriam je začela varčevati in varčevala je dve leti. Kajti beda in pomanjkanje sta požrešni in težko jima otmeš vinar. Miriam je jokala kadar koli si je morala kupiti kruha, in kadar koli se je najedla od sitega, je prosila Nafisa: »Odpusti mi, sin! Dnevi teko in moj glad stoji pred tvojo rešitvijo kakor požrešna zver. Ko bi ne morala toliko jesti, šla bi kmalu tja, in kadar koli morava čakati še eno leto! Odrusti mi, Nafis, edinec! Vrga se je pred otroka in mu je poljubovala noge.«

Nafis jo je jako ljubil. Gladil je njen obraz in jo poljuboval na oči. Njegove

ustnice so zatrepetale in zazdela se je Miriam, kakor da ji je hotel reči: »Mati, zlata moja mati, jaz te ljubim!« Ali le hrupav lajajoč glas se je iztrgal iz njegovih ozkih prsi.

Že dve uri sta hodila po pusti, lužasti cesti. Obleka se jima je prijemala udov in čeprav je bil dež skoraj gorak, sta trepetala od zimnice.

Židovsko pokopališče je ležalo pred vasio na samotnem holmu. Nekaj starih spomenikov je stalo med grmičevjem, ki je bilo zdaj golo, brez listja in cvetov.

Težko sta stopala mati in sin kvišku. Vsa sta bila pokrita z blatom, bedna in umazana. Globoko so se udirale noge v mehko blato, celo dež je bil žolt in kakor umazan, kakor voda kaluž, ki so pokrivala cesto in polja.

Pred vhodom sta obstala. Miriam je pritisnila Nafisa nase in je zajokala. Njeno srce je začelo močno biti od strahu in bojazni. Kakor da ima stopiti prihodnji trenutek pred obličje strašnega Boga, tako plaha je bila. Tu je bil Bog vsega človeštva. Bog zemlje in zvezd in vseh svetov in strašen je bil v svoji notranosti.

»Jaz, božji sin,« je rekla in kolena so se ji šklepala.

Kraljestvo mode

Velikonočni modni resumé

Komplet reusira na celi črti, v vseh variantah.
Ovratni šal — splošno laskav ljubljene.
Klasični angleški kostum je favorit visokomodne dame.
Svilen ali volnen plašč, paletot, smokin, žaket, bolero —
Kép in zopet kép, dolg ali kratek — vse to favorizira letošnja pomlad.
Obleka je celotna, angleška plaščena, jumperjeva.
Plisē, votle gube, volani, blende, gojeji.
Dolgi plastroni; dolgi rokavi, ozki, volanski, balončasti.
Dekolteji (izrezi) majhni, ovratniki deški in duhovniški.
Pentlje dokaj velike; jabot ali volan — izraz noblesse.
Klobuček dimnikarski ali gigolo — velepriljubljen.
Rokavice kratke, z manšetami, barva s toaletno harmonizirajoča.
Nogavice istotako. V gotovih primerih morajo harmonizirati klobuk, rokavice, nogavice in čevlji!
Barve vobče pastelne. Lesne, gobelin, vse nianse boi de rose, vieux rose, lila, blede ciklama, aprikoza, malva, skarvioza, — zelene: reseda grahasta in lipov cvet.
Vse v vsem: enotnost, skladnost vseh toaletnih detajlov. Mladostnost, preprostost, individualna noblesa.

Marija Šarčeva

Krojač in naročnik

Resnični elegant nosi le obleke po meri, torej naročene pri krojaču mojstru. S tem pa ni rečeno, da bi se elegant tudi v konfekciji ne mogel prav dobro oblačiti. Ni pač pravila brez izjeme in mogoče je, da ima kupovalec slučajno figuro, ki gre v šablono. Popolno harmonijo med obleko in naročnikom, vtisk resnične elegancije pa doseže le krojač, ki mora pri naročilu nove obleke vedeti: kdo, kakšnega poklica je naročnik, čemu bo uporabljal obleko, kakšna je njegova rast, starost, celotna pojava in kakšni so nedostatk njegovega telesa? Od takih vprašanj je odvisna vrsta in kakovost blaga, barva, vzorčastost, kroj in izvršba obleke. Ako zna krojač vse individualne razlike združiti v harmonično enoto, prejme naročnik čisto samosvoj, prav nič šablonsko obleko, ki ga dela modnega elegana.

Marsikaj naročnik se zna iz instinkta vedno dobro, elegantno in okusno oblačiti ter zadeva vedno pravilno prav tisto, kar mu lepo pristaja. Še več pa je moških, ki izdajajo mnogo denarja za svojo garderobo, a niso nikoli elegantni. Ni pač vsaka obleka in vsak kroj za vsakogar, zato je tudi konfekcija opasnejša. Za temnopolte, zarjavele in bledolične moške mešane barve niso ugodne, za močno rdeče obraze so neugodne žive, ostre barve, a bledoličniki naj ne nosijo niti zelenkastih niti modrih oblek. Črna obleka pristaja vsakomur, bodisi mlad ali star, in naprav-

Jumperjeva obleka s kepom

Je clou letošnje velikostne mode na dirkališčih, obenem pa priporočljiva tudi vsem onim damam, ki se bodo za poletje odpravile v kopališča. Tovrstni modeli se izgovarjajo deloma iz lahkih blagov (rips ali mollana, s svilo prevlečena volna), deloma iz tanke svile (n. pr. žoržet). Pričujejoči model pa je posebno učinkovit po tkz. «kristalnih plisējih» na obleki kakor tudi na kepu. Barva materiala: rožno lesna, rjavkasta, bež ali temnejše grahasta.

lja vedno dober vtisk. Pri izbiri barv in zlasti pri sestavljanju raznih barv v obleki je treba okusa; kdor ga nima, naj se zaupa krojaču.

Tudi glede vzorcev blaga je treba biti oprezen. Progasto blago dela človeka navidez večjega in vitkejšega; zato je progasto blago priporočljivo debelim in debelušnim moškim; nasprotno pa dela karirano blago človeka širšega in je zato priporočljivo suhljatim in zelo vitkim osebam. Blago v eni barvi učinkuje vedno mirno in elegantno, seveda z belim perilom. Kdor si more obleke naročati po vsaki novi modi, si lahko izbira izrazito modne vzorce; kdor mora biti štedljivejši, naj jemlje enobarvno, ne modno izrazito blago. Isto je s fasono obleke. Modnih ekstravaganc se resnoba in skromen mož izogiblje, ne da bi bil zato nemoden ali celo zastarel. Tudi po starosti naročnikov so obleke vendarle različne, zakaj star mož v mladeniško svetlo obleki je smešen in navadno še starejši videti. Mehko blago navadno ni za šapac. Kar pa naj se nosi mnogo in čisto, mora biti predvsem močno in potem šele lepo. Kdor želi biti eleganten in lep, ne bo gledal toliko na trpežnost blaga, kolikor potnik, turist, obrtnik, uradnik. Debeluh zadela obleko prej, kakor vitkež. Razno delo in razni poklici pa zahtevajo tudi razlike v barvi in vzorcu obleke. Ako želiš imeti trpežno in vendar lepo barvno in vzorčasto obleko, torej pravzaprav dve obleki združeni v eno, moraš seveda izbrati posebno drago blago.

Normalna trpežnost obleke je danes krajša, kakor je bila nekdanj. Pre-

Novi čevljički

izkazujejo napram različnim tipom lanske sezone očito izpremembo. Pojavljajo se zopet zaponke, ki so bile dolgo izključene. Čevljički, kakor ga predčuje naš vzorec, so pridladni k sivim, zelenim, rjavim in tudi modnim promenadnim oblekam. Material je zamišljen v fantazijskem usnju, ki so dobro prilagodili vsem vrstam blagov — oblika je zaokrožena in je verjetno, da se bo dolgo vzdržala v modi.

ko dveh let ne vzdrži vsaka obleka, ki naj bo še lepa in za družbo sposobna. V dveh letih se pač tudi moda preveč izpremeni. Včasih smo obleko lahko nosili tri, štiri leta, ker je bilo blago trpežnejše, moda konservativnejša.

Modno blago je lepše, fineje vzorčano, po barvi vztrajnejše in za vpliv svetlobe manj občutljivo. Zmerom je dražja obleka cenejša: ker se lepše in boljše nosi. Krojač lažje in bolje dela z dragim blagom, a naročnik je z obleko zadovoljen, ker se mu ne mečka in ne zdelo prežgoda. Tvarinoznanstvo je zato za krojača posebne važnosti. Krojač, ki zna vsakemu naročniku pravilno svetovati blago, barvo in kroj, bo imel vedno dosti dela. Naročnik, ki ima modrega in umestno modnega krojača, rad ostane zvest krojaču, ki dela zanj ne le z rokami, nego tudi z možgani.

Svršnik za različno temperaturo

Krojači v Londonu so izumili svršnik za različno letno temperaturo: za pomlad, poletje, jesen in deževno vreme. Svrsnik je iz gabardina, ima podlogo iz gumija, karirano podveleko in še debelo volneno prevleko podloge in podveleke. Tak svrsnik se lahko nosi celo v milejši zimi. Moški nosi tak svrsnik v celoti le v hladnih jutrih in večerih; ako postane topleje, odpne volneno prevleko in jo pusti doma. Zvečer ali ponoči pa si volneno prevleko znova priprne. V Londonu zelo nosijo take svrsnike, ker so izredno praktični. Pri nas jih še ne poznamo. Gentleman seveda takega svrsnika ne nosi dlje kakor leto dni.

Moda moškega klobuka in kravata

Moški klobuk za pomlad in poletje se pojavlja v raznolikih varijacijah, ki pa imajo enotno modno noto: dominujoč je fini zajčji klobuk z umerjeno visokim vzglavjem in z odprtimi kakor tudi privihnenimi kraji. Modna je rmenkasta rjava ali zelenkasta, srebrno sivkasta in bež barva. Trakovi so temnejši, imajo pa svetle vstavke.

V glavnem je po vsem svetu priljubljen zaviti krajec. Posebno za promenado. A za sport je letos priljubljen mehki šivani klobuček.

Omeniti je končno še rjavkaste in svetlo sive trde blokube, ki v letošnji pomladanski velikomestni modi zavzemajo odlično mesto.

Pri kravatah nudijo osnovno noto še vedno karirani vzorci, na katerih so zasnovane raznolike fantazije. Karo v vseh možnih varijacijah daje torej ogrodje za vse abstraktne forme letošnjih kravata, ali bolje rečeno, samoveznice.

Vse te abstraktne jaquardne oblike stremitjo po čim mikavnejših barvnih kompozicijah — a v prvi vrsti je omeniti: rjavkaste in rdečkaste barve v vseh niansah. Prepletene pa so z modrimi, zelenimi in rmenkastimi barvami, ki v spretni kombinaciji lahko podajo apartno harmonijo.

Poleti bodo v veliki modi crpe de Chine in crpe de Nympe v svetli sestavi.

Madeira-vezenine

bodo glasom zatrdil iz modnih centrov do minirale letošnje poletje na najelegantnejših modelih za popoldan in večer. V pomlad pa se moda zadovolji z enostavnimi madeira-garniturnami ročnega izdelka. Naša skica predčuje lepo garnituro za ovratnik in manšete v fini ornamentalni izvedbi; robovi so obloženi s čipkami.

Zobčasti okrasiki

Ako hočemo biti popolnoma odkriti, moramo priznati, da je moda v zadnjih letih prinesla le malo markantnih, značilnih, originalnih izprememb. Razne menjave in variante, ki jih lajk smatra za bistvene modne novosti, so za strokovnjaka le neprestano laviranje med ravno in zvončasto linijo, pri čemer so razne zunanje izpremembe (kakor votle gube, pliseji, razni sestavki, nadalje okrasja s čipkami, trakovi, bortami itd.) res več ali manj le zunanji aranžmani, ki z linijo nimajo dosti skupnega.

Ampak tudi to ima svojo dobro stran. Številne dame, ki ne morejo reflektirati na to, da bi se njihov model striktno držal linije, stremijo za tem, da so vse podrobnosti na obleki, plašču, képu ali kompletu tako vestno iz-

vršene, da ravno te podrobnosti podajo oblačilu svojstveno noto.

K tem »zunanostim« pridružuje letošnja moda kot specialno novost še zobčaste efekte, ki jim Nemci pravijo »Zacken«. Naša slika predčuje tri vzorce, opremljene v stilu teh novih efektov, ki se izborna obnašajo na plašču, kakor tudi na jumperjih in drugih oblekah.

NAJNOVEJŠE DAMSKE TOALETE: MODNI ATELJE M ŠARČ LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 4.

Potem je šla Miriam na grob neke žene, Sefora Samson se je imenovala in bila je žena Stamana, bogatega žida, ki je storil mnogo dobrega bratom in tudi krščeni v svojem življenju. Ona je bila učena, znala je vse knjige prerokov, vse psalme, talmud in vse, kar vé rabin. In usmiljena je bila do ubožnih in preganjanih. Daleč v tuje dežele je šel glas njene učenosti in svetosti in ko je umrla, so jo oblekli v moško obleko in jo pokopali, kakor pokopujejo rabine.

Šla je Miriam z Nafisom na njen grob, vrgla se je na zemljo in je začela tožiti na glas: »Ti, ki si bila žena in si rodila sinove, usmili se me! Zakaj molčiš Nafis, moj sin, ko drugi otroci govorijo?! Zakaj ne more moj glas v njegovo srce, ko prihaja drugim sinovom glas njihovih mater v srca?! O, usmili se! Vzel mi je Jehova Arona, mojega moža in tudi sina mi je vzel, da ga ne morem imeti, kakor imajo druge matere svoje otroke. Otroci drugih mater pojo in se smejejo in njihova srca so dobra in ljubezni polna od vseh lepih besed, ki jih govorijo ljudje, samo Nafisova usta so mrtva in njegovo uho je zaklenjeno. Ako imam greh nad seboj, naj pride name in ne nanj!«

Tako je klicala glasno in je potegni-

la sina k sebi na zemljo in mu ukazala: »Reci mi mati, Nafis! Reci mi!«

In trikrat je storila tako ali Nafis je molčal.

Tedaj je šla Miriam na grob svojega moža.

Divje se je vrgla na zemljo, pritisnila je obraz v blatne grude in je jokala v žalostnem obupu. Ves kraj, vsa gališka zemlja, vesoljni svet kakor da bi ječal v strašni zapuščenosti. Zemlja je izginila, svetovje se je pogreznilo in samo Miriam in Nafis in zapuščen židovski pokopališče je bilo v veselstvu.

Miriam se je zvijala na grobu kakor pohojen črv. Blato ji je sililo v oči, v nos in usta prsti so se zarili v zemljo in zakričala je v grob: »Aron, vzemi obup od mene, če ne umrjem! Nafis, tvoj in moj sin, je gluhi in nem! Zaman hrepenim, da potolaži moje srce, kajti njegova usta so mrtva! Zaman govorim k njemu, kajti moj glas ga ne doseže.«

Pritisnila je otroka nase in ga zaklinjala: »Nafis, sliši! Nafis, govori! Nafis, reci mi mati!«

Njene oči so bile velike in vroče, strašne od ljubezni.

Otrokove ustnice so zatrepale v grozi, ali ostale so neme.

Drugič se je vrgla Miriam na grob: »Aron, prebudi se! Jaz sem, Miriam, tvoja žena! Najin sin, Nafis je gluhi in nem in jaz hočem, da sliši in govori! Aron, ako si imel greh nad seboj, ko si umrl, naj pride nadme! Naj bom kaznovana jaz, ne Nafis! Slišiš, Aron, ozdravi svojega in mojega sina zakaj vzrastel je iz tvojega semena in ljubiti ga moraš kjerkoli si!«

Vzdignila je svoj umazan obraz in je prosila: »Nafis, če me ljubiš, mi reci: mati! Moram slišati enkrat tvoj glas! Nafis, moj sin, ki sem te rodila v blečalinah, reci mi: mati!«

Otrok je molčal. Strahoma so gledale njegove oči in težke solze so kapale po bledih licih.

Takrat se je vrgla Miriam tretjič na grob svojega moža: »Prebudi se, Aron! Jaz, Miriam tvoja žena, te kliče! Najin sin Nafis ne govori in ne sliši! Aron, on mora govoriti, on mora slišati! Aron, zganj se, sliši me, pomagaj! Moraš pomagati, ako nečeš, da ne prekolnem tvojega prahu iz katerega se je rodil! Oživi Nafisova usta, odklenj njegova ušesa! Aron, oče mojega sina, usmili se me!«

Pritisnila je svoje prsi in svoj obraz v mokro, blatno prst, kakor da se hoče dokopati do njene prsti so se do

krvi odrli ob pesku in kamenju.

Potem je vstala, zgrabila sina za rame in ga držala daleč od sebe. Njeni prsti so se zgrabili v mehko meso otrokovo, njene oči so bile grozne od strahu, divje ljubezni.

»Nafis, edini sin mojega srca, reci mi mati! Nafis, jaz te ljubim, jaz te strašno ljubim! Reci mi: mati!«

Klicala je na ves glas, kolikor je mogla.

Nafis je vzdihnil, oči njegove so se utrnile in pal je vznal na grobove, kakor slabotna, zlomljena cvetlica.

In neprestano je lilo izpod žoltega neba.

Fr. Ž.: „Naš stari osel“

Fr. Ž.:

„Naš stari osel“

Tega je šele štiri mesece, kar smo se preselili v novo stanovanje. Zato mi ni zameriti, ne? — če se včasih še zmotim in grem zvonit na staro stanovanje.

Predpasniki na starem stanovanju se seveda reže in delajo svoje neizobražene opazke — predpasnikom se ne da zavezati jezikov — pa se ljubljena žena boji, da bo trpel moj in vse družine dragoceni ugled pri peku in mesanju in me mora sedaj, kadar grem na izprehod spremljati, moj sinko najmlajši kot kažipot in angel varuh.

Tako sva šla in tie vem, kaj sem ti-sti hip premišljeval, kar mi moi mali spremeni v pokroviteljsko globoko vzdihne: »Oh! in da skoro nikoli ne bo imel osla.«

Imam štiri otroke, toda »oh!« vzdihuje le on, moj najmlajši. In da te stvar ali druge ne bo imel »skoraj nikoli« — ta oblika pritožbe je tudi samo njegova izvirna posebnost.

Sploh ima omenjeni moj sinko darove, ki jih gospod učitelj in gospod katehet vse premalo uvažujeta.

Z majko, ljubljeno mi ženo, je n. pr. igral šah in jo je v treh igrah porazil štirikrat. Pa bi jo gotovo še bolj, da mu

Kako si uredimo udobno stanovanje

Včasih se človeku pripeti, da sreča žensko, ki mu je zelo všeč. Ko se pa vpraša, kaj je prav za prav na nji lepega, ne najde nič posebnega.

S stanovanjem je prav tako, kakor z ženskami. Človek pogosto sam ne ve, zakaj mu eno stanovanje tako ugaša, da bi najraje ostal v njem vse življenje, drugo mu je pa tako zoprno, da komaj čaka, da odide. In vendar je v prvem pohištvo prvovrstno, oprema draga in okusna, v drugem pa stara in cenena.

V opremljenosti stanovanja igrajo važno vlogo malenkosti. Stanovanje postane udobno šele takrat, če v njem res stanujemo. Mnogi imajo stanovanje samo za parado. V takih prazničnih stanovanjih divjan niso za to, da bi se na njih komodno sedelo, preproge ne za to, da bi po njih hodili, mize ne za to, da bi se na njih jedlo. Ne, vse pohištvo stoji v sobah samo za to, da se ne umazajo ali pokvari. Paradno pohištvo pride do veljave samo pri posetih, dočim se stiska rodbina ves dan v kuhinji.

Drugo, kar je krivo, da je stanovanje podobno izložbenemu oknu, kjer je razstavljeno moderno pohištvo, je bojazan stanovalcev, da bi se ne pokvarili slog. Pri tem so pa v stanovanju, razen kupljene garniture, večinoma predmeti, ki delajo samo napotje.

Udobnega stanovanja si brez velikih blazin na tleh ne moremo misliti. Čim večje in višje so te blazine, ki leže kar na tleh, tem lepše so. To je najvažnejši del opreme, ki nam služi ob vsaki priliki. Na nji se lahko sedi in čita, položena pod glavo je za popoldanski počitek neprecenljive vrednosti, poleg tega pa ni navezana na določen prostor tako, da bi je ne smeli premakniti. Prenašamo jo lahko iz kota v kot ali iz sobe v sobo kakor mačka mlade. Te praktične blazine se je izmislil nekdo pred dobrimi tremi leti in zdaj jih imajo že po vseh večjih mestih. Važno vlogo igrajo v udobnem stanovanju tudi mizice. Te so nizke, okrogle mizice, na katerih razložimo vso svojo kramo — knjige, cigarete, bonbone, karte itd. Vse je pri rokah in z mizico vred se lahko selimo iz ene sobe v drugo. — Vse to so malenkosti, ki stanejo malo, koristijo pa mnogo.

Seveda je treba polagati vso važnost na snago v stanovanju. Pred vsakimi večjimi prazniki, zlasti pa pred Veliko nočjo, je treba stanovanja temeljito osnažiti. To je pri nas tudi drugod že stara navada. Na kmetih belijo hiše, umivajo tla in pohištvo in pospravijo iz sob vso navlako tako, da so tudi hiše nekako praznično opremljene. Po mestih se snažijo stanovaalci že mnogo temeljiteje. Največ preglativ dela mestnim gospodinjam parket, ki je najlepši in tudi najbolj higieničen, zato pa zahteva mnogo truda. Poseben je jedilnici in detskih sobah se parket rad umazajo. Parketna tla je treba vsak dan obrisati s flanelasto cunjco. Če izgubi parket svoj lesk, ga je treba namazati s parketno pasto ter odgrniti s krtačo. Plast paste mora biti zelo tanka, sicer je treba drgniti po cele ure, preden se parket sveti. Če so parketi zelo zamazani, jih čistimo z železnimi opilki. Ker se pa opilki radi praše, namažemo parket najprej z masnim milom in šele potem ga posujemo z opilki. Nato drgnemo s krtačo tako dolgo, da se parket sveti. Namesto železnih opilkov pa se priporoča tudi terpentina.

Krtačo namočimo v terpentinov olje in odrgnemo z njo dasčico za desčico. Nato obrišemo ves parket s čisto cunjco, in ko se posuši, ga namažemo z voskovo pasto — za svetle parkete rabimo belo, za temne pa rjavno pasto — in odrgnemo s krtačo. Navadna bela tla se rada umazajo. Zato je dobro namazati jih včasih s klorovim apnom, da se prah ne prijemlje. Če so na tleh madeži od črnih, jih odstranimo s solno kislino.

Zdaj še dva recepta za čiščenje parketov. Vosek, ki ga rabimo za snaženje parketov, napravimo lahko sami, in sicer tako-le: Raztopimo 50 dkg rumenega voska in vlijemo v to raztopino 1 kg terpentina, 30 dkg kleja in malo špirta, da se zmes lepo sveti.

niso baš tisti dan nagajale gliste, in ne verjamem, da so bili porazu moje žene krivi njeni očali, kakor trdi žena. — On je tudi oni, ki se je dal ob petih jutraj zbuditi zato, da je lahko še enkrat zaspal.

«Oh, jaz pa ne bom skoro nikoli imel osla!» — tako je vzdihnil in potožil.

Osle me ni presenetil.

Naši fantje, in ne samo najmlajši, imajo vsi najneugnanejšo željo zastran živalstva. Želeli so si v teku let takorekoč že ves prirodo, od vervece in bele miši do pingvina in majhnega slona — rekli so: morebiti kdaj katerega poceni naletim v starini, kjer kupujem knjige.

Žalibog je gmotnost naših razmer tolika in tolikšna, da ne pripušča, da bi se deci uresničile mnogobrojne želje na polju živalstva. Kanarčke sicer imamo, pa pravi deca, da kanarčki ne štejejo; kanarčki da so se povili in vzredili doma, zato da spadajo v družino in ne v prirodo.

Zadnjič je pač najstarejši, trinajst let ima, nekaj prinesel domov, o čemer je trdil, da je na pol zmznjen netopir. Otajal je zver in jo potem pital s kruhom, namočenim v mleko. Povedal je, da je slišal v šoli, da se da netopir krasno dresirati, in sem posnel iz zgornjih

To zmes razmažemo po parketu in počakamo, da se posuši. Nato odrgnemo parket s krtačo. Drugo zmes napravimo iz 25 dkg rumenega voska, 12 in pol dkg stearina (porabijo se lahko ostanki sveč) in 50 dkg terpentina. Temu se doda pol litra čiste vode. V obeh

slučajih je rezultat zadovoljiv. Parket se lepo sveti, kar je skrbnim gospodinjam najboljša plačila za trud. Kako gospodinja očisti pohištvo in vse drugo, to pa sama najbolje ve iz — dnevnice prakse . . .

Kino

Pismo z Dunaja

Avstrijska filmska industrija. — Novi filmi. — Dunajska filmska kritika.

Koncem marca.

Avstrijska filmska industrija je bojevala v zadnjih letih dolgotrajen boj za svoj obstanek. Ni ji prizanesla težka gospodarska kriza in stagnacija in močno pomanjkanje kapitala. Ena družba za drugo je prenehala s filmovanjem in že je celo najstarejša Sascha prenesla svoj sedež v Berlin, tedaj je bila kriza na vrhuncu. Zdaj se ji je vendar posrečilo, da so dosegli pri vladi kontingentiranje po vzoru Češkoslovaške. Da zaščiti domačo filmsko industrijo, bo dovoljen sedaj izposojevalnim filmskim družbam uvoz 20 inozemskih filmov le, če si istočasno nabavijo en avstrijski film. V Avstriji je približno 320 kinov, ki potrebujejo letno okrog 420 filmov. Od teh bo moralo biti vsaj 20 avstrijskih. To se seveda še vedno majhna številka in težko, če bo mogla avstrijska filmska industrija vzdržati konkurenco z ameriškim filmom v inozemstvu, ker bodo avstrijski filmi še vedno mnogo dražji.

Na Dunaju prevladuje na sporednih ameriških film. Za par tednov igrajo (stalno razprodano) Chaplinov »Lov za zlatom«, ki pride menda kmalu v Ljubljano. Vsi drugi filmi pa so prazen ameriški klišé, četudi igrajo prvi igralci. Ogromno reklamno z živodrečnimi plakati so delali za film »Newyorški trgovci z dekleti«, ki pa je razočaral in ni niti Dunajčanov ogrel. Izmed nemških filmov je omeniti: »Ljubosumnost« (Lya de Putti, Werner Krauss), »Mož z onega sveta« (Cehova, Wegener) in posebno »Variete« (Putti in Jannings). Dočim razočara »Ljubosumnost« kljub fini Kraussovi igri s svojim klavirnim koncem, je »Variete« izreden film, ki si ga je treba ogledati. Režiser Dupont in Emil Jannings sta ustvarila film, ki ga je treba označiti kot standard — delo nemške filmske industrije. Kljub stari vsebini filma se je izognil Dupont šabloni: običajne akrobatske scene, ki navadno končajo s smrtjo, tu se ne, kljub skrajno napetem pričakovanju gre scena mirno mimo nas. Koslosalna je igra Janningsova. Ta strašna mlička njegovega obraza: Ko zve, da ga vara njegova ljubica; borba na nož s protivnikom, po umoru. Ta mimika se ne da opisati, treba jo je videti. Senzacionalno je dejstvo, da je en del dunajske kritike obsodil igro Lye de Putti in zanikal docela njen talent. Res je, da je Lya de Putti ob igri Janningsovi pustila in hladna.

Filmska kritika enega dela dunajskih listov ni baš posebna. To radi tega, ker so si filmske družbe enostavno kupile prostor v uredniškem delu lista in tu hvalijo za to plačani kritiki filma, naj bodo to dobri ali slabi. Generalni filmski kritik dunajskih meščanskih listov je hkrati urednik tednika zveze filmskih industrijev. Filmske izposojevalne družbe mu pošljejo inserate, ki jih on lansira po listih kot »filmske pomenke«, ki naj veljajo za kritike. Če dnevnik recenzirajo mnogobrojni filmski klišé pravilno, da je zanič, jim filmske družbe kratkoma odtegnejo inserate. Tak slučaj se je zgodil z dnevnikom »Der Tag«, ki je pri naših preje resne kritike, a zdaj urejuje njegovo filmsko kritiko — inseratni odtis. Lahko si je misliti, kakšne so te kritike. Filmski kritik cionističnega »Wiener Morgenzeitung« je obenem šef za reklamo ene izmed dunajskih izposojevalnih družb. Kakšne so torej kritike filmov, za katere je plačan, da dela zanje reklamo! Vsi igralci so najboljši, režiser se slavi na vse moč goče načine. Seveda traja to samo toliko časa, dokler ne pride med podjetjem in režiserjem, oziroma igralcem do diference radi plače ali česar koli. Potem prejšnji »najboljši« režiser, oziroma igralec naenkrat ni nič vreden.

Tudi v tednikih, kakor »Die Bühne« ali »Mein Film« s kritiko ne drugače. Vse novice in članki o filmih so plačane reklame. Najboljše, nepristranske in izredno kritične kritike prinaša »Arbeiter Zeitung«.

J. T.

Vesele velikonočne praznike

želi vsem cenj. odjemalcem

Oblačilnica za Slovenijo

manufakturna trgovina na debelo in drobno ter se priporoča za nadaljnjo 2065 a naklonjenost.

Filmski teden

Dekle z Dunaja (Gunnar Tolnaes), Karina Bell) je ljubka, malce naivna zgodba, ki bi izgubila dober del svoje privlačnosti, če bi glavni vlogi ne interpretirala baš Tolnaes in Karina Bell, stara znanca naše publike. Tolnaes vidimo zadnje čase malo, brž čas tudi ne filma več kaj dosti. Postal se je, postal! No, vzlic temu ga človek rad gleda. — Fotografija je, kakor pri vseh danskih filmih, svetla in prijetna za oči. Film je predvaja ideal.

Matica je prinesla One, ki jih ne pozdravljamo v režiji Friedricha Zelnika z Lyo Maro in Alfonzom Frylandom v glavnih vlogah. Lyo Mari ni kaj reči: svojo vlogo odigra vedno več ali manj dobro, redko odlično, po na vadi stereotipno. To pot ji je vloga dobro pristojala. Tudi ostala interpretacija je zado voljevala, izvemši Frylanda, kojega reputacija ni v nikakem razmerju z umetniško vrednostjo njegovih kreacij. Večini publike, zlasti ženskam, Fryland sicer ugaša, in dekleta pravijo, da ga ni lepšega filmskega zvezdnika od Frylanda. Mora že biti res; res pa je tudi, da ga in puncto igre prekaša marsikateri statist, ki mu ne vem niti imena. Za filmskega igralca, se posebej za ljubavnik, je danes mnogo premalo, da zna lepo obračati oči, nabirati čelo v konvencionalne gube. Filmski igralec mora podajati življenje, kakršno je: pravo, pristno, nepovrjeno in neizumetničeno. To pa bo dosegel le, če bo vlogi živel, ne igral, ali z drugimi besedami: Igra mora biti tako močna, tako realistična, da gledalec v njej ne zazna potvorbe. Tega aksijoma se Fryland (in z njim mnogo, mnogo igralcev in igralki, ki menda sami ne vedo, kako so prišli do svojega slovesa) očitno ne zaveda. — Režiral je film Zelnik, soprog Lye Mare; izvemši morda nekatere lihe teničnega značaja kakor premalo jasno povdaren prehod med realnostjo in sanjami, ponesrečeno ponazorjenje omotice) in prenatrpanost s scenami, ki brez škode lahko izostale, je rečanja prvovrstna.

V Dvoru smo videli Devojko s protekcljo (v glavnih vlogah Ossli Oswald in Willy Fritsch). Film je veseloigra, pa vzbuja mestoma skoraj dojem groteske, za kar nosi odgovornost Ossli Oswald. Sami. Kar je situacijske komike, se ji ne da kaj oporekati. Zelo dobre so vsake scene v prvem aktu, ideja z lokalno železnico je, da si nava, posrečeno izvedena. Škoda, da je režija proti koncu popustila. Interpretacija je povsem zadovoljliva, le od Ossli Oswald smo pričakovali več humorja in manj groteske, ki ji slabo pristaja.

Že tretji smo v Ljubljani videli Kralja cirksusa z Maksom Lindrom in Vilmo Banky v Idealu. Dobri filmi so vredni, da se vidijo dvakrat, trikrat in tudi večkrat. In »Kralj cirksusa« je dober, še več, odličan film. Maks Linder je bil komik po božji volji, in še danes, ko so pretekli meseci od njegove tragične smrti, nam je težko, da ga ni več. V »Kralju cirksusa« nam je ustvaril svojo največjo umetnino; toliko dobrega, duhovitega in zato neodoljivega humorja zlepa ne najdemo tudi v dobrih filmskih humoreskah in groteskah. Posebno naravna je njegova kreacija pijanca, ki je niti Chaplin ne zna podati bolje; na njej bi se mogli učiti domača vsi igralci, filmski in gledališki . . . in skroda vinski bratci sami (če jim je kaj do esprita). — Film je izdelala dunajska filmska tvrdka Vita-film; škoda le, da je kopija, ki smo jo gledali v Ljubljani, silno stara in »dečevnata«.

Za velikonočne praznike se nam v vseh treh ljubljanskih kinematografih obetajo dobri programi. Matica bo dajala Chaplinov »Lov za zlatom«, Dvor Zmagovalca smrti z Markom, Ideal pa »Doživljaj podveznice« z znanim ameriškim komikom Raymondom Griffithem v glavni vlogi. »Lov za zlatom« smo imeli priliko gledati pri cenzurni predstavi; reči moremo brez pretiravanja, da boljšega filma v Ljubljani že zlepa nismo videli. — Podrobno oceno o teh filmih prinesemo v naslednji filmski rubriki. Qu.

Sokolstvo

E. Gangl, starosta Jugoslav. Saveza.

Pogled nazaj — pogled naprej

Vse, kar smo in kar imamo, je ustvarilo sodelništvo vseh, ki so bili istega mišljenja z nami in ki jim je bila borba sredstvo, da zgrade pot v bodočnost. Tudi mali ljudje, ki jih večje skupnje težnje in enaka stremilnja, zmorejo velike čine, če in kadar naravnava svoje hotenje v isti pravec in posvečajo svojo deloljubno silo istemu smotru. Tako zraste iz drobcev »eno telo s tisoč rokami, ki silo ravna jim ena zavest«.

Sokolji, ki priznavamo veljavnost gesla »oseba nič — celota vse«, smo prvi in pravi propagatorji osredotočenja vseh moči duha in telesa, da dosežemo eden in isti namen ali da se mu vsaj približujemo: popolnost! Čim višje stoji naša umstvena in telesna kultura, tem dosežnejši je ideal popolnosti, zato se Sokol moralno in fizično le izpopolnjujemo, prepuščajoč brezkonno pot do vrha popolnosti izpopolnjevanja onim, ki prihajajo za nami. Na ta način se preliva sveža in neprekinjena tvernost iz veka v vek, iz roda v rod — to so idealne vezi bratstva in enakosti, ki družijo davnino s sedanostjo in se iz sedanosti prelijejo v daljino, na razpolago danje čakajočim, za iste ideale vnetim in za njih umevanje vzgojenim potomcem.

Tako je sokolsko življenje — življenje je to, ki ima vsebino, namen in smoter. Tako življenje pozna globino, višavo in daljo, toda praznine ne pozna.

Kdor živi samo preteklosti, do tega sedanjost ne more imeti ozirnov. Ne izvršuje svojih dolžnosti, ki jih ima vsakdo do sedanjosti, zato tudi nima nobenih pravic do pridobitev, ki dozorevajo na živem drevesu aktivnega življenja. Minulost je samo učiteljica, ki ti ponuja knjigo resnice in dejstev, da spoznaš vrline in si jih prisvojiš, ako jih nimaš; da spoznaš napake in se jih iznebiš, ako jih imaš. Kaj nam pomaga, ako občuduješ velike in junake ljudi davnih dob govoriš o njih delih in poveljih njih kreposti, sam pa brezdelno držiš roke navzkriž in se ponižuješ v omotični lenobnosti na stopnjo — frazerja? Zgledi mož in značajev, ki jih je sprejela v svoj objem zgodovina, imajo zate pomen, če te zgledi prevzameš vase in jih smatraš za porodne silo svojim dejanjem. Zgodovina ne sme biti stenelec vode življenja, ki se je iztekel v puščavo in tamkaj usahnil; zgodovina mora biti temelj iz granitne istine, ki na njem zidamo svojo eksistenco, opravičenost svojih zahtev utemeljenost svojih pravic, ponos svojega naroda in čast svoje domovine. Nihe od nas ni in ne bo Tyrš, a vsi skupaj se mu približujemo, ker smo svoje duše napolnili z njegovo idejo, ki jo zagovarjamo in njeno trajnost dokazujemo s svojim delom in življenjem! Če kje, v Sokolstvu veljajo besede najmanj! Govori malo, delaj mnogo, živi zgledno — sokolsko! To je tako enostavno pravilo, da ga baš zaradi enostavnosti premnogi ne umevajo.

Ziveti sokolsko — to znači: živeti v smislu resnobe, dela, vztrajnosti, samozatajevanja, živost, odločnosti, močastosti in žrtvovanja. Tako življenje naj živi vsak, tako življenje je potrebno našemu narodu. Tako življenje je boj med dobrim in zlim. In ker verujemo v zmago dobrega in pravičnega, verujemo v zmagovitost sokolske ideje, ki se vsakemu od nas zdi toliko lepša, kolikor bolj se zaganjajo vanjo večše, blazirani, strankarski in anacionalni ljudje!

Poglejmo tisto mladino, ki živi izven naših vrst! Pa tudi odrasli svet poglejte, ki ga bičajo strasti in mu mozeg zastrupljajo nasladi in ekstesi! Po teh ne smeš soditi bistva in jedra našega naroda! Bolniki niso predstavljniki življenjskih energij! V zatohlosti, mehkužnosti in v mrakovih se ne lečijo infekcije zavratnih bolezni! Nam je treba koncentracije vseh moči v povzdigo in okrepitev nacionalnega življenja — življenja naroda, ki ima svojo državo, katerega velik del pa še danes živi v sužnosti! Z eno besedo: ves naš narod moramo posokoliti!

V našem narodu ni treba ni zgornjih ni spodnjih desetstisočev! Zgornji desetstisoči so se ustvarili sami, ker so podlegli inozemskim vplivom vzgoje in mode, da jim je občečanje s široko maso naroda neprijetno, odurno in neznosno. Denar in ime nista absolutna usposobljenost za vstop v vsiljeno plemstvo demokratičnega naroda. Namesto mogočnosti, domišljivosti in napihnjenosti bi si želeli več srca, več čustva, več naravnosti.

cionalnega mišljenja. Približanje k nam, to ni ponižanje osebne vzvišenosti, to je temveč predaja samega sebe iz ozkega kroga izvoljencev v najširšo službo naroda. Mi se ne vzgajamo, da bi narodu vladali ali ga prezirali; vzgajamo se, da bomo narod umevali, da mu bomo služili, mu pomagali in z njim živeli eno in isto življenje. Ne od naroda in izven njega, ampak k narodu in v njegovo globino drže naša pota!

Spodnje desetstisoče so ustvarile nezdrave razmere, ki so posledica zatiranja in zamenjanja socialne pravičnosti. Ako bi vsa javna družba z udeleževanjem javnih činitelev vred slonela na sokolskih principih bratstva, enakosti in svobode, bi vse naše javno življenje vodilo, reguliralo in približevalo dostojanstvu humanitete načelo socialne pravičnosti, ta veliki, plemeniti in edini pravični zaveznik kulturnega človeka! Načelo socialne pravičnosti prešinja mišljenje in čustvovanje vsakega pravega Sokola, zato bi bilo v korist našemu narodu in vsem prizadetim, ako bi si to načelo osvojilo vsakega in vse, ki upravljajo naše javno življenje in imajo usodo naroda in domovine v svojih rokah.

Spodnji desetstisoči pa se množe tudi sami iz sebe, ker jih pogreza v vedno tesnejši globeli življenja črn obup, zastrupljajoče razmišljanje o žalostni usodi in vsako voljo objajoče razglabljanje bednega položaja. Okolice in vrata zapirajo in zaslanjajo z mračnimi mislimi, da ne more do njih ni solnčni žarek ni osvetožniči zduh. Nепrestano vrtajo in grebejo po lastni bolesti, da so rane vedno odprte in da je bolest vedno večja. Črv ponižanja in zapostavljanja gloje neprestano v dušah in srcih, da raste nesreča do strašne višine. Ljudje pozabljajo, da so ljudje, a mi pozabljamo, da so tudi ti ljudje naši bratje in naše sestre! Med bedne, užaljene, zapostavljene in izkoriščane mora naša pot — pred nami naj žarijo ognjene besede: »Spoznavaj se sam! Spoštuj samega sebe! Dvigni se, bori se, ne kloni!«

In videli boste, koliko lepote zakipi iz mrazne teme in koliko moči se razvije iz te lepote, kadar se zaleskeče v svobodi! Iz grobov vzklije novo življenje, ki bo toliko lepše, kolikor bolj je bilo potisnjeno in zagrebano v hlad, žal in bol.

Vse nacionalno življenje naj se zravna v gladino, ki se morja enako pretakaj v brezbrežnost, gnano k napredku, svobodi in moči iz lastne volje. Sokolstvo naj služi tej veliki nalogi bodočih dni z vso svojo moralnostjo!

Tabor

ključ vse svoje prijatelje v dnevih vstajenja in pomladnega preroda. Tabor je spomenik našega narodnega osvobodjenja, je dete svežega poprevratnega duševnega ozračja v novi državi.

Sokolski Tabor je važno poglavje v našem splošnem kulturnem vprašanju i po svojem postanku i po učinku svojega dela in prizadevanja. Vse priprave in gradbeno delo je spremljala na eni strani topla ljubezen, na drugi strani besno sovraštvo. Boljša in plemenitejša stran je zmagala.

Delo pa še ni dovršeno. Da ne zastanemo na zadnji petinki svojega pota, se obračamo do vseh prijateljev velikega narodnega podjetja, da postanejo podporniki Tabora z letnimi zneski po Din 20.—, 50.—, 100.— ali 1000.—. Dobrodošle so nam tudi naklonitve v naravi zlasti deske, lege, hrastove desčice za tla. Naprava za centralno kurjavo, montiranje elektrike in telefonskih žic se dovršuje. Pričenja se izvrševati notranji omet. V doglednem času pride na vrsto polaganje tal.

Poleg tega poziva pošiljamo, tudi posebna vabila. Prosimo za odziv in pomoč, dokler Sokolski Tabor ni končnovoljavo rešen.

V LJUBLJANI, 30. marca 1926.

ZA ODBOR SOKOLA I:

Jos. Tratar, tajnik.

Dr. P. Pestotnik, starosta.

Lovci, športniki, turisti

store vedno najbolj e, da si obutev naročijo tam, kjer bodo nedvomno zadovoljni. Vsak pohali izborne izdelke delavnic:

J. BRAJER, LJUBLJANA
Breg štev. 1.

vo prehrano, in kakšen nered bi bil v postelji in sploh po sobah! In kaj bi rekla hišna gospodinja in kaj bi rekla znane gospe, — ni, da bi se mislilo!

Salva katastrofe bi pa bila, če bi gospodu soprogu, izpremenjenemu v osla, ustavili pokojnino. Pri nas se lahko vse zgodi!

Ako mu ne bi vzeli pokojnine, vzeli bi mu gotovo vsaj draginske doklade. Kajti upokojenci, ki izvršujejo kak drug samostojen poklic, nimajo pravice do draginskih doklad. Kdor je upokojen, pa postane potem, recimo, inženier ali odvetnik ali zdravnik ali kaj takega, ta nima pravice do draginskih doklad, nikakor ne.

Pa se bojim, da jih gospod soprog tudi ne bo več dobival, čim bo postal osel. Ne verjamem, da bi po naših postavah osli imeli prednost pred zdravniki in inženjerji in odvetniki.

A. PUČNIK

krojarski atelje
Ljubljana, Tavčarjeva (Sodna) 3
se priporoča za izdelovanje oblek. V zalgi prvovrstno angleško blagoraznih vzorcev po NIZKIH CENAH!

rila besede: »Naš stari osel . . .«

Te besede je bil slišal sinko, slišal sem jih tudi jaz — tolmačila sva jih pa vsak po svoje.

Res je, da nebo gospe Butari svetega zakonskega položaja ni blagoslovilo z deco, ki bi se mogla igrati z oslom. Toda je tudi res, da gospa Butara nima osla, pravega namreč, štirikolpnega, kakršnega se uče v šoli. Vem, da ga nima in da ga ni nikoli imela. — Kaj bi ji, ko ji je gospod soprog upokoien činovnik in stanujeva v tretjem nadstropju, ko ni četrtega!

Gospa Butara tedaj nima ne dece, ne osla. Kar ima, to je edino le gospod soprog.

In se bojim, da so se niene besede »naš stari osel« nanašale na gospoda soproga.

To ni lepo in ni prav!

Rečene dame ne maram postavljati na laž, to bi bilo zoner bonton, ki ga imamo sedaj, hvala Bogu! — tudi Sloveni in to po znatno znižanih cenah. Morebiti je res, kar je rekla rečena dama . . . Gospod soprog jo je bil poročil . . . tukaj bi lahko naredil dovtip, toda je stvar resna in mi ni za dovtipe.

Nikakor pa ni bilo umestno in ni bilo previdno, da je gospa rekla, kar je rek-

la, pa naj je tudi res, kar je rekla.

Gospa morebiti ne ve. Toda nam pripoveduje zgodovina, posvetna in neposvetna, usodne primere, da so neuremišljene take besede postale kruta istina in se je človek izpremenil v dotično žival. N. pr. sedem gavranov in sin jež in sv. Lukež vol.

In tudi Valvazor, po svojem trgu in spomeniku daleč od okrog sloveči pisatelj, pripoveduje, kaj da se je v Ljubljani za njegovih dni zgodilo. Takim stvarjem večje starijši plemiči da je predrznega mlajšega plemiča izpremenil v kravo, in je bila njegova gospa doma, zelo ogorčena, ko je krava silila v posteli. Če krava vsaj ne bi bila krava, — kravi se pa resnično ni podalo, da gospo poljubuje in snlo. Morala je v hlev. Šele drugo jutro je mladi plemič zonet dobil človeško podobo.

Da je ta zgodba do pičice resnična, zato jamči Valvazor s trdom in spomenikom in sploh z vsem svojim premoženjem in je bil oba plemiča osebno poznal.

Ni izključeno, da bi se tako izprememba zgodila tudi še danes.

Pa bi bilo grdo sitno za gospo Butaro, če bi ji gospod soprog resnično postal osel.

Kakšne težave bi bile samo z nje-

negovih besed, da se hoče tudi on lotiti te reči.

Rekel sem, da bi me veselilo, če se mu bo posrečilo, in bo pričujočo zver dresiral, da se bo mesto njega učila francoski, ko se sam ne utegne in so potem sitnosti s profesorji.

Tri dni je trajal ta netopir. Ne vem, ali mu ni ugašala naša domača hrana, ali je bilo francoščina tisto — skratka: izginil je z vidika.

No, in sedaj je predmet želja postal osel — zakaj ne bi? — in nisem bil nič presenečen.

Pa je sinko moj najmlajši nadaljeval svoje vzdihne in pritožbe: »Oh, ta gospa Butara!«

Gospa Butaro sva bila pravkar srečala. Menila se je bila z dvema gospema in so vse tri zapirale pločnik, da sva se jim morala umakniti v blato.

In mi je še moj sinko razodel, kje da tiči krivica, ki mu izsiljuje bridke ohe: Gospa Butara, ta ima osla, pa ji ga ni prav nič treba, ko nima otrok, da bi se z njim igrali. Pri nas pa je toliko otrok, potrebnih in vrednih osla, pa vendar nimamo osla in ga ne bomo imeli skoro nikoli!

Sedaj sem se spomnil, da je bila tisti hip, ko sva prihajala mimo gospa Butara v pomenku z damama izpregovo-

Pomlad, Velika noč...

Pomladanski praznik

Pomlad, doba razcveta ljubezni in šnitovanja, je ustvarila najboljše pesmi slovanske narodne poezije. Poljedelski koledar naših prednikov je budno zasledoval letno pot solca po nebu in seveda posebno svečano obhajal njegovo zmago nad dolgo zimo. Seda nji napuh hitro zatira ostanke tisoletnega izročila. Krščanstvo pa vendar ni utegnulo popolnoma uničiti nekdanjega poganstva. Dokaz temu so številni takozvani »dvoverski« obredi, ki so ohranili staro jedro pod novim nazivom. Lastnosti glavnega poganškega boga, hudega gromovnika Peruna, so bile prenešene na preroka Elija, ki se pelje z ognjenim vozom, strelja hudiče in je v stanju maščevalno ubiti nedolžnega otroka, ker je pravočasno prodal njegovo oče toči na nenjeto leto. (Ruska pravljica.) Perunjo vas in Perunji vrh na Slovenskem je zabeležil ž. profesor g. Krek. Sveti Vid je postal priljubljen menda kot naslednik mnogolovega Svantovita. Sveti Blaž pase črede pri Rusih, Bolgarih in Čehih namesto nekdanjega Velesa, boga živine. Dvoverskega izvora so celo leto tako priljubljeni obredi kot novoletne koledre (grško-rimske calendae) in rusalijske (rosalia, praznik mrtvih). I. Pajk je zabeležil, da še vodijo »belo Ruso« Štajerci ob Ščavnici. Tudi ostanki velike pomladanske slavnosti na čast solca so se razdelili na praznike, katere obhaja v tem času cerkev. Na Slovenskem ponekod »režejo babo« (slamnato podobno premagane zime), katero sežigajo ali potaplajo drugi Slovani.

Nasč »butare« na cvetno nedeljo se zvejo pri Čehih in Poljaki »maj«. To je tudi simbol nove pomladi, ki ga nosi prepevačica in za darila prosičca deca od hiše do hiše. Pri nas se vrši to pobiranje na dan sv. Jurija (24. aprila). »Zelenega Jurija« vodimo, — jajca in mast pa prosimo, pojejo Štajerci in podobno delajo tudi Belokranjci. »Prošao je prošao, pisani vazem, došao je, došao zeleni Jurij... Dajte nam posgače, da nam noge odkačel... Dajte nam groš, da dojde sv. Jurij još! Dajte nam žita, da se živina pita! Dajte nam kruha, za trebuha!« itd. itd. (Pesem je zelo dolga.)

Drugi svečani trenutek poganškega koledarja je bil skrivnostni julijski kres, dan svatbe solca in zemlje s čudežnimi travami, ki cvetijo samo to noč, s skakanjem čez grmado itd. Pri Belokranjcih še hodijo ponekod na ta dan štiri popolnoma v belo zavita dekleta, katerim se vidijo od obraza le oči. Dekleta pojejo starinsko napol nerazumljivo pesem: »Mi smo prišli, da b' nam dali — vedro vina, dva cekina. Če nam ne dajo tega vsega, čemo jim vzeti mlado frajlo, — mlado frajlo pomarajlo. Čmo jo peljat na zelen travnik — zelen travnik pomazavnik. — Z njo se čemo poigrati — kakor mati s tem detetom, kakor koklja s tem piščetom. — Daj jim Bog Marija dobro leto!« Slovenski letopisci živo slikajo ta zagonetni in preroki priljubljeni praznik že od polovice XIII. stoletja. Gogolj je krasno opisal ukrajinske kresne obrede in vraže v svojih povestih.

Ostanek prastarega srečanja pomladi je metliško kolo, katero plešejo dekleta na vrhu Pungart na velikonočni ponedeljek. »Igraj kolo, igray kolo — samo da se igra, V Tonkolu — stoji lepa Ziva. — Ljubi Ziva, ljubi Ziva — koga ti je drago, samo nemuj, samo nemuj črnega cigana. — Ač, kolé daé kolé — da se deca vsele.« Vilo Zivo poznajo tudi Srbi: izpremenila je pobožnega orača z njegovim plugom v štiri zvezde Velikega voza. Boginjo Zivo pri poganških beltiških Slovanih omenja tudi letopisec Helmold. Ne vem veliko o tej zagonetni boginji, kakor sploh o vseni slovanskem Olimpu. Tudi ostanki slovanskih dvoverskih obredov še niso vsi obdelani, oziroma proučeni in pojasnjeni, v kolikor so že zapisani. Moram na ceniti in zbirati te igre in pesmi kot zadnji ostanek sive preteklosti, katere je doslej dragocen dokaz slovanske krve edinosti. Baš zdaj v marcu, ko bodo igrale Metličarke svoje posko-

no kolo, stopijo v polje s svojimi »vestnjakami« tudi ruska dekleta in pozdravljajo »krasno Vesno« z milostjo, z veliko blagostjo, slavicem, škranjčkom in lastavico, kodrasto vrbo, belo brezo, svilenozeleno travico, cvetličami in ljubeznijo.

Velika noč v Beli Krajini

Kako praznujemo mi ob Kolpi velikonočne praznike? Ohranili smo številne narodne tradicije in naj med njimi navedem le glavne, od cvetne nedelje do velikonočnega ponedeljka.

Cvetna nedelja! Ze teden dni smo imeli v kleti na hladnem spravljen lep bršljan, poln črnih grozdov. Navadno ga naberejo otroci v gozdu na stari jelši ali maklenu; ali največ in najlepša bršljana je na razvalinah bližnjega starega gradu. To nabiranje po kostelskem gradu pa je zelo nevarno, ker se lahko okruši kamenje iz zidu, saj ga večinoma le še bršljan veže med seboj. Tudi cvetočih mačic in rumenih drenovih vejic ne sme manjkati. Poleg tega pa mora biti v »butarici« oljčna vejica in tri leskove šibe, odrezane vsu v istem grmu, enako dolge in stare samo eno leto. Na večer pred cvetno nedeljo zvežemo stare matere iz vsega tega zelenja in rumenja »butarico«, ki je skoraj meter dolga in precej obilna. V nedeljo pa jo nesejo »žegnati« navadno deklice od 8 do 16 let, a lahko tudi starejše ženske. Nikdar pa je ne nesejo fantje ali moške, kakor je to navada drugod.

Od cvetne nedelje pa do velike srede se ne zgodi nič posebno zanimivega. Kmetje snažijo in belijo hiše, matere imajo opravka s pripravljanjem in pranjem perila. Tudi »Primorke« prihajajo in prinesejo lula, ki je pri nas skoraj poglavitni del velikonočnega »žegna«. V zameno za luk jim damo fižola.

Na veliko sredo pri deveti maši gre do zvonovi v Rim, njih službo pa sedaj opravlja ropotec, ki mu pravimo »regetac«. Kjer nimajo »regetca«, zbi-jejo nekaj desk in po njih tolčejo s palicami; od tod tudi izraz »post tolči«, kar pomeni toliko kakor »regetati«.

Veliki četrtek je malo bolj prazniški dan kakor drugi delavniki. Ta dan namreč nihče ne dela s lastno živino; pač pa se ne šteje v greh, če kdo nima »svojege jarma« in si ravno ta dan izposodi živino od sosedov.

Veliki petek! On je ohranil največ starih — morda celo poganških — obredov in običajev. Temu je še, ko vstanemo gospodinja in zbudimo vse po hiši; nato gre v hlev in spravi pokonci tudi živino. Na poti v hlev pa vpije: »Kapitan, kapitan, s kurjemcem zafrigljam!« In ta klic se razlega okoli vsake hiše. Ko so bili še volčje pri nas, so gospodinje kričale na veliki petek: »Hulja, hulja, vučja duša! In kakor daleč se je razlegel ta klic, od tam dalje se ni upal volk približati hišam. Nato prinese mati s studenca sveže vode, v kateri se morajo vsi umiti, ker ta voda te opere vseh dušnih in telesnih madežev.

Še pred solničnim vzhodom se mora ženske skrbno počesati in si na koncu kit odrezati malo las. Pravijo, da

jim potem lasje rajši rastejo in nimajo na glavi nadležnih šestersonožnih živalic. Gospodar pa gre v skedenj, razveže »butarico« in vzame iz nje vse tri leskove šibe, da z njimi v hlevu udari vsako žival v opomin, naj bo živina med seboj in prijateljstvu in slogi. Mati pa medtem splezajo po lestvi na »izbo« in zmažejo v »sušilu« posebe vsak kos mesa, da se ne bi v njem zalegli molj ali kak drug drčes... Danes se postavi vse od desetega leta dalje. Nekateri pobožnejše ženske sploh ničesar ne zavžijejo ves dan; saj pripovedujejo, da je deklica, ki se je postila na veliki petek ob enem samem pšeničnem zrnju, premagala samega »vražička«, ki jo je izkušal. A ko gredo otroci v cerkev k božjemu grobu, jim naroče matere, naj ne tolčejo s čevlji po tleh; saj vedo povedati o časih, ko so hodili ljudje veliki petek bosi, da ne bi ranili zemlje, v kateri je ležal Odrčesnik... Je moralo biti svoje dni pač zares toplejše, kakor dandanes.

Velika sobota! To je pa že malo bolj vesel dan. Ze par dni prej so si pripravili dečki gobe, ki so se sušile pod streho, kakor ni navada, da bi nosili »butarice« dečki, tako ne nosijo deklice nikdar gob v cerkev. Vsak si privese gobo na žico, da jo potem lahko vihti, v škatljo pa si je nabral smole, ki jo ob povratku polaga na tlečo gobo, da diši kakor kadilo v cerkvi. Poleg gob pa vsi vzamejo k maši »ločico« za »žegnano vodo«. Ob devetih je maša in ko mašnik zapoje »glorijo«, so se zvonovi že vrnili iz Rima. Oglasi se veliki zvon v farni cerkvi in pri družnicah se mu odzovejo manjši.

Ko prinesejo fantje gobe domov, pokadijo po vseh shrambah, nakar jo vržejo v peč. Potem gredo zatikat bršljanove vejice iz »butarice« na vsaka vrata, iz leskovih šibic pa napravijo križec in ga pribijejo poleg. Na nek-

terih starih vratih je takih križcev po deset do dvajset. Ženske pa so danes kakor na žerjavi, kajti danes mora biti vse napečeno, tudi želodec mora biti kuhan. Otrpci poželjivo ogledujejo slanino in meso, zadovoljijo pa se s ptico, ki si jo naredi iz prazne jajčne lupine, iz katere so že prej izpihali mati skozi majhni luknjici na vsaki strani ves beljak in »žutak« (rumenjaki). Tudi cigank se ne manjka, druga drugi takorekoč podajajo kljuko in kriče, če jih skušajo odpraviti kakor srake. Toda vsak gospodinja jim kaj da — rada ali nerada —, ker se boji, da ji ne bi kaj »zacoprale«.

Popoldne se vse napravlja k vstajenju. Naj je blizu ali daleč od farne cerkve k »večernicam« sili vsak, četudi je komaj shodil. Pred cerkvijo se postavijo fantje z banderi, nekateri gredo v zvonik pomagat cerkvniki, kjer veselo pritkravajo — mi pravimo, da »kampenajo«. Orgle zabučijo, mašnik zapoje »alelujo« in procesija se pomika iz cerkve, pa nato naokrog, z molitvami in pesmijo... Na povratku proti domu pa se ljudje pomenijo, kako je bilo pri večernicah, katera je bila bolj »nafirkljana« in kaj se govori o tej ali oni...

Po večerji si v vsaki hiši napolni najstarejša hčer košar in ga preveže s pisanim prtom ali pa z velikim robcem, da bo imela drugo jutro vse pripravljeno za »žegnati« v bližnji podružnici. Tudi se kosajo v tem, katera bo imela lepše pobarvan košar — (ne košaro, ki pri nas vse kaj drugega pomeni!) — in z lepšim »prtičkom« pogrnjenega. Preden pa gre družina spat, prinese

gospodar na mizo — jarem, da se ne bi živina bodla — »žokala« — in da se ji ne bi pripetila kaka nesreča med letom; mati pa poleg postavi pinjo, pri nas »žljakar« imenovano, da bi se veliko masla vsakokrat napinjilo in ključče, da bi bilo vse varno pred tatovi, pa tudi bula in tur ozdravi, če jo »zavrtiš« s takim ključem... Zraven pride še nekaj storžev koruze in drugih zelišč in vse to ostane na mizi do drugega jutra.

Velika noč ali »vezom«. Dekleta, ki imajo pripravljene košare, vstanejo prve in hite v bližnjo cerkev, kjer blago-

slovi župnik košarje, oziroma tisto, kar je v njih. Po žegnanju pograbijo hitro vsaka svoj košar in hiti domov, da bi vendar bila prva in da bi se tisto leto prva omožila. Zal, da se to le malo kdaj uresniči... Pri zajtrku pride na mizo najprej nekaj luka, nekaj narazanega hrena, jajec in suhega svinjskega mesa; tudi kruha seveda, ki je napečen iz polovice koruzne in polovice pšenične moke, in nato kava. Kdor se ni že snoči pri večernicah pobahal in postavil z novo obleko ali s čevlji, ali pa z vsem skupaj, stori to pri deseti mši. Marsikateri pa sploh k maši niti ne iti, če nima nove obleke. Pri južini jedo — kakor pač le ob neevnejših praznikih — vsak s svojega krožnika. Po juhi pride na mizo tudi kaka kokoš — seveda ne sama, — za njo pa se nadeja jedca iz košarja. Tudi svinjski želodec in »pogačo« že načnejo. Vse to pa sproti zalivajo z dobro domačo pijačo, pa makar bil hruskovec ali jabolčnik. Popoldne ostanejo tudi fantje doma, ker ni navada, da bi danes vsovali ali se odpravili v krčmo.

Veliki ponedeljek! Za zajtrk — »košilo« — prinesejo na mizo isto kakor prejšnji dan, samo da dobi vsak še košček želodca. Ne smeš pa dati od »žegna« nobenega koščka (skorjice kruha ali kožice od želodca) mački, ker ima v repu tri vražje dlake. Sme se pa dati drugim živalim in to tudi stori gospodar. Danes tudi vabijo v »gostjeh«, kjer imajo koga in mu dajo potem še s sabo »žegna«, da bo nesel domov najpokusijo, kako znajo peči druge. Tudi veselice so navadno na današnji dan in po dolgem postu se včasih pripeti, da se fantje zopet enkrat zavravajo v gostilni... Sicer pa postaja v tem pogledu že zopet bolje.

Kako „Boga straše“

V nekaterih krajih po deželi imajo navado, da »strašijo Boga« v velikem tednu. Ta navada je že stara in se ponavlja še sedaj ponekod. Cel obred pa se vrši takole: Na veliko sredo popoldne ko se prično molitve v cerkvi, se zbere mladina ter zmoži in pripravi cel

ve, kaj mu je za njimi, de črednik po-časi. »Nad kalom sem jo našel v čredi. Kako bi jih psu prepustil dvesto, da vračam eno? Pognal sem jo z drugimi.« »Na vasi ti je bil čas. Hoho. Črednik, pa tak!« škodočeljno ugrizne hlapec. »Na vasi. Kakopak. Toda ne meni. Punčari njegovi...«

V veži koraki. Dekla je s skledami na rokah odprla vrata. Na pragu stoji Kobe. Stopi v izbo. Ne snamu klobuka. Ne nazove Boga in srečnega večera.

»Kje je ovca?« zakreše v črednika. Starec prebledi.

»Kje je ovca?« Črednik molči. Pipa položi na klop. Dvigne se. Spet sede. Išče nečesa za pasom.

»Aha!« se vdruči oglašil Peter, hlapec.

Gospodinja: »Kaj je, sosed?« Kobe zavtila z roko. V obraz je zaripel. Nepremično bulji v črednika: »Matija!« Zakorčati do mize. Vzdigne pest.

»Kobe! — Peter!« vrisne dekla. Krožnik se ji izpolzne, se zdrobi na tleh v kosce.

»Sosed!« Gospodinja zadrži pest. Hlapec vstane. Odrine mizo. S plečl pokrije črednika. »Ne pregrešite se,

kup lesenih zabojev, škatele itd. skupaj. Te naberejo po hišah in trgovinah že popoldne tako, da je vse do časa že pripravljeno. Potem se začne obred. Poleg cerkvenih molitev so prižgane tudi sveče, kar dá tudi znamenje za pričetek pri »strašenju Boga«. Te sveče se prižgo in potem polagoma druga za drugo ugašajo.

Mladina med tem nestrno pričakuje, kdaj bo ugasnila zadnja. Seveda tudi drugih radovednežev ne manjka poleg starih ženic, mater itd. Vse skupaj traja približno eno uro, potem pa se šele začne pravo »strašenje Boga«. Ko je ugašena zadnja sveča, se naenkrat začne od zunaj silen hrup in ropot. Otroci bijejo po zabojih z lesenimi palicami in drogi tako dolgo, dokler ni vse zbito in razdejano v kose. Ostanek pobere cerkvenik in jih spravi za ogenj, ki se blagoslovi na veliko soboto zjutraj. Ko je ta ogenj blagoslovljen, pridejo ljudje in vzamejo žerjavico, in polena ter jih odnese na svoj dom. Prišleci iz bolj oddaljenih krajev prinesejo gobo s seboj in jo zanetijo z blag. ognjem. Odnosno jo tudi na polje ali pa na dom. Če jo neso na polje, so v veri, da je polje blagoslovljeno in da »bolje« obrodi. Drugi pa ki jo odnese v peč ali v štedilnik, na so uverjeni, da je velikonočno meso blagoslovljeno in mnogo »boljše«. Cere-monija se zaključuje navadno na veliko soboto zjutraj.

Vstani, človek!

Vstani, človek! Razprostri čilega duha peroti solcu in zvezdám nasproti — dvigni srce in oči! Zemlja ti ne more dati več kot dobra, skrbna mati: duh je, ki te preživi.

Prikovan s strasti okovi srkaš zemlje sok in kri. se žrtvuješ mrtvi snovi in praznoti kratkih dni. Ko omamljaš se s cvetovi, pazi, da se ne stemni — brod tvoj plove pod vetrovi kraj prepadoval in čeri...

A če brod temá pokrije, če te prehiti vihar, dokler duši zvezda sije, nisi izgubljen mornar. Kjer se vse minljivo zgrudi: skala, hrast in rožmarin ko ugasne zvezda tudi — vstane duh iz razvalin.

Gliša Koritnik.

Čestit Vuzem!

Jasni se in že toplo diha, v vejevje, bilke kri polzi, že z jajčka kljunček in oči začudijo se solcu. Ze zeleni, cvete, žgoli!

Ze v srcu se oglašja, kot v gnezdu ščebet mladičkov, že goni me k vrelcem prirode, ven izpod majčinega kri-la, ven v jasno in ogenj sveta. Nasmehe me, omamlja, čara me, čara...

Ze moj polet prestrže ona. Kako prelestna je, kako je živa, v zenicah njenih gledam svoj obraz, kako je koprneč in srečen te bolesti.

Ze nama je usojeno biti mož in žena. Sredi vrelcev sva prirode, veseli vuzen naju radostno pozdravlja in nama je najslajši drug.

Veseli vuzem! Zemlja, zemlja se pomlaja, a v gnezdih novi, novi rod in v vseh obrazih On se razodeva, ki vstal je z groba: Krist! Gospod!

Anton Seliškar.

Janko J. Srimšek:

Črednik

Velikosobotna noč.

Kavarna p lna sveže obritih obrazov, smejočih se ženskih oči. Jata ciginov svira krmežljave komade. Smrad po znoju. Dim. Razbrzdani vriski godcev in gostov. Oštrka, široka in rdeča, polni za točilni — tanke kozarčke z rjavimi tekočinami. S prsti, v zlate obročke okovani imi, razvij sloke — teklenice iz belega in m. Jrege papirja. V ušesih ji iskre briljantne kapljice. Od časa do časa se popleda v zrcalo za seboj. Po pravi lase. Masleni podbradek ji zadovoljo drhti.

Velikosobotna noč?

Jed! Čudno! Prej sejem. Žegnanje. Pa: drugi kraj! Drugi ljudje. Drugi običaji.

Stisnil se je za mizo v kotu ob oknu. Roke povprek čez prt. Glavo na prsih. Sreblje kavo. Žge cigareto za cigareto...

V daljni planini je ostala vas. Za gorami se je skrila. Pod bukovje in kostanjeve hoste. V megljo se je zavila. Zapletla se v klobček let. Težkega napora je treba možganom, da iz umaza-

ne sivine vlove in razpoznajo kup okajenih kajž...

Pri Jurnovih so povečerjali. Dekla Bara pospravlja žlice in posodo; renči na Petra, hlapca, ki je popackal namiznik pred seboj. Gospodinja postavlja latvico in pladenj z ostanke na polico.

»Če se bo komu zahotelo, preden ležete,« de družini.

»Mleko in žgancil« zamomlja Peter. »Do tu — si potegne pod vratom, do tu jih nosim. Tri dni se mi že podriguje. In še tri se bo!«

»Bi rad ocvirkov in mesenih klobas! Pogan! Na ta veliki post božji!« se vsadi dekla. »Ne boš! Pred šesto mašo in vstajenjem ne!«

»Kp prosjak Luka si, Pero,« pokima v nakomolčene dlani črednik Matija pod razpelom. »Dala mi je opoldne gospodinja na večnih vratih kruha, pa se je vrnil na dvorišča in zahteval še sira. Čemu preroči? O svetem Jurju bo priložnost. Pri Zalčevih bi ti bilo boljše. Poskusil! Tam nocoj obirajo gnjat.«

»Vem, da je za tvoj stari želodec vse dobro. Če bi ti ga v skedenj natlačil z rezanico, se ne bi pritoževal. Ampak kamni v mojem mlinu najraje drobijo

tisto, kar se je na kosteh držalo.« Hlapec izpod čela oplazi starca in brska po telovniku za tobakom. »In za ono o Zalčevi gnjati se nisi zmotil.« Pogleda dekla. »Anka ti bo potrdila, če jo vprašaš.«

Bara: »Anka?« Zardi. V očeh ji plame. Zine. Trdo pogoltno.

Hlapec, smeje: »Da!« Nato pol Matiji, pol gospodnji: »Niso povsod tako neumni, niso, kakor pri Jurnovih. Tri dni in še četrtega tri tretjine, — mislim, da je posta za največje grešnike preveč!«

Gospodinja: »Vzdržali smo se krščansko do nocoj, tudi do jutra še potrpiamo. Pri nas je tak red.«

»Sit je, Kata, sit! Presiti! Pa bi preko kruha rad pogačel.«

Črednik je prižgal lulo in zadovoljno puha pred se: »Tudi jaz sem bil v njegovih letih. Ampak se ti prepogne križ. Pero. Prepogne. In izprazni želodec. Za ovsenjak boš molil očenaš.«

Hlapec se namrdne. Odgovoril bi. »Mir!« preseče gospodinja. Čredniku: »Kobe je davi vpil, da si mu brejo ovco odgnal na pašo.«

Čredniku se splaši obraz. Pipa vzame iz čeljusti.

»Aha!« zakašlja hlapec.

»Zakaj ne zapira hlevskih vrat, ko

ve, kaj mu je za njimi, de črednik po-časi. »Nad kalom sem jo našel v čredi. Kako bi jih psu prepustil dvesto, da vračam eno? Pognal sem jo z drugimi.« »Na vasi ti je bil čas. Hoho. Črednik, pa tak!« škodočeljno ugrizne hlapec. »Na vasi. Kakopak. Toda ne meni. Punčari njegovi...«

V veži koraki. Dekla je s skledami na rokah odprla vrata. Na pragu stoji Kobe. Stopi v izbo. Ne snamu klobuka. Ne nazove Boga in srečnega večera.

»Kje je ovca?« zakreše v črednika. Starec prebledi.

»Kje je ovca?« Črednik molči. Pipa položi na klop. Dvigne se. Spet sede. Išče nečesa za pasom.

»Aha!« se vdruči oglašil Peter, hlapec.

Gospodinja: »Kaj je, sosed?« Kobe zavtila z roko. V obraz je zaripel. Nepremično bulji v črednika: »Matija!« Zakorčati do mize. Vzdigne pest.

»Kobe! — Peter!« vrisne dekla. Krožnik se ji izpolzne, se zdrobi na tleh v kosce.

»Sosed!« Gospodinja zadrži pest. Hlapec vstane. Odrine mizo. S plečl pokrije črednika. »Ne pregrešite se,

l'obetov gospod... Pokaže na vrata. »Bara! Ne zapiraj!«

Kobe zaškrpije z zobmi. Obrne se. Odide. Ne nazove Boga in pokojne noči.

Hlapec se zakrohota v trepetajočega starca: »Si jo izgubil, kaj ne? — Hoho! Tak črednik!«

Janezek, domači sin, zleze s peči. Skoči k materi in zajoče...

Skozi velikosobotno noč prašči nevihta. Lije iz sto veder. Med zelenimi bliski se lomi grom.

Črednik ždi na ležišču v hlevu. Lešerbe ni ugasnil. Sultan, pes, se je po dolgem zleknil poleg njega. Glavo je položil na prednje tace. Vprašujoče strmi v starca. Polglasno golči.

»V Glavici, da! V Lovrenčevici košenici,« ugiha črednik. »Pod hrasti sem jo še videl. Dve uri? Hm!«

Matija se skobali s postelje. Natakne coklje. Obleče kožuh. Zaviha ovratnik. Vzame svetiljko.

»Pod hrastjem v košenici... V Lovrenčevici — Sultan!«

Hlevska vrata zaškrpijejo. Veter navali. Luč ugasne. Stariha se prekriža. Pes zavili.

Potem se zarijeta v neurje...

Po slovanskem svetu

Slovanski element pred vrati Berlina

Pod naslovom »Fremdes Land vor den Toren Berlins. Eine Expedition in den wendischen Spreewald prima« »Berliner Tageblatt« interesantne sličice iz življenja Lužičkih Srbov, interesantne tembolji, ker prihajajo izpod peresa nemškega novinarja. Ne bo odveč, če podam nekatere tudi našim čitateljem.

Eno uro vožnje od Berlina je jezda od daljnega kraja Kottbus. Od tam se vozi k nam v mesto vsak petek kmetica Belka, ki prirese svežih jajc, surovega masla in perutnine. Zamikalo me je, da ji oprli vrnem obisk. In odpeljal sem se v Kottbus k Belkovki.

Ko sem stopil v hišo, je najprej vzbudil mojo pozornost kolovrat. Kaj takega vidimo mi navadno le v gledališču, v Hauptmannovih dramah. No, jaz sem ga srečal že večkrat tudi v življenju: na Balkanu, v Mali Aziji, v Evropi, v Afriki. Toda počemu bi hodil na potovanja v tujino, ko pa lahko najdemo doma vsega v izobilju? Le poiskati je treba!

Gospodična Belka mi je pokazala svojo skrinjo. V Spreewaldu predejo le za lastno uporabo. To in ta stari, še vedno veljavni predpisi o noši obleke tvorijo kos svojevrstne, samonikle stare kulture Lužičkih Srbov. Spreewaldovka boljše srednjega stanu ima včasih petnajst do dvajset kril. V vsakem krilu je okrog 10 metrov blaga. Zgoraj, kjer se krilo prilaga trupu, je 4 metre široko blago z gubami prilagojeno obsegu telesa. Tako krilo je tako težko, da si človek težko predstavlja, kako morejo dekleta v njem hoditi in celo plesati. Plešejo pa v Spreewaldu seveda valčke, ne Bluese.

K maši hodijo Kottbužani v Burg, dobri dve uri daleč. Cerkev je preprosta, majhna, in pred njo prostran trg. Na drugi strani trga, cerkvi nasproti, je gostilna. Pred cerkvijo se zbirajo žene v pestrih dresih, zelenih in črnih krilih in v belih in črnih avsbah. Može postajajo pred gostilno, ki se napolni šele po končani službi božji. V cerkvi ni nič nemškega razen osmih slik z imeni v vojni padlih vojakov. Vse ostalo je sorbsko (vendsko). Župniku se sicer pozna, da ne pozna dobro jezika. In ko poslušam petje, liturgijo in pridigo, pri čemer ne razumem niti besedice, razmišljam o tem čudnem narodcu, ki ga imenujemo Vende, ki pa se sami nazivajo Lužički Srbe ali Sorbe.

Vendov je 100 do 120 tisoč. Naseljeni so po gornjem in Spodnjem Lužickem, v Prusiji in na Sakslem. Predniki sedanjih prebivalcev na tem ozemlju so bili Vendi, ki pa so se za časa preseljevanja narodov naselili okoli Benetk. V zapuščenem Lužickem so se potem priselili Sorbi, kakor se prebivalci Spreewalda imenujejo še danes. Tekom stoletij so jih močno pritiskali z germanizacijo, ali brez posebnega uspeha. Da jim predvojno Nemčija ni bila baš prijazna, se razume samo po sebi. Njihove rekrute so vtaknili najraje v vzhodnopruske polke ter jih potem psovali s »poljskimi svinjami«.

Zal se razmere med Lužičkimy Srbi tudi po vojni niso mnogo zboljšale. Vsi vsem naukom iz svetovne vojne nemška oblastva ne morejo razumeti, da so žele Sorbov ohraniti lastnega jezika in lastne kulture upravičene. Na nobeni šoli v Spreewaldu se ne poučuje v sorbskem jeziku, še več: šolska oblastva v Kottbusu sabotirajo reko v roki z nacionalističnimi cerkvenimi oblastmi ustavna prava in zapostavljajo sorbsčino, kjer le morejo. Dogodilo se je celo, da je učitelj prepovedal svojim učencem, govoriti s starši v materinem jeziku!

Ta ozkosrčna, od najšovinističnejšega nacionalizma diktrana politika je nemške republike nevedna. Je pa tudi glupa. Mi bi morali biti veseli, da imamo v Nemčiji narodno manjšino. Z ustvaritvijo pravičnega in strpnega režima nad to manjšino bi mogli svetu pokazati vzgled, kako želimo, da druge države ravnaajo z našimi manjšinami. Kako naj pobijamo g. Mussolinija, če pa par Muslimov najmanjšega formata v Kottbusu in Bautznu poštono ljudstvo »germanizira« brez slehernega preudarka, pač pa s precejšno nadutostjo in nacionalno domisljavo? Preveze teh gospodov so preveč prozorne, da bi o njih govorili.

Janezek omahuje pred nebom. Skratno ministrantovsko krilce je oblekel. Preko njega nasprokpljeno, s čipkami obrobljeno srajco. Okrog vratu zlato obšiti kolir. Peterokraki zvončki cingljajo in drhte s srebrnimi glaski. Zubore in brbljajo zdaj na dolgo, zdaj na kratko. Tišje. Glasneje. Ustavijo se. Umolknejo. Pa zažlobudrajo se prešernje. Prav kakor bi se razgovarjali z velikimi spočitimi brati v zvoniku. Kakor bi se kosali z njimi.

Nič veselja ni na fantičnem licu. Nič velikončne zarje v srcu. Poniknjenih oči sledi izlikanim čevljem človeka, ki hodi pred njim. Dim kadila, ki kipi iz cerkvenikov kadilnice, mu je nadležan. Molitve svečnikov ne hrbitom ne čuje. Tovariš na desni se zadene ob njega. Kakor bi se budil, strese ministrant z glavo. Se spet zagleda v svetle škornje pred seboj. Pesem Vstajenja se razliva po dišečem jutru. Topiči grme nad Kosovim domom. Fant ne škri ničesar. Gluh in slep je za vse. Skoro nevoljno zaziblje zvončke. Vzdihne. »Velikončno jutro?« — Vstajenje? — Pri procesiji? — Res? — Kaj res? —

»Matije ni v hlevu.« je govorila dekla Bara materi, ki se je s sinom odpravljala v cerkev. »Peter ga ni našel

„Umelečka beseda“ v Pragi

Leta 1863, ko smo dobili Slovenci »Slovensko Matico«, so Čehi ustanovili svojo »Umelečko Besedo« (Matico) so imeli že od l. 1818). »Umelečka beseda« je postala pravo kulturno središče hitro se razvijajoče češke umetnosti. V njenem krilu so se snovali novi kulturni načrti in iz nje je izšlo nebroj novih narodnih društev, ki so potem delovala vsako na svojem polju. »Umelečka beseda« se je na ta način mogla tem bolje posvetiti svojemu pravemu namenu: pospeševati razvoj češke upodabljajoče umetnosti in umetnikov. Za svoje članke je izdala vsako leto primeren dar, reprodukcijo kakšnega lepega domačega dela, in je na ta način zanesla v češki dom češko umetnost.

Češka inteligenca je znala ceniti delo tega društva in ga je podpirala z denarjem; njena zasluga je, da se je češka umetnost krepko razvila in da se je razširila njena delavnost v vsem narodu. Danes je češka hiša očistena raznih tujih izdelkov in je postala dom narodne umetnosti. Letos je storila »Umelečka beseda« važen korak naprej v svojih načrtih za bodočnost. Doslej je imela svoje prostore v tuji hiši, kjer ni mogla v polni meri razviti notranjega dela. Res so razna društva in založništva ter država s svojimi galerijami zadnja leta izvršili mnogo dela na tem polju. »Umelečka beseda« pa je hotela ostati središče narodne umetnosti in se je lotila velikega dela: s kapitalom 5.000.000 Kč si je sezidala dom v neposredni bližini Tyrševnega doma in bodoče državne galerije. Tu bo imela »Umelečka beseda« koncertno dvorano za komorno glasbo in prostor za gledališke igre, razstavno dvorano za upodabljajočo umetnost in umetno obrt, čitalnico, arhiv in pisarno. Sedaj družji v sebi »Beseda« tri oddelke: odbor za glasbo, za literaturo in za upodabljajočo umetnost. — Članarina znaša 30 Kč, za kar dobi vsak član letno premijo. Društvo izdaja zbornik »Život«, ki podaja pregled o novi umetnosti z lepimi reprodukcijami. Načrte za novi dom je naredil arhitekt Janda, ki je bival po vojni tudi nekaj časa v Ljubljani in se je zanimal za naše razmere, posebno za načrt naše državne prestolice, ki je potrebovala po vojni popolnoga prenovljenja. Spoznal je idejo društva »Bela Ljubljana«, ki naj bi skrbelo za lepoto našega mesta. Misel se takrat ni uresničila. Šele zdajne čase opažamo, da začenja v tem zmislu vršiti naše mesto svoj program.

»Umelečka beseda« vabi vse naše goste, ki pridejo na praski vsesokolišni zlet, da obiščejo njen novi dom in si ogledajo uspehe njenejega dela. Tam se bodo mogli na lastne oči prepričati, kako se je češka upodabljajoča umetnost razvijala iz malih početkov do sedanjega višine, in kakšno važnost je imela ta organizacija v češki narodni kulturi. Morebiti bomo pri tem spoznali, da bi bilo treba tudi pri nas takega intenzivnega dela. Nekaj podobnega smo začeli z »Umeleško propagando«, ki pa je bila privatno podjetje. V naših razmerah bi zmogla to delo le narodna organizacija, ki bi imela dovolj delovnih sil v društvu in mnogo članov med narodom. Tako je nastala, rastle in se razvijala tudi »Umelečka beseda«.

Poljski pisatelji

Poljski publicist A. Nowaczinski piše o neznanem položaju poljskih pisateljev, kateri so odgovorili na vprašanja, ki jih jim je postavil list »Kuryera Czernomny«.

Pred časom so Poljaki ustanovili »Založniško nagrado« za najboljše domače delo. Letos se ta nagrada sploh ni prisodila in ni se niti praznoval dan poljske knjige. Občinstvo ne kupuje knjig in sploh ne čita. Leposlovje propada. Zdjai so na vrsti: kinopolitika, sport. Pisatelji so morali predsedati. Vavclav Sieroszewski, ki je zaslužil največ, si je kupil vilo v Gdyni ob morju. Sedaj pravi o sebi: »Jaz sploh ne pišem več, ker živim od drugega zaslužka. Dve povesti: »Dajal Lama« in »Roninova ljubezen« sta izšli v časopisih, a se ne moreta natisniti kot posebni knjigi. »Biblioteka Poljska«, ki je kupila v svojem času založniško pravico za vse moje knjige, je brez bora«.

K. Badrowski, avtor priljubljenega »Generala Barca«, obtožuje založnike: »Pisatelj dobi kvečjemu 15% dohodkov, kulinarja pa 30%. Tvrda Arzt, ki kupuje mo roman pri založniku Mortkowiczu, zasluži na vsakem primeru trikrat več od mene. Njeni izdatki pa so le — postrežbe! ki prenaša knjige iz Mortkowiczovega skladišča v Mazowiczki ulici na ulico Novi Swiat. Poljska literatura je v smrtni nevarnosti. Evropsko znani Et. Prszybyszewski piše: »Zelo slabo se mi godi in nikdar ne bi zaslužil vsakdanjega kruha, če bi me ne nametil prezident Wojciechowski za uradnika v svoji pisarni. Hvaljenje mu bom vekomaj. Kot uradnik sem dobil državno stanovanje. Literarni zaslužek me ne bi preživel«.

Nowaczinski napada poljsko nemarnost in nepismenost. Švedska z njenim šestmilijskim prebilstvom je kupila 501.000

primerikov povesti Selme Lagerlöfve, štirikrat večja Poljska pa ne more prebaviti več kakor 200.000 primerikov spisov Stefana Zeromskesa.

Vse te težave so dobro znane tudi pri nas. A poljski »honore«, katerega je tako srečno označil Vl. Levstik v svojih vojnih spominih, ni dopuščal do sedaj odkritega razpravljanja o tem vprašanju. Le A. Nowaczinski je imel izreden pogum načeti tozadevno polemiko.

F. Blagov

F. Blagov je praznoval pred kratkim v Parizu 25letnico dneva, ko je postal urednik »Ruskega Slova«. Moskovski rojak je bil Blagov prvotno zdravnik, a leta 1902, ga je povabil na sodelovanje pri »Ruskem Slovu« njegov tast I. Stifin. Iz preprostega krošnjarija je postal Stifin največji ruski založnik in je toliko storil za ljudsko čtivo, da so mu dali prilike »pravnega doživljenskega prosvetnega ministra«. Pod vplivom pisatelja Čehova je kupil Stifin mali dnevnik »Rusko Slovo«, da bi ga preuredil v vpliven organ. Blagov, njegov zet, ni rad opustil zdravniške prakse, a kmalu je postal vnet časnika. V družbi z V. Doroševičem, »kraljem ruskih podlistkarjev«, je zbral okoli sebe nadarjeno uredništvo. Rusko - japonska vojska je dvignila list od 10.000 na stotine tisočev primerikov. K temu so največ pripomogli slajna vojna poročila V. Nemiroviča - Dančenka, ki biva sedaj v Pragi in velja za najstarejšega ruskega pisatelja. Velikanska četa sotrudnikov je pošiljala listu dnevno na stotine brzojavk. Ministrski predsednik Witte se je večkrat poslužil informacij »Ruskega Slova«, če je potreboval podatke o kakem namo znanem vprašanju. Priznal je, da ne bi mogla dobiti vlada po nobeni drugi poti tekom 24 ur toliko zanesljivih poročil. Doroševiča je obiskal marsikateri minister in gubernator, da se opraviči pred javnostjo. Med svetovno vojno je prodalo »Rusko Slovo« čez milijon primerikov dnevno; list je izhajal na 12ih do 16ih velikih straneh. List je bil največje slovansko glasilo, s katerim se je lahko primerjal po razširjenosti le angleški dnevnik »Times« in le največji francoski ter nemški listi.

Boljševiki so zaplenili velikanska skladišča in tiskarne »Ruskega Slova«. Kjer tiskajo sedaj največje liste, »Izvestja« in »Pravdo«. Sotrudniki »Ruskega Slova« pa so danes vsi v emigraciji.

Stoletnica Lobačevskega

Kazanska univerza je praznovala v začetku marca 100letnico genialnega profesorja N. S. Lobačevskega, očeta nove geometrije, katere je zgrajena na Evklidu nasprotnih načelih in je pomenila začetek nove dobe za razvoj moderne matematike. Razven številnih brzojavov so čestitili univerzi osebno zastopniki berlinske akademije, angleškega matematičnega društva, profesor Steklov v imenu petrogradske akademije in odposlanci vseh ruskih univerz. Gostje so obiskali grob genialnega matematika. V univerzitetni avli se je vršila svečana seja univerze in kazenskega fizikala - matematičnega društva, ki do sedaj izdala po Lobačevskemu ustanovljen izvrsten astronomski koledar vsako leto.

J. Naumovič

(1826—1926.)

Gališki Rusi praznujejo letos 100letnico rojstva »prosvetitelja gališkega ljudstva« Ivana G. Naumoviča. Kot sin napoloniziranega umniškega duhovnika in kot uniatski semenščik v Lvovu se je čutil Naumovič od kraja Poljske. Leta 1848, je bil med poljskimi legionarji. Ob tej priliki se je seznanil z znamenitim ruskim ljudstvom med Poljaki in se je začel orientirati v versko smer.

Kot duhovnik je nadaljeval Naumovič leta 1851. dolgotrajen boj zoper stalno latinizacijo zadevne cerkve in za vzhodni obred. Od leta 1861. pa je postal Naumovič iz neznanega peregimiljskega župnika poslanec v prvi gališki deželni zbornici. Predelal je tam sredi osuplih Poljakov zgodovinsko izjavo o kulturnem edinstvu Rusije in Galicije. Leta 1874. je ustanovil Naumovič »Obščestvo Kačkovskega«, ki se sedaj širi med kmeti prosveto in narodno zavest. Naumovič je bil leta 1882. zaprt in po večletni ječi izgnan v Rusijo. Njegovo delo pa je obrodilo obilen sad.

Rusko gibanje raste. Niso za zatire strahote vojske, ko so obežili avstrijski rablji do 6000 nedolžnih ljudi, da ne govorimo o thalerhofskih in drugih žrtvah. Prvič so se sestali v Lvovu na grobu Naumoviča Galičani, Volinjanji in holmski Rusi.

Zanimivo je vedeti, da so odslužili zašumnico po Naumoviču ne v uniatski stolnici, temveč v novi pravoslavni cerkvi. Pozneje, pod ugodnejšimi pogoji, bo nedvomno dobilo pravoslavno gibanje širok obseg tudi v Galiciji. Uniatska duhovščina je nadvse razburjena vsled tesnosrčne latinizacije, katero hoče nadaljevati Vatikan. Novi župniki ne dobijo n. pr. posvetitve, če ne ob-

se vkloplejo v cesto. Peterokraki zvončki onem. In fant je kričnil: »Matija! Stric Matija!«

Pod znamenjem kleči črednik. Blaten in raztrgan. Gologlav. Razmršen las. Kravvo podplutih oči. Hodnično srajco razpeto, da se vidi stare prsi, od vremenoma osmojene. V kamizolo je zavil novorojeno jagnje in si ga tišči v naročje. Pred njim beži upehana ovca. Sultan, pes, se je položil kraj nje. Z repom kosi. Izplazil je jezik. Teško sope.

Svečenik pod baldahinom zdrži korak. Ozre se v ministranta. Potem na revščino pod znamenjem na razcestju. Dvigne s tancico pregrnjeno monštranco: »Benedicat te — Aleluja! Aleluja!«

Zveličar za lozino mladiko gre mimo starega. Matiji sije obraz v nebeški gloriji. In v pridušenem joku se vlije čredniku čez obraz solz...

»Dečko! Prižgite!«

Zgrbljen brede po umazani cesti proti domu. Ne pijan. Zalosten. Tako žalosten! Oblaki so gosti in nizki. Siten dežek prši v megleno mrežo nad setvijo in močvirnatimi travniki. Na gorah dogorevajo velikončni kresovi. Petelini si odpevajo. Razjarjen pes rožlja za egrajo z verigo.

ljubijo celibata, dasi so si izgovorili nekdanji pravoslavni prostost obredov in zakon za duhovnike pred 300 leti ob sklepu Unije. Sklicevanje na stare listine pa je bilo zaman. Papež niti ni sprejel pritožb posebnega uniatskega odbora.

Sprememba volilnega reda v Češkoslovaški. Vprašanje sedaj veljavnega volilnega reda za volitve v češkoslovaški parlament in senat sili vedno bolj v ospredje in razpravlja sedaj o njem že tudi časopise. Temu, z ozirom na znane razmere v parlamentu perečem vprašanju posveča »České slovo« vvodnik, v katerem brez ovinkov priznava potrebo spremembe volilnega reda in na to nadaljuje: »Prvo vprašanje se se glasi, kako doseči spremembo volilnega reda? S parlamentom ali brez parlamenta? Ustava republike določa, da mora v volilnem redu ostati propore nedotaknjeni. Takisto izključuje uvedbo večinskega sistema (volitve posamičnih poslancev v volilnem okraju), ker zahteva zanj dvotretjinsko večino v današnjem parlamentu. V to svrhu ni in ne bo nikdar zadostne večine. Proti bodo vedno Nemci, Madžari, komunisti. Ostaja edina možnost, da bi vlada svoj predlog, ako bi ga zbornica odklonila, izročila ljudskemu glasovanju (referendum), da bi tako volilci sami odločili med proporcionalnim in večinskim sistemom. Iz teh izjavanj je razvidno, da obstajajo velike težkoče za tako spremembo volilnega reda, ki bi jamčila, da bi izšla iz volitve močna vladna večina. Zdi se, da je mogoča taka sprememba volilnega reda samo potem okotiranja. Vprašanje pa je, ako se bodo mogli za to odločiti vladni krogi«.

Slovanski Přeheď. Pravkar je izšla 3. in 4. številka te odlične slovanske revije. Obsega te - le članke: Dr. Edvard Beneš: »Problem slovanske politike. IX. Slovanstvo in Slovani med vojno in po vojni.« Dr. E. Janoušek: »Poljska in svetska vojna.« Dr. Drag. Prohaska: »Srbhrvatska moderna povest in roman.« Dr. Marjan Szykowski: »Najnovije struje v sodobni poljski poeziji.« Dr. I. Slavik: »Na predvečer ruske marčeve revolucije.« Dr. Jiří Polivka: »Jubilej Akademije znanosti v Leningradu.« — Iz slovanske poezije. — Razgled po slovanskem življenju: Jugoslavija, Bolgarska, Rusija, Poljska, Češkoslovaška, Slovani v tujih državah, Slovanske manjšine. — Literatura, veda in umetnost. — Najzanimivejša izmed vseh objavljenih sestavkov je gotovo dr. Beneševa razprava o problemih slovanske politike. Odlomek te razprave, ki izide v ponatisu, kar toplo pozdravljamo, pričubujemo na drugem mestu. Kdor je več češkega jezika in se zanima za slovanska vprašanja in za slovansko politiko, naj ne zamudi proučiti ta velezanimiva izvajanja enega izmed vodilnih slovanskih državnikov.

Ob obletnici plebiscita v Sleziiji. Dne 21. t. m. so v Katovicah, v glavnem mestu poljske Sleziije, slovesno praznovali petletnico plebiscita. Slavnost se je vršila na glavnem trgu in se je je udeležilo nad 100.000 ljudi z vseh strani poljske Sleziije. Prisostvovalo je proslavi nad 1000 društev s 450 zastavami in 100 godbami. Kot govorniki so nastopili poslanci Sejda. Stronski, Blniczewski, Dubiel, Blnskoz in Kwiatkowski. Sprejela je bila rezolucija, ki protestuje proti nemškim težnjam za revizijo mirovni pogodbi in se zahteva za poljsko manjšino v Nemčiji iste pravice, kakor jih uživa Nemci na Poljskem. Zvečer je bila akademija s slavnostnim govorom: »Ideja poljskih ustanov od Koszczusza do Slezijskega ustarka«.

Slovanstvo in Rusija. O tej temi je priobčil v »Volji« Vladimir Lebedjev v zanimivem članku, v katerem dokazuje, da so bili edina stranka v Rusiji, ki je bila slovansko orientirana, socialni revolucionarji, ki so povzročili februarsko revolucijo. Nova Rusija, ki se že poraja in vzikne na razvalinah boljševiške diktature, bo slovanska, ker bo zgrajena v demokratskem duhu, po načelih socialnih revolucionarjev. Takrat stopi prelojena Rusija na čelo Slovanov in jim pripori v svetu položaj, ki jim gre med evropskimi narodi. Ta Rusija bo igrala v Evropi in v koncertu narodov eno prvih vlog. In da poopre to svojo trditve, citira Lebedjev neki francoski list, ki piše o Slovanstvu in njega razmerju napram Rusiji: »Rusija predstavlja v tem trenotku za slovanski svet in za Evropo velikega osamljenika in veliko neizvestnost v problemu bodočnosti. Ne glede na dogodeke, ki so se v nji odigrali, ostaja Rusija tudi za bodoče država, v katero z zaupanjem zri vsi Slovani. In zares, slovanski svet ne pride do veljave vse dotlej, dokler Rusija končno — in to popolnoma — ne zavzame svoje mesto, ono mesto, ki ji pripada, kakaj čustvo slovanske solidarnosti, ki živi v globini duše vseh slovanskih narodov, celo onih, ki se trudijo dokazati, da jim ni nič ležče na tej solidarnosti, to čustvo ne bo zadovoljevalo vse dotlej, dokler Rusija ne zavzame mesto, ki ji pripada. Končno, veliki problem »Rusija in Evropa«, ki je bil dva ali tri stoletja važen v glavnem za Rusijo, postaja sedaj prav tako važen in za Rusijo in za Evropo in morda ni enega problema, od kate-

»Ali se ne zavzpomni dnevu? Veliki nedelji? Eh, zaspanci! — Da! Seveda! Neslana in ostudna komedija vse skupaj.«

Na vzhodu se komaj vidno beli nebo...

Moj sladkostrpi velikonočni spomin!

Anatole France:

Amicus in Celestin

Velikončna zgodba.)

Puščavnik Celestin je zleknen na pragu svoje divje votline v molitvah preživel velikonočno vigilijo, to angelijsko noč, v kateri so trepetajoči demoni pahnjeni v prepad. In medtem, ko so senice pokrivalo zemljo, ob uri, ko je angel Smrti plaval nad Egiptom, je Celestin drhtel od tesnobe in nepokojja. Od daleč, iz gozda, je čul mljavkavne divjih mačkov in noslajoči glas krastav. Pogreznjen v nečiste temote, je dvomil, da bi se sloviti misterij mogel izvršiti. Toda, ko je videl vstajati dan, je z jutranjim svitom radost prišla v njegovo srce. Spoznal je, da je Kristus vstal od smrti in je zakričal:

— Jezus je vstal iz groba! Ljubezen je vstala iz groba! Ljubezen je prema-

gala smrt, aleluja! Ožarjen se dviga od vznjožja griča, aleluja! Stvarstvo je obnovljeno in popravljeno. Senca in zlo sta razpršena; milost in svetloba se razprostirata čez svet, aleluja!

Skrjanček, ki se je zbuja v žitu, mu je pojoč odgovoril:

— Vstal je. Sanjalo se mi je o gnezdu in jajčkah belih, rjavo marogastih jajčkah. Aleluja! Vstal je!

In samotar Celestin je stopil iz svoje votline in se nameril k bližnji kapelici praznovat sveti velikonočni dan.

Ko je stopal preko gozda, je opazil sredi neke planice lepo bukev. Njeni napeti brsti so že poganjali drobne, nežno-zelene lističe. Venci iz bršljanov in travki iz volne so bili obešeni na granah, ki so segale prav do tal. Zaobljubljene tablice, pritrjene na grčavo deblo, so govorile o mladosti in o ljubavi. Tu in tam so se glinasti bogovi Ljubezni z razprtimi perotmi in frjo-tajočo tuniko pozibavali na vejah. Ob tem pogledu je puščavnik Celestin nabuzabil bele obvi.

— To je drevo vil, si je dejal, in domača dekleta so po starodavni šegi obesila nanj darove. Vse svoje življenje se borim zoper vile in njihče si ne more predstavljati nadlog, ki mi jih povzročajo te osbice. Ne upirajo se

rega bi bila naravnost odvisna bodočnost našega kontinenta in naše civilizacije. — Lebedjev je imenja, da bo v dočlednem času konec boljševiške diktature v Rusiji in da vstane k novi moči demokratska Rusija. Ko se to zgodi, se izpolnijo sanje Bakminove in Slovanstvo vstane k novemu življenju.

Komenskega slavnost v Pragi. Preteklo nedeljo 28. marca je preteklo 334 let, odkar je bil rojen največji pedagog vseh časov Jan Amos Komenský. Z ozirom na to sta priredili Društvo za podporo čeških šol v inozemstvu in Pedagoška jednota v zborovalni dvorani mestnega magistrata v Pragi lepe slavnosti, ki jim je prisostvoval tudi edini potomec Komenskega g. Figulus. Prvo slavnosti je otvoril pevski zbor »Hlahol« s prigodno pesmijo, slavnostni govor pa je imel min. svetnik Tuma, na drugi svečanosti pa je imel slavnostni govor dr. Souček. Popoldne so na Hradčanih odkrili Komenskemu spomenik, ki ga je pred svojo vilo na svoje stroške postavil akad. kipar Bilek. Svečanosti se je udeležilo na tisoče ljudi.

Poset poljskega min. predsednika v Pragi. Poljski ministrski predsednik Skrzynski poseti 12. aprila Prago, da vrne svoječasni obisk ministra znanjih dr. Beneša v Varšavi. V Pragi se pripravljajo na čim najpriprnejši sprejem poljskega državnika.

Češko - italijanski slavnosti v Benečiji. V nedeljo so v Benečiji odkrili spominsko ploščo italijanskim intermancem iz Trentina, ki so med vojno umrli v taborišču in bili tam pokopani. Slavnosti odkritja spominske plošče se je udeležila posebna deputacija iz Trentina, ki je prinesla mestu Benečiji v dar zvon, ki je bil vlit iz avstrijskih topov. Slavnostni govor pri odkritju plošče je imel starosta Sokola profesor Dvořak. Svečanosti se je udeležilo mnogo oddelne češkega občinstva.

Češke knjige o Jugoslaviji. V okviru jugoslovenske turistične izložbe na Praskem velesejmu je priredila Češko-slov-jugoslov. Liga razstavo češke literature o Jugoslovenih in o jugoslovenskih zemljah. Izložba obsega turistično, zemljepisno, zgodovinsko, literarno - historično in jezikoslovno literaturo, a tudi češko literaturo z jugoslovenskimi sujeti in znaten del čeških prevodov iz srbohrvaščine in slovensčine. Knjige je dalo na razpolago 15 založnikov. Izložbo sta posetila trgovski minister dr. Peroutka in poljedelski minister dr. Slavik v spremstvu jugoslovenskega poslanika Ljube Nešića.

Liga za zblizanje Bolgarov in Srbov. V Parizu se je te dni ustanovila Liga za zblizanje Srbov in Bolgarov in za ujednotenje vseh Jugoslovenov. Smoter Lige je: propagiranje integralnega Jugoslovenstva in ustvarjanje razpoloženja, v Jugoslaviji in Bolgarski za eno državno zajednico od Triglava in Jadranskega morja pa do Bega in Črnega morja. Liga ima dosedaj nad 100 članov iz vseh jugoslovenskih in bolgarskih, v Parizu živelih slojev. Zanimivo je, da so izmed Bolgarov pristopili Ligi tako zemeljskeci (pristaži Stamboljskega), kakor somišljeniki sedanje vlade. Ligin odbor izda posebno deklaracijo na jugoslovenski in bolgarski narod, v kateri bo plamete apel na Bolgare in Srbe, naj odstranijo vse vzroke za razdor in se spoznamo.

V deklaraciji, ki jo je sestavil poseben odsek, obstoječ iz 3 Jugoslovenov in 3 Bolgarov, se med drugim povdarja: »Za uresničenje jugoslovenske državne zajednice je neobhodno potrebno popolno zblizanje Srbov in Bolgarov. Jugoslovenska državna zajednica z Bolgari bi omogočila, da se osvobodimo varstva velikih sil, katerih žrtev smo bili«.

Nov dokument, nanašajoč se na Puškina. V Harkovu so našli dnevnik gte. Merderjeve, ki je bila dvorna dama carice Aleksandre Fedorovne, soproge carja Nikolaja I. V tem dnevniku se nahajajo podrobnosti o dvoboju Puškina z Dantesom. Iz njih je razvidno, da so bili dvorni krogi neprilateljsko razpoloženi napram Puškinu in da so bili naravnost zadovoljni, da se je dvoboj za Puškina končal nesrečno. Dnevnik Merderjeve izide v kratkem v tisku.

Zliza za carja v sovjetski Rusiji. Opero »Življenje za carja, slavnega ruskega skladatelja Mihaila Ivanoviča Glinka pozna vsakdo. Da je ta opera v Rusiji silno popularna, je povsem naravno. Publikla je zahtevala opetovano, naj se ta opera uprizori. Sovjetska vlada seveda tega ni dovolila. Ker pa je javnost vedno glasneje zahtevala da se spet spravi na oder Glinkova opera, je vlada odredila, naj se opera predela v sovjetskem smislu. To se je tudi zgodilo. Najprvo je bila opera prekrščena. Sedaj se ne imenuje več »Zliza za carja«, marveč »Minja«, tako imenovana po ruskem narodnem junaku, ki je v 17. stoletju organiziral upor proti Poljakom. Vsebinsko je bila opera popolnoma predelana v boljševiškem duhu, glasha pa je ostala ista. Seve ta glasha sedaj ni v nobeni zvezi z vsebino, zato pušča tudi občinstvo docela hladno. V novi uniformi je bila ta opera uprizorjena samo v Baku toda občinstvo jo je v tej prikriveni obleki tako odločno odklonilo, da si je ne upajo uprizoriti niti v Moskvi.

gala smrt, aleluja! Ožarjen se dviga od vznjožja griča, aleluja! Stvarstvo je obnovljeno in popravljeno. Senca in zlo sta razpršena; milost in svetloba se razprostirata čez svet, aleluja!

Skrjanček, ki se je zbuja v žitu, mu je pojoč odgovoril:

— Vstal je. Sanjalo se mi je o gnezdu in jajčkah belih, rjavo marogastih jajčkah. Aleluja! Vstal je!

In samotar Celestin je stopil iz svoje votline in se nameril k bližnji kapelici praznovat sveti velikonočni dan.

Ko je stopal preko gozda, je opazil sredi neke planice lepo bukev. Njeni napeti brsti so že poganjali drobne, nežno-zelene lističe. Venci iz bršljanov in travki iz volne

Rojaki za širokim morjem

Slovenska narodna podpora na jednota

in druge podpornice organizacije slovenskih izseljencev v Ameriki.

V primerj s številom prebivalstva niso priselniki nobenega drugega naroda v Ameriki tako močno organizirani kakor ravno Slovenci. Naprednejše slovenske podpornice organizacije v resnici služijo drugim narodnostim za vzgled pri organiziranju; mnogi se čudijo, kako je mogla ravno Slovenska narodna podpora na kratkem času svojega obstanka tako močno razrasti in razširiti svoje delo. Zato pa tudi jemljejo pri organiziranju svojih narodnosti drugi priselniki pravila in načela S. N. P. J. za vzor in podlago. To je vsekakor čuden pojav, če upoštevamo, da so slovenski priselniki povečini kmečkega rodu ter so dobili le pičlo šolsko vzgojo.

Vendar je pojav umljiv. Slovenski delavec in kmet, ki sta se preselila v Ameriko, sta našla tu priliko svobodnega mišljenja. V tvisnih in rudniških industrijah so delavci kmalu spoznali neobhodno potrebo zavarovanja, kajti ameriške države vsaj v splošnem še nimajo izdatnih socialnih zakonov za zavarovanje. Zato so pri prvem pojavu organiziranja pričeli ustanovljati podporna društva, v začetku samostojna, pozneje pa centralizirana.

Med priseljeniki je bilo tu tuintam najti tudi delomržeče, ki jim je smrdelo težko delo po industrijah. Do začetnega organiziranja so ravno ti najbolj pripomogli in agitirali, pozneje pa so organizacijski ideji mnogo škodovali, ker so pogosto nevedne rojake povlekli za nos in jim odnesli blagajnice podpornih društev. Nekaj mržnja se je porajala med rojaki in dolgo niso bili do vzmeti za nobeno organiziranje več. Le »Kranjsko Slovensko katoliško jednota«, ki jo ima sedaj izključno duhovščina pod kontrolo, so mogli obdržati.

Ta jednota je bila ustanovljena leta 1894, a se je kmalu pokazala zelo enostranska. Rastla je uspešno le dokler ni bila ustanovljena »Slovenska narodna podpora na jednota« leta 1904 v Chicagu.

V ustvi te organizacije so ustanovitelji določili, da je zasnovana na svobodnemiselnem načelu ter da jamči svojim članom svobodo verskega, političnega in etničnega prepričanja. To je kajpada vleklo pri priselnikih, naletelo pa na hud odpor pri duhovščini, ki je trdila, da slovenskim priselnikom zadoštuje »Kranjska slovenska katoliška jednota« in od te odcepljena »Jugoslovenska katoliška jednota«. Vsekakor pa ugovori duhovščine niso izdali; izključevanje rojakov iz cerkve, prokletstva duhovščine, hujškanje proti novi organizaciji in denunciranje ustanovnikov in članov ni pomagalo. Organizacija je bila tu in je rastla; duhovščina pa je s svojo »katoliško« jednoto pričela zasostajati.

Zadnje leto se je pred konvencijo S. N. P. J. v Waukeganu začela slovenska duhovščina družiti še s hrvaškimi in slovenskimi komunisti. To je soditi po pisanju slovenskih klerikalnih listov kakor tudi po hrvaškem komunističnem »Radniku« in od Hrvatov vzdrževan »Delavski Sloveniji«. Vsi ti listi so namreč pisali dosledno in istovestno enako, kar je najboljši dokaz, da je zveza morala obstajati. Nameravali so napraviti razkol, če bi se dalo tudi razbiti konvencijo v Waukeganu in ovreči glavni odbor narodne jednote ter se polastiti vodstva. Vsa ta akcija pa je doživela popoln fiasko.

Več o političnih bojih te organizacije ni treba pisati, ker v resnici jih do zadnjega časa tudi ni bilo od ustanovitve sem. Glavni namen tega članka je, podati le nekaj gospodarski pregled Slovenske narodne podpore na jednote ter vseh večjih sličnih organizacij Slovencev v Ameriki.

V njenem letnem poročilu meseca januarja pokazuje S. N. P. J. okoli dva in pol milijona premoženja v dolarjih. Izkaz članstva pokazuje, da je organizacija ob koncu leta 1925 štela 56.440

Vincenc Cankar, predsednik S. N. P. J. v Chicagu.

članov odraslih in mladih, (katere je 18.310). Društev ima S. N. P. J. nad 560, razmeščenih večinoma po vseh državah Unije od Atlantika do Pacifika, na farmah in v industrijah, nekaj društev pa je tudi v Kanadi.

Predsednik S. N. P. J. je v tretjič izvoljen Vincent Cankar, doma iz Sv. Boltenke pri Središču na Stajerskem. Svoje člane v odraslem oddelku (od 16. leta dalje) S. N. P. J. predvsem zavaruje za slučaje bolezni. Ko član zbolí, se javi društvenemu zdravniku in tajniku in bolniška nakaznica je odposlana na glavni stan organizacije v Chicagu, odkoder pošljejo ček za podporo tekom vseh dni bolezni. Bolniška podpora je po 1, 2, ali 3 dolarje na dan, kakor so pač uravnani mesečni prispevki članov.

Zavarovalni oddelki za posmrtno sorodnikom umrlega člana je imel sedaj razrede stonijem od 600 do 2000 dolarjev. Sorodniki v domovini so že v velikem številu prejeli posmrtnine po članih S. N. P. J., torej je nedvomno tudi v domovini znan ta način zavarovanja pri organizaciji. Poleg te zavarovalnine ima članstvo S. N. P. J. ravno sedaj na glasovanju doživljensko zavarovanje za dvajset let in do 65. leta. Predlog bo bržčas sprejet.

Podpore za poškodbe, izgube udov, operacije, bolniške nagrade in dijaške podpore so druge koristne ustanove za člane S. N. P. J.

Organizacija skrbi istočasno tudi za izobrazbo svojih članov. Izdaja med ameriškim Slovenci najbolj popularni dnevnik »Prosveto«, ki je vsak teden poslan vsem članom S. N. P. J. v štiri- in petdeset tisoč izvodih. Za mladino izdaja organizacija dvojezični »Mladinski list« (Juvenile) s polovico angleškim in polovico slovenskim čtivom. Organizacija poleg tega izdaja s svojo »Književno Matico« knjige. Zadnje je izdala kot obsežno delo »Ameriški Slovenci«, do sedaj najpopolnejši opis priseljavanja

Slovencev v Združene države od prvega začetka.

Pri tolikem tisku je umevno, da S. N. P. J. ni mogla uspešno izhajati brez lastne tiskarne. Pred dobrim letom je začela poslovati njena tiskarna, ki ima že po prvem letu obstanka izborne izgled kot obrestonosna ustanova za članstvo S. N. P. J. Tiskarna je opremljena z najmodernejšimi stroji.

Svoj glavni stan ima S. N. P. J. v Chicagu. Tu je njeno obsežno poslopije, s tiskarno v podzemlju, v gornjih nadstropjih pa so nameščeni tajniški uradi organizacije, uredništvo »Prosvete« in »Mladinskega lista«, upravništvo, sploh vse vodstvo, a poleg tega tudi obsežna in okusno okrašena dvorana s odrom, ki služi številnim dramskim prireditvam in veselicam slovenskih kakor tudi čeških in slovaških kulturnih ter drugih društev v dotičnem četrtu Chicaga.

Organizacija je pred leti imela na glasovanju tudi ustanovitev zavetišča za vdove, sirote in onemogel svoje člane in njih sorodnike. Ker je bila ravno tedaj na glasovanju tudi ustanovitev tiskarne S. N. P. J., je članstvo očividno dvomilo, da bi moglo toliko stvari izvršiti naenkrat, zato je predlog za malo glasov propadel. Brez dvoma pa bo v bodočnosti ustanovljena kaka slična institucija te organizacije.

Druge slovenske organizacije v Ameriki so vse veliko manjše. »Slovenska svobodomiselná podpora zveza«, ki ima pravila kolikor toliko posneta po S. N. P. J., je bila ustanovljena leta 1908 v Chicagu. Ta ima nominalnih 157 društev, od katerih pa jih nekaj ne obstoja več (tako je pri vseh podpornih organizacijah). Brez mladinskega oddelka ima ta organizacija okoli šest tisoč članov. Njen predsednik je Frank Somrak v Clevelandu.

»Jugoslovenska katoliška jednota« ima svoj glavni stan v Elyju (Minnesota). Njen predsednik je Anton Zbašnik v Pittsburghu. Organizacija se je vzlic svojemu imenu kolikor toliko rešila vpliva duhovništva, kar se je zgodilo že leta 1898, ko se je odcepila od »Kranjsko slovenske katoliške jednote«. Takrat so se delegatje, ki so odpadli z vsemi društvami v državi Minnesoti, izrekli proti obvezni spovedi ki jo ima »Katoliška jednota« v svojih pravilih. Člani te organizacije tudi že smejo biti pokopani civilno četudi društva J. K. J. nosijo imena raznih svetnikov. Organizacija do zadnjega časa ni mogla dobro uspevati, nekoliko boljše pa ji gre, kar si je ustanovila lastno glasilo, tednik »Novo dobo«, ki jo urejuje A. J. Terbovec.

»Kranjsko slovenska katoliška jednota« je deloma že opisana. Ta je pod absolutno kontrolo duhovščine, tudi ima duhovnega vodjo, obvezno spoved in mašo. Z resnično gmotno podporo ta organizacija svojih članov ne zavaruje tako izdatno kakor jih zavaruje za nebesa. V njej organizirana društva imajo večinoma imena raznih svetnikov in

svetnic. Organizacija ima veliko starih članov, ki si drugam ne morejo pomagati radi starosti, kajti organizacije zavarujejo člane le do gotove starosti. Nominalnih društev je 207, v resnici pa okoli 160. Predsednik te organizacije je Anton Grdina, drugače pa, kakor rečeno, kontrolirajo vse delovanje samo duhovniki in slovenski frančiškani.

»Slovenska dobrodelna zveza« je lokalna podporna organizacija rojakov v Clevelandu. Ta je manjša organizacija. Njen predsednik je John Gornik.

»Družba svete družine« ima svoj sedež v Jolietu. Tudi ta ima svojega duhovnega vodjo.

»Zapadna slovenska zveza« je slovenska organizacija z 29 društvami na zapadu. Njen sedež je v Denverju (Colorado).

Vse te zadnje so več ali manj kleri-

kalne organizacije, pri katerih ima vpliv duhovščina, kar bo bržkone tudi vzrok, da se ne morejo razrasti, čeprav so kolikor toliko že stare organizacije.

Organizacija lokalnega pomena je končno »Sloga« v državi Wisconsin, ki ima največ društev in tudi sedež v Milwaukeeju.

Poleg navedenih organizacij je večje število samostojnih društev po raznih naselbinah. »Slovensko-hrvaška zveza« s sedežem v Calumetu ima večje število društev ter šteje v celoti nekaj nad tisoč članov. Na zadnji konvenciji je glasovala za priključitev k S. N. P. J., a delegatje so vzlic temu, da se je članstvo na splošnem glasovanju izreklo za priključitev k S. N. P. J., z malo večino sprejeli odklonilni predlog.

A. K.

Slovenski pisatelji v ameriških revijah

Mala slovenska literatura je končno pokukala na široko polje ameriških mesečnikov in revij. Ni še veliko del, ki so bila prevedena iz našega jezika na angleščino v Ameriki, ampak začetek je le tu, in sicer dober začetek. V skrbnem stilu ter s kolikor mogoče ohranjeno pristnostjo so že l. 1923. prišla v ameriško javnost prva slovenska dela, namenoma izbrana tako, da ameriško čitajočo publiko informirajo o karakteristikah slovenskih pisateljev.

Louis Adamic, mlad ameriški avtor iz kolegija pisateljev in umetnikov v Los Angelesu, Kalifornija, kateremu tudi gre v največji meri zasluga za prevode, je v reviji »The Living Age« (24. decembra 1921.) objavil svoj prevod Cankarjevega »Bebca Martina« (Simple Martin) iz zbornika »Podobe iz sanj«. Prevod se lepo čita v angleščini, jezik je gladek in lep, kakor v vseh poznejših Adamičevih prevodih.

Adamič prevaja tudi hrvaške pisatelje. Njegov drugi prevod je bil Milan Ogriževičev spis »Dve cerkvi« (Two Churches). Izšel je v »Living Age« 22. aprila 1922. Spis Zofke Kvedrove »Črnohorska vdova« (The Montenegrin Widow) je izšel v Living Age dne 26. avgusta 1922.

V reviji »World Fiction« je februarja 1923. izšel Adamičev prevod Milana Pughja »The Burden of Authority« z uvodnim opisom pisatelja in tudi s Pughjevo sliko.

»Our Daily Bread«, dramatična Finžgarjeva črtica je izšla v prevodu decembra 1921. v reviji »Our World«. Spis je ilustriran s tremi slikami, kar pa je še bolj znamenito pri tem prevodu je to, da so domača imena ostala nespremenjena. Andrej, Plavka, Katra in Stefanček niso dobili kakih ameriških Andy, Bluebird, Kate ali Steve. Janezek in Marica in vsa druga imena so v prevodu ostala slovenska in tako tudi vsa druga imena.

Louis Adamic je menda mislil, da bi s prevajanjem imen pokvaril lepoto spisa tudi pri Kraigherjevem spisu »Builders«, ki je izšel dne 2. februarja 1924. v »Living Age«. Tako dobimo i tu slovenska imena, ki na prvi pogled dokaj čudno zvene v angleščini (»It's me, Andrej Klobasar from Grascina«, answered the man below. My brother Martin is sick. The gospod doctor knows hi well...«).

Lovra Kuharja »Borba« je sicer z nekoliko spremenjenim naslovom izšla v »Living Age« dne 17. februarja 1923; ime ji je »Land Hunger«, kar pa je vendar zelo pristen naslov spisu in go-

tovo v angleščini bolje izbran kakor pa splošen naslov »Struggle« ali »fight« kar bi pomenilo doslovno.

Pred kratkim je izšel tudi Louisa Adamica prevod Novačanovega spisa »Volk« v angleškem delu slovenskega mesečnika »Mladinski list« ali »Juvenile«.

Kolikor je znano, ima Louis Adamic precej slovenskih, zlasti Cankarjevih del v angleškem prevodu, katere misli v kratkem izdati v knjigi. Med drugimi je tudi Cankarjev »Hlapec Jernej in njegova pravica«.

Največji križ pri lansiranju slovenskih prevodov v ameriško javnost je, da so boljša dela slovenskih pisateljev premalo realistična za ameriško čitajočo publiko. Kakor imajo vsi ameriški filmi srečne pravilne zaključke, tako zahteva Amerika tudi od svojih pisateljev. Le malo je takih, ki ne pišejo po volji mase; ti so zato malo čitani in tudi težko najdemo založnike.

Posebne vrste delo je izšlo pred leti v Girardu, Kansas, pri založniku Juliusu Haldemanu. Tudi to je prišlo med ljudi po zaslugi Adamica, ki je zbral jugoslovenske pregovore in jih prodal prevedene na angleščino založniku. Ti pregovori so razširjeni v malih plavih žepnih knjižicah širom Amerike. Knjižica je izšla kakor tisočere slične publikacije kot ljudska izdaja po pet centov. Nekateri prevodi so jako dobri in se blago glase v angleščini.

Louis Adamic pa se peča ne samo s prevajanjem, temveč v veliki meri tudi sam piše v angleščini. Revija »Haldeman Julius« je zadnje čase prinesla par zelo zanimivih njegovih esejev. Zlasti zanimivi so bili sestavki: »Aimee McPherson's Great Faith Factory« ter satirični esej »Los Angeles — A Christian City«. Zadnje čase je pisatelj zaposlen z daljšim lastnim delom.

Poleg tega so izšli še nekateri drugi prevodi slovenskih pisateljev, toda me ni niso znani. Pred časom je izšlo tudi več slovenskih pesmi v nekaki obsežni mednarodni pesmarici. Prevajateljica, ki živi v New Yorku je sicer dala javnosti nekaj lepih pesmi, toda kar se slovenskih prevodov tiče, so ti bolj njeno delo kakor pa stvari pisateljev samih.

ak.

Ali ste naročili vsaj enega znanca ali znanko na tednik „DOMOVINO“?

Dom ameriških Slovencev v Chicagu.

VSE LJUBITELJE JURČICEVIH ROMANOV

opozarjamo, da je izšel

Jurčičevih spisov 4. zvezek.

Urednik dr. Ivan Prijatelj.

Vsebina: Urednikov uvod - Golida. Hči mestnega sodnika. Nemški valpet. Dva brata - Božidar Tirtelj - Kozlovska sodja - Črti iz življenja polit. agitatorja - Sin kmetkega cesarja - Sosedov sin - Urednikove opombe - Str. 475.

Broširana knjiga velja Din 72.—, v celo platno vezana 86.—, v polfrancosko usnje vezana 92.—.

Naroča se v

Knjigarni Tiskovne zadrage v Ljubljani

Prešernova ulica nasproti glavne pošte.

mi odkrito. Vsako leto ob žetvi zakolnem drevo po obredu in iz Evangelija svetega Janeza mu pojem.

Ne mogel bi bolje narediti. Blagoslovljena voda in Evangelij svetega Janeza jih poženet v beg in vso zimo potem ne sliši več govoriti o teh damah. Ampak spomladi se spet vrnejo in vsako leto je treba začeti znova.

Drobne so; glogov grm zadostuje, da jih skriješ cel roj. In čare razprostrirajo na mlade fante in mlada dekleta.

— Odkar sem star, mi je vid opešal in nič več jih ne opazim. Norčujejo se iz mene, pred nosom se mi motovili in v brado se mi smejo. Toda, ko sem imel dvajset let, sem jih videl na planicah, kako so v cvetnih klobukih pod luninim žarkom plesale ko... Gospod Bog, ti, ki si napravil nebo in goso, bodi hvaljen v delih svojih! Ampak zakaj si ustvaril paganska drevesa in villinske čarobne studence? Zakaj si zasadiš pod lesko pojočo mandragoro? Te naravne stvari zapeljujejo mladino in grehi in povzročajo brezštevne napore puščavcem, ki so se — kot jaz — lotili izpreobračati stvore. Če bi že Evangelij svetega Janeza zadostoval za odganjanje vragov — Pa ne zadoštuje, in zdaj ne vem več, kaj bi storil.

Ko se je dobri samotar zdihujoč oddaljeval, mu je drevo, ki je bilo vila, reklo v svežem vršenju:

— Celestin, Celestin, moji brsti so pirhi, resnični velikonočni pirhi! Aleluja, aleluja!

Celestin se je ugreznul v gozd, ne da bi pogledal nazaj. S težavo je nadaljeval pot po ozki stezi, sredi bodičevja, ki mu je trgalo obleko, ko je hipoma iz gošče mlad deček skočil preden in mu zastavil pot. Oblečen je bil napol v živalsko kožo in je bil bolj favn kot deček. Njegov pogled je bil presunljiv, nos top, obraz smejoč. Skodrani lasje so mu skrivali dva rožička na trmoglavem čelu. Izza ustnic so gledali ostri in beli zobje. Svetla dlaka se mu je v dve konici spuščala z brade. Na prsih se mu je svetil zlat pulh. Bil je gibčen in slok; njegove razcepjene noge so tičale v travi.

Celestin, ki je poznal vse, kar posredi razmišljanje, je takoj sprevidel, s kom ima opravka. Zato je vzdignil laket, da bi napravil znamenje križa. Toda favn ga je zgrabil za roko in preprečil mogočno kretnjo:

— Dobri puščavnik, mi je dejal, ne izganjaj iz mene hudiča! Danes je zame praznik kot zate. Ne bilo bi usmiljeno, če bi me užalostil v velikonoč-

nem času. Če hočeš, bova šla vkup, pa boš videl, da nisem zloben.

K sreči je bil Celestin zelo podkovan v svetih vedah. Zato se je ob tej priliki takoj spomnil, da so svetega Jeronima spremljali na poti skozi puščavo satiri in centavri, ki so bili priznali resnico.

Rekel je favnu:

— Favni, bodi častilec Boga. Reci: on je vstal.

— On je vstal, je odgovoril favn. In zato sem ves vzradošen.

Steza se je razširila, da sta lahko korakala drug ob drugem. Puščavnik je stopal zamaščen in tuhtal:

— To ni vrag, ker je priznal resnico. Prav sem storil, da ga nisem užalostil. Zgled velikega svetnika Jeronima ni bil izgubljen zame.

Okrenil se je k svojemu kozonogemu tovarišu in ga vprašal:

— Kako ti je ime?

— Imenujem se Amicus, je odgovoril favn. Stanujem v tem gozdu, kjer sem rojen. Prišel sem k tebi, oče, ker imaš pod dolgo belo brado dokaj dobrodušen izraz. Zdi se mi, da so puščavci z leti preobloženi favni. Ko bom star, bom tebi podoben.

— Vstal ic, je dejal samotar.

— Vstal je, je rekel Amicus.

V takem razgovoru sta se vspenjala na grič, kjer se je dvigala pravemu Bogu posvečena kapela. Bila je majhna in grobo zgrajena. Celestin jo je z lastnimi rokami sezidal iz ostankov Venerinega svetišča. V notranjščini je stala nelična in gola miza Gospodova.

Poklekniva, je dejal puščavnik, in zapojva aleluje, zakaj On je vstal. In ti, mračno bitje, ostani na kolenih, dokler bom opravljal sveto daritev.

Toda favn se je približal samotarju, ga pobožal po bradi in dejal:

— Dobri starček, bolj učen si kot jaz in nevidnega vidiš. Ampak jaz bolj poznam kot ti gozdove in studence. Prinesel bom bogu listja in cvetk. Vem za pobočja, kjer kreša napol odpira lila češulje, in za travnike, kjer kukavice cveto v rumenih grozdih. Po lahmem vonju uganem za omela divja jabolka. Že venča divjega cvetni sneg grmovje črnega bodičevja. Počakaj me, starček!

V treh kozjih skokih je bil v gozdu in ko se je povrnil, je mislil Celestin, da prihaja k njemu glogov grm. Amicus je bil ves skrit v svojo vonjavo žetev. Obesil je cvetne vence na preprost oltar, ga pokril z vijolicami in dejal resno:

— Te cvetke bogu, ki jih je obudil k življenju!

In medtem, ko je Celestin bral mašno daritev, je kozjenožec priklanjal prav k tlom svoje rogato čelo, oboževal solnce in dejal:

— Zemlja je veliko jajce, ki ga ti oplojaš, solnce, sveto solnce!

Poslej sta Celestin in Amicus skupno živela. Kljub vsem prizadevanjem pa se puščavniku ni nikdar posrečilo, da bi mogel napol-človeku razumljivo razodeti nedopovedne skrivnosti. Toda, ker je bila po pažnji Amica kapela pravega Boga vselej okrašena z venci in bolj s cvetjem odličena kot drevo vil, je dejal sveti duhovnik: »Favn je častilec Boga.«

Zato mu je tudi podelil zakrament svetega krsta.

Na griču, kjer je bil Celestin postavil tesno kapelico, ki jo je Amicus zaljšal s cvetjem gro, lesov in vod, se dviga dandanes cerkev, koje ladja sega v enajsto stoletje in je bil njen preddvor zopet sezidan pod Henrikom II. v renesančnem slogu. Zdaj je tam božja pot, kjer verniki časte blažen spomin svetnikov Amica in Celestina.

Iz zbirke: L'Œuvre de nacre. — P. K-n.

Razgled po kulturnem svetu

Razvoj slovenskega slikarstva

Beograd, 27. marca. Društvo prijateljev umetnosti »Cvijeta Zvezorić« je povabilo g. dr. Franceta Mesesnela iz Ljubljane na predavanje o razvoju slovenskega slikarstva. G. dr. Mesesnel se je vabilu odzval in je predaval večeraj beograjski publiki o tem, njej manj znanim predmetu. Po kratkem uvodu je opisal najstarejše slikarske spomenike iz romanske in gotične dobe, očrtal razvojne težkoče slikarstva za časa reformacije in s kratkim kulturno historičnim orisom je pojasnil ponovni razmah slovenske umetnosti v dobi protireformacije.

Podane karakteristike slikarskih osebnosti in slikarskih teženj te dobe so poslušalcem plastično predložile to umetniško tako visoko udejstvovanje slovenskega genija. Predavatelj je navedel vzroke, ki so predvsem usmerili naše ustvarjalce duhovno v Italijo, od koder so črpali umetniške resnice. Po slabotnih odmevih renesanse je zavladal v naših krajih barok, čigar razvojno linijo je predavatelj jasno in pregledno očrtal. Preko poznejše življenjske nič več upravičenega baroka se dvigne Janez Wolf in od njega se preljuje razvoj preko njegovih učencev Janeza in Jurija Šubica ter Ažbete v zlato dobo slovenskega impresionizma. Z deli še živih mojstrov tega časa se je tradicija ustvarjanja pri nas razrasla v močan organizem, od koder prirodno poganja veja mlade generacije z glavnimi zastopniki: Pilonom, Jakcem in bratoma Kraljema. Ta razvoj je dokument velikega udejstvovanja naše slikarske umetnosti, ki je v smeri resnic zapadne kulture zajemala svoj življenjski sok iz naše prsti, iz naše notranjosti, kar ji v krogu zapadno evropskih umetniških organizmov odmerja posebno mesto.

To kratko skicirano vsebino predavanja je ilustriralo 50 slik, kar je poleg izredno plastično in pregledno razporejenega materiala pripomoglo, da je imelo predavanje popoln uspeh. Navzore občinstvo, ki je popolnoma napolnilo dvorano, je z interesom sledilo dr. Mesesnelovim izjavam in mu je na koncu z dolгим odobravanjem izreklo priznanje. — K poročilu o tem predavanju pa je treba vsekakor pristaviti, da je posetilo predavanje celih pet v Beogradu bivajočih Slovencev.

Še nekaj besed o sodobni francoski književnosti

Nemški dramatik F. Werfel je nekje napisal sledeči stavek: »Z novim pokolenjem mora zrasti tudi nova religiozna ideja, ki bo premagala moderni skepticizem, to miselnost obliko in orozje osamelega, to nesposobnost ljubljena! Boj proti sodobnemu svetu bo postal mitos in drama bodočih vekov. Kdaj pa in odkod pride prenovitev, kdo more povedati?«

V teh Werfelovih besedah je izražen dinamizem povojne dobe. Dasi se je ta borbenost zdaj že otresla tiste baročnosti, ki je živketala in rožljala marsikdaj zelo votlo in prazno, in je izrazito stremenje v monumentalnost, ki ji kumuje umničenje, je vendar ta nova rastoča oblika vsa prepojena na s krvjo in gorkoto globokih žalosti in iskrnih doživljenj.

Paul Claudel je v svojem »Zlatoglavu« vzkliknil: »Mais l'homme est comme le feu insatiable qui de vorera le monde au dernier jour.« (Toda mož je podoben nenasičenemu ognju, ki bo pogoltnil vesoljstvo poslednji dan.) — Kako lahko bi ta verz napisal kot notto delovanju večine sodobnih francoskih slovesnikov!

V mislih imam predvsem Andréja Suarda, ki je eden najvernejših čuvarjev svetega ognja umetnosti. Tudi njemu ni bila »uradna« francoska kritika preveč prijazna. Sam tiči o sebi, da ima pagansko kri, pa krščansko srce. Šel je skozi svetove Spinoze, Schopenhauera, Nietzscheja in Goetheja. Ko ga je neki zvedavi knjigoljub vprašal: »Katero vaše delo vam je najdražje?« mu je Suard odgovoril: »Katero, da mi je najdražje?« Ne razumem take govornice. Kadar dovršim knjigo, jo iztrgam iz sebe z neumljenim nasiljem. Verujte mi, da me ne briga več moji prejšnji dela. Ne imejte me za pisana literarnih knjig. Vse, kar sem pisal, je le razodetje vsakokratnega stanja moje duševnosti in za ljudi moje vrste je znamenje stanja duševnosti edino udejstvovanje. Pesnik tragičnosti sem. »Lepo« slovo delo je samo tisto, ki nam odkrije globoko razodetje človeka in najbolj originalno delo je tisto, kjer je to razodetje kakor likor mogoče novo in svojvrstno.

Milanska Scala

Milan, v marcu.

Od sedmih milanskih gledališč ima Scala največji obisk, dasi jo njene cene precej višje, tudi za milanske pojme. Nalabisti prostor na galeriji le še vedno dražijo kot ljubljanski parketni sedež v prvem redu. Seveda pričakuje človek tudi večje umetniškega užitka, toda izgleda, da pride redkokoli na svoj račun. S tem nočem reči, da bi predstave v Scali ne bile dobre, le tisto, kar bi človeku kar sapo jemalo, ponavadi izostane. Tudi v slovit Scali ne doživljamo danes nič vrednega. Valuta je i tukaj storila svoje. Dolžari so zvalili nekdanje gledališke zvezdnike in zvezdnice čez morje v Ameriko in Milanci se danes tolažijo s tem, da so sedaj predstave v Scali bolj zaokrožene, ker so si pevcu nekako enakovredni. Seveda. Carusa ni več. Lahko je torej reči, da so predstave »zaokrožene«, ker je ta umetnik blestel visoko nad drugimi, a Scala si je baš s takimi in sličnimi neenakostmi podprla blagajno in pridobila renome.

Pred kratkim je gostovala v Scali pariška izralska družba s slavno Ido Rubinsteinovo, ki velja v nekem pogledu za naslednico irakke Sarah Bernhardove. Nastopila je v D'Annunzio-Debussyjevi melodrami »Le martyre de Saint Sébastien«. Moderno delo, polno misterija, pa kljub prvovrstnim interpretom ni vzgalo. Da bi postala stvar zanimivejša, je pri eni izmed replik nastopil D'Annunzio, ki je po precej mlačnem

Suard je svoje misli o poslanstvu pravega pisatelja izrazil v knjigi: »Trois Hommes«, kjer je postavil Stendhala in Dostojevskijevskega kot dva tečaja duhovnega gledanja (Stendhal v svetu razuma, Dostojevskij v deželi srca). Poleg teh dveh so mu največji duhovni Goethe, Shakespeare in Pascal.

Dokaj so pisali tudi o Françoisu Mauriacu, čigar dela sicer ne diči nobena literarna nagrada. Toda ta romanopisec s ponosom poudarja: »Mislim, da sem iz cele svoje generacije edini, ki ni še nikoli dosegel kakšnega natečaja in se tudi nikdar nisem udeležil tekmovanja.« Najboljši njegovi knjigi sta »Fleuve de feu« in »Le baïser au Lépreux«. Med drugimi so značilne te iste njegove izjave: »Naš rod romanopisec je prvi, ki ne dela več pod Balzacovim praporjem, temveč v znamenju Prousta in Freuda. Tudi v mojih delih je odtisnjen ta vpliv, dasi takrat nisem čital še niti vrstice iz Freuda ali Prousta. To visi v zraku.«

V Mauriacovih osebah zasledujemo neprestano izraziti boj med mesom in milostjo (grácie). »Morda mi poročate, da za nekato, ki zanika milost, katera pri meni vedno zmaga, moji romani nimajo bistvene cene in vrednosti. Toda ne verjamem, kajti, čemur pravim jaz »milost«, pravijo neverniki usoda, zakonitosti vesolja, kot so rekali že Grki, zvezdovodnica, demon, notranji glas, ki usodno kliče v naše dejanje in nehanje.«

Močno znan je tudi Jean Cocteau, ki je junak raznih hudomušnih storij in dogodivščin, dasi živi resno in ne ljubi hrupnosti. Svoj čas je napadal M. Barrésa, ki mu je očital preostro skrbnost in hamletstvo v dejanjih, kajti »...močni preskoči potok, ne da bi se prej spraševal, ali ne razdalja preširoka. Seveda se skakaču vsi rogajo. Kasneje pa mu pritrjujejo.« Cocteau je avtor »Rta dobre nade«, in proslulega dela »Le grand Écart«. Neizprosno sovraži pisatelje, ki barantajo z občinstvom za uspeh. »Umetnina mora nalikovati zaboji, ki miruje kot skala. Občinstvo pa mora priti in se sprehajati okrog njega.«

Kakor ne moreš opredeliti elektrike, tako trdi poezije ni mogoče definirati. Električni sunki nima nič opraviti z lepoto ali skaznostjo dotične priprave. Tako tudi oblika umetnine nima bistva poezije v sebi. Sovražim izlikan stil, zopne so mi nogočene pripodobitve; poezija naj vlada med vrstami...«

Zelo zanimivo pa je, kar pravi Cocteau o občinstvu, posebno o mladih: »...Če si res moderen pisatelj, se moraš na vso moč truditi, da mladim ne boš ugajal. Mladi so

skoro vedno bojnovniki starega brezredja, ki jim slepi oči in maši ušesa. Moda napreje, cev je krutela in nevarnega od mode uradnih literatov. Ne smeš poslušati ne teh, ne cnih, ampak iti ponosito mimo obeh tabarov.« Cocteau hoče v umetniški izraziti radost in svetlost, igro veselja in luči, igro klasične vrednote, zato poudarja globoko enotnost kompozicije, bogato preprostost ritmične linije in lahkostnost izgovorjave.

Po svojih »Iskavcih zlata« in po »Visoki pasmi« je zaslovel Pierre Hamp, ki živi zunaj Pariza v lični vili, odkoder je poslal v svet »La peine des Hommes« široko sliko dela in vrveža delavskih množic. Hamp odkaže književnosti zelo važno mesto v vrsti kulturnih udejstvanj. Biti književnik se pravi izvrševati najplemenitejši in najtežji poklic.

»Šele, če slediš realizmu svoje dobe, se odvadiš laganju. Ne drži se samo znamenj, biti moraš glasnik, biti moraš sodnik dobe. Doslej so se ljudje (književni) prevesto oklepali znamenj in se izneverjali realnosti. Z opazovanjem in s poskušanjem ustvariš vrednote. Ni glavno zlo biti brez premoženja, kajti, če si zdrav in delaven, si že preskrbiš življenje, glavno zlo je duševno suženstvo. Treba si je tudi znati obdržati ravnostje med duhom in telesom. (Hamp je vnet sportnik — rokoborec). Treba je predvsem ljubiti in spoštovati delo, sicer nas zagrne popolna propast.« Hampu so najljubši francoski pisatelji: Rabelais, Montaigne in La Fontaine.

Med najbolj umerjene, najbolj klasične, najbistrejše in, recimo, najbolj »francoske« pa spada nedvomno Pierre Mille. Mille je napisal uspešno, po svoji finesi docela odlično humoristično mojstrovino »Le Monarque«, v primeri z njo obledi tudi Daudetov »Tartarin de Tarascon«, ki je karikatura zunanosti, dočim je »Monarque« razpotegnjena »duhovna« podoba južnjaka. Mille se dobro zaveda socialnega pomena pisateljevanja, ko trdi, da če ne bi veroval v vpliv misli in besede, bi sploh ne pisal in prevzemal nase odgovornost za svoja dela. Vendar pa umetnina ni samo plod razumskih, kulturnih tendenc (kajti razum vodi v suhotnost in okamenelost), ampak predvsem vroče čustnosti. Mille je napisal tudi par kvič ertic in povesti, v katerih je najimnejša »M Barbe-Bleue et Madame«. Od sodobnih cen Mille posebno nedavno premolega Marcela Prousta, Jeana Giraudouxja in Moranda.

Od romanopisec moram ob priliki omeniti še J. Riviera, Moranda in C. Farrérea.

Stevan

Jugoslovanska grafična razstava v Pragi, ki jo prireja Kolegij jugoslov. grafikov, je preložena na 15. april. Udeležba Slovencev obeta biti dobra. Gg. umetniki - grafiki, ki svojih del še niso poslali, naj to stori najpozneje do 10. aprila. (Dela se pošiljajo na naslov: prof. Santel, Teh. srednja šola.) Ker se vrši 10. aprila občni zbor združenja, se sprejmejo dela tudi tam. Kakor je bilo že javljeno, so dopuščena grafična dela v širšem smislu besede, kakor akvareli, risbe itd., vse brez okvirja. Zbrana dela se pregledajo v Ljubljani ter odpošljejo naravnost v Prago na Vtvarni odbor umetneke Besede.

Razpis nagrad za eno dramo in pet aktov. Jugoslovenska Matica v Splitu razpisuje pisateljske nagrade za eno dramo in za pet enodejank. Tekmujejo lahko vsi jugoslovanski pisatelji. Pogoji: drama mora imeti tri dejanja, snov pa mora biti vzeta iz življenja podlarmljenih bratov onstran meja. Za to delo, če ga odobri posebna komisija, prejme pisatelj pet tisoč dinarjev nagrade. Poleg tega prejme avtor od vsakega izdavača natisnjene knjige po 2 dinarja določe. Aktovke bodo nagrajene vsaka s 1000 Din. Rok za tridejansko dramo poteče 31. marca 1927. čas za enodejanko pa 30. septembra 1926. Dela se morajo vložiti pod šifro.

Uspeh moskovske gledališke sezone. Pred kratkim se je vršila v Moskvi javna diskusija o uspehih prošle gledališke sezone. Po referatu poročevalca Gešje, ki je ugotovil, da moskovska gledališča znatno napredujejo, se je udeležil debate tudi komisar za zdravstvo Semaško, ki je trdno vrtno pobijal referentovo stališče ter zahteval, da se gradi novo šole na podlagi starega. Ker dandanes nimamo velikih umetnikov, je dejal Semaško, je treba preučevati staro umetnost. Revolucionarni program je treba seveda pozdraviti, s tem pa še ni rečeno, da je vse novo tudi dobro. S Semaškom sta radi teh izjav ostro po-

lemizirala predsednik Proletkulta Pietnjev in režiser Tajrov, voditelj Komornega gledališča. Oba sta trdila, da se umetnost razvija samo takrat kadar je borbeno in gre naprej ne glede na ovire, ki se ji stavijo v bran. Drugi govorniki pa so zahtevali, da se repertoar še bolj prilagodi revolucionarnim tendencam, katere so sprejele vse široke plasti gledališke občinstva.

Novitete moskovskih Hudožestvenikov. Moskovsko gledališče Hudožestvenikov pripravlja Ajshlova »Prometeja« v prevodu pesnika Solovjova. Isti zavod je že prej z uspehom vpriporil Sofoklovo »Antigono«. Vodstvo gledališča je sprejelo dalje za vpriporitev dramo »Bela garda« od pisatelja Bulgakova. To je prva drama iz sodobnega življenja, ki pojde čez oder Hudožestvenikov. Stvar se dogaja za časa vladav Petljure in Skoropadskega. Komad bo režiral igralec Sudakov. Skoropadskega bo najbrže igral Kačalov. Dalje pripravljajo moskovski Hudožestveniki Toletga dramo »Sadovi prosvete«, Beaumarchaisovo komedijo »Figarova svatba« ter novo delo Leonida Leonova »Untilovska«.

Gledališka cenzura v Avstriji odpravljena. Na Dunaju je pred kratkim izšel razglas, s katerim se uradno odpravlja gledališka cenzura. Ukrep ne pomenja za avstrijsko gledališča skoro nobene olajšave, kajti po vojni se je le redkokoli zgodilo, da bi policija zabranjevala gledališke predstave. Policija oblast si pridržuje samo pravico nastopiti naknadno proti takim igram, ki bi žalile osebo npravnost, veroizpovedi ali stanove. V teh primerih bo poklican na odgovornost voditelj gledališkega zavoda.

Konec gostovanja pe. Poličeve v Splitu. Gospa Stefka Poličeva, članica ljubljanske opere, je v torek dne 30. marca zaključila svoje uspešno gostovanje v Splitu, kjer je štirinjak pata naslovno partijo Kalmanove opere »Balačera«.

Iz glasbenega življenja

Stravinskij na Dunaju

Dunaj, koncem marca.

Najznamenitejši glasbeni dogodek tekoče koncertne sezone na Dunaju je brez dvoma koncert Stravinskijev. Ki se je vršil tukaj prej par dnevi. Igor Stravinskij naš koncertni publiki ni več tuj. Njegov balet »Petruška«, ki se je pred 13 leti prvi predvajal na Dunaju, je vzbudil že tedaj splošno pozornost. Pozneje so izrali filharmoniki njegovo »Pomladansko žrtve« in »Ognjenega ptica«. Ljudska opera pa je nedavno vpriporila »Zgodbo o volaku«, ki je žal. šla samo trikrat čez oder.

Za koncert Stravinskijev je vladalo na Dunaju neobičajno zanimanje. Sai se je obetal videti in slišati Stravinskijev samega, tega vodjo revolucionarjev na glasbenem polju! Največja dunajska koncertna dvorana je bila že v predprodaji razprodana in treba je bilo improvizirati še dvoje vrst. Na večer pa se je pred koncertnim poslopjem trgovalo z vstopnicami kakor tedaj, kadar nastopi Jeritza ali Vaša Prihoda. Koncert se je precej zakasnil, kajti nepregledna vrsta avtomobilov, ki so dovažali goste, se ni hotela ustaviti.

Ta koncert pa je bil obenem tudi prvovrsten družabni dogodek. Privlačil je v koncertno dvorano visoke domače dostojanstvenike, veliko število zastopnikov tujih držav, znane člane dunajske družbe in zastopnike umetniških krogov.

Prva točka koncertnega sporeda je bila znana ruska narodna pesem »Pesem Čolnarev«, ki jo je Stravinskij instrumentaliziral. Samo 4 rozi, 3 pozavne, 3 fagoti, pavka, boben in običajna godala. Cela pesem obstoji iz nič več kakor — 32ih taktov. Nato sledi suita »Ognjenega ptica«, ki smo jo na Dunaju že slišali pred par tedni. Delo spada med skladateljeve prvence: bleščeča instrumentacija, lahek ritem. Melodično je bogato in tuptam naravnost fascinujoče. Moram priznati, da le napravila ta suita in Petruška - suita, o kateri spregovorim še na koncu name naimočnejši vtis. Kapelnik Fock lo je diržiral na pamet.

Sledil je klavirski koncert, ki obstoji iz treh stavkov Drugi (largo) in tretji (allegro) si sledita brez predleda. Šele sedaj se pojavi na oderu kompositel sam in občinstvo ga sprejme z velikim navdušenjem.

Stravinskij - pianist že sedi pri tipkah, dirigent zamahne in takti drvi v najhitrejšem tempu drug za drugim. Ako bi ne bilo tega čudnega ritma, ki te spominja na jazzgodbo, in te nove harmonike, bi mislil, da poslušam Bacha ali Händla. kajti Stravinskij se je vrnil v tem klavirskem koncertu h klasicizmu. Toda kmalu se zavem: klavir spremlja samo pihala in tolkala in zopet ta čudni ritem. Da, to je Stravinskij. On pa prvi preko tipk in vse občuduje njegovo tehniko.

Zadnja točka je »Petruška - suita«. Ta balet se je leta 1912 izral in plesal v bivši dvorni operi. Je krasno delo, polno pestrih momentov. Ta večer nam je nudil nekako sliko razvoja Stravinskijev kot skladatelja. Slišali smo njegovega »Ognjenega ptica« — Še skoro prvenca, nato njegovo že zrelejšo delo suito »Petruška« in končno revolucionarni klavirski koncert.

Med publiko pa sem videl tudi mnogo takih, ki lih ta nova glasba ni »potegnila« za seboj. Marsikateri je zmajal z glavo in odšel sredi koncerta iz dvorane, ker so mu tolkala šla na živce. Toda večina občinstva je bila navdušena ter je klicala na koncu skladatelja nešteto krat na oder.

Stravinskij je ta večer na Dunaju zmagal in z njim moderna, pa obenem tudi slovanška glasba. A—I.

Letošnji ljubljanski koncerti

Kljud temu, da vsi naši časopisi ob vsaki priliki najmanj deset dni preje vsako koncertno prireditelj najprej z drobnimi vestmi, nato pa z dolgiimi in daljšimi programnimi razlagami skušajo zainteresirati našo p. t. publiko za glasbene prireditve, nobeden letošnih (1926) koncertov (izvzemši daljško matinejo Orkestralnega društva) ni bil dovoljno zaseden. Vedno zeva v prednjih vrstah grozeči vakuum, stojišče in galerija ali balkon sta pa stalno izvrstno obiskana. To se pravi, da ima Ljubljana svoje koncertno občinstvo, ki se zanima za vsako reproductivno udejstvovanje in ki vsikdar s sodoživljanjem poseča koncerte. Ni pa naše mesto petičnih glasbojubcev, to je takih prirodnikov pozlačene kaste, ki bi vsaj meenasko obiskovali koncertne soare in lič s tem omogočali lepši provcit. Če bi pri nas imeli take ljudi, bi letos morda lahko čuli raz oder Strainskega, Kubelika, Hubermanna, Prihoda, Roséjeve in še marsikoga, ki ga Zagreb more povabiti, ker ima odienalce tudi za dražje prostore.

Vendar pri nas seveda koncerti vzgoino in informativno nič manj ne vplivajo, ker imajo tisti, ki se po poklicu ali amatersko bavijo z muziko, z njimi kar najtesnejši stik.

Enotnega sloga v naših glasbenih prireditvah ni mogoče iskati. Mašmo si le z njimi v naglici vrzeli, vendar pa precej let v tem oziru zaostajamo za muzikalno reproductivno drugih centrov, ki poleg klasične in polpreteklosti v polni meri podajajo tudi bujno sodobnost in odpirajo na ta način razgled, v zadnje dobnosti internacionalnega glasbenega snovanja. V upodobljajoči umetnosti zlasti in tudi še v literaturi smo še nekaj sodobni, v muziki še bore malo. Mnogo so temu krivi naši domači glasbeni interpreti (predvsem pevcil in pianisti drugih itak nimamo kaj), ki nam pri različnih nastopih posredujejo po večini vedno ista dela istih skladateljev. V prvi dobi po vojni nismo mogli dobiti materiala, danes si lahko naročijo note od vseposvold, v tem oziru so zdaj ovire kal lahko premagljive.

Iz instrumentalno - vokalne glasbe smo čuli letos družji V. Novákov »Vihare«, izvajali pod taktirko N. Štrifota po opernem, s člani Orkestralnega društva in volaške godbe pomnoženem orkestru, po pevskeem zboru Glasbene Matice in solistih Lovčevih, Banovcu in Betettu. Koncert je v glasbeni reproductivni širokega stila zadnjih let postavil višek.

Instrumentalno - sinfonično muziko je dal koncert Orkestralnega društva, ki ga je vodil E. Adamič. Produkcija je poleg našega klasika Jurija Mihevc. Čaikovskega in Borodina pokazala dve slovenski orkestralni noviteti. Adamičeve uspele Ljubljanske akvarele za godalni orkester in Saša Šantla domačnostno Malo suito za veliki orkester. — Druzi sinfonični koncertov žal nismo imeli. Škoda, da delavni dr. Čerln letos molči in da Društvo godbenikov ne stopi več na koncertni oder! — Treba bo naiti možnosti in pota, da bomo — če mogoče z združenimi močmi — dvignili naše toli siromašno orkestralno reproductivno.

Iz solistično - instrumentalne glasbe smo čuli letos (1926) pianista Antona Trosta, tri violiniste. Sancia z vrlo interesantnim, nove razgleda odpirajočim programom, Bolzara Saša Popova s slovaniskimi kompozicijami, in Italijanko Albertino Ferrari s tehnično težavnimi skladbami, ter francosko violončelistko Julietto Alvinovo, ki je strumno pokazala po večini francosko glasbo za svoj nastroj (Lalo, Brevat, Couperin, Faure).

Komorno glasbo nam je z Mozartom, Dvořakom in Szymanovskim sviral Sevcikov kvartet, ki mu je dal pobuden zgled impakabilne ensembelske izre.

Solistično - vokalni koncert smo imeli samo eden: gđica. Jelka Stamatovičeva nam je posredila sodobno srbsko - hrvatsko umetno in deloma ljudsko pesem.

Od naših številnih pevskih zborov je nastopil samo zbor glasbenega društva »Sloge« pod Premlečim. Izvajal je Dobroniča, Deva, Mirka, Marolta in Adamiča. Zanimala je zlasti Adamičeva »V samostanu«, pesem za moški zbor s spremljevanjem lesenih pihal in harfe.

Ljubljanski Konservatorij je na svojem komornem večeru (Rupel, Zarnikova, Šušteršič in Marta Valjalo) pokazal, da bo izšolal resne, podkovane muzike.

Glasbenih mladinskih predavanj je bilo dvoje. Profesor Jeraj je priredil vrlo uspeš koncert francoske glasbe (ga. Medvedova, Sveta, Jeraj in septet). Orkestralno društvo pa sinfonično matinejo.

V bližnji prihodnosti nam letošnja sezona obeta še nekaj zanimivih koncertnih prireditve. —n.

Ruski skladatelj Igor Stravinskij v Zagrebu. V torek, dne 23. marca je nastopil v Zagrebu najizrazitejši ruski sodobni skladatelj Igor Stravinskij, katerega so ljudje sprva imenovali radikalnega glasbenega prekuha in mu sedaj očitajo, da se je vrnil h klasični in kontrapunktu ter postal največji neoklasik našega časa v glasbeni umetnosti. Stravinskij, ki je prišel v Zagreb z Dunaja, je dosegel na produkciji poln uspeh. Na programu je imel svojo bačhovo Sonato št. 3 in Serenado v štirih stavkih. Sonata št. 3 je izvala že lani na mednarodnih glasbenih srečavostih v Be-

netkah različne komentarje, povzročila je celo zmedo med pristajši revolucionarni smeri. Poleg teh dveh del so bile na programu skladateljeve pesmi: Prelude, Chant de Pecheur in Air du Rossignol, katere je prednašala znana domača pevka ga. Maja de Strozzi. Ostale vokalne skladbe je pelaga Jelena Ivonyjeva, ki gostuje stalno v zagrebški operi. Program koncerta je bil tako sestavljen, da se je spored in z njim navdušenje stopnjevalo od točke do točke. Vsi sek pa je bil dosežen s kompozicijo »Fava, pastir in reka«. Stravinskij je bil ves večer predmet nepopisnega navdušenja. Dirigent Jozefović mu je prinesel na oder dva lovorjeva venca in plaketo z reliefom Lisinskoga, izpisel iz Lisinskoga opere »Poria« in kito cvetja. Stravinskij je bil ginen in se je zahvaljeval za prisrčnost, s katero ga je pozdravljali glasbeni Zagreb,

morna muzika. Polez diletantov najdemo med reproductorji čestokrat tudi dobre pianiste, violiniste in virtuoze na druge instrumente. Sodelovanje resnih glasbenikov daje na ta način prireditvam pečat izven-družinskega značaja.

Privatne glasbene šole in zavodi pa pričajo vsako nedeljo dopoldne intinme produkcije svojih učencev katerih se pridno udeležujejo starši gozencev ter no njih vnelani gostje. Imel sem priliko slišati 7 učenec in enega učenca pianista Anfossija. Na programu je bil Schumann, Beethoven, Chopin, Scarlatti Prescobaldi ter par novejših Anfossijevih skladb (Vojakova prikazen, Zvonovi, Izra vode) itd. Anfossi, dasi ima že 60 let, je silno temperamenten i v življenju i svojih skladbah, v katerih se drži moderne smeri, da spominja precej na Francoza Debussvia.

Prihodni dni nastopi s koncertom pianistka Dila Bučarijeva. Če mi bo mogoče, pošljem o tej prireditvi posebno poročilo.

P. L.

Modernizirani »Hamlet« na Dunaju. Na Dunaju se mudi sedaj angleški režiser Ay-liff iz Londona, ki režira Shakespearevega »Hamleta« v modernih kostumih. V tej režiji nastopilo prvič dne 10. aprila same znane osebnosti iz nemškega izralskega sveta: naslovno vlogo bo izral Moissi, Ofelijo gospičinka Kópkejeva, kraljico pa gospa Wagerjeva.

tačev — in vendar kot bi trobil en sam.

Naslednji dan je bil na sporedu Gluckov »Orfej« Stara klasična glasba, a dirigira Toscanini in to je za milansko prebivalstvo dovolj da pridere trumoma v gledališče. Odkar se je Toscanini vrnil iz Amerike ga časte v Milanu kot kakega polboža. Med predstavo slišiš s te in one strani neprestano šepetanje: »Guardi il Toscanini!« In mesto na oder, strme poslušalci vani in v njegovo taktirko, ki res ustvarja čudesa. Zelo interesantno ga je opazovati, kako ima na vrvi 110 članov orkestra! Na oderu pa vsi pazijo na njegove gibe in kretnje. Z zborom, baletom in pevci ima Toscanini pod sabo navadno tri do štiristo ljudi. Dirigira pa vedno vse na pamet, ker ima baše tako slabe oči, da bi partiture sploh ne videl. Poleg tega pa je svojim pevcem tudi sufler, kajti venomer pole z njimi Pod njegovo taktirko odžiže se tako mrtvo telo. Nič se ne čudim, da je imel Gluckov »Orfej« v njegovi interpretaciji velikanski uspeh. Mnogo je seveda pripomogla k temu tudi silnata scenerija ki je bila zlasti v zadnjem dejanju tako slikovita, da je človek v tej bulni in pestri harmoniji barv skoraj zaduhal pomlad. Bogate kulise velik, oder, množica ljudi, vse to tako prevzame človeške čute, da ubo izgubi vsak kritični zmisel. Naslovno vlogo v »Orfeju« je pela kontraaltistka Anita (pravi kolos se na tem velikem oderu. K sreči je nastopala v moški vlogi). Pevka ima krasno nižno, sonorno srednjo lezo, višina pa ji je nekoliko rezka in včasih intonacijsko ne baš brezhibna. Sopran-

stika Zamboni pa je bila glasovno zelo dobra Evridiki.

Gledališče, ki je bilo natlačeno polno (v njem je bilo tri do štiristo ljudi), je pričelo pevkam in pevcem ter dirigentu Toscaniniju viharne ovacije, ki so dosegle višek posebno v drugem dejanju, ko se je polvil dirigent pred zastorom.

Ko že govorim o vrlihah Scala, moram omeniti še gledališke lože. Cele človeka iz province razočara tesnoba lož v Scali. Dolge so dovolj, da temu ni mogoče oporekati, a tesne so, zelo tesne! Divani v notranosti zavzamejo tolo prostore, da se dva človeka ledva utegneta izogniti drug drugemu. Jaz ne morem zaponastiti, kako so se mogle časih preriniti v ospredje dame s krinolino. Da veljajo za lože in za parket posebni strogi predpisi, se razume samo ob sebi. Kdor ne more ali noče tega upoštevati, se mora zadovoljiti z galerijo, kjer le tozadevno svobodnejše. Kar se tiče akustike le namreč vseeno. V Scali je vsak prostor enako »akustičen«. To je uganka, ki je še danes ne morejo rešiti arhitekti. Bala so poskušali stavbo kopirati, pa brez uspeha. Enako akustične dvorane ni mogoče sezidati.

Poleg gledaliških predstav je v Milanu tudi sicer glasbe na prebitek. Koncertna glasba je precej dobro razvita. Javnih koncertov je vsak dan dovolj, še več pa se koncertira doma. Premozejšje milanske rodline prireajo redno glasbene soare, na katere povabijo časih do 100 gostov. Na takih prireditvah se izvala večina to-

Izpod peresa naših književnikov

Oton Župančič: *Velikonočna epistola sinu*

nad participi in gerundiji,
nad vso navlako sive učenosti,
da si že sam ves bled in siv in star.
Zato poslušaj: važno je samo,
kaj voda žubori, kaj veter poje,
kaj riše zarja zjutraj na nebo.
Kateri grm je že brstje poglal,
in kje škranček gnezdi, kos, strnad.
In važen je tvoj skiro, tvoja žoga,
in če so v redu tvoje baterije,
tvoj matador... Kako bo Robinson
opraviš z ljudžerji... če bo našel
očeta Odiseja Telemah...
Važen je južni, severni tečaj,
Amundsen, Nansen, Smith... važni
pingvini
in albatrosi... in kedo bo mat
na Semeringu: Vidmar ali Aljehin...
To, sinko moj — vse drugo je od muh.

Tako sem pisal in sem pismo spravil
in skrbno ga zaklenil, da ne pride
nikdar nikoli sinu pred oči.

Oton Župančič

Predragi sinko moj, tako ne gre: —
zdaj je april in maj in takšen čas,
ko dana je postava in ukaz,
da mora vsako mlado grlo peti.
A mama piše, da ti presloniš
po toliko in toliko mi ur
nad čitankami, preparacijami,
atlanti, verouki in računi,

Vladimir Levstik: *Farizej*

I.
Gospod Ignacij Golob je stopil iz
svoje prodajalne na mračni hodnik.
Zaklenil je okovana vrata, potresel jih
za kljuko, kakor vsak večer, in krenil
nato godrnjaje v prvo in edino nad-
stropje svoje hiše, kjer sta samevala z
gluho kuharico Marjeto. Njegov obraz
je bil užaljen, kakor da se mu godi sil-
na krivica.

Večerjal je obilno, toda brez prave
slasti. Od mize je stopil k oknu in je
zabobal s prsti, zlovoljno strmeč v po-
mladni večer, ki je ugašal za strehami.
«Skrbi, skrbi,» je prmrmlaval po tak-
tu. «Same skrbi, same skrbi!»

Popoldne so mu poročali, da je nje-
gova sestra Veronika na smrtni poste-
lji; da naj za Boga pride k njej. Po tem
takem so se obetali neprijetni posli.
Treba bo gubiti čas, morda celo denar.
Ali res ne more opraviti brez njega?

Prav nič mu ni bilo do nje. Pozabil je
je pred osemnajstimi leti, ko je na dan
svoje polnoletnosti, dva meseca po ma-
terinem pogrebu, skrivaj izginila z do-
ma v Trst. Niti ni žaloval, ko se je zve-
delo, da je očetu in njemu na kljub
poročila svojega Laha, niti je ni pomi-
loval, ko je Lahon pobegnil z neko dru-
go žensko in z Veronikinim denarjem
v širni svet, niti ni odgovarjal na nje-
na pisma, ko ga je davkrat ali trikrat
v najhujši bedi prosila pomoči. Vojno
leto 1915 jo je prignalo nazaj v doma-
če mesto. Kadar sta se srečala na ulici,
je ni pogledal, o njenem življenju ni
poizvedoval; slišal je le, da ima hčer,
ki jo pošilja v šolo, in da se preživlja s
šivanjem. Gotovo sta bili večkrat lač-
ni kot siti.

Ali se more ženska, ki je osramotila
dobro ime svoje hiše in spravila kr-
ščanskega očeta v grob, pritoževati ob
taki usodi? Ali ni grdobja, da po vsem
tem nadleguje Ignacija Goloba še v uri,
ko se odpravlja s tega sveta? Računi
med njima so jasni, pred osemnajstimi
lety jih je uredil sodnik. Česa še hoče?
Umrla bi vendar lahko sama!

«Zlo se rodi iz ženske,» je ponavljal
sam pri sebi, prestopaje z noge na no-
go. «Iz vsake ženske vsake vrste zlo.
Zmerom zlo...»

Nekam znamenito se mu je zdelo,
kako je on, Ignacij Golob, v svojem
štridesetletnem življenju premagoval
to zlo in reševal svojo dušo pogube,
akoravno je čutil, da bi bila prav s te

strani izredno naklonjena grehu. Če bi
ga moglo kaj zapeljati, bi ga zapeljalo
meso. Toda gospod Ignacij je hodil po
gladki cesti, z ravnilom potegnjen, iz
solzne doline v nebeški dom, in je upal,
da je ne izgreši do smrti.

Ta gladka cesta je bila dobiček stro-
ge krščanske vzgoje. Kadar se je spo-
minjal pokojnih roditeljev, jih je videl
še dandanašnji z molkom v roki, s pa-
lčco v desn roki. Molek je smukal brez
prestanka, palica je padala brez usmi-
ljaja, malokdaj po Ignaciju, ki se je že
rodil pokoren in bogaboječ, nešteto-
krat po — Veroniki, zaradi njene ma-
lomaronosti v službi božji in njenih
nagnjenj k ničemurnim vabam tega
sveta.

Vse, karkoli so smatrali pri Golobo-
vih za greh, so zatirali s križarsko ne-
izprosnostjo in s tistim globokim sa-
mozadovoljstvom, ki je plačilo blagih
dejanj. Največji greh je bila nečistost,
najstrašnejša past nečistosti človeško
telo. Zatajevati telo in prezirati ga,
psovati ga s «sramoto» in pri tem bo-
lestno pobešati oči — evo svetniške
kreposti! Zjutraj pri umivanju je sta-
la otrokoma struža za hrbtom, da ne bi
pogledala drug drugega ali sebe. Pono-
či, ko sta Ignacij in Veronika spala v
svojih posteljah, sta roditelja zvrstoma
vstajala, prihajala s svečo k njima in
privzdigovala odejo, da vidita, ali so
roke prekrižane na prsih in ali je sraj-
čica potegnjena do kolen, kakor je bilo
zapovedano. Veronikine obleke so se
gale do podbradka, rokavi do prstov,
krila do gležnjev; lase so ji česali glad-
ko nazaj in kita je morala biti trja od
konopca. Zobe sta si čistila z molitvi-
jo, nohte z delom; kopalne kadi pri
Golobovih niso poznali; in ko se je v
sedemnajstem letu Veronikinega živ-
ljenja nekoč izkazalo, da je šla skrivaj
v mestno kopeljo, jo je oče pretepel do
krvi, mati na je zvečer po rožnem ven-
cu tužno dodala »očenaš za nečistnico
Veroniko, da bi se prav skesala svoje
pohote»...

Tako so z Bogom in batino prikovali
njiju misel na vrata, za katerimi je pla-
menelo razodetje mesa. Le kaj je mor-
al obetati greh, da se je zdel zavržen-
cem slajši od nebeškega raja?

Veronika se je upala in je šla, da vi-
di; Ignacij je odrenel tam, kjer je
stal, omahujoč med strahom in izkuš-
njavo. Vesoljno snovanje sveta, ki ga

je obdajal, je bilo naperjeno v spol. Iz
kraknanja umazanih beračij je hropel
vanj lakomna sla; tanki plaski otrok,
ki so prihajali kupovat sladkorčke, so
čivkali zapeljevanje; smeh nerodastih
deklina ga je bičal po ulicah in gnal nje-
govo domišljijo na razvrat. In ta groz-
nica se je izpreletala z uteho somrač-
nih žrtev, kadar je klečal v izpovednici,
omamljaje se z grehom, ki ga je pola-
gal od sebe, in s čuvstvom oproščenja,
ki mu je kapljalo v srce...

Včasih ga je obsedlo, da bi vendarle
kje kako utrgal zabranjeni sad. Ali pa
bi se oženil; zakon je zanj pomenil ne-
čistovanje z božjim pristankom name-
stu peklenke kazni. Toda ko je v mi-
slih objemal ženo, jo je obenem mrzil
in pehal od sebe, zakaj telo, s katerim
bi se mu vdajala, in strast, ki bi trepe-
tala v njej, bi bili enusni kakor njegov
lastno telo in njegov lastni meseni po-
hlep.

Zbegal od malega, je postajal z leti
neroden, od nerodnosti bojazljiv. Obo-
je, greh kakor ženitev, je zahteval po-
guma; in gospod Ignacij je izračunal,
da toliko poguma ne zbere vse svoje
žive dni.

Od kraja je bil zaradi tega nekam
žalosten samega; po: pozneje si je na-
pravil iz mal' ušja okop, s kakerega
je imel širok razgled na kraljestvo po-
gube in prost umik v trdnjavo zveliča-
nja. Karkoli bi se zgodilo z njim, naj-
hujše je bilo skoro izključeno. Tako
je čvela njegova liliža že štiridesetno
pomlad.

Nocošnje poti k Veroniki ga je bi-
lo strah. Čutil je, da se približila nje-
govemu miru zaseda. Bila mu je sestra,
kri njegove krvi; in prav v njeni proš-
losti in njenem spominu je bila popisa-
na, prav z njenimi umirajočimi usti je
sopla tajnstvena knjiga, ki je Ignacij
še ni odrl.

Tema je prihajala. Tema izkušnjav,
tema greha, tema smrti. Veronika ga
je čakala tam v drugem koncu mesta,
v podstrešni izbici visoke, garjave hi-
še. Vredna ni bila, nikakor ne. Toda
kaj bi rekel ljudje? Kaj bi rekel izpo-
vednik, ako bi mu priznal, da jo je za-
tajil na smrtno uro?

Mudilo se je. Gospod Ignacij je potr-
to vtaknil dva prsta v škropilnik, pre-
križal se in zamrmral z mučeniškim
glasom:

«Jezus, stoji mi ob strani...»
To rekel, se je odpravil.

II.

Našel jo je v vročici. Ni ga poznala.
Njeno telo se je mudoma vzpenjalo z
žimnice pod nizko viseč strop. Nekdo
je klečal ob njenem znožju in hlipal.
Dve, tri ženske so šepetale s plašnimi,
skrivnostnimi glasovi.

Ignacij Golob se je pozabil začuditi,
da ga nihče ne pozdravi. Spustil se je

F. Milčinski

na stol in je čakal, da bi sestra umrla.
Vso noč je predsedel tako. Ne groze ni
bilo v njem, ne žalosti, ne vobče kake
misli, razen nestrpnosti in skrbni. Glej,
zdamilo se je. Ali naj ostane prodajal-
na zapra?

«Usmili se že, o Gospod!» je vzdih-
nil iz dna srca.

In kakor v odgovor, je tisti mah za-
čul glas, ki je rekel:

«Umira...»

Ignacij Golob je začel upati. In je
upal še dolgo. Trudnost in glad sta mu
jemala zavest. Ženske so prihajale in
odhajale. Nekdo je pristopil in je govor-
il z njim. Gospod Ignacij je gledal
okoli sebe, ne pazec kaj vidi, in je pre-
mikal ustnice, ne vedoč, kaj govori.
Stokrat je že poizkusil vstati, stokrat
je obsedel. In vsako uro se je kdo sklo-
nil k Veroniki, prosluhtil, pogledal ji
v obraz ter oznanil:

«Umira...»

Opoldne je zbral vso svojo voljo in
je šel, da se najde. Toda prodajalna je
ostala zaprta. Nekaj močnejšega od pa-
meti ga je vzdignilo od izza mize in
ga je vlekel nazaj v podstreški brlog,
kjer je ugašalo izgubljeno življenje...

Popoldansko solnce je sijalo skozi
okno. Sosedje so se razšle po svojih
gospodinskih opravkih. Ostala sta sa-
mo Veronikina hči in gospod Ignacij,
ki je žalostno zehal pri vratih.

Ura pri Sv. Jakobu je odbila tri.
Ob tretjem udarcu je umirajoča maho-
ma vztrepotala.

«Konec!...» je zastokala kakor v
snu.

Ta beseda je bila po osemnajstih le-
tih prva, ki jo je slišal Ignacij iz njenih
ust.

«Vendar že!» se je oddahnil. «Straš-
no je pastj v roke živnega Boga.»

Veronikino hropenje je utihnilo. Nje-
ne oči so strmele kvišku; zdelo se je,
da ne vidi ničesar več. Gospod Ignacij
se je hotel razkajati, kakor je
smatral za primerno. Izvlekel je rutico
in smrknil nekajkrat brez uspeha; ko
je izprevidel, da ne zmore solze, je
strahoma stopil k sestri, vprašujoč se,
kako bi ji najbolj pravilno zatisnil oči.
Tedajci pa je pokojnica prevrnila gla-
vo, ozrla se vani in zamrmrala, napol
že z onega sveta:

«Ne pozabi... mojega... otro-
ka...»

Šele nato je umrla zares.

Brezdanja puščoba je napolnila so-
bico. Duh po zdravih in bolniških
smrad sta deseterno pritisnila na prsi,
zlovešča napovednika razkroja. Veron-
ikine usnice so bile skrivljene, poro-
gljiv smehljaj se je veržil na njih; in
nos je štel tako čuda modro in šlištajo
tja v stran dan. Ignacij Golob ni mogel
razumeti Nine, ki se je metala na to
guznobo in vpila, da bi se je kamen
usmilil.

«Nu, nu,» je godrnjal, iščoč primer-
ne besede. «Saj ni treba, da bi človek
kar precej onga... Bo že kako. V Bo-
ga zaupaj!»

Toda Nina očitno ni zaupala v
Boga. Plakala je čedalje brezumneje in
gospodu Ignaciju je bilo čedalje bolj ne-
rodno. Kako naj ne bo v zadregi, ko-
mur visi na eni rami mrlji, ki ga je
dolžan pokopati, na drugi pa šestnajst-
leten otrok, ki ga ne sme pozabiti?

Njen obraz je bil grd od joka. Stric
je nejasno čutil dolžnost, da jo potola-
ži. O kako tolažilo mlado deklino, ka-
dar tuli na ves glas? V štridesetpetih
letih svojega življenja ni bil še nikoli
z nobeno sam, najmanj pa z Nino, o
kateri je komaj vedel, da živi.

«Nu, nu!» je povzel. «Ne vpij, vse,
kar je prav... Človek se rodi, da
umre. Sirota je bila, beračica... In
zdaj je v nebesih. Sprejela je sveto po-
poticno kaj še hočeš? Vesela bodi in
zahvali Bogu!»

Vzlic njegovemu prigovarjanju se Ni-
na ni hotela razveseliti in ni zahvalila
Boga. Še rodnega strica ni slišala.

«Nu, nu,» se je lotil gospod Ignacij
v tretje. «Nikar ne znori.»

Tako govoreč, ji je pogladil črne la-
se. Njena glava je krčevito odskakova-
la med sklenjenimi rokami. Izpod

Pisatelj Vladimir Levstik

mehkih kodrcov na tliniku se je ble-
da poit skrivnostno ulivala na ozka,
drgečočna ramena. Vznemirajoči vonj,
ki je rihajal od dekleta, je sili Ignaciju
v glavo in ne gotovost v njem je kipe-
la na višek.

Prav tedaj je zagnala Nina svoj naj-
glasnejši jok. Vrgla se je kvišku in
vzvila roke; pri tem se je pokazal v
izrezku njene obleke beli zaliv dekl-
skih neder.

Ignacij Golob je odskočil, čuteč, ka-
ko mu zamira srce ob neznosnem cur-
ljanju zone po hrbtenici. Misel, da je
Nina ženska, ga je presunila šele tisti
mah z vso svojo ogromnostjo. Nikoli
prej ni gledal ženske po lasih, Nikoli
še ni gledal nobeni v nedrije. Tride-
set let je sanjal o tem, trideset let se
je bal. Bilo je strašno. Bilo je greh. In
zdaj se je zgodilo in svet se ni podrl
zato...

Dušilo ga je. Vsa glava mu je go-
rela. Njegove oči so zmedeno begale
od Nine do trupa, od trupa do vrat.
Obšlo ga je, da se mu zdajci nekam
mudi, a ni se mogel spomniti, kam. Iz-
govori so mu rojili po možganih kakor
muhe, ki se ne dajo ujeti.

«Tak nu, tako tako...» je zamr-
mrl naposled, gledaje v tla. «Sosedo
nisi pokličem, je-li? Pokličem jo. Mene
zdaj ni potreba, kaj misliš? Ukreni
moram zastran onga... Oglašim se
še,» je dodal že zunaj, zapiraje vrata
za seboj.

Čez pet minut je z dostojanstvenimi
koraki in strogo zamišljenim obrazom
ubiral bližnjico k pisarni pogrebne-
ga zavoda.

Toda urejeni obraz gospoda Ignaci-
ja je bil samo krinka zmede, ki se ni
hotela poleči. Bila je tolikšna, da je
dvoim sam o sebi. Kaj mu je prav
za prav? Ali je ogorčen? Ali ga je
sram? Ali ga nemara že spet napada
izkušnjavec, da bi ga zvalil v nečiste
sanjarije?

Zgodilo se je manj kot nič, in ven-
dar je zadišalo po grehu. A kdo je gre-
šil? On sam, čeprav je bežal pred pri-
liko? Ali morda Nina, ki je bila v ti-
stem trenutku nezmožna vsake misli
dobre kakor zle? Grešnika ni bilo, greh
je bil. Satan je zletel tik mimo Ignaci-
ja Goloba in je vrzel svoje seme v
njegovo srce.

«Poslušal si ga!» je očitala vest.
«Sla se je zdrnila v tvoji krvi in je
odgovorila hudobnemu. Grešil si, prav
ti si grešil!»

Ze si je predstavljal, kako se obtoži
izpovedniku. Glas mu bo usihal od ske-
sanosti, svečenikova beseda bo blažja
od olja; razstaneta se z zavestjo, da sta
opravila imenito in vrlo uspešno stvar.
In on, božji hlapec Ignacij, se vrne v
svoj hram ves ponosen in ves vesel,
ker je predelal greh v zaslug.

Vse to se je razumelo samo ob se-
bi. Ignacij Golob je od nekdanj pomilo-
val moža, ki mu šteje v zlo, da je v
templu hvalil Gospoda, ker ga je
ustvaril drugačnega od cestinarja; in
Kristus, kadar je s srdom preganjal ta-
ke pravičnike, se mu je zdel od nek-
danj nekakšen liberal...
Pogrebne skrbi so ga zamotile. Nje-
gova umorjenost se je izprevrnila v ži-

Fran Milčinski:

Iz marionetne igre v 4 dejanjih
«Tolovaj Mataj»

(Čim je bil Deodat dorasel in se
je bil v Rimu izšolal za mašnika,
je zvedel, da je bil, jedva rojen, od
svojega očeta nevede pročan in
zapisan zelenemu vragu. Zato se
pogumen in zaupajoč v Boga na-
poti s svojim strežajem Blažem
pred pekel, da terja od zelenca na-
zaj svoje p.smo.)

Tretjega dejanja
prvi in drugi prizor.
(Skalovje. Preko vsega ozadja sega
peklenko obzidje.)

1.
(Za obzidjem preže na straži zeleni
vragi. Nenadoma izginejo z obzidja,
čuje se njih briljanje: znamenje, da
nekdo prihaja.)

Spredaj, vrh skalne poti, se pojavita
Deodat v črni halji in rejeni njegov
strežaj Blaž in polagoma stopata na-
vzdol.)

Deodat: Na strašnem cilju sva
strašne svoje poti. Bog mi daj moč in
svojo pomoč!

Blaž: Gospod, gospod — malo po-
čakajte! Skrbi me, ali se nama ne bo

kaj zgodilo. O peku si nič prida kaj ne
govori in piše.

Deodat: Zaupaj v Boga!

Blaž: Tisto že! Pa se vendar bojim
— kaj, če bodo naju kar pridržali! Me-
ni vročina ne do dobro.

Deodat: Kdor ima čisto vest, se ne
boji pekla.

Blaž: Vest že imam, vest. Bolj siro-
mašna je seveda, ko sem bolj siromaš-
nih staršev. — Gospod, kam se Vam
tako mudi! Dajte no, da Vam povem
— tudi na Laškem imajo kure po dve
nogi!

Deodat: Odpuščena Ti bodi ona no-
ga, ki si mi jo bil utajil!

Blaž: Se malo počakajte, no! Pekel
ni zajec, pekleni nama ne uide. Veste
kaj, zadnjič sem našel groš!

Deodat: Ni greh, da si ga našel.

Blaž: Pa sem ga našel v Vašem že-
pu, gospod. Tukaj-le je! Nisem prej
utegnil, da Vam ga vrnem.

Deodat: Še-le tik pred peklenimi
durni utegneš! Obdrži groš in poboljšaj
se!

Blaž: Se bom — do sedaj se nisem
utegnil. — Še čisto malo postanite, gos-
pod!

Deodat: Kaj ti še tare vest?

Blaž: Vaša kuharica Urša je pa
vendarle prestara

Deodat: Ta greh ni tvoj greh!

Blaž: Pokora pa bo le moja! Obiju-
bil sem, da jo bom vzel. S štrklji me
je zapeljala, kača!

Deodat: Blaže Blaže, ne pozabi svo-
je duše!

(Dospela sta pred peklenka vrata.)

Deodat dvigne roke proti nebu: Ne-
skončna pravica! Tvoja volja ne more
biti, da naj sem že v naprej pogubljen
in brez sodb zapisan peku, še predno
sem končal življenja pot! Neskončna
dobrota, ne zapusti me! (Z rotečimi
kretnjami rok in z rotečim glasom):
Peklenka vrata, odprite se!

(Za peklenim obzidjem se mu odzo-
ve prešeren grohot.)

Deodat: (še s silnejšim vnosom):
Peklenka vrata, odprite se!

Zelenčev glas (iz pekla): Odprla se
ti bodo peklenka vrata, gotovo se ti
bodo odprla in se za teboj kot zopet
zaprla za vseh vekov veke. Hoho!

(Grohot zelenih vragov.)

Deodat: Jedva rojen, niti krščen, že
sem bil prodan v pekel. Nazaj zahte-
vam pismo. Z zvijačo si ga izvalil ze-
leni vrag, od nesrečnega mi očeta.

Zelenčev glas: Pismo je moje, pisma
ne dobiš. Pa če bi imel devetsto devet-
deset pisem, vse bi raje dal, kakor
tvoje pismo. Mašnik je zapisan peku

— služabnik božji zapisan vragu! Ho-
hoho! Ni je moči, da bi mi vzela pismo!

Deodat: Moč je, ki je nad menoj, ki
je pa tudi nad teboj — nanjo se za-
našam.

(Grohot zelenca in zelenih vragov.)

Deodat: Slab sem človek, preslabe
so mi človeške besede, da bi prepričale
pekla. Naj ti gosli glas dopove neskonč-
no usmiljenje in moč in ljubezen One-
ga, ki on njega pričakuje rešitve moja
revna duša!

Zelenčev glas: Lajnaj, kar hočeš! Za
svoje lajanje ne dobiš ne rdečega bo-
ra v črni klubok, kam-li pismi in pro-
stost. Hoho!

Deodat: (se obrne k Blažetu): Daj
semkaj gosli!

Blaž (ki od groze skrušen kleči):
Tukaj so, gospod! (Si obriše solze in
se obrne v kraj.)

Deodat: Ne sramuj se solz, če ti vro
iz skesanega srca!

Blaž: Kesam se kesam, kadar se
spominam Urše.

Deodat (prične gosti. Izpod loka mu
pojo trpljenje, hrepenenje in premile
prošnje).

(Za peklenim obzidjem se pričinja
oglašati pritaženo ihtenje in stok, ki
narašča in prehaja v petje duš.)

Duše v peku (z enakomernim, tože-

čim glasom): Grešniki smo.

Nesrečniki smo —

(z obupnim vzklikom):

Nekavri nas za vse veke!

(Izza zida se prikaže zelenec.)

2.

Zelenec: Nehaj od proklete godbe!
Dušam je večja muka, pisma pa ne do-
biš.

Duše v peku: Le godi, neznani go-
dec, tvoja godba je kakor hladna rosa
na razbeljeno zemljo!

Deodat (nadaljuje godbo. Gosli mu
pojo rahlo upanje v večno milost in
dobroto, ki ni nikomur odrečena, kdor
zanjo prosi iz vernega srca).

Duše v peku: Dobrotljivi —

Premilostni —

(Z obupnim vzklikom)

Cvetko Golar:

Vezilo

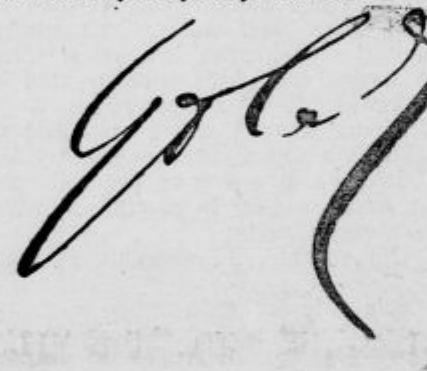
(Po ustnem izročilu.)

Izo je nevoljen, naš spokornik, oh, zbog tiste vdove, ki na božjo pot je k nam hodila. — Sami križi, oh, zares nas Bog hudo je kaznil. Z vzdihom pater je bokal izpraznil. A veselo pomežikne Kozma, nagne se nad lice mu goreče in skrivnostno na uho šepče. Glej, in patru je obličje jasno, ni li žarek blisnil v klet temotno? Čuj, in pater zahajlja se glasno in poišče celico samotno.

Oj zvone zvonovi in cingljajo zvončki, in menih v zlatih plaščih v cerkvi pojejo latinske maše. Vse je v lučih, lustrih, baldahinih, zakristan in ministranti raja, dim zahvalni iz kadilnic vstaja, Pater Izidorij god obhaja:

In vezilo mu neso čarobno v tiho celico očetje, bratje v kutah prazničnih in paternostihi. Vstopijo sploščljivo se smehljajo in gredo globoko se klanjajo. Izidor, ki baš je pisal dvovi hudo pismo, zagori, in tajna, sladka groza se po njem razlije — saj pred njim stoji najlepša, živa roža, nežna nunica Notburga, bela hči svetnika Dominika, kot dišeče vino omamljiva. Mlada je in čista kakor rosa in bleščeča, zametna in divna, bujen venec rož in lilij zaljša od bogatih kit na zlati glavi jo do gležnjev kakor kip Marije, majniške kraljice. In smehlja se, iz oči ji modrih siplje, sije — ogenj žarki, in kipe ji ustne v tajni, nepoljubljeni krasoti. In pred njo poklekne sveti pater, se zamakne, vroče jo objame, za vezilo jo najdražje vzame.

S tajnim, hladnim molkom se ovija med zelenjem temnim ob potoku starodavna gotška kartuzija — Ni molitev slišati, ne petja niti psalmov in ne bilj turobnih. Oj ne raja Serajir, veseli, s ključi ne rožlja Protazij stari — Kje je lepi glasek Fridolinov, kje je bas Cervazija očeta? Glave modre belijo menih, v vzdihih tavajo po koridorih kot duhovi prednikov pokojnih. Tožno tarnanje očetov sliši mladi Kozma, ki vrtil je raženj, s patrom Petrom je pretakal vino in slavil nebesko domovino, polne vrče v refektorij nosil in dekleta vbogajme je prosil. «Kaj vas tare, o čestiti oče?» vprašal je ponižno patra Petra, ko sedela v kleti sta globoki sredi starih sodov pod oboki. «Sinko, lepša od zlata je pamet, to v življenju naj ti bo vodilo! Oh, v nedeljo god goduje prior Izidorij, patres, fratres radi dali njemu lepo bi vezilo — ali kaj? Oh, to ne da nam spatil Vina so poslale nam gorice od Konjic, Haloz in Ljutomera, gnjat in jajca dale so kmetice za menihne dobre in uboge, polne šrambe, polne so zaloge, oh, kako naj ga razveselimo!

valno razpoloženje duha. Pripetljaji sinočne noči in današnjega dne so postajali v njegovih očeh od ure do ure zanimivejši, njegova udeležba čedalje bolj znamenita. Od zaglabljanja v to, kar se je zgodilo, mu je ušla domišljija v tisto, kar bi se bilo utegnilo zgoditi. Mikalo ga je, da bi ustavil kakega znanca in bi mu razodel, kakšna je bila Veronika in kako ga je umiraje s sklenjenimi rokami prosila odpuščanja...

Oh, take reči! In toliko skrbi! Gospodu Ignaciju je bilo ob teh okoliščinah seveda nemogoče, da bi se vrnil k Nini, kakor je napovedoval.

Doma, ko je Marjeta prišla večerjo, si je olajšal srce. Povedal ji je Veronikino zgodbo za osemnajst let nazaj ter opisal njeno umiranje tako, kakor bi se prav za prav moralo vršiti. Hudič se ji je prikazal na smrtno uro; od obupa se je razpraskala do krvi; in njen obraz je bil zdaj črn kakor oglje. Ali ni to očitna kazen božja? Ali ni to dokaz, da so babe od samega satana? «Hi hi, tisto pa že, gospod! Tisto pa!» je ustrezljivo kimala gluha Marjeta, ki ni razumela niti besedice.

III.

«Menda se mi ni sanjalo?» je pomislil gospod Ignacij drugo jutro, ko se je zveče pretegnil v postelji. «Da vidimo: prednočnim sem šel tja... Vso noč sem sedel — ne, to ne morejo biti sanje!... Konec!» je rekla Veronika in je umrla... Spomnil se je se stringe nosu, kako je štrlel proti strupu, in Nine, kako je jokala, in njenih

dec, kdo te je poslal? Lucifer, peklenški kralj ti ukazuje, nehai od grozne gozde!

Deodat: Po svoje pismo sem prišel, da iz krempeljev pekla si rešim prodano dušo. Prej ne grem, prej ne neham, da pismo dobim. Pa če bi hotel nehati, ne bi mogel — Bog je z menoj: gosli mi same pojo.

(Peklenški ogenj ugaša.) Duše: Ali nas čuješ? — Čuj nas! Prizanesi nam! — Prizanesi nam,

Večna moč in dobrot! Strahovit grom. Stresejo se skale in obzidje. Duše premilo zajče. Z desne pripeljejo rdeči vrage na žarečem prestolu samega Lucifierja.

(Da se reši mučne gošče, veli Lucifer zelencu, naj vrne Deodat pismo. Zelenc se upira. Lucifer ukaže upornika zagnati na posteljo, ki jo je le-ta sam pripravil za razvpitega tolovaja Mataja. Te postelje se zelenec zbolji, rajši vrne Deodat pismo. Deodat se poslovi od pekla, potegne pa s seboj še zadnji hip vrsto duš, med njimi mater tolovaja Mataja.)

prs. «Da, Veronika leži mrtva v podstrešni čummati; grda hiša, vsa siva in hrastava, tesna, štirinadstropna.» se je domišljal med vstajanjem. «Pogreb je naročen. Tretji razred, trije patri, jutri ob treh: tri trojke. Danes bo v listu osmrtnica, ali se bodo čudili! Vse je v redu, hvala Bogu; le to ni v redu, da ima krščanski človek sitnosti.

In pa Nina,» je godrnjal, potaplja glavo v univalnik. «Kakšno pesjansko ime!... Naj je ne pozabim, je rekla Veronika. Kaj bi z njo? Dekle ne potrebuje, za šolanje in gospodščino je ne bom redil. Frajla je, kakor se vidi. In morda celo... Kdo pa ve? Tfej!

Tako je v duhu renčal na nečakinja, ustavlja se zdaj ob njenem imenu ki mu je vsiljivo zvenelo po ušesih, zdaj ob spominu na pogled v njene nedri, ki mu je včeraj udaril v glavo. Ali je smela ta deklina pričakovati, da naj zaradi nje opusti jutranjo mašo in zanemari prodajalno? Po kosilu, v božjem imenu. A po kosilu je bil ves ubit, pol urice počitka si ni smel odreči. Zvečer je našel dvajset nesebičnih razlogov, ki so bili vsi zoper izpolnitev njegove obljube; naposled je zadovoljno legel v posteljo, občudujoč zdaj že velikodušje, s katerim je zatajil «svoja bratovska čuvstva, svojo skrb in končno tudi dolžnost» samo da ne bi kratil nečakini ur, ki jih še sme prebiti ob materinem trupu... Toliko obzirnosti do Nine, ki je pač gotovo ni zaslužila!

Pogreznil se je v spanje kakor kamen v črno vodo. Toda brezno ga nocoj ni držalo v sebi. Globoko, hudob-

Slavko Grum:

Sestanek

V vsej te muziki sedim, mirno, mirno, pravim, vendar si ne morem utajiti, da čakam, Nestren sem, vedno znova se zalotim z očmi na vratih.

Star sem že, nagnjen k filozofiji. Ne pričakujem več stvari z žarečimi očmi, le potih se še upam veseliti, prav potih. Posebno kar se tiče nje, se nimam udajati nobenim iluzijam. Prosim, šestnajst let! In jaz, nad štirideset mi je! Sicer še ni tako hudo in se mi še vedno nasmehne kaka ženska — ali ne, res se ne udajam nikakim iluzijam. Zanima me samo, kako se razvija, kako še nevisljeno je njeno hrepenenje. Očetovstvo je, kar se oglašja v meni.

Lepa je. Če zaprem oči, vidim posebnost njene lase pred seboj. In kako se sramuje. Sladke nogo ima. Ali najbolj me zanima, kako se razvija.

Tu je. Ob kakih štirih, je rekla, bo mogoče pogledala notri.

Hm. Kako je bila v soboto užaljena! Sni deva se vedno pri Aldovih, kjer mladi svet pleše, mi starejši na se pogovarjamo. V soboto sem ji pravil o svoji prijateljici, gospej J. Zdelo se mi je, da

ne struje so se polastile njegovega duha, igrale z njim kakor z vrbovim listom in ga premetavale med dvema nasprotnima pregovoma: tu vsaktero razkošje, tam sleherni strah. Sredi noči ga je vrglo v resničnost. Pravkar je še videl krsto, ki so jo nesli čudni pogrebcji, napol peklenščki, napol ljudje; nato so se izpremenili, nosači v nagce in ves pogreb v razuzdan adamski ples; iz krste je vstala Veronika in je zarajala vsem drugim na čelu. Baš, ko je bilo najlepše (v sanjah ni prav nič dvomil, da je lepo), pa je nekdo siloma odprl njegove oči. Zavedel se je, da čuje.

«Nine pa nisem videl vmes,» je pomislil nekote, kakor bi se pritoževal. «Bilo bi vendarle zabavno...»

Domišljija mu je zvihrala še tisti mah. Svetla lisa na zastoru, ki ga je prodirala mesečina, se je pričela razvijati v golo dekliško postavbo. Že je videl blede grlo in male, ostre prsi; od njih se je potegnil život, od života sloke noge, prav take, kakršne bi bile po mislih gospoda Ignacija najbolj zapeljive. Ozko lice se je belilo izmed črnih las; polne ustnice so se ponujale, v gosto prisrčenih očeh je mežikala sla...

«Tak kaj je spet to?» je ostrmel gospod Ignacij, hudočujoč se na izkušnjavo, kakor mu je velevala krščanska dolžnost. «Preden si utegneš zmencati oči, te že preseneti vrag in ti začopati dušo... Pa trdijo framasoni, da človek ni ves ustvarjen za greh! Glejmo na primer te prsi... Satan, poberi se!... Ali ne bi, pri moji veri... joimene kaj... In takšna je noga je pač resnično greh pred Gospodom: bedresce, mm... beži, peklenšček!... Tak tako le so ustvarjene... da nam lahko pogubljajo dušo... Miruj, izkušnjavec! V imenu Očeta in Sina... Orda misel pride, da sam ne veš, kdaj — poberi se!... Kdor ugleda pred seboj takinole bitje... živo in toplo... se kaj lahko izpozabi, da ga objame in prisrčije nase... oh!... Izgini, Belcebub!... In kaj bi nesrečnež se utegnil storiti v svoji brezbožnosti? Lahko bi, recimo... jo! koliko grehov bi mu prišlo na um!... Take napasti niso bile nič redkega v življenju Ignacija Goioaba; in vselej, kadar so ga obsedale, se je branil kakor nocoj. Poslušal je izkušnjavca, da bi spoznal njegove ukane, nato pa mu je s trudom obračal hrbet, da bi si dokazal svojo krepost.

«Gospod, usmilj se... Prizanesi!» je zamrmral kobacale iz postelje. «Sveti Alojzij, varuh nedolžnosti, prosil za nas...»

Obrnil je električno stikalo in napravil luč. Ne da bi prestal zdihovati, je stopil k pisalni mizi ter poiskal v skritem predalu varno spravljene ključ; ne premano ključ Boga in svetnike na pomaganje, je odklenil omaro v kotu.

«Zenska lepota kakor ogenj vneva v človeku poželenje,» mu je prišlo na um. «Modro govoriš, o Sorah! In zlate so tvoje besede, apostol Pavel, ki praviš, da se jih je veliko pogubilo zaradi žensk... V nečistosti njihovega telesa smo spočeti, misel in želja naša se ne premano vračata k začetku vsega hudega! Šibke si nas ustvaril v modrosti svoji, o Bog, in strašno moč si dal karči, ki nas zapeljuje... Če pomislim, da gre siromak po cesti, nič hudega ne sluteti, in zdajci ugleda žensko... Njeni lasje so nakodrani, lice poslikano, da se zdji kakor angel v oltarju; duh po žlahtnih vonjavah se širi od nje; boki njeni se zibljejo njena grehota se vsiljuje moški slabosti. Napravljena je v baršun in svilo; glej, kakšna hodi, da bi jo opazil pravičnik in bi zašel v nastavljen past!...»

S temi besedami je vzel iz omare že nošeno žensko obleko, ki je bila zdavnaj iz mode. Potehal jo je v rokav, pretipal z drhtečimi prsti, potegnil njen tohli duh v nosnice in jo počasi odložil na stol.

«Koliko let je že, kar sem jo prinesel z Dunaja? Kupil sem jo pri stari narju, zakaj dobro je imeti primer zabode, da nam je svarilo v urah izkušnjav... In tale rdeči klobuk; iz Gradca je. Ali ni to cel vot razuzdanstva, s cvetlicami in ptiči in vsem? Glej, kako miga z njega pero in vabi: prid bliže, podaj nesramniki prst, da te zgrabi za roko... Strahota!... In gre nesrečnež in pozabi Boga in krene

je zelo blede. Vprašala je: Ali nima ona tako rožnate prste, kot pravite, da jih imam jaz? In lase, ima tudi plave?

Da, zelo je bila užaljena. Tri plesje je plesala, ne da bi se zmenila zame. No, potem ni zdržala več; sredi plesa se je zahvalila svojemu gospodu in nujno stopila k meni: Ali ji tudi pripoveduje te povesti? Ste ji povedali? Tili bom!»

O, seveda, seveda! Vse ji povem, vse, popolnoma kakor vam.

Zakaj te pa danes tako grdi z menoj, a? je nenadoma dvignila glavo. Saj vem, neumna sem in se ne znam meniti z vami, z njo pa se pogovarjate stvari, ki so pisane v knjigah. Pa ni prav, saj — saj se bom jaz še tudi učila, potem pa se bova lahko menila.

Oh ne, ne, otroček. Glejte, jaz sem že v letih, truden nekoliko. In ona — gospa J. — nji lahko položim glavo v naročje, cele ure lahko slonim tako brez besed. Vi pa, vi — tiho, že vem, kaj hočete reči: šestnajst let, kaj ne? Ej, šestnajst let! Otroci se še, se poljubiti se vas ne sme. Čakajte, tu na nosu imate malo preveč mudra. No, dvignite glavo. Tako. Kaj ni bilo sestre doma? Še pudrati se ne znate, sestra vas mora.

Rekli ste, da — da, — Tisto, da ji položite glavo v naročje. — Kako pa je

za njo... Sladke besede si šepetata, kdo ve, kakšne, strastne poljube si dajeja, kdo zna, koliko in kam; in izgubi grešnik razum in se dotakne njenega telesa...

Gospod Ignacij je globoko vzdihnil pri tej besedi. Zamislil se je in roke so mu drhte obležale na robu police.

«In se mu vda, brezvestnica... Gledava obleka pada od nje; napol gola obleži blodniku v naročju; in glej, tudi to, kar še zakriva njeno telo, je preračunano v izpodbudo pohoti!» Iznova je segel v skrivališče; miza se je pokrila z batistnimi košuljami, čipkastimi hlačkami in nogavicami od prozorne svile. «O jo, kako voljna je srajčica in kako lahko jo je spustiti z rameni; in pod njo, o Bog, žari njeno telo v lakomnosti mesa in podžiga njegovo slo, da je ne more več premagovati... Ne misleč na zveličanje, raztrga blaznež to pajčevino in zaškrpi z zobmi in — — —»

Ignacij Golob je že nekaj časa škripal z zobmi.

«Raduj se, nečistnica in prešušnica! Izneverila si kristjana milosti božji in si ga zvalila v propast... Glej, nič več ne pozna sramežljivosti; nobena strahota mu ni dovolj ostdna; nobena žival ne bi bila zmogla hudobij, ki jih doprinaša v svoji satanski strasti...»

Tako govoreč, je segel na dno predala in je potegnil iz njea sveženi umazaniji fotografiji, na katerih se je zadrževala nagota izžetih teles v fantastične vzore razvrata.

«Gorje, kam pade zavrženost! Glej blato, v katerem se valja podoba božja! Grbast žid me je ogovoril v Pratu in mi je prodal te strašne slike; sam angel varuh ga je poslal... Tak takšno so, za tem gre njihovo koprnjenje... Ne daj, a Gospod, čuvaj mojo dušo zla...»

Roke so mu trepetale, kri mu je tiščala v glavo, izbuljene oči so se vsevale v surove podrobnosti fotografij; domišljija gospoda Ignacija je ogorčeno šla za vsako najmanjšo mislijo in vsakim najmanjšim občutkom upodobljenih oseb.

«Svinje!» je zagrmel skozi slino, ki mu je napolnila usta. «Da jih ni sram in strah... O groza, o pohujšanje!»

S tem vzklikom je vrgel slike v predal, sam ne vedoč, da jih je ogledoval pol ure. Ko je zmerjaje spravil tudi klobuk, perilo in ostale pohujšljive stvari, je zaklenil omaro, utrlil luč in zlezal v posteljo, tresoč se od svete jeze.

Kar ponosen je bil, kako se trese. Ali ni bilo brezbožno, da je hotela Veronika baš njemu naprtiti skrb za žensko bitje? Kaj je on in kaj je ženska? Ženska je stvar, ki hodi okoli kakor rjoveč lev in zapeljuje ljudi v dejanja, kakršna predstavljajo njegove slike. Vsaka ženska, saj so vse enako utvarjene. Tudi Nina...

Zdrznul se je, potegnil si odedo preko glave in jadrno začel moliti.

«Da bi nas Bog odrešil izkušnjave... Kaj je hotela Veronika prav za prav? Oče naš, kateri si v nebesih... Ali je upala, da vzame deklino k sebi? Posvečeno bodi tvoje ime... Se tega bi se manjkalo! Gotovo je hotela, da bi ji zapisal imetje, ko nimam otrok... Pridi k nam tvoje kraljestvo... Zastran imetja je vse ukrenjeno, zgodi se tvoja volja. Za cerkev, za maše; človek nikoli ne ve, koliko tehta pred Bogom. In v blage namene... da bodo pomnili Ignacija Goloba... kakor v nebesih, tako na zemlji...»

Mesec se je skrtil, svetla lisa na steni je ugasnila. Gospod Ignacij ni domolil svojega občenaša; ko je hotel reči, «daj nam danes naš vsakdanji kruh», mu je zalilo glavo kakor svinec. Črno morje nebitja se je zravnilo nad njim in ga je potegnilo vase, prav na dno.

IV.

Za Veronikinih pogrebom je šlo kakih dvajset ljudi. Vsem na čelu je stopal gospod Ignacij z Nino. Ko so jo privedli k njemu, je osuplo dvignil obrvi: niti mislil ni na to, da bosta par. Njena šibka postavica v žalni obleki z izposojenim pajčolanom preko glave, se je vso pot ključila ob stricu in njen zagtegnjeni jok mu je piščal v ušesa kakor nadležen komar. Bilo mu je, kakor da ga ženó na Kalvarijo. In še to smeš-

no stopicanje povrh vsega!

«Za verne duše v vica!» je vzdihnil sam pri sebi, otirajo si znoj. «Bog mi bo štel to žrtve v zaslugu. Naj bo...»

«Zrak je bil dušec od sopare. Temni oblaki so viseli globoko na pokopališčem kot bi nosili v nedrjih vse grehe vesoljnega sveta. Med pogrebniimi molitvami je urezal v višavi grom, za njim drugi in tretji, in piš je pripognil ciprese malone do gomili.

Ko so ropotale »jamo prve lopatice prsti, je Nina zavpila s tankim, civilnim glasom in se je sesedla na robu, iztezaje roke v globino; dve sosedji sta jo trudoma postavili na noge. Ignacij Golob ni pazil na njo; srce ga je sketelo od koprnjenja, da bi vendar že smel domov. Kakor patri in znanci in malone vsi, se je tudi on oziral kvšku. Debeli kaplja mu je pala naravnost v levo oko; a tisti mah se je zganilo na okoli. Patri so odhajali, kdor je imel dežnik, ga je razpčjal; vse se je usulo proti izhodu.

Gospoua Ignacija je čakal izvošček, ki ga je naročil iz previdnosti. Ze je sedel v njem in lovil vratca, da bi jih zaloputnil za seboj, ko ga je obsul uspel ženski vik:

«Gospod, počakajte! Gospod Golob!...»

Bile so Veronikine sosedje z Nino; iznemogla od joka in strda od žalosti vendar ni mogla v neurje peš. Burja je vila drevesa, ploha se je bližala kakor leteči zid, blesk in tresk sta orala višavo. Ignacij Golob ni bil Turek; poskimal je in vzel Nino na voz. Škodoljeljni pogled na goste, ki niso vedeli kod ne kam mu je olajšal ta čim velikodušja. Bič je tlesnil in kljusa se je spustila v obupen dir.

Toda naliiv jih je zajel še pred mestom; udaril je nanje kakor povodenj in jih je zasul prav z jedrom svojih padajočih valov. Usnjata streha voza je omagovala pod besnimi curki, rjavce je ril skozi ploho, ki mu je slepila oči, voznik je klel; pri »Zelenem grmu«, kjer se je vselej ustavljal, je samolastno zavil na dvorišče in je izpregel premočeno žival.

Ignacij Golob je strahoma vstopil z Nino. Še nikoli ni vodil ženske s seboj. Ves zmeden je stisnil vozniku nekaj papirja in ga je posadil v prvo izbo, naj čaka in pije na njegov račun.

Zavaljena strežajka je odprla gospodi sobico z jajčasto mizo in staro usnjato blazinjaco, ki je ostro dišala po plesnobni. Na dveh zamreženih oknih se je prašil naliiv; oblike gitare ki je visela z žrebila nalk obeseni, so se raztapljale v neresničnost. Prav to je bilo gospodu Ignaciju všeč. Nejevolja zadnjih dni ga je zdajci minila, kakor da jo je odplaval dež. Celo bližnja nečakinja se mu je zdelala v tem polmraku manj splošljiva; čutil je le še tesnobo, s katero ga je navdajala, in trpki mik njenega nezrelega ženstva ga je prešinjal slej ko prej.

Tudi Nina je bila mirnejša. Njene solze so usihale. Njene velike oči, vnete od joka in bleščeče od gorja, so brezupno strmele proti oknu. Z rokami prekrizanimi na črnem krilu je sedela zraven strica in se ni ganila niti ni odprla kipečih, skoro še otroških ust.

Bila sta sama, Gospod Ignacij se je zavedal, da bi moral izpregovoriti. Dolgo je že iskal besede; ko je hotel ziniti, pa je Nina zdajci okrenila glavo in ga medlo pogledala. Ta pogled je pretresel Ignacija kakor nemadejan udarec; v eni sami sekundi je obletel vso sobo z očmi in jih vendar ni mogel ustaviti nikjer drugje kakor na njenem blestem obrazu. Nina je zganila ustnice v žalosten nasmeh. Pa ne da bi mu videla v dušo? Z grozo in koprnjenjem je spoznal, kako strašna je v svoji brezzaščitnosti. Vsi prikazi sinočnje noči so ga obsuli še tisti mah. Srce mu je zamrlo. Le kaj naj stori? Kaj naj ji reče?

«Na, plj,» je naposled izdaval s hrupnim glasom in dvignil kozarec.

Nina se je nasmehnila enako blede in odsotno kakor prej; pokimala je z glavo, trčila s stricem in pila.

Gospod Ignacij je mlastal; vino ga je ojunalo in beseda, ki jo je izrekel, je vzela zadrego s seboj. Kaj naj bi še dejal?

«Tak tako,» je povzel čez nekaj časa. «Zdaj si po tem takim ongá... sama na svetu...»

Učinek te opazke ga je zelo prese-

Kako neki bo prišla? Pravzaprav je nespametno, da sva se domenila tu v kavarni. Saj se ne bo upala notri! Ne, ne, ne bo se upala. In če bo prišla, bo vsa osramočena obstala na pragu.

Res, nespametno, da sva se domenila semkaj. Kako sem le mogel biti tako lahkomišljen!

Ustrašim se, da je ne bo. Zazebe me. Ali ni prav, da sem tak. Kakor smešen ženin sedim tu in čakam tega otroka. In pri vsem tem sem filozof in vem, da se človek ne sme predajati iluzijam.

Ne čakam je več. Tu sedim kakor vse navadne dni, mislim svoje zveste, drobne misli.

V širokih travnikih muzika, tihi, onemeli ljudje ob mizah.

Ne morem si prav predstavljati, zakaj me ima rada. Morebiti zato, ker sem prvi povedal, da je lepa. In nekoč me je prišla za roke in rekla: Kako močni ste! Gotovo zdrobite ključ, če ga vzamete v roke.

Ne vem, zakaj je rekla, da zdrobim ključ, ko res nisem tako silen. Ne, v istini ne vem, zakaj je rekla.

Recimo, je inženir mnogo mlajši od mene. Tudi je zelo kratkočasen. Nekoč sem slišal, ko ji je pravil smešno zgodbo o dveh muzikantih in se je zelo smejala. Pri tem me je najbolj bolelo,

sploh potem — ali imate sploh potemu mene radi?

Rad? No, da, kakor se pač tako reče. Ali zaljubiti se ne da v vas, zaljubiti se človek samo v doraslo žensko, v tako, ki je že nekoliko trudna. Vas se ima samo tako red boža se vas, ali še to prav naraho!

Potrt se je splazila proč. O da, zelo je bila užaljena.

Pravzaprav je že pozno, tu bi že morala biti.

To je njena ideja, da se dobiva tukaj. Ko sem bil zadnjikrat pri Aldovih, je bila vsa nervozna in nad vse nežna v gibih. Vedel sem, da jo duši neka skrivnost. Ves čas me je prosila z očmi, naj bom prijazen z njo, da mi potem lahko pove. Ko sem odhajal, je dvakrat zganila usta, ali vselej se je zasmajala in se nato pritajila, kakor da nima ničesar povedati. Po stopnicah je potem prihitela za menoj in rekla z obrazom v tleh:

«Če boste v sredo pri »Nadvojvodji«, bom mogoče od kakih štirih pogledala notri. Hodila bom namreč skozi mesto.

Bom mogoče pogledala notri, je rekla. Kakor velika dama, je rekla. Pri tem me je iskreno zaprosila z očmi, naj bom usmiljen z njo in naj se nikar ne začudim

Alojz Gradnik.

Dva soneta

NA VISOKEM.

(Gospé Franji Tavčarjevi.)

Ga ni, ga ni — Vam lažejo oči.
A srce gleda in Ga vidi jasno
pri mizi in pred hišo; istočasno
po stezi gre, na postelji leži.

V rokah drži Khallanov rokopi,
odpira živopisane omare

Alojz Gradnik

in sede spet in piše in spet stare
posode skupaj znaša s starih miz.

Kadi, naliva čašo, pije, reže
kruh, še šali in pripoveduje
in tih gre spet iz sobe v sobo z Vami.

Ah, le življenje loči in osami.
Smrt vse, še kar nam iz srcá izruje
življenje, zopet večno z nami zveže.

NEGODNI SMO...

Negodni smo in še nedozoreli
in drobni sadl mladega drevesa:
vihar v nas bije in nas besen stresa
in mrazijo nas megle in globeli.

Plen smo sršenom, osam in čebeli
in mrzla slana in otrov mrčesa,
moré nam komaj sprožena telesa,
da venemo še predno smo živeli.

O, srkaj deblo, trdno še v korénih
iz naše zemlje zadnje kaplje krvi
in novih sokov daj nam, da nam črvi

ne razjedó še duš in src jedrénihi.
Ko bo izpolnjen čas in cilj osodi
vse vrnemo ti spet — odpadli plodi.

«Čas je, da greva. Tema je že.»
«Da... tema...» je trudoma zamr-
mrlo dekle. Glava ji je omahnila.
«Tudi ona je pijana?» se je zgrozil
Ignacij Golob. «O Bog, o Bog! In kdo
je kriv? Za samo pohujšanje so na
svetu... Nu, vestani.»
Noge je niso držale. Zvijaje se od
nenadnega brezumnega smeha, je zle-
zla med mizo in blazinjajo na tla. Bila
je pijana do nezvesti.
O izvoščku ni bilo duha ne sluha.
Pojedel je tri porcije pečenke in po-
pil dva litra starine; nato se je naveli-
čal čakanja in je izgini.
Gospod Ignacij je odpeljal Nimo sko-
zi zadnja vrata, da jih ne bi videli pív-
ci v veliki izbi.

V.

Ni se mu zdelo mogoče, da bi že
kdaj živ človek prehodil takšno pot.
Noč je bila svetla kakor beli dan; vsi
ljudje so se ustavljali, ko je sopihal
mimo njih s pijano deklinjo iz stranske
ulice v stransko ulico in so zijali za
njima. Oh, vsi so videli misel, ki mu je
plapolala v očeh, vsi so slišali burjo, ki
je razsajala v njem...

Kakor da mu je satan obesil živ ka-
men na vrat! Nina je visela ob njego-
vem komolcu, slonela na njem z vsemi
udi namah, opotekala se predenj, drse-
la na tla in vlačila noge po blatu, da
so se zapletale med njegove; s sleher-
no žilico svoje razjarene človečnosti je
čutil njen zapeljivoč dotik.

«Če bi bil kdo drugi, ne jaz!» se je
bliskalo v njem. «Ne zaveda se. Se
pomnila ne bi... Vsak drugi na mojem
mestu... a zakaj ne jaz? Saj bi se
skesal... Izpovedal bi se... Zakaj ne
jaz?... Jój, izkušnjava!»

Kolkokrat jo je stregel, da ne bi
pala, tolkokrat je ujel njene prsi v iz-
tegnjeno dlan. Kadar mu je sklenila
na pločnik, jo je lahko pobiral, kakor-
koli je hotel, povsod je bilo polno nje-
nih mršavih bokov in njenih tankih de-
klinskih nog. Ves njegov prezir do žen-
ske in ves bogaboječni gnev, ki se je
tolikokrat ponašal z njim, je utonil v
brezupni onemoglosti volje, ki ga je
prevzemala kakor strup. Zlo ga je na-
skakovalo z vseh strani, utrjevalo se
na postojankah njegove lastne duše in
prehajalo v odločilni napad, ne za ko-
medijo, kakor v minutah miselnih gre-
hov, ampak zares. Krepost gospoda
Ignacija je bila poražena; kljubovala je
le še strahopetnost.

«Satan, poberi se!» je ponavljal
glasno, ne meneč se za Nino. Toda sa-
tan je že hropeč z njegovimi usti in
škrta z njegovimi zobmi...

Zavila sta okoli vogala, ki se mu je
videl čudno znan; trenutek nato je uzrl
svoja hišna vrata. Do hiše, kjer je sta-
novala Nina, je bilo še deset minut ho-
da. Deset minut po samih obljubenih
ulicah! Kdo je smel zahtevati, da naj
se izpostavi sramoti in naj tovari to
breme tja v drugi konec mesta, izne-
mogel kakor je? In kdo mu ne bi očil-
tal, ako bi jo prepuštil usodi? Ali mar
ni stric? Nekaj se je zakrohotalo v
njem ob tej misli. Njena razumnost ga
je presunila vsemogočno kakor blisk.
Ne, on je tukaj doma. In po tem takem,
ongá...

Zerjavica, ki ga je žrla vso pot, je
zdajci strahotno bušila v plamen. Za-

Franjo Kozak

da ga je tako verno gledala v oči.

Ljubosumen nisem, ker med nama
sploh ni nikake erotike in sva samo pri-
jetelja. Ali tisto, da ga je peljala zad-
njí ravno v isti kot, kamor séda sicer
samo z menoj, ni bilo prav ir bi lahko
opustila. Domisljal sem si, da je vsaj
ena mala stvarica, ki jo ima samo za-
me, tokrat pa sem moral videti, da te-
mu ni tako. Ali je tudi zelo mogoče, da
se je spozabila. Bila je zelo zatopljena
v pogovor z njim in ga je najbrž pelja-
la tje iz raztresenosti.

Sedaj mi pride na misel, da je goto-
vo čitala v kakem romanu, da se sni-
deta ljubimca v kavarni. Da, gotovo je
čitala to v svojem zadnjem romanu. In
ker sem jaz še najbolj resen z njo, je
izbrala mene za to vlogo. Zmislim se,
da bi končno tudi inženjeru lahko re-
kla, naj jo čaka tu. Zakaj ne? Popol-
noma možno bi bilo, da bi mu rekla.
Zadnjič se je zelo smejala njegovi
smešnici.

Ali že zopet se pečam z vsem tem o
njej in je nespametno. Star sem že in
ni, da bi se navezoval na različne stvar-
ri, ko pride potem vedno tako, da je
človek žalosten.

Pozno je že. Pet menda. Ne gledam
več na uro.

Neumnost! Nikdar nisem mislil res-

no, da bo pršla.

Zakaj neki je ni? Gotovo ni smela
z oma, ali pa se je kje zakasnila. Si-
gurno bi prišla sicer, če bi mogla.

Muzika obmolnila, samo šum be-
sed, zvenket kozarcev.

Človek se sme veseliti samo potihó,
prav potihó.

Juš Kozak:

Strupene noči

(Odlomek iz romana »Sence v ječi.«)
Stari Funč je zlovoljno preštevaj den-
ar. »To je vse?« je vprašal ženo.

»Vse, kar je poslala.«

»Kosila mu za to ne moreva dati,
opoldne bo jedel kruh, zvečer z nama.«

Funčevka je pogledala skozi okno,
kjer se je igral Martinek. »Eh potpi,
revel je. Tudi nama se je godilo slabo.«

»Slabo, gori ali doli. Vesela naj bo,
da ga rediva napol zastoni. Zakaj sva
ga vzela?«

»Vidiš, tako pravim tudi jaz. Človek
si samo vest obteži. Z umazano vestjo
pa ne bi rada na onj svet.«

Funč ni ničesar odvrnil. Spravil je
denar ter ga zaklenil. Nato je vzel jer-
bas in motiko. Ustavil se je pri vratih.

»Naj bo, kakor sem rekel. Ta mesec.
Od kruha ne bo poginil.«

Prej ali slej si bo izbrala enega izmed
tih mladih ljud. Okoli sebe, ga ljubila.
Mene se še spomnila ne bo.

No, mogoče se bo, ker sem ji prvi re-
kel, da je lepa.

Hm.

Slavko Grim

Fran Albrecht:

Fragment iz „Prologa“

Pred vami pojde kot vizija
človeške blaznosti strahotna zgodba
— krvavi karneval —
ko to mravljišče, svet nazvano
izpremeni se v pogorišče
in mravlja drobna, ki se zove človek,
ponosni, silni svetloumni človek,
ki tisočletja se peha in muči
v gigantski borbi —
razgali se pred vami v kreaturo
najbednejšo.

Izumil je mašine, aparate
ta človek veliki, da bi krotil
sovražne elemente z njimi,
a zdaj je suženj lastnih elementov
in suženj tega, kar je sam odkril;
najgloblje suženj pa je v samem sebi.
Stoletja polni je rezervuarje
z bogastvom, s silo, z divjimi nagoni,
pod solnce vzpenjal se, v noč zemlje
ril je,

lepoto grabil, učenost, umetnost,
gradil in vztrajal, da poruši vse.
Ker v njem se kosa v mučnem

ravnovesju
na tehnični instinktov, volje in moči
ustvarjajoča sla z uničujočo;
pohlep pa vzgon je vsem njegovim
delom.

čutil je, da hoče. In da je hotel prav
za prav že v gostilni. Ze prvi dan...
»Pojdiva k meni!« je zahropeč ves
drgečoč, ko je odklenil vrata. »Pojdiva,
nič se ne boj...«

To rekiš jo je zgrabil okrog pasu ka-
kor gorila nedoraslo samico.

Marteta jih ni slišala...

Soba je bila temna. Gospod Ignacij
je napravil luč. Toliko da je utegnil
obrniti ključ. Stene so se razmikale.
Strop je letel navzgor. Tla so se udira-
la. Spalnica Ignacija Goloba se je ši-
rila v neizmerno veselje pohote in
v to veselje so padali raztrgani kosi
črnega pajčolana, žalne obleke in bele
dekliske košuljice na vse štiri strani
sveta...

Vse se je razsulo. Nekaj toplega,
zdaj že odurnega v svoji goloti, se je
iztrgalo obtemu Ignacija Goloba in je
klipaje omahnilo iz postelje za končni-
co. — In začul se je glas, čedalje bližji,
čedalje strašnejši: gospod Ignacij je
mahoma uganil, kaj hoče ta glas. Še
trenutek in kakor grom bo v njegovih
ušesih:

»Ignacij, kaj si storil?«

Toda prihitel ga je. Prav tisti mah je
spoznal in razsodil enkrat za vselej:
glas, ki prihaja, laže! Ignacij ni storil
ničesar. On ni kriv. Pekel je poslal zo-
per njega svojo kačo, da ga zapelje. O
Bog, o Bog! O pohujšanje, o grehota...
»Vlačuga!« je udaril srd iz njegovih
ust. In že je bil na nogah in je pograbil
nečisto stvar, da bi jo vrgel iz svoje
hiše. »Poberi se izpred mojih oči!«

Tresoč se od svete jeze, je obrnil
električni gumb. Luč je preplavila sobo.
»Izpred mojih oči!«

Toda kaj bi rekli ljudje, ako bi sto-
pila nečistnica taka iz hiše Ignacija
Goloba? Vse, kar je imela na sebi, je

Zaman si je nadeval krasne maske,
okrinkujoč se z gesli blagimi
ljubezni in sočutja in dobrote,
uspavajoč si kri mehkužno
v brezdelju, ki ga je nazival mir.
Z lepo zlagano in genljivo bajko
o človečanstvu in kulturi
si vest tešil je in zločinsko dušo,
v škrlat odeval se, v drasti pohote
potapljal si teló okuženo...
Ozrite stran se, dobri geniji,
ki zdaj ste zvesti mu kazali pot:
dovolj laži, zločinov in zablod!
Razgajte človeka pravo bistvo,
odprite mu rce — prični se,
razvratni ples!

Le blaznost je človekov element,
to je zrcalo verno, nezlagano,
ki z neizmernimi globinami
vesoljstva — dušo mikrokozma meri.
Le kadar v plesu dionizijskem
s telesom pade zadnja laž in krinka
in človek-zver zažre se v sočloveka
in duša, do ekstaz približana,
okameni v prestrašeni slasti groze,
ko pred očmi osteklenimi
odpró se mu višine in prepadi
vsega, kar je in kar je onstran tega,
tedaj šele je človek to, kar je.

Na zadnjem pragu so prižgane luči.
Pritiraj ga na zadnji prag, o demon,
čez hekatombe žrtev ga popelji,
čez morja zmot naj blodno krmilari
v pristan krvi, dokler ga ne objame
Stud veliki.

Iz dna obupa, iz peklá trpljenja
(preden omahne v neizmerno noč)
zasij odsvet mu raja večnega
Svobode, Bratstva in Pravice!

Albrecht

ležalo v kosih po tleh.
Gospod Ignacij je brez pomisljanja
odklenil omaro.

»Da te ne vidim! Na! Se to! In še
to...« Tako govoreč je metal stvari
preko rame, ne da bi štel srajčico s
čipkami, svileno obleko, rdeči klobuk z
vihrajočim peresom. Nazadnje ji je v
r'ge dva zmečkana stotaka v obraz. »Iz-
gini, da me Bog ne kaznuje!«

Srd in sram sta ga dušila. Odprl je
okno, naslonil se v hladno noč in za-
tisnil ušesa, da ne bi čul Nine, ki se je
opotekala po sobi, kakor v ostudnem
snu in plaka je pobirala njegove darove.
Zakaj je omikala hinavka? Ker je bila,
kar je bila? Mar bi jokala nad grehom,
ki bo težil njegovo dušo!

»In naj bi skrbel za to vlačugo!« je
drgetal. »K sebi naj bi jo vzel!« Da bi
ga storila res enakega grešnikom, ki je
doslej s prstom kazal za njimi? Nikdar!

Vrata so zaškripala. Ko se je Ignacij
Golob ozrl, je bil sam. Solze so ga ob-
lile od velike žalosti nad seboj.

»Operi mojo dušo, o Gospod, v ne-
skončnem usmiljenju svojem.«

Spodaj, med vrati, ki jih je gospod
Ignacij pozabil zakleniti, je stala Nina.

V svoji kričeči obleki, z našarjenim
klobukom na glavi, je bila podobna
nočnim veččam, ki vabijo izpod cest-
nih svetilk. Njene široke, še vinjene
oči so bile polne brezdanjega strmenja.

Mislila ni ničesar, ker se je bala mi-
sliti. Čutila je le, da se je raztrgal ne-
kakšen zastor in da je vse, kar je bilo
skritega za tem zastorom, posihodno
usojeno in neizbežno kakor smrt. Tako
je strmela nekaj minut; nato je pre-
stopila prag in je začela svojo pot v
neizbežnost.

Gospod Ignacij pa je klečal na mo-
tilniku pred razpelo in je pijano jokaj
za svojo odkrunjeno čistostjo.

čarla iz sosedne vasi. Poznal ga je.
Hodil je, kakor bi imel polomljene noge,
pa rdeče lase je imel.

Pustil je blato in stekel za njim. »Oče,
dajte kruha!« je kričal.

Danes se je mož ustavil in počakal,
da se mu je Martinek približal.

»Cigav pa si fant, ki zmeraj vpiješ
za menoj!«

Otrok ni imel besede, tako prijazno
ga je gledal tuji človek.

»No, le povej, pa ti dam kruha.«

»Pri Funčevih me imajo.«

»Kje imaš pa mater?«

»Ne vem! Na to se je domislil!

»Služi!«

»A očeta?«

»Ga nimam. Še nikoli ga nisem vi-
del.«

»Tako, ti si tisti pri Funčevih?« Možu
se je v očeh zasijalo. Previdno se je
ozrl krog sebe in dejal: »Pojdi po klo-
buk, greš z mano. Le steč, jaz te po-
čakom koncem vasi.«

Martinek je bil v trenutku za njim.
Hodila sta molče, on ga je ves čas dr-
žal za roko.

V trgu sta nakupovala. Potem je
stopil tujec k peku in prinesel dva hleb-
ca pod pazduho. »Si že jedel sir?«

Martinek je odkimal. »Čakaj, grem
ponj!«

Začudeno ga je fant pogledoval, kajti
ves čas sta se molče vračala.

»Tja sedeva!« je nenadoma izpre-
govoril tujec in pokazal na travnik, kjer
je stala široka lipa.

Solnce je zlatilo zelenje.

»Je!« odrezal mu je kruha in sira.

Martinek je mašil, venomer upirajoč
oči vani, ki je sedel tih ter se oziral po
travniku.

»Kdo pa ste, vi?« je naposled vpra-
šal.

Tujec mu je položil roko na glavo in
dejaj z zamolklim glasom.

»Martinek jaz sem tvoj oče!«

Fantu je zastal grizljaj in ni mogel
zapreti ust.

»Tvoj oče. Vidiš, tako je. Ne smem
te videti.«

»Zakaj pa ne živite pri nas, kakor so
pri sosedovih?« je govoril otrok skozi
polna usta.

»Ne smem. Tvoja mati ne pusti. Ona
je strašno ošabna. Ne tebe, ne mene ne
more videti.«

»Pa ste znali, da sem pri Funčevih?«

»Sem. Ko si bil rojen, te je hotela
vzeti moja mati, pa ni pustila tista zver.

Ona je mislila, da imam lepo domačijo.
— eh — revna bajta ji ni dišala. Pre-
klela je mene in tebe. Kako me je
opravljala...«

Dijaški dom Akademski kolegij v Ljubljani

K ustanovitvi Akademskoga kolegija

Prva leta po ustanovitvi ljubljanskega vseučilišča je stanovanjska beda silno pritiskala na visokošolsko omladino. Najbednejši so bili oni številni študentje, ki so morali v letih 1919, 1920 in 1921 bivati v skrajno nehygieničnih, pozimi še neznosno mrzlih prostorih ljubljanskega gradu. Ne glede na absolutno nezadostno opremo ta zasilna pribežališča niti za človeško zdravje niso bila ugodna, kaj šele za študiranje omladine.

Da odpomore tej pereči socialni stiski slušateljev ljubljanske univerze, je takratna deželna vlada pod predsedstvom univ. prof. g. dr. Leonida Pitamica in na inicijativno poverjenika za socialno skrbstvo g. Adolfa Ribnikarja sklenila dalekosežno akcijo, katere cilj je bila ustanovitev visokošolskega doma v Ljubljani. Dne 23. aprila 1921 se je vršila v vseučiliščni dvorani ustanovna skupščina stavbene in konsumne zadruge »Akademski kolegij«, katere so se na povabilo poverjeništa za socialno skrbstvo udeležili številni možje, ki jim je bil vedno na srcu dobrobit učeče se mladine. Skupščina je odobrila načrt pripravljalega odbora, po katerem je bilo treba takoj začeti s pripravami za visokošolski dom. Za predsednika načelstva »Akademskoga kolegija« je bil izvoljen takratni poverjenik za socialno skrbstvo, za predsednika nadzorstva pa g. dr. Danilo Majaron.

Ze jeseni istega leta, 15. oktobra 1921, je bil odprt v Kolodvorski ulici visokošolski dom, ki je dobil po zadruzi ime »Akademski kolegij«. V te namene je bil kupljen, adaptiran in opremljen bivši hotel »Triglav« in nekdanji hotel »Ilirija«. S šolskim letom 1921/22 se je vselilo vanj 135 visokošolcev, največ onih z ljubljanskega gradu, ki so se mogli sedaj nemoteno posvetiti intenzivnemu strokovnemu študiju za svoj življenjski poklic.

O velikem pomenu, ki ga je dobil kolegij v socialnem in kulturnem oziru za našo akademsko mladino, ni treba izgubljati besed. Uspehi, ki jih izkazuje v svojem strokovnem študiju akademiki kolegijaši, so najboljši dokaz, da ni bil in da ni zastoj ves trud in ves trošek za ustanovitev in vzdrževanje tega nadvse važnega visokošolskega doma.

Hišni red kolegija

Prva točka hišnega reda za visokošolski dom (akademski kolegij) poudarja, da je želja načelstva »Akademskoga kolegija« »pripraviti akademikom stanovanjem kolikor mogoče prijetno bivanje, da se nemoteno posvetijo svojim strokovnim študijem in vzgoji v značajne može, predvsem pa v zavodne državljane kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zato bodi vsakega stanovanca skrb, da bo sožitje v kolegiju urejeno in mirno, vedenje kolegialno in vobče vzgledno.«

Neposredno vodi in upravlja kolegij (dom) njegov ravnatelj, pri tem pa mu pomaga starejšinstvo, ki ga izberejo akademiki stanovalci iz svoje srede.

Od poedinih točk hišnega reda, s katerimi se predpisujejo določila za vzdrževanje reda, snažnosti in discipline, omenjamo nekatere na drugih mestih pod slikami, ki kažejo življenje v akademskem kolegiju. Tu opozarjamo le še na nekatere ostriše določbe vzgojnega značaja. Vrata kolegija se zapirajo ob 21. zvečer, med 21. uro in 1. uro ponoči odpira vrata vratar, po 1. uri se prihajajočim vrata sploh več ne odpro. Damski obiski v spalnicah so prepovedani in se kaznujejo z izključitvijo prizadetega. Iz kolegija se izključijo tudi alkoholiki.

Za sprejem v kolegij so zlasti potrebni strogo predpisani študijski uspehi in prošila. Vsak semester morajo kolegijaši dokazati nove nadpovprečne učne uspehe, sicer izgube pravico bivati v kolegiju.

Akademiki se sprejemajo za bivanje

»Pri nas vam pravijo: Frakelj,« je dejal Martinek.

»Vidiš, to je ona storila, Martinek le potrpi. Jaz mislim nate. Ko boš večji, te vzamem k sebi, če ne bo šlo z lepim, pa z grdim. Ali bi hotel postati, kar sem jaz.«

Otroku so se zasolile oči. Vrgel se je očetu na prsi in jokal.

»Ubogi Martinek, ubogi otrok!«

Solnce se je ponažalo in jima vzelo senco. Ona dva nista ničesar opazila. Pozabila sta na vse. Sin se je stiskal na očetovala prsa, kakor čebela, ki se ne more ločiti od rože.

V tem trenutku je obstala pred njima zasopljena ženska. Polna rdeča lica so se tresla. Izpod belih obrvi so izbuljene oči sovražno zrlle na možkega.

»Takooo —?«

Oba sta se zdrznila.

»Proč od tega pijanca, potepuha!« je zakričala ter potegnila prestrašenega otroka k sebi.

»Maj je!« je uporno dejal mož.

»Tvojoj?« je vriščala »tvojoj?« Kolkoli jih pa imaš, ti zavrnjeni capin. Za vse si me ogoljufal, še postelje mi nisi plačal. zdaj hočeš otroka, da boš mojo sramoto kazal ljudem...«

Prsa so ji prekipela od togote in življenja. Krčevito je stisnila drobčka-

no zapestje in vlekla otroka za seboj.

Fant je hotel vzeti kruh seboj.

»Pusti!« Zagnala je hlebec daleč po travniku. Obrnila se je k možu. »To ti povem, še enkrat ga ogovori, ti zažgem tvoj go nšivo bajto!«

Hitela je z otrokom, da so se mu boste nožice vlekale po prašnih tleh.

Pahnila ga je skozi vrata pri Funčevih. Tam se je hitro umirila.

»Potepal se je z onim »ciganom!«

»Mi nismo angelji varuhi,« je dejal stari in se obrnil v kot.

»Nič rečem, spakedan je, kakor oni. Zdaj bo drugače. V graščini bom služila,« je pristavila sladko.

»Tako!«

»Vsaki dan, navsezgodaj moraš biti gori, si slišal? Vam bom plačevala, kot je zmenjenol!«

»Prav!«

V Martinku se je zbudila jeza. »Ne grem!« je zaklical.

Ničesar ni rekla, le pogledala ga je z vodenimi očmi tako strupeno, da je v hipu utihnil.

Sladko je nadaljevala: »Dober gospod so, lepo sva se domenila.«

»Prav-« je zopet pristavil Funč.

Kmalu se je poslovlila. Martinek je razločno čul, kako je pri vratih naročala: »Jutri ga pripeljite!«

Ponoči se je prebudil. Ves se je tresel pred njenim rdečimi lici in strašno so se upirale vanj izbuljene oči. Splazil se je k vratom in poizkušal. BBila so zaklenjena. Nič več ni mogel spati, drgetaje je pričakoval jutra. Kakor čuden sen, se mu je od časa do časa prikazovala zelena lipa, pod njo blagi človek, ki je dejal, da je njegov oče. In zopet je vse izginilo. Vso sobo je napolnila strašna žena.

Peljali so ga v grad. Stari Funč ga je porinil skozi vrata in jih zaprl. Boječe je stal Martinek sredi dvorišča. Niti prestopiti se ni upal.

Gospod je bil na vrtu in ga ugledal. Drsajoče se mu je približal. Mehko, počasi ga je za roko in ga vodil po vrtu.

Martinek ni vedel, kako bi odgovoril. Povešal je oči.

»A — ti si sinček moje nove kuharice?«

Otrok je pokimal.

»He, he, le nič se ne boj, mi imamo take fantke zelo radi. Kako ti je ime?«

»Martinek!« je boječe zajekljaval fant.

Lepo ima, midva bova zelo prijatelja. Prijel ga je za roko in ga vodil po vrtu.

Martinku se je čudno zdelo, kako prijazno govori ta gospod z njim, kaj takega še ni doživel. Venomer ga drži za roko. Pa kako počasi, kakor maslo

mu tečejo besede. Skriva ga je ogledoval. Ni še posebno star. Velike, črne obrvi ima, debelo, spodnjo ustnico, rožnato rdeča lica. Vedel je, da živi dobro in ima vsa dovolj. Ampak, kako vroče ga roke drže. Venomer se smehlja.

Stala sta pri leluju, kjer se je zagnjal proti Martinku velik pes.

»Le nič se ne boj!« je dejal gospod. Tedaj je bilo otroku še bolj nerazumljivo. Gospod se je sklonil, dobro je videl, da se mu je spodnja čeljust narahlo tresla. Poljubil ga je z vlažnimi ustnicami, da je Martinka spreletelo. Vprašujoče se je ozrl.

»Rad te imam, ti moj fantek!« se je smejal gospod. Kakor bi drsal po tleh, tako previdno je stopal in vodil seboj otroka, čigar srce se je odpiralo do broti, vključ temu, da ga je prevzemalo nekaj, grozi podobnega.

Popoldne je gospod streljal vrane in Martinek je vse drugo pozabil. Skakal je od veselja, da je bil ves poten. Vselej pa si je nejevoljno obrisal usta in lica, kadar ga je gospod stisnil k sebi in poljubil.

Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

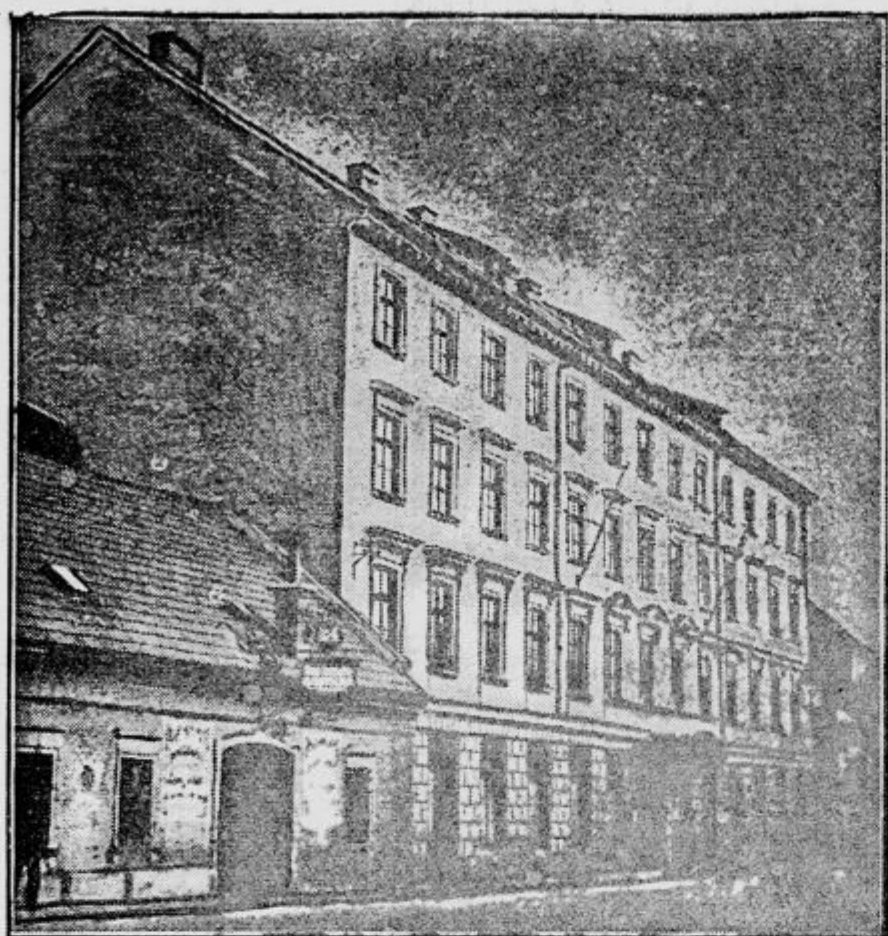
»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

»Zvečer je odhajal dovov. Dali so mu velik kos potice in klobase. Čez travnik grede je mašil v usta in se oziral nazaj. Zdelo se mu je, da vidi tujega gospoda pri oknu.«

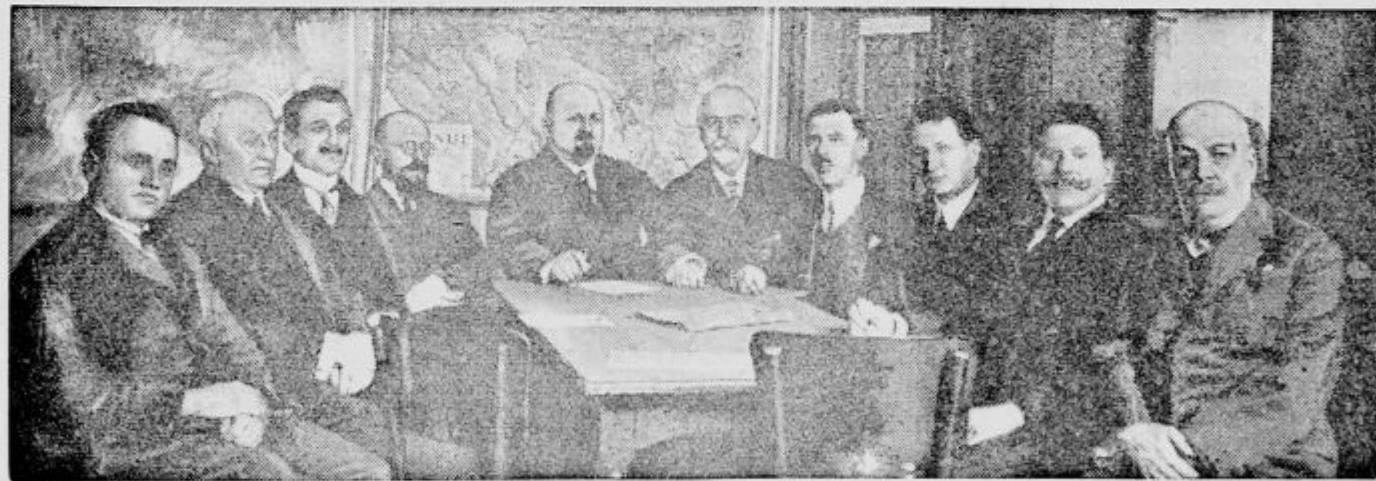

Pročelje »Akademskoga kolegija«

Največja zgradba poleg »Ljubljanskega dvora« v Kolodvorski ulici, kjer je bil do spomladi l. 1921 hotel »Triglav«, pred njim pa hotel »Ilirija«, je že peto leto posvečena akademski mladini ljubljanske univerze. V njej je nastanjen visokošolski dom »Akademski kolegij« ter več drugih dijaških soc. ustanov

Pogled na vrt, dvorišče in zadnji trakt »Akademskoga kolegija«, kjer so bili nekdanji vrtni restavracijski prostori hotela »Triglav« in »Ilirija«, sedaj pa služijo v razvedrilo akademski mladini.

Načelstvo »Akademskoga kolegija«

Od leve proti desni: dr. Stane Rape, direktor inž. Tomaž Klinar, univerz. prof. dr. Josip Plemelj, univerz. prof. dr. Rihard Zupančič (podpredsednik načelstva), načelnik Adolf Ribnikar (predsednik načelstva), dr. Danilo Majaron (predsednik nadzorstva), dr. Albert Kramer, Avgust Praprotnik (blagajnik), prof. Fran Jeran, tajnik načelstva in ravnatelj kolegija (doma), Gustav Nebenfürher (gospodar). Poleg sanitetnega šefa dr. Otmarja Krajca, so vsi gorenji gospodje člani načelstva, odnosno nadzorstva od ustanovitve zadruge »Akademski kolegij«.

Ravnateljstvo »Akad. kolegija« in starejšinstvo kolegijašev

Izvršilni organ načelstva »Akad. kolegija« in neposredni vodja kolegija je njegov ravnatelj prof. g. Fran Jeran. Gorenja slika kaže ravnateljsko sobo ter ravnatelja (v sredini), ki ima baš konferenco z načelnikom starejšinstva kolegijašev g. jur. Cirilom Golouhom (na levi) in članom starejšinstva g. teh. Kavčičem. Stanovalci kolegija

imajo za vzdrževanje reda v zavodu svojo samoupravo, ki ji načeluje starejšinstvo, voljeno od kolegijašev iz njihovih vrst splošno vsakega študijskega leta. Starejšinstvo je napram ravnateljstvu pomožen, posvetovalen in posredovalen organ, ki prav dobro vpliva na točno upravo mnogoštevilne akademske družine.

v kolegiju proti mali odškodnini za režijske stroške, katerih višina se določa na semester od 300 do 900 Din po socialnih prilikah visokošolcev ter njihovih učnih uspehih. Nekaj izredno vzor nih in marljivih akademikov živa brezplačna mesta.

Akademsko menzo, ki je nastanjena v kolegiju, upravlja posebna organizacija: »Gospodarska zadruga akademskoga društva Jadran«, katere odbor je sestavljen po polovici iz starejšin in gospe dr. Zerjavove, po polovici pa iz akademikov. Tej organizaciji do sedaj predseduje predsednik načelstva »Akademskoga kolegija«, podpredsednik pa je kak akademik.

Kolegijaši

Vključ temu, da stanujejo v kolegiju visokošolski raznih političnih nazorov, raznih veroizpovedi ter iz vseh delov naše domovine, da so zastopani poleg Slovencev Sumadinci, Makedonci, Črnogorci, Bosanci, Dalmatinci in Vojvodinci, dalje akademiki iz Hrvatske in Srema, tvorijo vendar vsi kolegijaši veliko skupino, v kateri vlada vzorno lepo famijarno razmerje in složno prijateljsko občevanje. Tako nadomesti kolegij zlasti akademikom iz oddaljenih krajev čisto težko pogrešani dom. V ozračju Akademskoga kolegija ima vsak akademik priliko, da postane mož, ki bo z vztrajnim in značajnim delom dvigal doma in v tujini ugled našega mladega vseučilišča in velike svobodne Jugoslavije.

V naslednjem prinašamo par statističnih podatkov o stanovalcih Akademskoga kolegija — kratko imenovanjih »kolegijaših« — tekmo dosedanjih pet študijskih let.

Značilno je stalno padanje števila filozofov in stalno naraščanje števila tehnikov v kolegiju, kar je v najožji zvezi z naraščanjem števila kolegijašev srbske narodnosti. Zadnji študirajo namreč v Ljubljani skoraj vsi tehniki, med tem ko se vrhu tega tudi slovenski maturantje vedno redkeje posvečajo filozofskim študijem. Juristi zavzema jo približno enako število, pač pa se tudi medicinci vsako študijsko leto dosledno krčijo. To pa zato, ker so bili splošno skoraj vsi medicinci kolegijaši.

Primorcev iz Italije prihaja sedaj vsako leto manj na naše vseučilišče. (To je razvidno iz naše tretje razpredelnice.) Koncem zimskega semestra tekočega leta je bilo v kolegiju še pet medicincev, danes pa dejansko ni nobenega več, ker so se še ti zadnji preselili v Oražmov dom za medicince, ki se je pred kratkim odprl v Wolfovi ulici. Dobri dve tretjini kolegijašev je tehnikov, ostala tretjina pa so juristi in filozofi.

Juridične študije s predpisanimi tremi državnimi izpiti je dokončalo do sedaj 10 kolegijašev, od teh sta bila pro-

Domača knjižnica

je šele v razvoju. Šteje okoli 1000 knjig in zvezkov večinoma leposlovne vsebine. Vodi jo vsako leto po kolegijaših izvoljeni knjižničar. Sedaj vrši že drugo leto to funkcijo teh. Mirko An'ljšek

Doma ga je stari Funš ostro opozorjal.

»Kaj me le gleda?« je mislil Martinek in ni razumel, ko je dejal mož ženi.

»Mi nismo krivi.«

Odslej je zahajal sleherni dan v graščino. Gospod je bil tako dober z njim, da se je moral Martinek braniti, ker ga je hotel venomer nositi po naročju.

Nekega dne pa je obstal pred kuhinjskimi vratmi. Mati je srdito govorila.

»Danes je zadnji dan! Ne pustim ga več v grad. Vse bo znesel domov!«

Mehko je potolažil gospod: »Ti mu ne moreš braniti. Tiho bodi, vzamemo ga kar v grad. Spal bo pred mojo sobo, jesti imamo dovolj. Tebi bom kupil najboljšo obleko, ki si jo poželes. No, si zadovoljna? Bogve, kako dobro se mu bo še godilo.«

»Naj bo!« je slišal Martinek, nato je vse umolknilo. Čez čas je odprla vrata in ostrmel.

Mati, ki ga ni nikoli pogledala s prijaznim očesom, mu je stopila naproti ter ga lepo poklicala »Martinek, le pojdi, gospod te že čakajo. Nekaj veselega ti povedo.«

V široki sobi, na lepem divanu je sedel gospod in se smehljal.

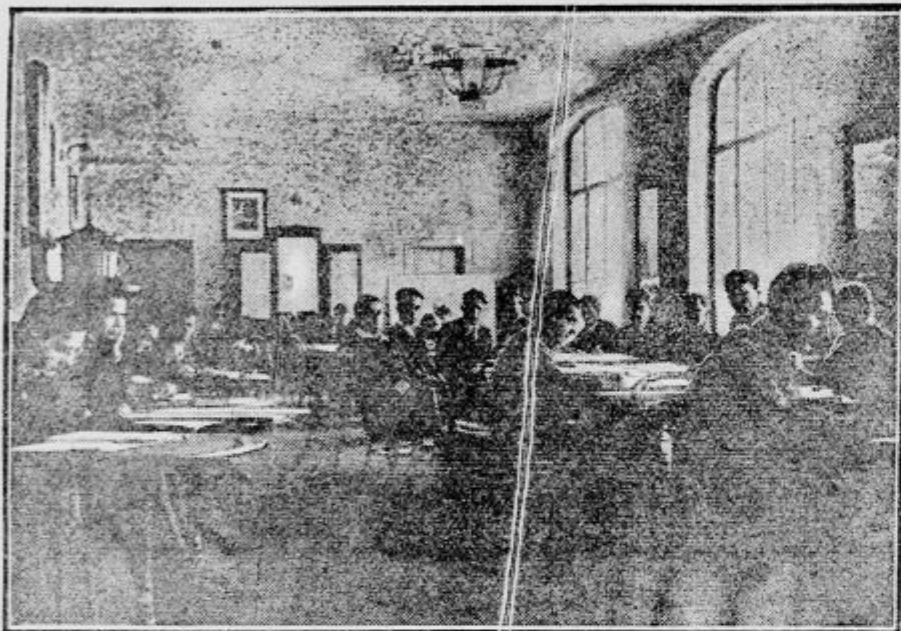
»Si prišel Martinek. Povej, kaj bi rad?«

movirana dva za doktorja prava.

Diplomiralo je na filozofski fakulteti 8 kolegijašev, od teh so dosegli 4 čast doktorja filozofije.

Tehnikov je diplomiralo 22, in sicer 15 za rudarske inženjerje, 4 za gradbene, 2 za kemijska in eden za inženjerja arhitekta.

	Studijsko leto	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26					
stroka	filozofov	32	24%	26	19%	18	13%	11	9%	9	7%
	juristov	21	15%	27	19%	25	18%	31	25%	28	21%
	medicincev	23	17%	22	16%	15	12%	8	7%	5	4%
	tehnikov	59	44%	63	46%	76	57%	73	51%	94	68%
	Kolegijašev	135		138		134		123		136	
narodnost	Slovencev	113	83%	100	72%	83	62%	77	62%	86	63%
	Hrvatov	21	16%	26	19%	27	20%	24	20%	26	19%
	Srbov	1	1%	12	9%	23	17%	22	18%	22	16%
	Bolgarov	—	—	—	—	1	1%	—	—	1	1%
	Rusov	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1%
državljanstvo	SHS	95	70%	114	83%	118	88%	115	93%	130	95%
	italijansko	40	30%	23	16%	15	11%	7	6%	4	3%
	avstrijsko	—	—	—	—	—	—	1	1%	—	—
	CSR	—	—	1	1%	—	—	—	—	—	—
	bolgarsko	—	—	—	—	1	1%	—	—	1	1%
	rusko	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1%
verbovni	rim.-kat.	131	97%	124	89%	110	82%	100	84%	112	83%
	pravosl.	2	1%	11	8%	21	16%	18	15%	21	15%
	muslim.	—	—	1	1%	3	2%	4	1%	2	1%
	brez konfesije	2	2%	2	2%	—	—	1	1%	1	1%
	prvoletnikov	37	27%	32	23%	37	28%	27	22%	27	20%
	drugoletnikov	59	44%	44	32%	31	23%	24	20%	25	17%
	tretjeletnikov	32	24%	38	28%	23	17%	27	22%	28	21%
	četrtletnikov	7	5%	24	17%	40	30%	28	23%	28	21%
	absolventov	—	—	—	—	3	2%	17	14%	28	21%

Učilnica in slavnostna dvorana

Nekako svetlo je kolegija je velika svetla in udobno urejena dvorana v pritličju dvorišnega trakta, ki meri 130 kvadratnih metrov in 500 kubičnih metrov ter služi predvsem kot učilnica. Prezračena in odprta je za najbolj pridne študente že ob 7. zjutraj ter na razpolago tja do polnoči. Učilnice ne najdeš nikdar prazne, obiskovalci se ves dan menjavajo. Kolegijaši znajo visoko ceniti vrednost in dobroto učilnice, zato se tu mir in red nikoli ne

krši. Učilnica služi tudi za večja poučna predavanja in tečaje. Tu so bili tečaji za francoski in italijanski jezik, sedaj vodi enkrat na teden praktičen tečaj češčine lektor dr. Burian. Večkrat se vrši tudi tečaj o «Bontonu». Nekolikokrat služi dvorana tudi v slavnostne namene ter sem pa tam tudi za brezalkoholne zabavne prireditve (Miklavžev večer, domača maškerada) na katere so povabljene tudi ljubljanske rodbine z gospodičnami plesalkami.

Gojenje petja in glasbe.

Za pevske in glasbene vaje imajo kolegijaši na razpolago posebno dvorano s klavirjem. Slika predčuje kvartet domačega orkestra, katerega jakost variira od leta do leta, kakor pač prihajajo in odhajajo glasbe večši

visokošolci. Ista je z domačim pevskim zborom. Tudi poedincem je dana prilika, da se v tej dvorani vežbajo v glasbi. Najbolj živahno je v gornji dvorani za časa odmora po kosilu in večerji, zlasti ob nedeljah in praznikih.

»Vrane streljat!« je dejal otrok in oči so mu od veselja žarele.

»Po... ojdiva!« ga je povabil. Preden sta zapustila sobo, ga je krčevito stisnil k sebi in poljubil.

Martinek je bil že vaje in je mislil le na vrane.

Ko se je znočilo, je dejala mati. »Martinek, zdaj ostaneš pri nas. Spal boš pred gospodovo sobo in vsako jutro, ko potrkam, mi prineseš obleko, da je osnažim.«

Z gospodom sta ostala v sobi. Tako lepo še ni nikoli večerjal. Na steni je visela velika slika. Tam gori so se gostili, da so se mize šibile. Njemu pa se je zdelo, da je vse oživel. Tudi onadva sta med njimi. Od ust jima cedi, prijetna toplota objema telo.

Gospod ga je gledal miže. Čudno so se mu svetile oči, da je bilo otroku skoro neprijetno.

Po večerji je postavil na mizo dvojce steklenic. Obema je nalil. Iz gospodove čaše je zadišalo vino, v njegovi pa je bila gosta, rdeča voda. Pokusil je. Blažena sladkost ga je poščegetala v grlu.

»Le pij, Martinek, to angeljci pijo.«

»Res je,« je mislil fant in izpil.

Trudne vche so se mu zapirale. Gospod je govoril veliko, veliko, kakor stari Funč, kadar je bil malo vinjen. On

pa je gledal vse skozi meglo. Zdrknil je nazaj.

Sredi teme se je prebudil. Vročina ga je žgala, čudne prikazni so ga mučile. Zdelo se mu je, da je tik poleg njega ogromna kača, mrzla, ledena. Stiska se k njemu. Liže ga po prsih, vratu, njega pretresa groza, pa ne more proči. Kača ima plavuti, oklepa ga.

Od strahu je zakričal: »Jezus!«

Tisti hip je zaslišal poleg sebe gospodov sladki glas, dvojce rok ga je objelo. Tako mrzlo, kakor bi ga kača. Začutil je poljub.

Tedaj je zamižal in prosil: »Rešite me. Ne... ne... kača!«

V temi so težko dihale dečkove prsi in nežno, masleno je nekdo govoril: »Ti zlaži Martinek.«

Se vedno tema. Martinku se je zdelo, da je dan zunaj. Gospod je prišel in odgnal zavese. »Dobro jutro Martinek.«

Preplašeno je skočil iz postelje in si mel oči. Sram ga je bilo pred dnevom in solncem tam zunaj. Zakaj, ni vedel. Povešal je oči.

»Sedi in jej!« ga je povabil gospod. Danes mu ni teknilo. Po južni ga je odpeljala mati na vrt.

»Ti, fant, to me poslušaj. Če zineš le besedo Funčevim ali gospodu pri spo-

vedi, kako se gospod s teboj igra, bo po tebi.«

Martinek je strmel vanjo. Pomislila je in se popravila: »To so gospodove igrice. Ko boš velik se boš ti tudi tako igral.«

Dečka pa je oblila rdečica. Čudna zavest se mu je vzbudila. Zasramoval se je pred drevesi, pred rožami, zona ga je obhajala in divje plakajoč je zbežal v mračen kot kot pod grajskim obzidjem ter krčevito jokal. Ni se upal ozreti v solnce, ni mogel pogledati sultana. Venomer je čutil led na svojem srcu.

Zvečer so se mu tresla kolena, ko je sedel za mizo. Gospod mu je medeno ponujal rdeče vode. Parkrat jo je porinil nazaj, pa se je spomnil, kako je sladka. Komaj je izpil, se je potopil v opojno trudnost.

Ponoči se je zopet prebudil. Pot je bil iz njega, tako se je bal pred temi groznimi objemi.

Nocoj ni mogel več zaspati. Premetaval se je po postelji. Videl je, kako je gospod zaprl vrata v svojo sobo.

Kričati je hotel. Od sramu, od bolečin pred temi prikaznimi. Toda bil je truden do smrti.

Zjutraj nekdo potrkal. Hitro je planil kvišku, vzel obleko in jo nesel ma-

teri. Stisnil se je v kot in trepetal.

Tedaj je videl, da mati pregledava gospodove žepe. Izvlekla je denar. Prešela je, vzela nekaj zase, drugo je vtaknila nazaj.

»Na, nesi!« mu je velela.

Boječ se je polagal Martinek obleko pred vrata. Opoldne mu je znoj orosil čelo, ko je videl, da gospod preštevava denar. Toda niti obraza ni izpremenil.

»Ne ve, koliko ima,« je šinilo v Martinku. »Tudi mati pozna to!« Spomnil se je, da je Furunčevka nekega večera pobrala možu ves denar, ko je bil vinjen. Drugi dan ni on zapazil ničesar.

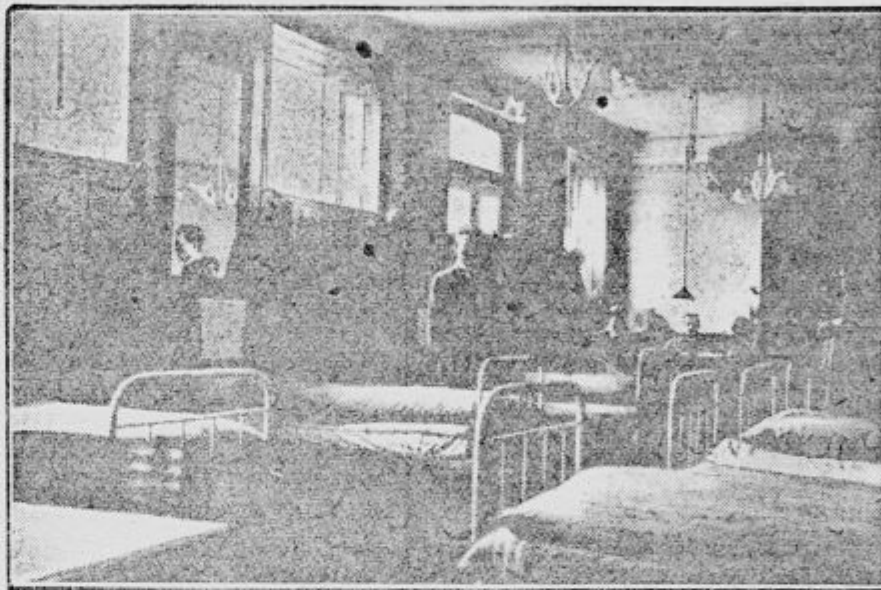
V prihodnjih dneh se je plazil kot senca po dvorišču. Pri vsakem koraku se je oznožil, drgetal je pred jutrom in večerom. Nič več se ni zasmel, niti ni ni mogel pogledati proti nebu.

Strašne noči so mu bile ves dan pred očmi. Tista tema, opojna pijača, vlažne gospodove ustnice, njegove igre so mu vzele razum. Po cele ure je buljil pred se.

Mater je zasovražil. »Krade, krade!« mu je stalo pred očmi. Le to je še mislil, kako bi zbežal.

Čitalnica in igralnica

«Sibirija»

Spalnice

Bradlja, nogobrc in ball

Na zunaj najbolj živahno vrvenje v kolegiju je opoldne, ko je otvoren menza od pol 11. do pol 14. in ko se nato zbirajo kolegijaši bodisi v čitalnici k debatam, bodisi v glasbeni sobi k petju in glasbi. Največ kravala napravijo nikdar mirujoči žogobrci, ki nastopajo po obedu na prijaznem dvo-

rišču s svojim nogometom. Spomladi in poleti se kolegijaši mnogo zabavajo na dvorišču, tu pa balinanjem. Telo vadci pa pridno telovadijo na bradlji in se sukajo na drvu. Najkasneje ob 15. uri to vrvenje preneha in začne se polniti učilnica.

Na sliki je videti del dvorane, ki služi kolegijašem kot čitalnica novin, revij in listov ter kot igralnica za šah. Kartanje ni dovoljeno. — Poleg tega da uporabljajo kolegijske prostore predvsem kolegijaši, nudi «Akademski kolegij» v sili tudi zunanjim organizacijam začasne prostore za sestanke. Tako se vršijo v glasbeni sobi tedensko predavanja «Kola ljubljanske trezvene mladeži» pod vodstvom g. dr. Mikša. — V kolegiju se vrše za enkrat tudi seje «Sveta slušateljev ljubljanske univerze», novo ustanovljene reprezentance ljubljanskih visokošolcev, ki doslej ni mogla dobiti v vsej Ljubljani primerne klubskega loka. — Dalje ima v kolegiju svojo stalno društveno sobo «Centralno akademsko podporno društvo». — Pa tudi različnim drugim skupinam, ki dijaštvu namenjenim društvom (kakor n. pr. «Radogoj», «Domovini», «Gospodarski zadrugi Jadran» itd.) dovoljuje ravnateljstvo zborovati v kolegiju. Tako kolegij vsestransko podpira idealno mladino ter njene prijatelje v trudu za dosego čimvečje duševne in srčne kulture.

V kolegiju je samo ena večja dvorana, ki se porablja kot spalnica. Bivša kavarna hotela «Triglav» služi v ta namen, ki leži v pritličju «Akad. kolegija» in stoji v njej 13 postelj. Radi njene lege in obsežnosti, pa tudi menda zato, ker je včasih služila v dislokacijske disciplinarne svrhe, so tej spalni dvorani študentje nadeli ime «Sibirija». Na levi sliki je videti njeno notranjo opremo, ki je za vsako posteljo kompletna kakor v ostalih spalnicah. Po hišnem redu morajo stanovalci najkasneje ob 8. uri zjutraj zapustiti spalnice, da jih utegnejo sobarice temeljito prezračiti, očistiti in urediti. Ko vstanejo, jih pred vrati čaka očiščeno obuvalec. Služničad «Akad. kolegija» tvorijo: 5 sobaric, 4 kuharice, hišnik in vratar.

Večina spalnic je opremljena z dvema posteljama in določenih za dva akademika. Nekaj jih je tudi s tremi in par tudi s štirimi, odnosno petimi posteljami. K vsaki postelji spada tudi svoja omara in omarica. Vse sobe so opremljene z električno premakljivo svetiljko. Pozimi so kurjene. Redno se smejo spalnice porabljati samo za spanje in počitek, izjemoma je v njih dovoljeno tudi študiranje pozno v noč. Nočni mir v hiši prične ob 20. zvečer in traja do 5. zjutraj.

Mens sana in corpore sano

Vsako nadstropje «Akad. kolegij» ima dvojce večjih higijskih umivalnic. Zjutraj in zvečer je tu navadno velik dirindaj, kjer srkajo telesa naših fantov zdrave iz nikoli nevarne mrzle vode. Slika kaže tak prizor, ko si kolegijaši pri jutranjem umivanju krepijo mišice tudi z ročkami, ki so jim pri umivalnikih na razpolago.

Je poznal globoko votlino za grmovjem. Roke in noge so se mu krvavele, ko se je prerival skozi robidovje.

Planil je v jamo in se trepetaje stisnil k steni. Sklenil je roke in napeto prisluškoval.

Solnce je zahajalo, mračilo se je v votlini. Stene so bile vlažne, neke je curjala voda.

Tiho je stopila noč v gozd. Ničesar ni videl. Curljanje vode ga je spominjalo na gospodov korak. Še je vedel, da ga ni v bližini. Čez čas pa je že čul korake.

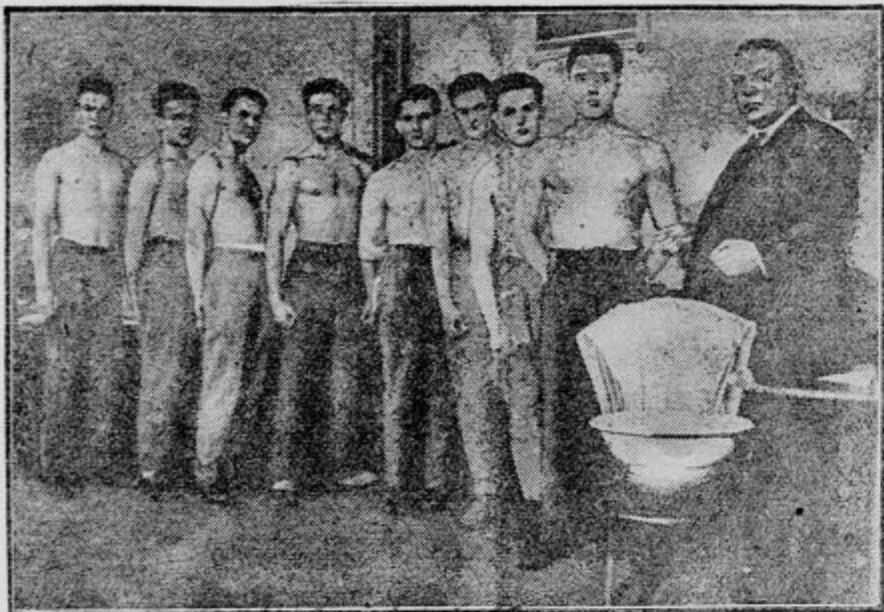
Skozi grmovje je pogledal ploščati materin obraz s šiljastim nosom. Oči so se ji ledeno svetile.

»Ne ne!« je zakričal. Stisnil se je k steni. Toda v hipu se mu je zazdelo, da so ga zopet objele mrzle roke.

Stiskal je sklenjene ročice in hotel moliti. »Oče naš...« Vse se ni mogel domisliti. Tako se je tresel pred materjo in gospodom, pred svetom, da se je hotel dvigniti s tal. »Oče naš...« je prišel. Nobene besede ni bilo v spominu. Na jok mu je šlo. »Oče naš!« je zakričal še enkrat, nato je opešal. Zdrknil je ob steni na vlažna tla.

Tako so ga drugi dan našli.

Tedaj je pričel bežati. Tam v gozdu

Zdravstveno nadzorstvo

Kolegijaši so pod stalnim zdravniškim nadzorstvom. Posebno strog zdravniški pregled se vrši pri novo vstopajočih visokošolcih, ki morajo že svojim prošnjam za sprejem v kolegij predložiti zdravniška sprave o popolnem zdravju. Vsak semester se vrši najmanj po ena generalna vizita vseh

kolegijašev. Slika kože baš tako vizito, ki jo vrši hišni zdravnik g. doktor Pavel Avramovič. Tudi ob vsaki obolenosti se mora kolegijaš javiti v njegovi ordinaciji, kjer dobi brezplačno zdravniško pomoč. Hišni zdravnik ordinira v težjih slučajih tudi v posebni bolniški sobi »Akad. kolegija«.

Kopalnica

Zlasti v izvenkopalni sezoni, ko ne moreš na Savo ali Ljubljano, služi visokošolcem v kolegiju kaj dobro higijenska kopalnica z dvema banjama in z mrzlo, toplo ter pršno kopeljo. Poleg kopalnice sta še v vsakem nadstropju »Akad. kolegija« dve verandi, ki se porabljajo prav pogosto za solnčno kopel. Voda, zrak in solnce se v kolegiju prav visoko cenijo in prav pridno izrabljajo.

Dobrotniki,

spominjajte se naših dijaških socialnih zavodov!

Kuhinja akademske menze

Po otvoritvi akademskega kolegija (doma) in po likvidaciji življenja nezmožnega »Podpornega društva jugosl. akademikov« (P. D. J. A.) je bila v zimskem semestru 1921-22 na iniciativo J. n. a. d. »Jadrana« osnovana »Gospodarska zadruga »Jadrana«, katere naloga je predvsem nuditi svojim članom akademikom zdravo a ceneno prehrano, v ostalem pa jih po možnosti tudi sicer preskrbovati z materijalnimi potrebščinami. Kuhinjo akademske menze upravlja poseben odsek »Gospodarske zadruge »Jadrana«, obstoječ iz akademikov, gospodarskih strokovnjakov ter ravnatelja »Akad. kolegija«, strokovno nadzorstvo pa vrši z veliko

ljubeznijo in požrtvovalnostjo ravnateljstva gospa prof. Jeranova. Od ustanovitve pa do le ošnjega poletnega semestra je bilo v akad. menzi oddanih 81.605 kosil ter 70.238 večerij. Denarni promet je v tem času znašal 1.400.530 dinarjev 83 par. »Gospodarska zadruga »Jadrana« vodi menzo po strogo gospodarskih principih ter oddaja hrano akademikom le proti plačilu vnaprej. Popusti pri cenah so izjema in so jih deležni le oni najrevnejši akademiki, ki dobe ob počitnicah v svojem domačem kraju za podporni fond menze naklonitev v denarju ali naturalijah. Vso režijo akad. menze, razven nakupa živil, krije »Akad. menza«.

Obednica akademske menze

V bivših restavracijskih prostorih hotela »Triglav« (levi pritlični trakt »Akad. kolegij«) je nastanjena akademska menza, katero upravlja »Gospodarska zadruga »Jadrana«, vzdržuje pa se iz vplačil akademikov, prispevkov »Akad. kolegija« ter daril dijaških dobrotnikov. Menzo lahko posejajo člani

naprednih akad. društev, ki dobe zajutrek, obed in večerjo za skupno ceno 15 Din dnevno. Pri mizah v menzijskih prostorih ima naenkrat okoli 100 oseb prostora. Povprečno se hrani le 100 v kolegijski menzi dnevno 140 študentov. Opoldne je menza najbolj posejana, najmanj pa pri zajtrku.

Križem Prekmurja

Dva dneva v Prekmurju

Na poti

Prekmurje je za velik del Slovencev, ki ga še nismo videli, edina naša pokrajina, ki dovoljuje nekaj romantike, pa naj si ima še tako zastarel rekvizit kakor so cigani, grofovski gradovi s parki in podobno. O njem se trdi, da je svet za se. Pred leti je bilo to bolj res kot je danes. V vzburjenih časih po osvobojenju se nam je zdelo marsikaj novo in posebno, kar je tekmo let in konsolidacijskega dela v Prekmurju izgubilo svoje nenavadno obsežje. L. 1920. me je obiskal v Radgoni odličen Ljubljčan, ki je bil na poti v Prekmurje. V razgovoru je zaupno priznal, da ima razen revolverja tudi samokres in še je vprašal, ali so prekmurske ciganke podobne onim iz »Carmen«. Bilo je treba dovtetnega Tartarona Tarascona, ki je zamenjal Prekmurje s Španijo, postaviti iz oblakov na zdrava panonska tla. Tudi krilatica o Slovenski Sibiriji ne drži več. Sedaj je Prekmurje na dveh krajih zvezano z železnico in se lahko vsakdo prepriča, da je klima taka kot drugod in vino tudi. Kjer pa ima Slovenec primeren veter in pristno vino, tam ne more biti Sibirija.

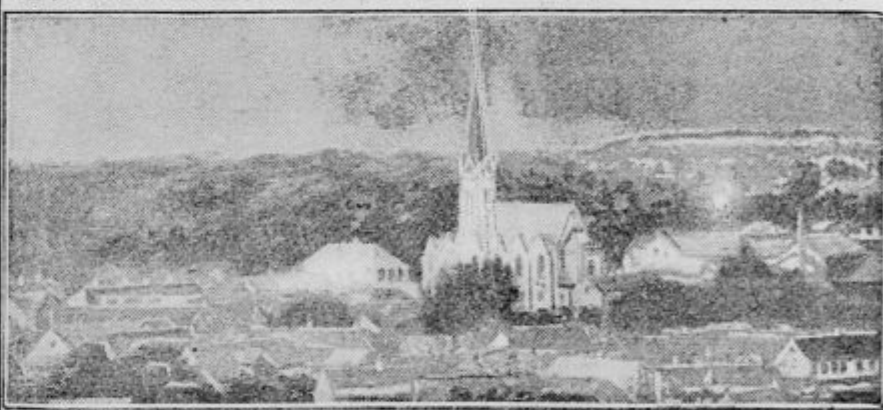
Pa je vendar res, da je Prekmurje najbolj samosvoja slovenska pokrajina. Zgodovinska ločitev majhnega narodnega delca onstran Mure od ostalega življenja Slovencev in pa drugačen gospodarski sistem — ta dva činitelja sta vtisnila Prekmurju posebno obsežje. Ali to naglo mineva. Samo nekaj desetletij še in Prekmurje ne bo vzbujalo nikake pozornosti. Bo pokrajina kakor vse druge in ljudje bodo kakor drugod. Kje naj človek začne, da bo vsem prav? Prvo izhodišče je za človeka, ki potuje normalno (namreč z vlakom) Ormož drugo je Ljutomer. Vlak te ponesi brez posebne naglice, nekako pri-

jateljsko — domače, skozi diluvijalno naplavinno, ki je prijetno zaobljkovana v griče in doline. Nikjer ne opaziš potez; vse zemeljske črte so uglašene in prijazne, tako da te celo v predpomlad, ko je tu najmanj zanimivo, vsak vrh vabi k sebi. To so zadnji valovi Slovenskih gor, ki se izgube mehko kakor ženske kite na blazini v zeleno prostranstvo ogrske nižave. Ko prispeš v Ljutomer občutiš, da ima pokrajina drugo obličje: stopil si na prag obmurske ravnice. Medtem ko je Dravsko polje obdano z modrimi gorami in ostro padajočimi bregovi, a tla so prodnata in peščena, je pomurska ravan položena med same nizke griče in značilni obrisi gora se razblinjajo v mehki horizontalni črti.

Tako se torej voziš iz območja Slovenskih goric tja proti Muri. V marcu še ni veliko zelenega, vendar pa človek občuti bolj ko drugje, da prevladuje zeleni ton. V prvi spomladi je malo tako izrazito zelenih pokrajin kot je ta. Ob Muri zna danes že vsak boljši kmet, da je bila na tem ozemlju nekoč rimska

provinca, ki se je imenovala Panonija (danes — se tempora mutantur!) — pod tem imenom izdelujejo čevlji in tiskajo koledarji). Pozneje se je raztezala tod slovenska država, ki jo je vladal Pribina v Blatogradu, Rimski in slovanski Panonija je bila vrlo močvirna; bilo je mnogo blata, kakor še danes imenujejo Rusi močvirja, in taka pokrajina je sigurno ugajala Slovanom, ki so prišli iz stepskih močvirnih pokrajin in kesneje tudi Madžarom, dedičem velikih donavskih močvirij. Madžari so uničili panonsko-slovensko kulturo, ki je bila v zvezi s severoslovensko in so sprejeli v svoj jezik panonsko-slovensko blato (balaton).

Sama pokrajina do Murske Sobotice ne nudi ob tem času nič drugega kot take in podobne misli. Na poljih vidiš številne potoke, ki jih zvesto stražijo jelše. Kaj bi bila pokrajina brez njih in brez jagnjedov ob cestah? Nekaj melanholičnega je na teh raznih linijah, kakor da si v stepi. Pri Dokležovju ugledaš sredi polja pristavo. Več poslopij s številnimi majhnimi okni, okrog njih topoli, vsenaokoli pa zemlja — oranica, travniki, potoki in logi. V vsem Pomurju imajo tla veliko vode, zato je tudi to-

Murska Sobota

Lov in lovci v Prekmurju

Povojni upad gorskih boljševikov na prekmurske poljane je uničil sloves teh po večini nižinskih lovišč in sokro zatrl vso divjačino, ki so jo poprej gojile številne tukajšnje graščine.

Vsako leto, ko je zarumenelo širno polje, so se zbrali grofje na obsežnih veleposetstvih in so vodili svoje goste na lov. Prirejali so v družbi visokih prijateljev takozvane krožne love na dlakasto divjad, pa tudi na divjo perutnino. Kaj čuda, če je napolnil tak enodnevni lov kar cele vozove. Pa ni se samo streljalo; divjačino so tudi gojili in posebni lovski čuvaji so v polni meri skrbeli, da so se odstrelili s polaganjem in gojenjem čez zimo zopet nadomestili. To so bili lovski časi, ki se o njih danes samo še pripoveduje. Takrat nisi videl jelena in drugo divjačino te vrste samo v potujočih menzežerijah, lahko si ga srečal prav pogosto in v izbranih eksemplarjih na vijugasti ilovnatí stezi v gorških brdih, pa tudi na posebno v ta namen pripravljenih krmiščih. Ta brda in nižinske goščave so prehranjevale v obilnem številu srne in srnjake, divji prašiči ni bil redkost, lisice, jazbeci, razne kune, vidre in zajci pa bi, če ne bi Prekmurje osrečili boljševizem, danes bogato zalagali ljubljanski sejem za krzno. Skoro iz-

ključna borovina in smrečevina teh severnih hribov stala slišala divjega petelina in kot zadnja zastopnica tega plemena je končala pred nekaj leti lepa divja kokoš pod puško lovca — novince, ki je v njej videl jerebico. O uspehu lovov na fazane, poljske jerebice, prepelice, sloke, race in drugo divjo perutnino pa bi se mogle zbrati številke, ki bi se zdele celo pravim lovcom latinske.

Večina teh lovišč je bila last posameznih grofov, vendar divjad je imela odpočitek in zavetje.

Divjačini so tedaj poleg repetirnih pušk grozile tudi mreže in vse priprave za živo lovljenje; zajcem, fazanom in jerebicam se je kratkim potom določila druga domovinska pravica, vendar pa se je lov izvajal sistematično in s skrbjo za prirastek.

Kako pa je danes s prekmurskim lovom? Po odhodu komunistov se vračajo zopet stari zajci; tudi fazani počasi zopet preletavajo in na širnem žitnem polju je slišati glasove jerebic in prepelice. Niso pa se vrnili več jeleni in divji prašiči; merjasca so hoteli navdušeni lovci pred dobrim letom pozdraviti na meji; srnjad se pokaže prav redko, ker se bolj divjega lovstva, ki cvete v tej pokrajini bolj kot drugod. Radi previsokih cen za dvocevce — brezpetelince so si izbrali cigani, ki jih živi prav v srednjem delu Prekmurja še veliko od zraka, cenejša

sredstva — zanjke. Ni tedaj čudno, če se napotiš na lovišče in nameriš na zajca, toda zajec ne skoči pokoncu ali pa ti pride pred cevko dolgorepka vsa potrta, ker nosi okoli vratu globoko zarezano zanjko. Poleg vseh teh škodljivcev lovino so se zaklile še oni, ki se štejejo med lovce, ker ne morejo — odkar so se vrnili od vojakov — pozabiti puške. Le-ti se zberejo v družbah po 6, 12 in še več mož ter na itak majhnih občinskih loviščih poberejo, kar se sploh gane na poljih ali v gozdih.

Bodočnost bo pokazala, kako koristno je, da je začela v tej pokrajini delovati združnica Slov. lovskega društva. Okoli nje so se zbrali vsi pravi lovci, ki hočejo z umnim gojenjem divjačine zopet dvigniti stanje lovin vsaj na ono višino, ki so jo imele prekmurske lovine svoje dni. To delo pa bo imelo uspeh le tedaj, ako bo pripomoget težko pričakovani lovski zakon, ki bo omogočil lovski zakup le onim slojem, ki ne bodo lovišč jemali v zakup edino radi tega, da bi si v nezaposleni zimi zagotovili zaslužek, marveč bo lov postal zopet sistematičen sport. Omenjena organizacija nima pomena samo kot strokovno združenje, ampak skrbi tudi za to, da se na teh poljanah sliši ob rezkih zimskih dneh veseli lovski »Zdravlo«.

F. K.

nko rastlinskega klorofila. Močvirji je sedaj že malo. Panonska blata so se že zdavnaj posušila. Ostal je zgolj močvirno-zeleni ton, ki v dneh brstja in cvetja tako dobro de očesu.

Ze na poti do Murske Sobotice se pričaja, zakaj se prekmurska pokrajina razločuje od murapoljske. Na Ogrskem je vladal vse do zadnjega časa (in na Madžarskem še vlada) oni agrarni sistem, ki ga pri nas že dolgo ni več. V Prekmurju so imeli veleposesniki 36.320 oralov zemlje. Knez Esterhazy je imel 15.980 oralov, grof Zichy 8825 oralov, grof Szapary 4765 oralov, grofje Bathiany so imeli vsak čez tisoč oralov itd. Izmed teh 36.320 oralov je bilo 19.282 oralov kultivirane zemlje. Posestva so bila urejena tako, da so se na najbolj suhih tleh razprostirala polja; ondi pa, kjer so tla padala in se je zbiralo več vode, so bili travniki. Tako so nastale tiste dolge in široke njive, kjer orač cele ure orje eno brazdo. Drugod so zopet široki travniki in pašniki. Vse poteze so dolge in široke; vasi so redke in velike; sredi polj so pristave. To daje pokrajini značilno obeležje. Na Murskem polju in tudi na drugih slovenskih ravninah je zemlja preveč izparcelirana. Agrarni sistem se naslanja na srednjega kmeta, zato so tudi hiše in vasi pogostejše. Zemeljske poteze so kratke in ozke, kultura tal se izpreminja po okusu in potrebah posameznih posestnikov. Zato je Prekmurje tipična dežela agrarne reforme, ki se očituje v parcelaciji in kolonizaciji.

Mesto med polji

V Sloveniji ni mesta, ki bi bilo tako med polji kakor je Murska Sobotica. V drugih naših krajih so stali plemiški gradovi na vrhovih težje dostopnih gričev. Tu najdeš gradove med polji. Nastali so večinoma v novejši, mirnejši dobi in so se bržčas razvili iz pristav. Nastanka Murske Sobotice ni težko uganiti. Blizu gradu so se naselili obrtniki in trgovci. Nov upraviteljski sistem je zahteval, da je imela vsaka pokrajina svoje središče. Tako je nastala tudi Murska Sobotica. Lepo jo je videti na poti čez polja v ve-

Tip prekmurskega kmeta

černem solncu. S svojim v park zavrtim gradom in s stolpom dveh cerkev, z neznatnimi stavbami, ki pričajo o feudalno-kmečki sredini, spominja popotnika ruskih gubernijskih mest.

Posebnost Murske Sobotice je v tem, da predstavlja tip majhnega mesta na ogrski nižini. Tako so tam vsa mesta, ki niti niso mesta; kakor vasi včasih niso vasi, ampak mesta. V Murski Soboti so cerkve treh različnih ver: protestantska cerkev je zgrajena v čistem gotičnem slogu, katoliška očituje zlasti v portalu ogrski dekorativni okus, ki posebno simpatizira s širokim ploskvami in rjavbo barvo; židovska sinagoga je nekako tuja in zaprta vase kot njena duhovna čred sama. Lepa stavba je Szaparijev grad. S temeljito izpremembo gospodarskega sistema je ta stavba izgubila svoj prvotni pomen in je le vprašanje, kako dolgo jo bo grof držal. Nekega dne bodo rezidence bogatih aristokratov pretvorili v tovarno, ki bo v njej deloval kak pleten plebejec klobase ali testetine. Visok dimnik bo molel kvišku in posekali bodo drevje velikega angleškega parka, kjer so se nekoč hladile grofice. Bo več svetlobe, gibanja in dela in manj sanj in romantike. Tako vleva čas.

Prekmurska amerikanizacija

V take preroške misli sem bil zatopljen, ko sta me moja prijazna Mentorja, soboška vodilna organizatorja gg. notar Koder in sodnik dr. Farkaš vodila v največjo prekmursko tovarno. Zadaž za mestom je zgradil podjetni g. Josip Benko veliko, moderno opremljeno klavnico in klobasarno. Sprejel nas je v uradu, ki se mi je zdel čudež, ker ni opaziti bledečih dospodičen nad pisalnimi stroji, temveč so sami resni moške zatopljeni v račune. Duh amerikanizacije veje v te okoličice. Priden podjetnik iz Tišarovec je zgradil iz malega velikega in ustvaril tu Chicago en miniature. Visok, zajetne postave, tipične Prekmurce, nam prijazno razkazuje številke. Njegova trdka največ izvaža. Lani je izvozil čez mejo 4571 glav žive živine ter 10.945 komadov telet in 19.709 komadov svinj in zaklanem stanju. Izvozil je 98.869 kg govejega mesa in 1500 kosov divjačine. Prekmurje je dežela živinorej. Veleposesniški agrarni režim, ki si je prisvojil najboljše zemljo, je prisilil kmeta, da se je oprijel živinorej. Zato tu vse kupčije — če ne z govedo, pa s konji; če ne s štirinožci, pa s perutnino ali magari z jajci. Nad vsemi dominira Josip Benko, ki ima podružni-

Dolnja Lendava

ce v Križevcih, Salovcih in Zenkovcih in v Murski Soboti največjo industrijo te vrste v severni Sloveniji. Njegovo blago gre največ v Avstrijo, teleta tudi v Italijo, celo na milanski trg. Svinje v Nemčijo in na Češko. Lani je plačal 517.967 Din izvoz, carine in 364.077 Din za železnico. Za male prekmurske razmere visoke številke.

Krenemo v klavnico. Lastna elektrarna goni stroje, hladilne naprave in ventilatorje. Stotine za izvoz pripravljene živine je obešene v veliki dvorani. V hladilnici so polne kadi mesa, v klobasarni se pridno izdelujejo hrenovke, v klavnici teče kri v potokih. Povsod gibanje, delo. Jutri prepeljejo avtomobili živino in meso v nemško Radgono, da prispejo pojutrišnjem na dunajski trg.

— Ali sedanja železniška zveza ni uporabljiva? — vprašam.

— Prevelik ovinek je. Dan zamude se pri takem blagu dobro pozna. Potrebujemo krajšo zvezo s Srednjo Evropo. Prekmurje bi se boljše razvijalo, če bi se otvorila zveza preko Hodoša. To je najkrajša pot na Dunaj in železnica Hodoš-Ormož bi lahko imela ne samo lokalni, ampak državen pomen. Ne pozabimo, da teče ta proga po ozemlju neizpeljanega koridorja med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Pri Hodošu smo najbližje Bratislavi.

Iz tovarne nas je g. Benko, ki je tudi direktor Murske Sobotice in prosvetni inšpektor evangeličanske cerkve, povabil k čaji vina na dom. Bilo je ob štirih in od radio-telefona je zvenela Straussova glasba z graške postaje. Prava amerikanizacija starinskega Prekmurja!

Med cigani

Z avtom, ki nam ga je ljubeznivo odstopil g. Benko, smo krenili po fotografirani, da napravim nekaj posnetkov za »Jutro«, nato pa smo zdrčali po široki grobovski cesti v polja. Če smo v Prekmurju, se moramo zglasiti pri ciganih. Deset minut vožnje in jo zavijemo po poljski cesti na takozvano Puščo. To slovansko ime so dajali madžarski grofje naselbinam sredi polja. Tu je Szapary naselil cigane. Dal jim je nekaj zemlje in postavil bajte. Evo prekmurske specialitete! Cigani so tudi še v Črnelcih in Borecih. Na Pušči je 8 hiš s 120 ljudmi. Sami cigani. Ko je pridrčal avtomobil, je nastal v ciganski koloniji pravcati poplah. Tak obisk! Kakor na povelje je vse steklo iz hiš: vsa vrata so bila polna ciganske matrone so sta-

Ciganske lepoticke in otroci

le na podstihju, dekleta so se režala, deca je tekala semintja. In tedaj: cigarete! Vsi od najmlajšega do stare ciganske babice so se pulile zanje. Tako smo dobili »po izbor« devico pred prvo hišo, pa razcapano in napol nago deco, lo-kave očance, in umazane, grde matrone. Pravi ciganski semenj!

— Koliko dece imajo vaše rodbine? — vprašam ciganskega »župana«, ki je malce smrdel po vinu, kar je za cigana še znosen parfum.

— E, pa ne veliko. Šest do sedem.

— Kako pa živite?

— Slabo, gospod. Zemljo so nam vzeli. Storitve, da jo dobimo nazaj!

— Pravijo, da ste pošteni in da ne marate tujega blaga.

— Od muzike živimo — je dejal župan nekam nejevoljno in me pogledal izpod oka. — Evo, tu jih imaš, prave

les Bohèmes — sem pomislil. Tako življenje bi ti prijalo: od same umetnosti! — Mi smo pošteni ljudje, — se je oglašala ciganka srednjih let, ki ji je ipod hrbta kukal mlad ciganček. — Ne krado in papinci (katoličani) smo.

Seveda ne kradejo, pošteni cigani! — veste, kedaj so na soboških sejmihi prenehale tatvine? — me je vprašal moj Mentor. — Odkar so ob semanih dneh zaprli ciganske vasi in zalozili njihovemu županu osebno odgovornost za vsako tatvino!

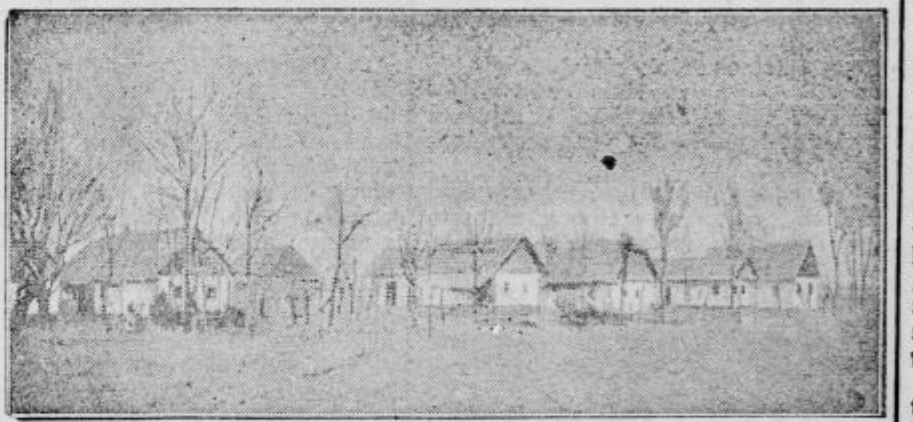
Medtem se je ciganska družba razvrstila za slikanje. Dekleta in mladi cigančki so si zažgali cigarete. Vse jim je bilo, da smo jih slikali. Čemu neki bi se sramovali ciganstva? Ko smo slikali skupino deklet, ki sem jih izbral po carmenskem idealu, je star cigan potisnil v skupino še napol nagega otroka.

Grobovske pristave propadajo
»Malerhof« grofa Szaparyja pri Murski Soboti

Otroka je zeblo in se je instinktivno zavijal v cunj. Ali cigan mu je cunj potisnil čez hrbet, da se je pokazala vsa nagota. A bril je mrzel predvečerni veter in ciganček je drgetal po umazanem životu. Dekleta so pušila in nas zvedavo opazovala. Nekaj obrazov je bilo karakteristično ciganskih, nekaterim pa se je je poznalo požlahtnenje s plavalasim tipom. Kdo ve, čegav sad. Pri vseh pa so značilno močne, nabrekle grudi. Po Schopenhauerju jamstvo za rodovitnost.

Od ciganov smo krenili na graščinsko pristavo. Tipična madžarska »majerija«. Sedaj propada. Agrarna reforma parcelira njive in ni več treba velikih hlevov in žitnic. Csikosj s črnimi bradami in z malho počez so izginili. Hlevi propadajo. Tudi tu se čuti nov svet.

Ciganska naselbina Pašča

V evangeličanskem dijaškem domu

Protestantov, ki so sprejeli Luthrov nauk ob istem času, ko je naš Trubar pisal prve slovenske knjige in položil temelje našemu književnemu jeziku in ki so ga pod zaščito plemstva ohranili do dobe verske strpnosti, je v Prekmurju 23.899 od 91.497 prebivalcev (podatki iz uradne statistike, ki jo je izdalo okr. glavarstvo v Murski Soboti 1. 12. 1919). V Prekmurju so važen element, ker so pridni, zdravi in naprednega duha. V Murski Soboti si pravkar grade dijaški dom. Zbirajo prispevek za prispevkom; stavba je skromna, vendar zadostna.

Izstopili smo. Sprejel nas je oskrbnik, vpokojeni nadučitelj g. Flisar. Prekmurški ljudski pesnik je. Piše v »Düševni liszt« in v evangeličanski koledar. Razkazal nam je prostore, ki so zdaj dograjeni in jih je treba samo dovršiti na znotraj.

Prostora bo za 25—30 dijakov. Sedaj imajo prostore pri cerkvi za 15 dijakov. Plačujejo 400 Din mesečno, drugi komaj eno tretjino, par pa jih vzdržuje in šolska cerkvena občina. Kmetje darujejo živila in tako zavod prospera.

Protestantska inteligenca, ki bo tu zrasla, obeta mnogo dobrega. Iz njenih vrst bo izšlo progresivno misleče slovensko izobraženstvo v Prekmurju

Svitel vzgled daje sedanji okrožni zdravnik v Murski Soboti g. dr. Vvčak, ki je Sokol in hkrati inšpektor protestantske cerkvene občine v Bodoncih. Zvesti tradicijam svoje vere, a zvest tudi narodu.

Pri župniku Adamu Luthru

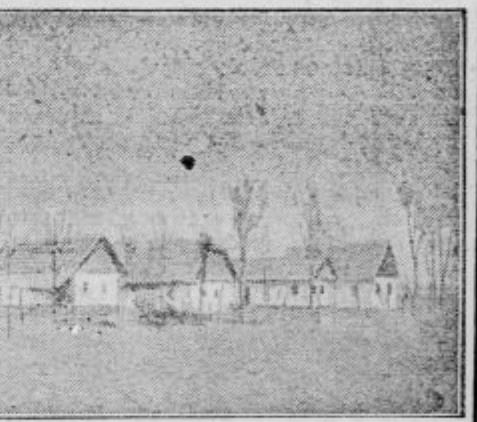
Zanimalo je stopiti v stike s katerim protestantskim slovenskim župnikom v Prekmurju. Priporočili so mi uglednega g. Adama Luthra, župnika v Puconcih, pol ure avtomobilske vožnje od Murske Sobotice. Ta gospod je tudi urednik glasila prekmurskih evangeličanov, mesečnika »Düševni liszt« in »Evangeličanszkega koledarja«. Že se večerilo, ko je zdrčal avto čez Lendavo in potem po ravnicah med polji in temnimi gozdovi. Izstopili smo v čisto protestantski vasi Puconci, ki ima pred

cerkvijo širok trg, enonadstropno šolo in novo, lepo zgrajeno župnišče. Krenemo v župnišče. Vse je čisto in okusno; diha tišino, mirno rodbinsko življenje in resnobo. Vstopimo. Sprejme nas visok gospod srednjih let, priazen in odkrit.

Kakor pastor Manders v Ibsenovi drami »Strahovi«. Tako sem si vedno predstavljal protestantske duhovnike.

Sedemo; prijazna župnikova gospa — učiteljica v Puconcih — nam postreže v buteljko, gospod župnik s cigaretami in se pomenkujemo v sobi, ki ima svetel ton, okusno pohištvo in ne kričee, ampak blago in mirno učinkujoče verske slike — na pr. Kristus z apostoli na polju med visokim žitom — ter omaro, napolnjeno s knjigami, se počasi zgošča mrak. Nastaja prijetno, domače razpoloženje.

Govorimo o evangelijski veri v Prekmurju. Spomnil sem g. župnika, da je širokosrčni župnik rimske cerkve in pisatelj B. Raič prepotoval v šestdesetih letih celo Prekmurje in se oglašil tudi v protestantskih farovžih. Svoje vtise in pa opazke o prekmurskem slovstvu je objavil v »Letopisu Matice Slovenske«. Tam pravi, da so prekmurski evangeličani narodno boli zavedni od

Božidar Borko

novinar in publicist, pisec članka o »Prekmurju v »Jutru«.

katoličanov, ker jim je dal Štefan Küzmič lepo prevedeno Sv. pismo v življ ljudski govorici. Ondi tudi hvali prekmursko narečje in pravi, da je najlepše med slovenskimi dialekti.

G. župnik Luthar, dijak madžarske gimnazije in absolvent teologije v Leipzigu, govori v gladki, izraziti prekmursščini, v govorici pred 200 leti rojenega Dalmatinovega učenca Küzmiča, v kateri je tudi pisan njegov list. Pravi, da mora izdajati list v prekmursščini, če hoče, da ga bodo njegovi verniki brali. Počasi bo opustil madžarski pravopis. List, ki je pisan v lahko umljivi ljudski govorici, je najboljšo sredstvo za narodno zavest med ljudstvom.

Odobravamo. — »Cerkveni spisi se bodo lahko vedno pisali v idiomu, ki je ljudstvu najljubši — pripomni dr. Farkaš, ki dobro pozna prekmurske razmere. — »Ali v političnem življenju se je že treba držati književnega jezika«, pristavi notar Koder.

Govorimo o položaju protestantizma v Prekmurju. G. župnik razlaga, da je sedaj v Prekmurju 10 župnij in samo 19 duhovnikov, med katerimi eden še ni reden. V puconsko faro spada 5000 duš, pa je on sam, brez kaplana. — Protestantska cerkev se pri nas zapostavlja — pravi župnik z blagim povdarkom. Država izda za protestante komaj 4 dinarje na enega, za pravoslavne 12, katoliške 8, muslimane 16 in bogate žide 16.75 Din. Treba bi bilo več štipendij za protestantske teologe, ki morajo študirati v inozemstvu, ker doma nimajo bogoslovja. Sedaj študira samo Skalič iz Sela pri Fokovcih in sicer v Leipzigu. Tudi učitelj primanjkuje.

Pomenkujemo se o ustroju cerkvenih občin, ki sloni na demokraciji. Verniki volijo vse cerkvene funkcionarje, seve tudi župnika. »Düševni liszt« izhaja pod uredništvom g. Lutharja že 4. leto in ima 1200 naročnikov. Povdarjamo, da so protestantski Prekmurci dobri gospodarji in da ljubijo snago. Vprašam župnika, kako je z moralno.

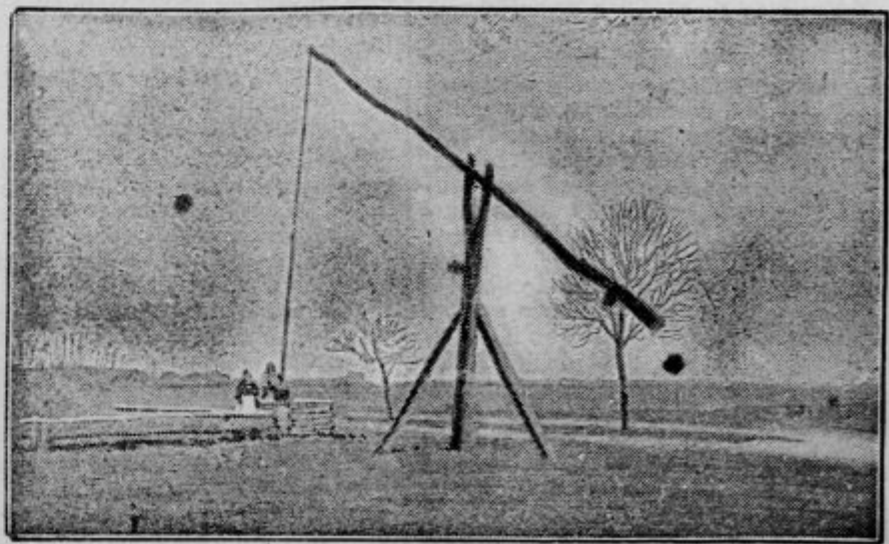
— Naša družina je povprečno zdrava, kakor povsod v protestantskih deželah. Duhovniki jih učimo npravnega življenja in srčne dobrote. Tudi strpnost je naša čednost.

Navzoči sodnik ugotovi, da tudi kriminal nazaduje. Potem se prižge luč in kramljanje se nadaljuje. Sveda se ne moremo izogniti politiki. Kaj sodi protestantski dušebrižnik o skupni politični fronti katolikov in protestantov, ki jo zagovarja škof Jęglič in ki je dobila viden izraz v posl. Siftarju, ki je protestant in poslanec katoliške SLS?

Naš ljubeznivi pastor se je nekoliko zamislil in dejal, da tega političnega nastopa ne odobrava. Iz čisto načelnih razlogov ne. Za Siftarja je glasovalo malo evangeličanov — večinoma njegovi sorodniki. To je samo taktika g. Klekla, da oslabi protestante. V resnici pa jih g. Klekl v neki polemiki v »Novinah« sploh ni smatral za — kristjane. Protestanti imajo naravno uporo zgolj v naprednih strankah.

Slednjič smo govorili o verski literaturi v Prekmurju in listali po najčastitlivejši prekmurski knjigi. »Novi zakon ali Testamentom Gospodina nasega zdaj opravice iz grckoga na stžari szlovenszki jezik obrnjeni po Stevan Küzmici, surdaszkom f. V Halli Saksanskoj 1771.« Sedaj so že 4 izdaje; zadnja še vedno rabi za cerkev. V književni slovensščini pa imajo protestantje na razpolago popolno Sv. pismo v izdaji britanske biblične družbe.

Bil je že trd večer, ko smo se poslovili od prijaznega prekmurskega pastora. Obiskali smo še vrlega kmeta, pučenskega gerenta Aleksandra Küharja.

Značilen studenec s prekmurske ravnine

Pri gostilničarju — žurnalistu

Ko smo se vračali iz Püconec, vasi Kührarjev (ondaj je 31 Kührarjev), sem se želel ustaviti pri originalnem slovenskem »žurnalistu«: Štefanu Kührarju, ki v vasi Markiševci toči vino, reže sir in klobase, hkrati pa piše slovenske in madžarske članke za list, ki mu je sam »glavni i odgovorni urednik, lasznik in vöдавnik.« List izhaja tedensko pod naslovom »Mörszka Krajina« (Murevi-dék) in ni strankarsko opredeljen. Vstopili smo v njegovo gostilno. Našli smo visokega, krepkega moža, s fiziognomijo, ki očituje lakost, najboljše let v prazni krčmi med kupi časopisov, med njimi »Bacsmegeyi Napló« in »Uradni list«. Gospod se je prijazno nasmehnil, ko sem ga kolegijsko pozdravil kot žur-

Velikonočno beljenje hiše v Prekmurju

nlista, ki ma tudi vse nad in podrejene funkcije in za večjo sigurnost še gostilno.

- No, list nosi izgubo. Slab »kšeft«.
- Tudi nam poklicnim žurnalistom nosi poklic včas ali največkrat izgubo. Pa nosi gostilna.
- Jo prodajam. Kupil sem mlin.
- Ali boste tudi kot mlinar izdajali list?
- Bomo videli.
- Kako pa pišete?
- Večinoma sam. Kadar utegnem, sedem za gostilniško mizo in kaj napišem.

O beatus ille, qui procul negotiis... Tudi če ga odloži na tak način, Markiševci so edina vas na Slovenskem in tudi v Jugoslaviji, ki ima redakcijo svo-

Grad grofa Zichyja v Beltincih

jega lista. Ko nam je g. Kührar stregel, smo spoznali, da tudi pri gostilniški službi misli na politiko. Zakaj počakal je s sirom toliko časa, da so bila kuhana jajca.

— Da se ohrani demokratično načelo in da dobe vsi obenem! — je potolažil prizadete.

Cigani svirajo

Družabno življenje je v Murski Soboti precej razvito. Pridno deluje zlasti »Sokol«, ki ima telovadnico v gimnaziji, prostore pa v hotelu Dobray. Naši »prišleki« — uradniki — se zbirajo največ pri Dobrayu in pa v sosedni kavarni »Pri kroni«. Agilni in vneti organizatorji se kaj radi prižogijo o indolenci naših ljudi, le ti pa ti zaupno namignejo, da je v M. Soboti tako pusto, da je poštenemu človeku težko brez dobre slovenske kapljice. V kavarni »Pri kroni« sede sprej naši prišleki (nekateri domačini jih tudi imenujejo slavci, kar pa ni razumeti od slavčkovega petja njihovih grl, temveč od besede Sláv — Slovan, Jugoslav), ostala mesta pa zasedejo domačini, tako da se tu tudi tu čuti sedanjí položaj v M. Soboti.

Zvečer smo govorili o družabnem življenju. Murska Sobota, mesto s 3000 prebivalci, postaja počasi slovenska. Domačini so se z malimi izjemami prilagodili razmeram. Buržoazijo predstavljajo židje, ki so se sami po sebi prilagodljivi, a kar je še ostale madžarske inteligence, se tudi drži zmernih oblik. Nekateri naši možje so se že oženili z domačinkami. »Prišleki« so se aklimatizirali in izhajajo prav dobro z domačini. Predsodki izginevajo, preteklost se pozablja. Razmere se vedno bolj normalizirajo. Prekmurje potrebuje podrobnih narodnih delavcev. Politično je to prava deviška dežela, ki ima vse pogoje za napredno demokracijo. V doglednem času bo dobila Murska Sobota elektriko. To bo velikega pomena za njen razvoj. Veselje do gospodarskega razmaha se kaže povsod. Zdrave sile so tu in če bodo slošne razmere zdrave, bo izginil zadnji spomin na frazo o prekmurski Sibiriji.

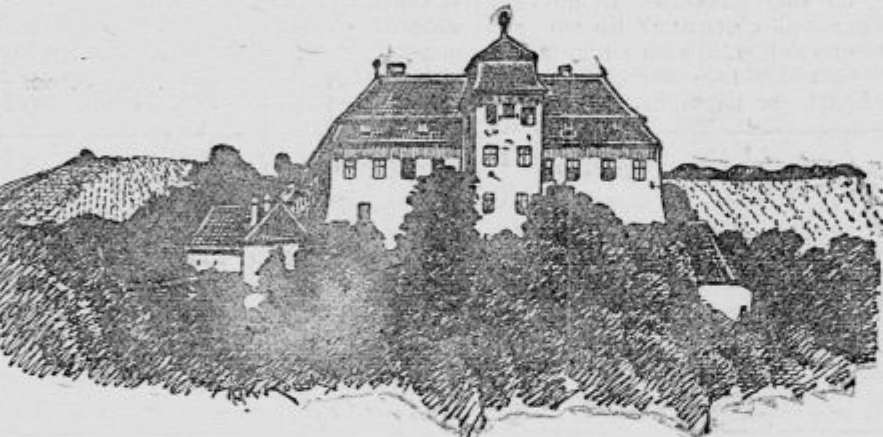
Šli smo še v neko gostilno, kjer so svirali cigani. Bili so iz Pušče. V zakajenih prostorih je vladalo predpolnočno razpoloženje. Cigani so godli, brenkali in pihali. Črda se je razpletel po sobi. Čarda je krčma ob madžarski pusti in ples ima zlasti v tem miljeju pristno madžarski ton. »Čardas«, »gulyas« in še take besede plešejo pred duhom.

vstajajo iz dima neklih daljnih spominov, spletenih iz Leharjeve in Kalmanove operetne glasbe, iz Petöfija, Molnaria in modernista Ada... A Murska Sobota spi v črni temi, ki jo je tuhtintam nekoliko presine medla karbidna svetiljka na oglu.

Čez prekmursko ravan

Točno ob 7. uri jutraj se je postavil pred poštni urad v M. Soboti poštni avtobus, ki vzdržuje promet med M. Soboti in Dolnjo Lendavo. Jutro je bilo hladno in napol poblečeno: skozi vodene pare je medlo mežikalo bakrenorodeče sonce, ki se je jedva dvignilo nad prekmursko ravan. Avto je bil takoj natrpan. Zasedli so ga večinoma židovski sejmarij, ki so šli na semenj v Bogojino. Idiličnost malega mesteca se je razodevala tudi tu. Debela gospa Sara z »bubikopfum« je brž po jutranjem pozdravu povedala še debelejši gospe Raheli neko opravljivo zgodbo, ki jo je zabeležila sobočka cronique scandaleuse. In začelo se je regljanje, ki ga niti ropot motorja ni mogel prekiniti. Zdaj to, zdaj ono — nemško, madžarsko in še kak »vendski« ocvirek — prava pašteta iz ženskih jezikov, ki gre po zgodbi, katero nam je zapustil duhoviti Anatol France, najbolj v slast papanu Satanu in mu leči izprijen želodec. Avto je poskakoval po sobočki cesti, malomeščanska okna so se odpirala, zvedavi obrazi so kukali na cesto — no, kaj bi se pač govorilo čez dan, če se ne bi vedelo, kdo potuje z avtom.

- Gospa Sara je šla v Dolnjo Lendavo.
- Ne, v Bogojino na semenj.
- Veš, gospod Moritz tudi.
- Hm, veš...
- Človek jih kar sliši — one za oknom.
- A okna izginjajo, z njimi hiše in vsa

Dolnelendavski grad

Murska Sobota: neznatno mestoce, a milo onim, ki so v njegovem tihem pristanu zasidrali čoln svojega življenja.

Odpira se široko polje, ki ga na severu omejuje dolg, tja do Lendave segajoči pas gričevja. To je takozvano goricko Prekmurje, silišče slovenskih protestantov. Revni kraji, naseljeni nagosto z drobnimi posestniki, ki stradajo na bomo odmerjenem kosu zemlje. Dobro bi bilo pogledati med nje... tja v Križevce, pa k Hodošu, na vrhove, odkoder se vidi panonska zemlja ob Rabu in ob Blatnem jezeru. Ali čas je natančno določen: nič več, nič manj. Avto hiti naprej po zanemarni cesti, preskakuje kamenje, stresa drobovje. Pokrajina je razdeljena v polja in travnike. Tu in tam kak vas ali ponižen kazalec v nebo — zvonik vaške cerkve. V avtu je neznozn — ali na tihem te veseli, da je država, ki so jo opredel madžarskega režima v Prekmurju sprejeli s prezirom, uvedla na prekmurske ceste lep avto. Takih avtomobilov bi bilo treba še več. Ljudem, ki so vajeni zavilanih aristokratskih nosov in vzgojeni v respektu pred grofovsko kočijo, imponira večja civilizacija.

Pripomo v Ješanovce. Vstopijo novi sejmarij. Kakor sardine v škafli smo natlačeni. Razmišljam, kako težko bo uvesti enakost. Recimo: gospa zraven mene je plačala enako ceno kakor jaz. A njen volumen je za dva moja. Tu bi bilo treba Pangalosovih metod: vzeti mero in dati vsakemu svoje, ljudem pa pravico.

Dalje in dalje... Včas kak obraz, ki zvali oko in švigne mimo, kaka hiša, ali vse je pusto in žalostno, z nehom, ki se je obesilo nizko nad ravan in sosedne griče in žuga z dežjem. Rišem s prstom po steklu, strdim slepo v čemerni dan in se spominjam mladih let, ko sem ravn z ljutomerskih gor in prekmursko ravn in sanjaril o njenih krajih in ljudeh. Na naša brda so zahajali prekmurski kmetje iz ravninskih krajev kupovat žvino. Spomladaj so prihajala revna dekleta iz gorickih krajev kopat v veleposelstniške vinograde. In še zdaj se mi čisto obudi v spominu pesem, ki so jo pela po delu na mehki trati, ko je sijala večerna zarja nad Jeruzalemom in nad Donačko goro:

Gda bo sliha veja zelenela,
te bo liuba moja
mene rada mela...

Sedaj se guza avto po prekmurski cesti in mislim živo na ta kos naše zemlje, ta del našega ljudstva. V Prekmurcu je mnogo suženjskega duha, kakor ga je sploh v nas Slovencih. Madžarska pest je zahtevala od njega, da jo je moral spoštovati. Prekmursko ljudstvo je preveč vzgojeno za vnanji blesk, za vnanje gospodstvo in za močno roko; sodobno demokracijo le s težavo razumeva. Kako so v prejšnjih časih volili »követe«? Volilna svoboda je bila pesek v oči in gospoda je volitve pretvorila v komedijo. Politični programi se neukemu ljudstvu niso razlagali; kdor je volil opozicijo, je bil že dokaj prosvetljen. V splošnem se je volilec nudila prilika, da se opredeli bodisi za vladno gnjat z

vinom ali za opozicijski golaž s pivom; voliti pa je kazalo samo vladnega kandidata. Prekmurca je tudi sicer gospodarsko-politični sistem vzgojil za hinavca. On uboga gosposko, hkrati pa se jezi in proklanja. Rad ima procesije in daljna božja pota, ali povprečen moralni nivo ni ba visok. Ves njegov duhovni trud je preveč usmerjen nazven.

Danes se tudi to počasi izpreminja. Naši »prišleki« so podrli ograje med gospodo in ljudstvom. Pri naših skrajnih glavarjih ni livriranih slug in ceremonijalnih sprejemov. Ljudstvo se uči novega državnega duha. Največji njegov problem je gospodarsko-socialni problem. Agrarna reforma je bila v prvi vrsti poklicana, da ga vsaj deloma reši, ali za njeno pravilno izvajanje so manjkali smotreni načrti in tudi zadostne resnosti in oblikovitosti ni bilo. Gospodarski problem Prekmurja komplicira dedno pravo. Prekmurski kmet pa ima malo zemlje, a še to vedno kosa v manjši in manjši parcele. Pri Prekmurcih posestva navadno ne podeduje na pr starejši sin, ampak se razdeli med si nove in hčer. Tako se oral zemlja štirikrat ali še večkrat razdele. Nedavno se je vršila dražba nekega »zemljišča« čigar vrednost se je cenila na — 5 din. Dele se tudi premičnine. Zgodilo se je že da so si bratje in sestre razrezali vzglavnik, ki je ostal nedodeljen. Trmoglava tendenca delitve povzroča, da se dele tudi hiše, iz česar nastajajo prepirl in tožbe. Dogaia se, da v eni sobi stanujejo 3 do 4 poročni pari. Jutraj znošijo slavnice in odeje na kun, zvečer si jih razdele. Take so razmere zlasti med katoliškim prebivalstvom v preveč obljudenih krajih (ponekod 100 duš na kv. km). Agrarna reforma pa obljudenost samo pospešuje. Oni, ki dobi dva orala grofovske zemlje, s postavi za silo

država kupiti in preurediti, marveč plačuje rajši visoko najemnino. Za urade ni dovolj prostora in so posamezni referentje drug drugemu na potu. Slaba skrb za našo mejo. Madžari so take reči bolj razumeli. Poiskal sem okrajnega ekonomo g. Pavlico, ki mi je bil ves čas prijeten cicerone. Takoj sva krenila v lendavske gorice. Pot vodi mimo Esterházyjevega gradu, čigar razpoke prič-

Župna cerkev v Dolnji Lendavi

jo, da preti tudi temu svedoku preteklosti neizprosni pogin. Po klancu, ki vodi v vinograde, se dospe do pokopališča II. razreda, ki ima lepo lego in razgled daleč čez Madžimurje in Prekmurje. Tu pokopljejo one, ki si primerno plačajo posmrtno vzvišenost nad onimi, ki ne plačajo in jih zato pokopljejo na pokopališču III. razreda, ki je čisto na podnožju hriba. Mimo tipičnih viničarskih bajt in zidanic prispeh na naj lepo razgledno točko, hkrati pokopališče I. razr. s podružnično cerkvijo. V tej cerkvi je videti lendavsko posebnost: naravno mumizirano truplo huzarja Hadika, ki je bil po pripovedovanju lendavskih Madžarov velik junak. Mrlič leži sedaj v stekleni skrinji, ki je položena v zidno vdolbino. Redko je videti mumijo te vrste, ki je v zemlji takorekoč okamenela in čije meso je postalo trdo ko posušena volvska koža. Mrlič je še dobro ohranjen; dasi nima kože, še kaže obraz senco individualnega obličja.

Izpred cerkve se odpira lep razgled čez lendavske gorice z njih številnimi viničarijami — tja do Centibe in do hriba, po čigar vrhu teče meja med Madžarsko in Jugoslavijo. Z zapadne in južne strani pa je na široko odprta murska ravan in celo Prekmurje tja do Radgona leži na ravni plošči pred gledalcem. N tem prisojnem griču z razgledom daleč na okrog je prav primeren prostor za zadnje počivališče. Tih in lep prostor med goricami.

V kratkem času, ki je bil na razpolago, sva obsikala z g. Pavlico meščansko šolo in pa srezkega poglavarja g. M. Kandriča. Dobil sem vtis, da se naši »prišleki« ne počutijo dobro v tem obmejnem gnezdu. Vsi so kazali nezadovoljstvo. Oni, ki so šli prostovoljno sem, so najboljši rtzočarani, ker vidijo, da je delo v tem mestu težavno in počasno. Naša inteligenca tvori svet zase, ker nima oporišča niti v premoči zavednih slovenskih okoličin niti v meščanstvu, ki je tuje. Tu se živi bolj osamelo ko v Murski Soboti. Tuj duh še vedno dominira nad mestom in veje od bližnje meje. Nekateri so za to, da bi se šole in uradi prestavili v slovenske Bistrice, s čemer bi se tujemu elementu v D. Lendavi prezele korenine gospodarskega obstoja. Drugi so odločno za utrditev Lendave, ki je važna obmejna točka naše države. Vsi pa priznavajo, da je roba delati drugače, bolj energično in smotreno. Napada je, da nekateri oblasti smatrajo D. Lendavo za uradniško kazensko kolonijo. Nedostaja podrobnih narodnih delavcev in organizatorjev; na vse se zre preveč birokratično in premalo inicijativno. Ve mestu izhaja madžarski listič »Nep-Usag«, ki ga ureja neki duhovnik in o katerem so mi rekli, da po nerazpoložanju proti državi prekaša vse druge liste. Prekmurski horizont je tu širok, ali za Slovence v D. Lendavi je vrlo ozek. Lendav-

Prekmurski žid Gross-bači

ski problemi, ki je zanje treba le nekoliko več dela in organizacije, ovirajo razvoj našega življa, da ne more naprej.

Kolonizacija v Prekmurju

Ko se vozíš iz Dobrovnika proti D. Lendavi, vidiš ob cesti cele vrste novih hiš. Pozna se jim, da so bile zgrajene v naglici in z nezadostnimi sredstvi. Brž uganeš, da so to sadovi kolonizacije. Na osnovi agrarne reforme je bila prosluca dodeljena zemlja in zdaj je bilo treba zgraditi hišo. Tako so se med pomadžarjene vasi vrinili naši kolonisti. Štiri večje kolonije so nastale po osvobojenju: V Benici so dobili primorski kolonisti okoli 300 oralov zemlje. Zgradili so si hiše iz nekdanjih vojaških barak v Strnišču, 31 družin jih je. Žive slabo in so v nevarnosti pred razbrzdano Muro. V Gaberju je okoli 30 hiš, v Zamostju tudi približno toliko. Tu so kolonizirani Prekmurci. V Petišovcih s 25 družin pravkar gradi hiše. To je rezultat dosedanje kolonizacijske politike v Prekmurju.

Ko smo še z okrajnim glavarjem razgovarjali o tem vprašanju, je prišel nek kolonist iz Benice, tipičen Gorican, slab oblečen in nezadostno hranjen. Prosil je za božjo voljo, naj mu okrajni glavar pošlje zdravnika in duhovnika, ker je žena dobila hud krvotok. Prišla je bolezen v hišo in si ni vedel pomagati. Drugod skrbj za to posameznik sam, kolonist, ki se še ni dovolj oprijel tal in nima stikov z okolico, pa se čuti navezanega na državno oblast. Treba je bilo iskati telefonično tega in onega nastale so zapreke, voz ni bil takoj na razpolago — obupan kolonist pa je čakal in mislil, kako lepo je pač v domovini, na najsji je še tako mačehinska.

Problem kolonizacije je do neke mere psihološki problem. Človek tudi s svojo duševnostjo zavisi od zemlje, ki je dala in vzela njegove prednike. Tu je odrgan in mora imeti veliko moči, da vkorineni sebe in svoje potomce v nov milje. Domači Prekmurci koloniste sovražijo in prezirajo. V nekaterih krajih so nastali spopadi. Oblasti ne skrbje dovolj za šole in za druge potrebščine, ki bi olajšale ljudem življenje. Lokalna oblast se trudi, a vsega ne more.

Vsa težava je v tem, da j zemlja delila brez pravega smotra. Prekmurje je takointako pregesto naseljeno, pa bi bilo treba nekatere družine iz pregesto obljudenih krajev izseliti v manj obljdene in v nove kolonije. Bosanski dobrovoljcem so nakazali 300 oralov zemlje med Dobrovnikom in dugo vesjo, ki pa je niso prevzeli in sedaj na tej zemlji poganja mah in lišaj. Neurejene gospodarsko-socialne razmere, deloma pa tudi moralne razmere, ki povzročajo številne konkubinate in nezakonske otroke, so krive, da se iz dolnelendavskega okraja toliko ljudi izseljuje v Ameriko. Samo letos je izdal okrajni glavar 71 potnih listov za Kanado in Brazilijo. Zanimivo je, da gredo Slovenci redno v Kanado, Madžari pa vsi v Brazilijo. Od jeseni l. 1924, se je izselilo iz tega okraja 348 družin oziroma posameznikov.

Kolonizacijsko vprašanje je v zvezi tudi z manjšinskim vprašanjem. Res je, da se Madžarom dajo šole, ne pa se jim dovolj kruha in zemlje. Radi tega se jih stori bolj nezadovoljni od če bi imeli slovenske šole a zasiguran kruh. Naši viničarji v Lendavskih gorica živje v skrajno slabih razmerah. Naš živeli — zaveden in nezaveden — je slaboten. Razmere ob madžarski meji so anemične.

Nad medžimurskim polji je sijalo sonce, ko sem se poslovil od Prekmurja.

B. Borko.

Nekaj o šolskih razmerah

Murska Sobota, koncem marca.

Do osvobojenja so bile v Murski Soboti tri osnovne šole: rimsko-katoliška, evangeličanska in državna osnovna šola. V nobeni teh šol se niso veliko ozirali na čisto vzgojne momente; vse so imele pred očmi poglavitni cilj madžarskih šol v slovenskih pokrajnah: raznarodovanje. Tudi obverski šol sta imeli voditelja, ki ni umel niti besedice slovenski.

Takoj po zasedbi je bila ukinjena rimsko-katoliška šola, ker so se otroci priključili državnim osnovni šoli, ki jo je prevzela naša država in jo razširila najprej v petrazrednico, kmalu na to pa v šestrazrednico. Leta 1922 je bila ukinjena tudi evangeličanska osnovna šola; njeni učenci so bili takisto dodeljeni državnim šol, ki se je morala razširiti v šestrazredno s 4 paralelkami.

Dasi so se pojavili mnogi ostrí nasprotniki slovenske šole v Prekmurju, posebej še v Murski Soboti, ki še niso niti danes docela utihnil, vendar niso mogli in ne morejo ovirati krasnega razvoja slovenske šole. Prvi velik uspeh beleži šola že v zgodnjem spomladu leta 1920, ko se je vršila prva šolska prireditve. Otroci, ki so imeli do tega časa zgolj madžarsko vzgojo, ali pa tudi nobene, so krasno peli in deklamirali slovenske pesmi. Tak nastop je v očeh markskega dotedanjega nasprotnika visoko dvignil ugled narodne šole. Žal, da se take prireditve, ki so nastrdnejša vez med šolo in domom, v zadnjih par letih ne morejo vršiti, to pa radi tega, ker razpolaga šestrazredna šola s štirimi paralelkami le s petimi učnimi sobami, ki so od jutra do večera natrpene z deco in se lahko v njih izvršuje zgolj najnujnejši šolski poduk, za igre in petje pa ni prostora.

Širšo javnost bo zanimalo, da nudi državna šola v metropoli Prekmurja uprav klavirno sliko. Vsaka fara v Slov. goricah ima lepo šolo. Sobočka šola je majhna, pritično poslopie z blestečim napisom »Državna osnovna šola«. Napis je nujno potreben, ker

bi sicer utegnil tuje misli, da je to kaz-nilnica, ker ima okna zadelana s križi. Starši pa vedo, da je ta šola prava mu-štalnica. Sobe so prenatrpane z otroci, zrak je zlasti v zimskem času neznošen, deske v tleh se vgrezajo — osobito odkar je šola do dobra namočila zadnja povodenj. Ko vstopiš na hodnik, se dvigne izpod desk, ki se vdirajo pod korakom, oblak prahu. Le kdor vidi in pozna vedoželjnost otrok, ki razmeroma prav pridno obiskujejo šolo, kdor ima vpogled v smoteno in nesebično delovanje učiteljstva, ta ve, da je to tudi učilnica. Potreba po novem šolskem poslopiju ni menda nikjer tako kričuća kot v Murski Soboti. Ali se bodo pristojni činitelji zganili?

V Prekmurju ima učiteljstvo razmeroma lahko in hvaležno delo. V redkokateri po-krajini so otroci tako nadarjeni kakor baš tu. Tudi tam, kjer je v rodbini občevalni je-zik madžarski — tudi te ostanke bo od-plavil čas — obvladajo otroci književno slo-venščino jako dobro. Znani so primeri, da se je učenec (ali učenka), ki ni znal niti be-sedice slovensko, naučil v enem letu toliko, da ne bi nihče rekel: »Ta je pa rojen Madžar!«

Veliko veselja z otroci imajo učitelji pe-tja, ker otroci radi in ubrano pojejo, zlasti še deklice. Posebne uspehe pa beleži učitelj-stvo, ki je prejele šolske gledališke pre-stave. 80% otrok je kakor rojenih za take predstave. Posebno veselje imajo otroci s telovadbo; žal da nima niti ene šole najpo-trebnejšega orodja, kamoli telovadnice.

Ko bodo pristojni činitelji spoznali, da je nužno treba zgraditi, oziroma razširiti os-novne šole, jih izpopolnit s potrebnimi učili in učnimi pripomočki, ko bodo preurejene šole delovale s polno paro, se bo šele za-čelo pravo narodno življenje v tej lepi, a zanemarjeni pokrajini.

V Murski Soboti obstoji tudi obrtno-nada-ljevalna šola, ki jo poseša ob večerih okrog 120 obrtniških in trgovskih vajencev. Tudi ta ustanova beleži od svoje ustanov-itve sem prav lepe uspehe in so izšli iz te šole že mnogi dobri pomočniki! Šola pa bi sigurno imela še večji uspeh, če bi imeli mojstri zanj dovolj razumevanja. Vajenci prihajajo v šolo docela zbiti in menijo, da se bodo v nji odpočili: pri mojstru je va-jenec vprežen od ranega jutra do poznega večera. Zaščita delavcev je v Prekmurju slabo znana. Ko pride vajenec ob 20. uri iz šole, mora po večini zopet v delavnico — tja do 22. ure ali še dalje. O nedeljskem počitku obrtniški vajenci samo sanjajo. Oblasti bi morale skrbeti, da bi se moderne socialne uredbe uveljavile tudi v Prekmur-ju. Ker je obrt v Prekmurju zelo razvita in na dobrem glasu, bi bilo želeli, da bi se os-novale obrtnonadaljevalne šole tudi v Bel-tinčih, Križevcih, Cankovi, Bogojini, Turni-šču in drugod.

Skratka: za šolstvo v Prekmurju je treba žrtvovati nekaj več. Uspeh je zagotovljen.

Javna bolnica v Murski Soboti

Javna bolnica v Murski Soboti je bila ustanovljena leta 1893 od okraja Murska Sobotica. Največ je prispevala občina Mur-ska Sobotica, ki je dala na razpolago stav-bišče in mnogo stavbenega materiala. Okoliške občine so prispevale vsaka po svojih močeh. V zemljiški knjigi je bila vpisana pod imenom: »Javna zakladna bolnica okraja Murska Sobotica«. S kraja je bilo na razpolago samo 24 postelj. To število pa se je stopnjoma dvigalo in doseglo leta 1907. število 110. Leta 1906—07. se je postavil iz-oljni paviljon in gospodarsko poslopje.

Dne 1. oktobra 1920 je prevzel bolnico od madžarske uprave Zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani. Od tega dne do 30. septembra leta 1924. je bila bolnica pod državno upravo, od 1. oktobra 1924 pa spa-da pod oblastno samoupravo in se vzdr-žuje iz lastnih dohodkov. Oskrbne stroške za revne bolnike plača država. Popolnoma brezplačno pa se zdravljuje v bolnici vse spolne bolezni in nalezljive bolezni, za ka-tere prevzame država plačilo oskrbnih stroškov, ne glede na to, ali je bolnik plačila zmožen ali ne.

Danes ima bolnica 120 postelj, katero šte-vilo pa niti od daleč ne zadostuje danim potrebam za Prekmurju in ljubomerski okraj. Postelje so skoro vedno vse zase-dene in se morajo bolniki v mnogih slu-čajih odklanjati radi pomanjkanja prostora.

Spoln se opaža že dalj časa, da postaja bolnica prenatrpana in bo treba misliti, kako bi se razširila, saj je daleč naokoli edina bolnica.

Pelagija

Tajdi slična je Pelagija. Sredi petega stoletja je živela v Anti-johiji sloveča gledališka igralka in ple-salka Pelagija je bila tako krasna, za-rečnega bleska in bliščeče lepote, da so jo zaradi njene lepote imenovali sploh le »bisera«.

Bila je pa tudi tako lehkomišelnja in posvetnega duha, da je v tem prekašala vse druge tovarišice. Kjer se je prika-zala, oči vseh je nase obrnila, vsa srca omamila ...

Očitna poklanjanja so jo storila niče-merno, prevzetno in polno napača, samo sebi za malika: prilizovanja in vabljenja mladih posvetnjakov pa dragoceni dar-ovi, neizmerne in zapravljive ponudbe bogatih nasladičev so jo vodile stopnjo za stopnjo do ženske razuzdanosti, po-tratnosti in gizdavosti v slaboglasno ime očitne grešnice.

L. 453 ali 454 je imel antiohijski pa-trijarh Maksim s sosednjimi škofi zbo-rovanje. Med njimi se je Non, škof iz Edese, popeljal puščavnik, odlikoval z modrostjo in svetostjo.

Nekega dne je v lopi šentjakobske cerkve zopet govoril Non. Naenkrat se je začul hrup, glave vseh so se obrnile

H koncu nekoliko statistike iz lanskega leta: Oskrbovanih je bilo tekom leta 1925. skupaj 986 bolnikov in sicer 544 moških in 442 ženskih, po večini večini iz tujih občin. Število oskrbovalnih dni je znašalo: za bol-nike 41.343, za osobe pa 7314. skupaj tedaj 48.657 dni, povprečno na posameznega bol-nika 47 dni. Za prehrano se je izdalo 389.054 dinarjev.

Izmed bolezni, ki so se zdravile v tej edini prekmurski bolnici, ima prvo mesto trachom, ki je v Prekmurju precej razšir-jen. Za tem slede razne tuberkuloze. Za pljučno jetiko se je zdravilo 33 oseb, 4 so v bolnici umrle, za tuberkulozo drugih or-ganov in škrofulozo pa 36 oseb. Izmed na-lezljivih bolezni omenjamo še gripo (32 slu-čajev), ošpice (13), malarijo (11), sifilido (16. dva smrtna slučaja) in kapavico (10). Značilno je razmeroma visoko število spol-nih bolezni, ki so po večini večini iz kmečke-ga stanu in so se prišli zdraviti v že zasta-relem štadiju. Za rakom se je zdravilo 19 oseb; 7 jih je v bolnici umrlo. V kirurškem oddelku zavzemajo največ poškodb izven obrtnih obratov.

Dolnja Lendava

»Prestonica« Spodnjega Prekmurja Dolnja Lendava spominja po svoji legi na pisano gorenjsko Skofjo Loko. Pa je Lendava v resnici »pisana« ne samo zato, ker leži ob vznožju zelenih vin-skih gor in plodno rjavno-rumeno zem-ljo, temveč tudi ker je njeno prebival-stvo prav pisano mešano. Tu se namre-č stika zadnji odrastek panonskih Slovencev s kajkavsko-hrvatskim ple-menom in Medijmuri in prejšnjim madjarskim prebivalstvom. Tudi v ver-skem oziru je mnogo sličnosti; največ je katoličanov, nekaj protestantov pre-cej pa izraelitov, zadnjih okoli 10% (približno 2500 oseb).

Sama na sebi je Lendava velika ob-čina (Nagy község) to je po prejšnji madjarski ureditvi kraj s trškim zna-čajem. Trg sam je čeden, ima tlak ki bi se ga ne bilo treba sramovati niti Ljubljani, parno kopalj in kanaliza-cijo, manjkata mu vodovod in električ-

Grof Hadik

Nekatere prekmurske posebnosti

Prekmurje ima nekatere posebnosti, ki jih v ostalih slovenskih krajih ne po-znamo in ki ravno radi tega zbuja jo naše zanimanje. Te posebnosti izvirajo večinoma iz dejstva, da je bila ta po-krajina skoro tisoč let del ogrske dr-žave.

Prva taka posebnost Prekmurja je neka pestrost v narodnem in verskem oziru. Vsega ima Prekmurje po šte-tju iz 1910. l. 92.000 prebivalcev. Poleg slo-venskega prebivalstva, ki je v pretežni večini, živi na prekmurskem ozemlju še 14.000 Madjarov, 2300 Nemcev, s par stoticami so p zastopani tudi dru-gi, predvsem cigani. Ti prekmurski Slo-venci tvorijo z onimi v Slovenskih go-ricah eno dijalektsko enoto in se tudi sami imenujejo Slovenci, a ne Prek-murci. V madjarskem interesu je bilo, da jim dopovedovali, da so poseben narod in tako večjo še sedaj madjarski uradni jezikoslovci, dasi seveda brez najmanjše prav. Vendar je še vedno to med tukajšnjimi izobraženci raz-širjeno mnenje, da so prekmurski Slo-venci poseben narod. Večkrat je slišati očitke, češ, Madžari nas niso mogli po-madjariti, Slovenci pa nas hočejo kar-če: roč posloveniti, kakor da bi bilo uvaianje slovenskega pravosisa in k. jizneča jezika sloh r znarodovanje, enako madjarskem. Vsi ti pomisleki vedno bolj ginejo in zanimiv je opa-žati, ka'o slovenski strokovni izrazi iznoderivajo madjarske, ki so jih prej rabili v prekmurščini, na pr. s t r a n k a

na razsvetljava. Kraj ima edino tovar-no dežnikov v Jugoslaviji in nekaj druge industrije, trgovina pa peša, ker je manjka zaledja, posebnega madjar-skega, ki se je prej razprostiralo prav do daljnega Zalaegerszega.

Katoliški cerkev v Dolnji Lendavi ni nič posebnega in bi pričakovali pri ta-ko pobožnem ljudstvu, kakor je prekmur-sko, lepše in prostornejše zgradbe. Pač pa je jako idilična na najvišjem vrhu Dolnje lendavskih gor in stojiča kape-

Cerkvica pri Dolnji Lendavi

la Svete trojice, v kateri se nahaja v stekleni rakvi nekake vrste mumija, truplo generala grofa Mihaela Hadika, umrlega 1733. Truplo njegovo, ki je bil tudi lastnik na sliki predloženega Dol-njelendavskega gradu ni strohnelo radi tega, ker je sestavina zemlje na poko-pališču pri Sveti Trojici taka, da ne dopušča trohnobe in razpadanja.

Ljudska pripovedka pa pravi, da Ha-dik ne strohni radi tega, ker je to božja kazen za njegovo grozovitost in neusmil-jenost. Dirjal je namreč s štirimi belci z vsjo silo na tedaj brez potno sv. Tro-jiico in tudi prišel na vrh, toda konji pod njim so se zgrudili in tudi on je ostal mrtev. Ljudstvo pripoveduje še, da je žena grofa ob novici, da je mož tako končal, iz obupa skočila skozi okno gradu in se ubila.

Charile Chaplin in njegova lepa part-nerica v vefilmu »Lov za zlatom«, ki ga za veliko-nočne praznike predvaja Eiltini Kino Matica

upravlja po avstrijskem šolskem zako-nu. Zeleti pa je, da bo novi šolski za- kon uredil vprašanje tako, da verske občine saj gmotno ne bodo oškodovane.

Omeniti nam je tudi način podedo-vanja, ker so tudi v tem oziru zanimi-ve razlike. V Prekmurju navadno ne pr-vezame posestva eden dedi, druge pr izplača, ampak tu se posestvo obi-čajno razdeli na toliko enakih delov, kolikor je otrok. Tako se mnogokrat zgodi, da imajo nekateri stotinke in ti-sočinke v najhujih parcel, anše se delijo čisto na tri čini, da se pod. ejo in se graočni material razdeli na toliko delov, kolikor je dedičev.

Pri teh re. ih vprašanj naj omu-rimo še nekatere veselejši stvari. Prva bi naj bila vroči in omamljujoči čardaš, ki so ga Prekmurci prevzeli od Madja-rov in ga jako radi plešejo na cigansko godbo in zaljubljene naro lne pesmi. V njem se ni bati kake irredente in ga zato ne gre preveč preganjati. Sicer pa se zadnje sezone tako pridno učijo mo-derni plesi, da mu že delajo nevarno konkurenco.

Druga vesela posebnost v Prekmurju je način agitacije pri volitvah. Na Ogr-skem je bilo javno glas-o vanje. V sre-žu sta se borili navadno samo dve stranki: vladna in opozicijska. Zlasti bošohi srez je bil vedno trdno opozicijska, z-ato še dandanes imajo vladne stranke v Prekmurju težko stali če pri volitvah. Stalnih krajevnih organizacij stranke nekda niso imele, raditega je politično življenje spalo in se zbudilo za nekaj

tednov še le ob razpisu volitev. Zato pa je tedaj tem bolj oživelo. Agitiralo se tedaj ni toliko s stvarnimi in pro-gramatičnimi argumenti, ampak bolj z denarjem, vinom in guššem. Vesele so bile take volitve! Marsikateremu voli-cu so ostali v najprijetnejšem spomi-nu živahni in razigrani volilni tedni. Še l. 1920 in 1923 so bile pri nas volitve v narodno skupščino zelo vesele, prava Indija Koromandija. Še tedaj je teklo vino kar v potokih po Goričkem, Ra-venskem in Dolenskem. Ko je g. Sto-jadinovič priredil v M. Soboti velik vo-lilni banket, na katerem je vladalo ob ciganski godbi rajsko razpoloženje in nepopisno navdušenje, si je marsikate-ri udeležene, potem ko si je liki ho-merskim junakom žejo po pijači in je-di pregal, vzal s seboj srebrne vilice in nož — za spomin. Kak uspeh, izra-žen v številu kroglic, pa je imel ta ban- ket, je menda obče znano. Tudi presto-panje kandidata, pa tudi izvoljenega poslanca, od ene stranke k drugi nekda ni bilo nič nenavadnega, čeravno se nam zdi — recimo — skrajno čudno. Toda naš volilni zakon za to korteško romantiko nima pravega razumevanja in ji je brezobzirno zadal dva huda udarca, od katerih se ne bo več opo-mogla: tajno glasovanje in trodnevno alkoholno prepoved tik ob volitvah, ko bi lahko bilo ravno najbolj vesele! Po-sledica vsega tega je, da so bile že lanske volitve precej suhe in dolgočas-ne, bati pa se je, da bo šel ta razvoj stvarnosti in dolgočasnosti še naprej.

—SS—

Ivan Benko
občinski gerent v Murski Soboti

Tovarna za izdelovanje mesnatih izdelkov g. Benka.

Kdor hoče spoznati

mesta in kraje v Hrvatski, Bosni, Vojvo-dini, Srbiji, Dalmaciji itd., naj naroči

A. Melik: Jugoslavija

Zemljepisni pregled, II. del.

Na 524 straneh podaja knjiga, ki ji je pri-ložen tudi zemljovid, podroben popis naše države. Knjiga velja s poštino vred 52 Din, boljša izdaja 67 Din 50 p.

Naroča se pri Tiskovalni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54

na cesto in šepetanje je šlo od ušes do ušes.

Pelagija je prihajala v spremstvu krasno oblečenih slug in služabnic na čili mrtvi, pregrnjeni s škrlatno odejo: na razkultili glavi se ji je bliskat zlat venec, rumenkasti, z zlatimi nitkami prepleteni kodri so ji padali po razsaljenih prsih, težka zlata verižica se ji je vila okoli la-bodjega vratu, roke in zapestje so se ji utrinjale od zlata in biserov, celo čev-lje na nogah je imela z zlatom in biseri nadelane, lasje in oblaca pa so bila tako polna najdražjih vonjav in dišav, kakor bi mula vso srečno Arabijo nosila na hrbtu.

Tako je jezdila Pelagija mimo cerkve, se predrzno in posmehljivo ozirala po zbranih škofih ter ošabno, spremljevana od trume občudovalcev, odhajala naprej.

Resnobnim očedom se je niena samo-pašnost in razuzdanost gnusila. Zato so povesili oči. Le Non jo je srepo in vztrajno ogledoval. Ko je izginila izpred oči, pa je vprašal škofe:

»Kako? Ali vas tolika lepota ni raz-veselila v srce? — Povejte odkritosrčno: vam ni li všeč tako lepa oseba? Jaz sem se nad njenim pogledom čez mero radoval... Kaj pač mislite: koliko ur jo ta ženska potratila, da se je umi-

vala, gladila, lišpala, likala in ogledo-vala, dokler se ni tako krasno olepoti-čila? In vendar skuša z vsem svojim le-potičenjem ugajati le umrljivim ljudem — vlačugarjem...«

In zamišljen je odšel v svoje bivali-šče... Ko pa pride nedelja, se znaide med ljudstvom tudi Pelagija... Njnova živa pridiga ji pretrese vse srce, na klas pojema od toka in potoki solz ji dero iz oči.

Po službi božji zapove Pelagija dve-ma slugoma, naj gresta za škofom in zvesta, kje stanuje... Nato mu je pisala, da želi govoriti z njim. Non ji je odgo-ovoril: Ne predrzni se, moja slabost skušati, zakaj grešen človek sem. Če pa imaš resnično resne želje po Bogu, pridi: toda tudi drugi škofje so pri meni in vpriči tega se sme to zročiti, zakaj tebe same ne pustim priti predse Zbo-gom!

Pelagija je vesela hitela na Nonovo stanovanje: toda veleli so ji, naj gre v cerkev sv. Julija, kamor je prišel tudi Non z drugimi škofi.

In Pelagija je prosila, naj jo krsti ter je kazala toliko spokorienosti, da so bili vsi do solz ginjeni.

Iz usmiljenja je »poslal Non po pred-nico diakona, Romano, pobožno vdova.

Na njeno priprošnjo je Non Pelagijo kr-stil ter ji podal zakrament sv. birne in Rešnjega telesa...

Toda peklena hudoba je Pelagiji še tri dni hudo prigrevala in jo s tisočimi skušnjavami skušala zopet privabiti v svoje mreže. Ali Pelagija je srečno premagala vse.

Cez tri dni je velela vse svoje za-klade zlata, srebra, lepotičja, vsakterih dragocenosti in oblačil zaznamovati, škofu prinesiti in mu je sporočila, naj stori z njimi, kar mu drago.

Škof je ukazal vse razdeliti med si-rote, vdove in druge siromake, Pela-gija pa je odpuščila svoje sluga in slu-žabnice sužnje, razdelila med nie vse svoje ostalo bogastvo ter na to brez sledu izginila...

Na Olski gori blizu Jeruzalema je živel v leseni kočici z eno samo lino-m mladenič nežnega obličja in vitke po-stave Odlikoval se je z gorečo pobož-nostjo in neizmernim kesanjem. Imeno-val se je Pelagij, a nihče ni vedel, kdo in odkod je. Čuli so tujega puščavnika zjutraj in zvečer s čudomilim glasom prepevati psalme, a prav redkokdaj so ga videli. Prihajal je iz celice le, kadar je šel po vodo ali nabirat zelišč za svojo brano...

Ko je hotel Rufin obiskati sv. deželo, mu je škof Non naročil, naj poišče pu-ščavnika Pelagija. Rufin je puščavnika res našel in mu sporočil Nonov pozdrav. Skozi linoico je govoril z njim in videl puščavnikovo blede obličje z globoko udrtimi očmi.

Pred odhodom v domovino je želel Rufin še enkrat govoriti s puščavnikom. A našel ga je mrtvega. Rufin je javil v jeruzalemskih samostanih, da je slovit spokornik mrtev. Bratje samostanci so šli v celico in po šegi onih krajev so truplo hoteli pred pogrebom maziliti. Takrat se je razodelo, da je bil puščav-nik ženska, in Rufin je spoznal zopet nekdanje lepe črte v obrazu »bisera« iz Antiohije.

Bogu posrečene matrone in device iz Jeruzalema, Jeriha in Jordanskega dola so prišle z bakljami in svečami ter so spremile s petjem telesne ostanke sv. spokornice Pelagije do groba.

To se je godilo okoli l. 457: katol. cerk-kev obhaja ta god 8. oktobra. Pelagijino življenje pa je opisal Matija Torkar, du-hoven ljubljanske škofije l. 1874 za družbo sv. Mohorja tako, kakor mi.

Pristopajte k »Vodnikovim družbi«!

Zdravstvo

0 diatermiji

Ker smo naše čitatelje že nekaterokrat opozorili na ugodne učinke, dosegljive diatermičnim potom, naj izpregovorimo par besed še o diatermiji.

Ako zadenejo električni tresljaji jako visoke frekvence (to je visokostrobovni prekinov električnega toka, v sekundi 2000 do 3000krat) ob razmeroma nizki napetosti, a precejšnji lakosti toka človeško telo, ne povzročajo bolečin (kot n. pr. pri faradizaciji), kakor tudi ne izzovejo pregljnih pojavov na mišičevju (kot n. pr. pri galvanizaciji). Pač pa se premene tresljaji, došli v telo, v topleto in lahko pregrevajo posamezne organe in dele telesa do poljubne višine. Ker se je bati opeklin in strjevanja raznih beljakovin v organih in sokovih (nativna beljakovina se strdi že pri 63 stopinji Celzija), je uveljavljeno, da z redkimi izjemami 45ih stopinj ne smemo prekoračiti. Ta način dovajanja toplote, ki je tudi jako energično, prodorno in ki se do poljubno izpreminjati, prekaša vsako drugovrstno ogrevanje in pregrevanje, ki nikoli ne more prodreti pod kožo količnik globlje, in ne povzroča vplivati na organe, skrite v globlini.

Diatermična toplota razgraja, če se da, časa dovaja telesu, telesno temperaturo do 2 stopinj nad normalno. Kamor je prodrla, katerikoli organ pretaka, povzroča močan dotok krvi, zbor česar bolezenska ognjišča preje razpadajo, se razkroje, posrebljejo in razližejo; otoki splahnejo in bolečine minejo. Celo nekatere bakterije, ki ne prenašajo visokih temperatur, kot n. pr. povzročilec gonoreje, je moči diatermičnim potom uničiti ali jih vsaj toliko oslabil, da se ne morejo tako razmnoževati, kot bi se razpasli sicer. Zato diatermija tudi tako zgodno pliva na opisane procese. Posebna pa je umestna njena uporaba pri boleznih mialskature vsake vrste, pri zdravljenju kroničnega revmatizma in živčnih vnetjih (iši-as) v obli. A tudi kirurg jo uporablja s pridom, da mu podpira zdravilne razdeljilne kosti in obolenih sklopov. Tudi je možno napraviti, da vstopa tok do posameznih kolčnih, izlah in nožičih, katere ogreje in zari, v telo, in da se s temi drugimi instrumenti potem izvršajo prijetne operacije.

Revmatizem (udnica)

S tem imenom nazivljemo tisto skupino bolezni, katerih glavni znak je trganje po udih, posebno po členkih ali sklepih in mišičevju ali mesu. Z ozirom na potek bolezni ločimo revmatizem v akuten (z naglim, strnim razmahom) in kroničen (polagano potekajoč) revmatizem.

Revmatizem je infekcijska (nalezljiva) bolezen, a njegov, ali bolje rečeno, nizevni povzročitelj nam niso povsem znani. Zdi se pa, da so sorodni raznim povzročiteljem gnajnim, ali da se prav isti, toda glede svoje virulence (življenske jakosti), strupenosti in opasnosti oslabiljeni, ali da vsaj izhajajo iz t. k. rodov. Podobne ali slične bakterije najdemo pogosto pri vnetjih in infekcijskih anginah in še pri raznih drugih boleznih, ki vodijo do notranjih gnojitev. Kot prava bolezen nalezljiva nastopa tudi revmatizem v svoji akutni obliki z vročino, z mrzlico brez rednega potekanja, a pogosto z visokimi temperaturami. Navadno oboli več sklepov, dasi ne istočasno, a to tako redno, da moramo dvomiti na pravilno diagnozo revmatizma, če je obolen en sam sklep. Bolezen napade narašče male in velike sklepe na zgornjih in spodnjih okončinah (okončinah); rameni, kolena, zapetosti kolena in stopala. Seveda oboli redko tudi drugi sklepi na zatilju in čoku. Mnogokrat pa je bolečina v posameznih niščah še huša kot v sklepih (mišični revmatizem).

Nad obolenim sklepom je koža vroča, rdeča in otečla, kakor je sklep sam močno napet in zatekel. V sklepu duplino izstopi iz odela vneta sokrva, kateri je v težkih primerih priimešan tudi gnoj. Pa dočim se prav napadeni sklep že polagoma očisti in splahne, se preseli bolezen v bližnji ali bolj oddaljeni, doslej zdrav sklep in ga zavzame. Solih se odkliče bolezen po svojem nerednem poteku, se boljša, slabša, narašča, skače semtertja, navidezno že čisto premine, a se naenkrat zopet ponovi. Pri t. bolnikih mnogo trpe, ker jih po udih trga in kljuje in jim radi hudih bolečin krati spanje. Seveda zgrebuje tudi tek, se močno pote, porbanejo v težki, slučajih nemirni in radi delirirajo (se zmedejo). So slučaji, ki na vrhuncu težkega obolenja deajo vtis težkega legarja ali celo vnetje možganskih opev (cerebralni revmatizem).

K sreči so pa ti slučaji precej redki. Mnogo večja nevarnost preti bolnikom radi obolenja drugih sokrvičnih odel, osobito

srčnih. Ta obolenja vodijo prav pogosto do trajnih in neozdravljivih srčnih napak, če bolnika že med navadnim intenzivnim samu na sebi ne uničijo.

K sreči niso revmatizmi posebno nalezljivi in tudi ne bogvejak prenosljivi od osebe na osebo; nadalje tudi po svoji kvarljivosti niso vsi enako zlobojni, tako da opazujemo v nekaterih krajih in časih samo lahka obolenja brez težjih posledic. Da pa revmatizem ni bolezen »prehlada« in »prepiha«, o tem danes ni več dvoma. Samo v večjih epidemijah se redkokdaj pojavlja, preje že v krajevno omejenih endemijah. Pa dočim leže po večjih bolnišnicah skozi celo leto raztreseno posamezni slučaji na revmatizmu obolenih bolnikov, se ob gotovem času tekem nekaj dni ali tednov njihovo število podesetori ali celo podvajetori.

Se pred — recimo — osemdesetimi leti ni bilo na kako vročno zdravljenje revmatizma misliti. Zdravili so ga z raznimi čaji, potenjem gorkoto, parnimi kopelji, obkladki, mazili in obliži. Proti infekciji so bili seveda, ne glede na to, da jim je bil vzrok obolenosti popolnoma temen, brez vsake moči. Pri preizkuševanju raznih čajev so pa le dobri opazovali razni, da poparki in zavrečki kinovne skorje ter peres in skorje vrb, posebno nekaterih vrst med njimi, prav dobro vplivajo na bolezen. Pozneje se je dogajalo, da se prav v skorji skorjnih naših vrb nahaja salicilna kislina, ki je tudi še danes (odnosno njeni derivati, kot n. pr. aspirin) najboljši lečilo proti revmatizmu. Uporabljamo jo semtertje še čisto, navadno pa njeno manj jedko in manj dražečo natrijevo spojino natrijev salicilat. Seveda je treba lek zaužiti v visokih dozah (vzemkih) po 5 do 10 gramov tekem 24 ur, kar je nujno, da se telo preplavi s kislino. Zato je treba zdravilo jemati tudi ponoči, in tudi še potem, dasi v zmanjšanih dozah, ko se je bolezen že poglobila in umaknila, ker recidive (ponovitve) dolgo in nikoli niso popolnoma izključene. Seveda pa zauživanje salicilnih preparatov, zlasti v večjih množinah, niso vsakomur dobro došlo, ker pokvarjajo in zastrupljajo organizem zopet po svoje. Zeloce mnogih ljudi tudi ne prenese teh zdravil, jim povzroča bljuvanje, pritisk in bolečine in jim uniči tek do dobra. Drugim se vrtil v glavi ali tožijo, da so nevede, pijani in razburjeni, da vidijo in slišijo slabo in da jim žumi in hrumi v ušesih, kot bi stali v bližini kakega slapa. Tudi delirije so opazovali v posameznih slučajih. Sem pa tja so po salicili obolele tudi ledvice. Toda v primeri z zdravilnim in življensko obrambnim učinkom leka so vse otrovne ne prijetnosti brez pomena, in izginejo skoro kmalu potem, ko si nehali jemati zdravila.

Mnogo salicilatov tudi koža resorbira (vsrka), tako da lahko vplivamo na oboli sklep s tem, da ga mazemo s primernimi, salicil vsebujočimi mazili, kot n. pr. z vagozomem, ki ima do 10% salicilne kisline v sebi. Seveda ta preparat nekoliko draži in omečava kožo, kateri si nadgrni z njim, dočim se pa tekoči mesotan kožo komaj loti. Dokler mrzlica traja, se je ravnati po pravilih, ki so tudi sicer običajna pri bolnikih z zvišano temperaturo. Poleg drugih mazil in spiritalov, ki imajo namen olajšati bolečine, uporabljajo tudi vlažne svinčene in glinove obkladke na razvnete sklepe. Od nekdanj so pa gorki obkladki, toplota, gorke kopeli itd., posebno v stadiju rekonvalescence (polaganega okrevanja) na dober glas. Seveda se v novejšem času tudi obsevanja in obžarjevanja, prav posebno na diatermijo, uveljavljajo kot prvovrstni zdravilni priporočki.

Zdravniška posvetovalnica

G. K. S. v Sr. Kravljence iz nosa ima lahko različne vzroke, izviračice iz konstitucije (telesnega ustroja), obolenja žilja, napadene sestave krvi itd. in je včasih znak gotovih bolezni, navadno pa nedolžen in nenevarjen pojav. Seveda, če se pogosto pojavlja in je močno, je stvar resna in potrebuje zdravniškega sveta in pomoči. Po navadi pa se dá kri naglo ustaviti, če vsrkavaš z nosom mrzlo vodo, si dáš polagati mrzle obkladke na tilnik in se vedeš mirno. Neznatna primes soli ali galuma vodi, katero vsrkavaš, se pospeši ustavitve.

G. L. L. v K. Nekaj škodljivih kurilnih plinov izpušča tudi najboljša peč. Toda ta množina primere je tako neznatna, da je ne smatramo opasne za zdravje in življenje. Smrad prihaja navadno od zvenenega vodenca. Čist ogelčev vodenec je brez duha.

G. M. R. v Č. Za pljučne in bronhialne katarje in one sopil v obče suh zrak sicer ni škodljiv, a suši sluznice, odnosno se poji hlastno na njih mokroti. Zato presuh zrak tudi bolniki težko prenašajo, zlasti ker se ne morejo radi premalo vlažnih izbljuvkov,

ki so sluznicam nalepljeni, dovoljno odkaljšati. Temu vsaj deloma odmoremo, če pozimi, ko je ob mrzlih dneh zrak itak jako suh (osobito pa še v dobro zakurjenih sobah in prostorih, v katerih je malo ljudi), postavimo na peč ali ob njo z vodo napolnjeno posodo ali razgrnemo ali obesimo tik ob peči mokre obriske ali rihe, ki izhlapevajo sprti zadostno množino hlapov in napoje zrak z njimi.

G. S. B. v D. Ubodki s peresom, omočeni v tinkto, kakor s tintnim pisalnikom so vedno opreznosti vredni, ker so že mnogokrat povzročili zastrupljenje krvi. Z ramicami je ravnati kot z onimi po kačjem pliku: iztisniti kri iz njih in jih izsrkati.

G. T. V. v Lj. Vakcinacija ne morete sami uporabljati. Ob čitanju našega članka ste prezrli, da to ni zdravilo, ki se zaužije. Vbrizga ga zdravnik pod kožo, če smatra njegovo uporabo za potrebno.

G. R. K. v ? Pozkusite uporabiti 4% mešanico fomola s spiritom, kateri si lahko nabavite v vsaki lekarni in si pomagajte večkrat znoječe se mesto s sredstvom, ko ste ga nakapali na zvitek vate. Tekočina pa draži sluznice v nosu in v očeh, nakar vas posebej opozarjamo. Zato tudi pazite, da ne zaide kaka kaplja v oči. Glede oblike bi se dalo morda kaj doseči s kako plastično (oblikovalno) operacijo; obrnite se radi tega na kakega kirurga.

G. B. Z. v Lj. Na sto utežnih delov glicerina pet delov boraksa. S to mazo si večkrat namažite in pregnete roke. V kratkem času postane koža gladka in volina.

G. C. K. v Pr. Ad 1.) Nezmisl. — Ad 2.) Poljubno odvajalno sredstvo. — Ad 3.) V čisto posodo vlovjena deževnica ali snežnica.

G. G. B. Ma v ? Brez dvoma trpi na bolezenskih izpremembah v želodcu in črevesju, ki sta verjetno atonična (zalenela, zahrnela). Če je to mnenje pravo, brez točne in večkratne preiskave, tega ni moči dognati. Poskusite s trebušno masazo in faradizacijo. Tudi lahko pozabljate na dan par orehovi ali lešnikov, čijih drobci mehnično dražijo želodec in črevo. O raznih neprijetnih občutkih sodite po našem mnenju pravilno. Zaostalo blato se razkaja, pri čemer pod vplivom raznih bakterij nastajajo strupi, ki zaidejo v telesne sokove in povzročajo vsakovrstne zoprnosti. Tudi imate prav, če smatrate odvajalna sredstva samo kot pripomočke za trenutek in če stremite za tem, da se zlo s koreniko izdere. Zato bi vam z dobro vestjo priporočali Rogaško Slatino, v prvi vrsti pa, da se obrnete na kakega internista — specialista in se izročite, kot je potrebno, v njegovo skrbstvo.

G. M. P. v N. M. O diagnozi vaše bolezni ne more biti dvoma. Zal pa, da ne poznamo do danes sredstva, ki bi zanesljivo učinkovalo za njo. K sreči se bolezen sama po sebi obrne mnogokrat na bolje, kakor uči baš vaš slučaj. Da vam pa »uhaja«, kot pišete, »sapa« iz želodca v noge itd., je napadeno opazovano, dasi morda resnično občuteno. Premembe slušnega žveca in raznih možganskih partij pa pri vaši bolezni niso nič nenavadnega. Posebej zdraviti tega ne velja. Zdravila, kateri ste jemali sicer za temeljno bolezen, učinkujejo tudi na slušni živec in ostalo živčevje.

G. dr. P. K. v M. Vaše mnenje o produkcijski oksidaciji s strani rastlin je zmotno, dasi se ta »kriva vera« skoro podedava od generacije do generacije in se šopiri celo v prvovrstnih knjižah. Assimilacija in dihanje je dvoje življenskih procesov, ki potekata povsem ločeno drug od drugega v rastlini. Dočim samo zeleni deli rastlin in le pri luči razstajajo ogelčeno dvojsilno in izločujejo oksigovec, pa vdihaajo vsi organi rastline brez izjeme v luči kot v temi oksigovec, izdihavajo pa ogelčeno dvojsilno. Producirajo torej v temi nekaj več tega za naše dihanje neprimerne, a komaj (vsaj v navadnih množinah) strupenega plina. Strah pred spanjem v sobi, v kateri je par rastlin, je najmanj pretiran; tudi otrokom lahko dovolite brez skrbi, da spe pod palmami in muzami.

G. M. S. v Kr. Navaden loj: dosti boljši v tem primeru kot vazelin.

G. K. T. v V. O tem sredstvu ne vemo ničesar.

G. L. M. v S. Dermatol.

G. R. R. v I. Stavo ste izgubili. Sušica hrbtne mozgovine (tabes dorsalis) nima s tuberkulozo ničesar opraviti. Bolnika, katerega ste imeli priliko poznati vi, in ki sta bila hroma na obe nogi zbog jetike in hrbtnih vretencih, sta trpela na kroničnem vnetju mozgovin (myelitis). V nadaljnje diskusije se ne moremo spuščati.

G. Gr. Z. v M. Vaše vprašanje sicer ne sodi v našo posvetovalnico, ampak v jezikoslovno. Ker te še ni in vam slučajno lahko ustrežemo, vam povemo, da »jetika« ni slovenska beseda in da z glagolom »jesti« nima ničesar opraviti. »Jetiko« smo dobili iz bavarske nemščine ali za naravno iz latinščine, odkoder so si tudi Bavarci izposodili svoj »Ettich«, Latince pa iz

grščine. Bolezen so namreč svojčas nazivali »febris hectica«. Iz te naslednje se izvaja naša jetika.

G. V. P. v P. B. Samo na recept.

G. M. P. v K. »Metuljeva žavba« je povzročeno ime za »Mercurialsalbe«. Lekararnji oddajajo navadno 1 do 2% rumeno precipitirano mazilo na tako zahtevo. Uporabljate jo lahko za opisani namen.

G. E. P. R. v Lj. Proti zajedavcem z običajnimi kremami ničesar ne opravite. Poskusite si umivati prizadeta mesta z žveplenim milom, čigar pene pustite, da se kake četrt ure posuše na koži, jih izmijte potem z 2% salicilnim spiritom ter naprašite kožo s kakim pudrom.

Posamezne zajedavce pa je najbolje iztisniti ali s kako medeno zanko ali pa s tokoimenovanimi iztiki za zajedavce (Comedonenquetscher), katere lahko kupite ali naročite v vsaki prodajalni za kirurške instrumente.

Lovstvo in ribištvo

Vstajenje v gozdu

Prišla je svečana Velika noč, čas, ko oživljamo spomine na veličastno Kristovo vstajenje in z njim uživamo zajedno vstajenje narave. Mnogi hito v božji hram že v ranih urah, lovec, prijatelj narave, pa gre v gozdu, v gozdu, da tam uživa, praznuje in počasti vsemočnega Stvarnika. Morda da se nikjer in nikoli ne naseli v njegovo dno tako svečano razpoloženje, kakor v lepem velikonočnem jutru, v probuajočem se gozdu.

Ko še kraljuje noč, je že na določenem mestu in se prisluškuj. Napenja ušesa, toda zaman, ne oglasi se še nič. Zvezde so jele bledeti, v dolini pa je zadonel jutranji zvon. Skozi gozd je zapilal nočnik, zmalaj vrhove temnih smrek in borov in jih prebudil iz sladkega sna. Nočnik pa ni prebudil samo dreve, nego tudi njegove stanovalce. Prva je zažvrgolela rdečecrva taščica, zamolila je svojo jutranjo molitvico. Lovcu je v tem trenutku po žilah zavalovila kri. Ga že sliši! Tam nekje od velike poseke prihajajo posamezni glasovi: kakor bi nekaj kraljovalo, tako čudno, tako voljo odmeva. Ni bojni klic in tudi in prepevanje, je samo izvaljevanje sladkih čustev.

Lovce malo počaka, ker znano mu je, da gozdni truharji šele poskušajo in da bo šele čez nekaj minut ubral svoj polni spev. Tam nasproti, na grebenih gora pa se je jelo svitati. Zlatoprska Aurora je delnila in lahko polubila vrhove snežnih belih gorstkih velikanov, ki so deviško sramežljivo zardeli.

Petelin razliva svojo jednolično melodijo in kleplje in kleplje. Klepanje zaključuje s jakim udarcem in ko njegovo čustvovanje prikipi do viška, pa kar »zaškriplje«. Komaj lovec zasliši škripanje, ki je slično glasu gnrjenja veje ob vejo, takrat pa se mu lovec jame približevati. Znano mu je, da petelin med škripanjem močno odpira kljun in zbog tega zapira slušni kanal, da je med škripanjem gluh. Med škripanjem, ki traja kakih pet do osem sekund, napravi lovec po dva, včasih celo tri korake.

Poleg petelina pa se je že oglasil tudi ostali pevski zbor. So zlatokljun, škinkovec, pimoža, razne sinice, vse poje, vse žvrgoli, vse pa prepoje in prekriči flavstič droz, ki si je izbral najvišje mesto, on hoče da ga vse sliši: vmes pa kukavica in gruli divji golob.

Lovce je že pri petelinu! Kraj male poseke na debeli bukvi ga je opazil. Je še nekoliko mračno in vidi se samo silueta. Malo počaka, si točno ogleda teren, določi si pot, po kateri misli priti neopazeno v neposredno bližino petelina.

Petelin kleplje in brusi, lovec pa se mu bliža. Zadnji skok in ima ga na dobrih dvajset korakov. Lovce sede na smrekov parobek in uživa za njega morda najveličastnejše trenutke. Ves ptičji zbor poje, iz doline pa prihajajo glasovi ubranega zvonjenja. Iz petih fara se sliši pritkavanje, slavljenje vstajenja Gospodovega. Kakor močeno orglje zadoni, nato pa s ponehavanjem lahnega vetrčica zopet ponehuje in menja melodijo. Tudi možnari oznanjujejo, da je danes veličasten dan, Velika noč.

Zdani so se, petelin pa še vedno poje. Obrnjen je proti veličastno vzhačemu solncu. Glavo ima visoko dvignjeno, peroti napol razorti in krčevito pritisnjeni k životu, rep na razpet, kakor veliki pahlačo. Še nekaj trenutkov, solnce vzide in končan bo veličasten prizor.

V lovcu nastane malna borba. »Ali naj streljam? Ne! Le živl in vesel se se naprej! Morda kasneje, ko boš poskrbel za nasledstvo, ti vpihne luč življenja in te ponesem s seboj za spomin na krasno jutro vstajenja.«

Ali je morda petelin občutil mojo misel? Ne vem. Stisnil je široko pahlačo, pritegnil peroti in vratil in odfrtol na tla k rjavograhastim hrbčicam, ki so poleg srečnega lovca prisostvovala jutranjemu koncertu.

Janša Redivivus

A. Znidarski: »Naš panj«

Antona Znidarskega knjiga »Naš panj«, ki je nedavno izšla v Ljubljani, bi s polnim pravom smela imeti tudi Janšev naslov: »Antona Znidarskega popolni nauk za vse jugoslovanske čebelarje v kakršnem panju in kako naj čebelarje če hote en bol vseh kakor dosehamu imeti — ker analogija je popolna. Pred 150 leti so Slovenci prednjačili v čebelarstvu in cesarica Marija Terezija je poklicala slovenskega očeta čebelje Janša na Dunaj in ga nastavila kot čebelarkega učitelja.

Od Dzierzonia dalje so začeli uvajati na predni čebelarji vseh kulturnih narodov čebelarjenje s premičnim satjem, le v Sloveniji, teh klasični čebelarji deželi, je ostalo kakor za Janševih časov. Šele ko je zgradil Anton Znidarski svoj A. Z. panj, se je začelo z njim širiti čebelarjenje s premičnim satjem in je čebelarstvo samo začelo naglo napredovati ter stoji danes pri nas na izredni višini. Znidarskičev A. Z. panj je rezultat dolgoletnega proučevanja in preizkušanja. Kot mož velikega teoretičnega znanja, bogat na množičnih praktičnih izkušnjah je imel Znidarski pred očmi čebelarjenje za med, pri čemer se je držal temeljnih načel ameriškega čebelarstva, ki so: velik panj, velika mera in položna lega satnikov, spričo različnih klimatičnih, pašnih in zemljepisnih kakor tudi socialnih razmer v Sloveniji od onih v Ameriki, je naravno, da je njegov panj drugačen od ameriškega panja, Slovenski čebelarji so prisiljeni čebe-

G. R. B...c v K. Iz vašega skromnega izveščanja, da se vam »nad obrvmi izpuščajo nekaki simptomi« itd., si žal mi ne moremo ustvariti niti kake domneve ponudbe o vaši bolezni in vam torej ne moremo ničesar svetovati. Pri tej priliki tudi obnem izjavljamo, da iz popisa skoro nikoli ni mogoče posneti za kake vrste in kako kožno bolezen gre. Izpuščaje, madeže, lise itd. je treba videti: popisati jih nevedčaku sploh ni mogoče. Pa tudi veččaku mnogokrat niti najboljša risba ali slika ne zadošča za diagnozo Torci — vedno naravnost k zdravniku!

G. M. R. na R. Madeže na prstih od lapisa (srebrnega nitrata) odpravite najbolje s koščkom omočenega cijanovega kalija, ki pa je hud strup, zbog česar vam ga ne priporočamo. Manj učinkoviti, a zato povsem brez nevarnosti je kristal jodovega kalija, katerega lahko omočite v vodi in odrgnete madeže z njim.

lariti v čebelnjakih in prevažati čebele na pašo iz enega kraja v drugi. Zato je Znidarski svoj panj uređil tako, da ga je mogoče postaviti v čebelnjak, da je pripraven za prevažanje ter da se da na paši na majhnem prostoru zložiti.

Znidarski je velečebelar. Čebelarji že preko 30 let z nekoliko stotinami panjev. Njegovo čebelarstvo ni nikak vzporedna gospodarska panoga ali sport, pač pa je čebelarstvo podjetje ameriškega sloga.

Kakor je zbral Janša rezultate svojega dela in izkustva v knjigi, da se morejo okristiti z njimi drugi čebelarji, tako je tudi Znidarski opisal svoj panj in način čebelarjenja v njem, dovršen po mnogoletnem lastnem in tujem izkustvu in knjigi: »Naš panj«, ki je izvrstno delo po vsebini in obliki. — Knjiga velikega formata obsega 135 strani s 107 slikami, je pisana v kratkem, jedrnem in razumljivem slogu. Način pisanja in razlaganja spominja mnogo na Janšo. Niti ena beseda ni odveč niti premalo, vendar pa je vse jasno. Knjiga nam jasno kaže, da ta pri nas koristni in vsled tega primerni samo dve vrsti panjev: A. Z. panj za one kraje naše širne domovine, kjer se mora čebelariti v čebelnjakih in je treba čebele prevažati, ter amerišanski (originalni) panji, v onih krajih, kjer so take razmere, da se morejo postaviti panji pod milim nebom. Tako se s to knjigo rešuje tudi vprašanje postavljanja panjev. Znidarskičovo delo je pravi kompendij čebelarke znanosti in umetnosti. Kar najtopleje ga priporočamo.

Po dr. D. V. v »Pčela«

O ribji tuberkulozi

Ze kraj leta 1896. so razni francoski bakteriologi vzredili iz posebnih gobač ali bul (tumorjev) na krapjih repih bacil, ki je v bistvu kazal glede svojih oblik, barvanja, rasti itd. iste odnose, kot jih kaže Kochov bacil človeške tuberkuloze. Vendar pa rasto ti bacili, katere so raziskovalci imenovali bacillus tuberculosis piscium, hitreje nego Kochovi in to pri toplotah od 10—30 stopinj, dočim je rast nazadovala ali pa sploh prestala, če je dosegla temperatura 34 stopinj C. V kulturah (nasetvah) se je pojavil tudi micel (nitevje) v dolgih nitkah. Raziskovalcem se je posrečilo dokazati, da je najdeni bacil jako nevaren za ribe in mrzlokrvne živali vobče, ne pa za gorkokrvne in tudi ne za človeka. Če pa vbrizgaš morskim prešičkom tuberkulin in omenjeni bacil zajedno, postanejo poslednji zopet virulentni (jaki, učinkoviti) za gorkokrvne živali. Omenjene na bulah obolele prve krape so dobili raziskovalci iz basena, v katerega je hodil neki jetičnik redno pljuvati. Pozneje so pitali krape z mesom na tuberkulozi obolenih morskih prešičkov in so potem eksperimenta na ta način okužili odbrane ribe.

V nasprotju s temi poročili pa drugi znanstveniki niso došli do enakih izsledkov. Pitali so n. pr. zlate ribice trajno z pljunki jetičnikov, katere so ribe hlastno požirale. Še več tednov pozneje, ko so že ribe prestavili v drugo posodo, je bilo v njihovih iztrebkih mogoče najti in dokazati Kochove bacile, jih tudi izolirati, nasjetati in okužiti z njimi morske prešičke, tako da so poginili na navadni tuberkulozi. Ribice same pa, več mesecev po tem ubite, niso kazale niti najmanjših tuberkuloznih izprememb. Njih samih se torej ni posrečilo okužiti.

Te izsledke sta Francoza Nikolas in Lesieur potrdila z nadaljnjimi poizkusi na zlatih ribicah in krapih. Po mnogo mesecev trajajoči inficirani krmni ni bilo mogoče ugotoviti na ribah tuberkuloze. Vendar so pa morski prešički, katere sta cepila z mesom teh rib, oboleli na tipični jetiki.

H. Herzog pa se je posrečilo okužiti s Kochovimi bacili žabe, ki so kazale tako na oko, kakor pod drobnogledom slične izpremembe, kakor jih je povzročil bacil ribje tuberkuloze. Po teh preiskavah, čijih izsledke je sicer težko spraviti pod skupen vidik, je pa vendar trebalo vse previdnosti, predno je bilo mogoče izpregovoriti kako resno besedo. Morey si je razlagal te čudne pojave na ta način, da je trdil, da iz gube Kochovi bacili v ribjem telesu na ja-kosti in strupenosti, in zdi se, da nam novejši eksperimenti dajejo prav. Zanimivo je tudi to, da so obratno s kulturami bacilov mrzlokrvnih živali n. pr. skušali zdraviti človeško tuberkulozo.

Zobje beli in čvrsti
usta sveža in lepa
to je uspeh zobne paste

PEBECO

Za negovanje kože:

„PEBECO - Gold - Cream“

Pripovedke o Balzacu

Balzacov vlomilec

Neko noč se je zlikovec vtihotalpi v stanovanje Balzaca, ki se po svoji navadi bedel jako dolgo in se ni vselej potrudil, da bi zaklenil vrata. Tisto noč je veliki romancier po naključju spral svoji postelji. Tat si je baš dajal posla, da bi brez hrupa z vetrihom odprl pisalno mizo, kar ga prekinje strašanski krobrot iz sosednjega pregradka. Okrenil se je ter opazil v mesečini romanopisca, ki se je hahljal prav od srca. Čeprav močno prestrašen, se mu ni kavl vendar ni mogel ubraniti, da mu ne bi dejal:

»Kaj pa vam je vendar, da ste tako do bre volje?«

»Smejem se, mu je pojasnil avtor Evgenije Grandetove, »ker prihajate ponoči, brez luči, stikat za denarjem v pisalno mizo, ker ga jaz, ki govorim z vami, nisem nikoli mogel najti ob belem dnevu.«

Balzacova trava

Znameniti romanopisec Honoré de Balzac se je namenil etajno popisati pokrajino, ko je snoval svojo »Lilijo v dolini«. In ker je znanost imenitna opora v vseh stvareh, je želel izvedeti imena in pomen mnogobrojnih cvetic, s katerimi je kanil posejati svoje orise. Prva skrb mu je bila, spoznati nazive onih travic, ki povsod stopamo po njih. Obrnil se je na svojega vrtnarja.

»Ej, gospod, nič lažjega ko to!« mu je rekel vrtnik.

»No, pa mi povej, kar je tako lahko.«

»Tole je metelika ali nemška detelja,

tistole nokata ali Device Marije kožušček, onole orehovec ali medena detelja; tu vidite...«

»Ne, ne!« ga je ustavil romanopisec. »Vprašam te, kako praviš tisočerm zeliščem, ki jih teptamo z nogami, takale, kakor sem jih sedaj odrgal, viš!«

»A tako, gospod, to je trava.«

»Ampak kako je ime vsem brezštevilihim bičkam, ki so dolge, kratke, ravne, krive, voljne, bodeče, raskave, zametne, vlažne, suhe, temno zelene, blede zelene?«

»I, no, saj vam pravim,« je ponovil vrtnar, »da je trava!« Druga ni mogel Balzac izveči iz njega.

Drugi dan je vprašal prijatelja, ki je bil prišel v vas

JUTROVI PIRHI ZA OTROKE

Čebela z «Jutrom»

Pomlad nam je ozelenela, na dan zletela je čebela in preden z medom se opita za praznik «Jutro» si prečita.

Mladí risar

Nariši z eno potezo!

Veliki petek.

Bilo je na Veliki petek. Mojček razbija in kriči, da gre skozi ušesa. Babici, ki je sama z njim doma, je končno le preveč.

«Cuj, Mojček,» ga pokara, «ali te ni sram, da si tako glasen? Ne veš, da je danes umrl Bogec?»

Mojček pogleda babico, se zamišlja, nato pa odgovori s posmehljivim nasmeškom:

«Ne boš, babica! Bogec je umrl že lani.»

Nesramno.

V tramvaju. Poleg starejše, častitljive dame sedi osemletni pobič, ki neprestano posmrkava. Dama nekaj časa potrpežljivo posluša, slednjič pa ji je le preveč.

«Cuješ, dečko,» vpraša pobiča, «kaj nimaš nobenega robca?»

Fanté jo začudeno pogleda, nato pa ji odgovori nekam prezirljivo:

«Seveda ga imam, toda tujim ljudem ga nikdar ne posojujem.»

Zgodba o mačku

Zivel je nekoč Tonček, in ker se začel njegovo ime z veliko črko T, jo narišimo.

T

Blizu njega je pa stanovala njegova pridna prijateljica Slavka. Zato narišimo tudi črko S.

T

S

Obema pa je bilo dolgčas in zato je začel Tonček zidati hišico. Napravil je najprej eno steno. Tako-le:

T

S

Ker pa je bila ena sobica premallo za dva stanovalca, je napravil še en zid. Tako-le:

T

S

Sedaj je imel dve sobici. Da bi pa videl, kaj se godi po svetu, je napravil v hišici dve okenci. Tako-le:

T

S

Hišica pa mora imeti dimnik. Tako-le:

T

S

V drugi sobici pa so postavili pečico, in ta mora tudi imeti dimnik. Tako-le:

T

S

Da ne bo pred hišo pusto, je posajal Tonček travo. Tako-le:

T

S

Hišice je bil tako vesel, da ni mogel sam prenesti radosti. Sklenil je, da mora sporočiti svoje veselje Slavki. Šel je na pot. Tako-le:

T

S

Pride torej k nji, jo lepo pozdravi in opisuje svojo hišico, ki ima dve sobici, eno za nje in eno zanj, ter ji pove, da ima hišica tudi dve okni, dve pečici, kjer se bosta greli pozimi in da sta na hihi dva dimnika. Okrog hišice pa je nasajana trava.

Cuješ Slavica, ti moraš z menoj, da si hišico takoj ogledaš,» pravi Tonček. «Rada grem,» mu odgovori Slavica, a predno odideva, pojdiva v klet in vzemiva s seboj nekaj jabolčkov.

In šla sta globoko v klet. Tako-le:

T

S

V kleti sta napolnila žepa z najlepšimi jabolki ter se vrnila. Kramljala sta o hišici in malici. Malo sta stopila v stran in nista niti videla, kdaj sta padla v jamo.

Nič se nista prestrašila. Smeje sta se pobrala in zlezla iz jame.

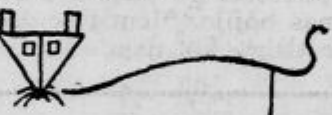
Prijela sta se za roko in stopala proti hišici. Tonček je držal Slavico za roko in je kazal s prstom na dimnika. Zmanjkalo pa jima je zopet tal pod nogami in — bums! — sta bila v jarku. Tu spodaj:

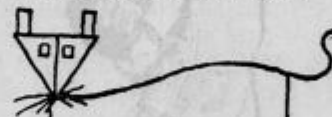
Nič se nista jokala, a vendar sta težje kobacala iz jarka. Komaj sta prišla na vrh, glej, zopet bums!, in ležala sta v drugem jarku.

Oprezno sta zlezla na varno in hitela proti bližnji hišici. Tonček odpre vrata, Slavka pa ostrmi, skoči nazaj in prestrašena zakriči:

«Uh, kakšen grd maček!»

Slab tek

«Kaj ti je neki,» je vprašal oče svojega sina. «Ali si se prehladil, ali kaj, da prav nič ne ješ? Ali si že jedel kaj danes?»

«Ne,» reče sin. «Zjutraj mi je dala mati košček kruha, pa še ta je bil suh. Hotel sem ga namočiti v vedru, pa ni šel vanj. Nato sem zgrizel kar suhega, drugače pa nisem nič jedel.»

Dobro je pogodil.

Lojzek hodi v prvi razred. Učitelj ga pokliče pred tablo, kjer visi velik zemljevid, in pokaže s prstom na karto.

«Kaj je to?» vpraša učitelj.

«Umazan noht,» odgovori urno Lojzek, vesel, da je tako dobro pogodil.

Marija Grošljeva:

Boštjančkov vlak

Nisi dopolnil ni štirih še let, pa boš že kmalu prevozil ves svet: vlaki so tvoje največje veselje, na mizi stoje, — pripravljeni že in čakajo le na povelje.

Voziš se rad na Gorenjsko, v Škofjo Loko, na Otoče, žvižga vlak, drvi, ropoče kamor naš Boštjanček hoče.

V Reko, Trst, Solkan, Gorico vodiš z varno ga ročico, pa nazaj spet preko Soče žvižga vlak, drvi, ropoče kamor naš Boštjanček hoče.

V Beograd drvi tik Save, nese Peterčku pozdrave, vozi v hribe čez višine in v doline vse poprek brez zaprek.

Čez mostove, skozi rove in predore brez zavore, brez nezgod, nesreč, ovir najdeš vedno pravi tir.

Preko stolov vseh in miz k stričku pelješ se v Pariz, z vlakom dihaš in sopihaš in napenjaš lice vroče žvižga vlak, drvi, ropoče kamor naš Boštjanček hoče.

Dečko previden, razsoden in bister, ti naš najmlajši — prometni minister!

Veverica

Tele si je drgnilo hrbet ob hrast. Veverica na veji se je prestrašila in mu spustila želod na glavo. Tele se je razhudilo in reklo: «Pojedlo te bom!»

Veverica ni vedela, da ne more tele pojesti veverice, le prestrašila se je, se zvila v klopčič, naježila rep in prhnila: «Le poskusil!»

Neumno tele je pričelo odskakovati s privzdignjenim repom, hotelo je veverico zabosti, čeprav ni imelo rogov, potem pa se je razko-račilo, stegnilo jezik in podrgnilo ž njim po hrastovini.

«Joj, joj, joj,» je zamukalo tele in steklo h kravi-materi, da ji potoži. «Veverica me je vgriznila v jezik.»

Krava je dvignila glavo, zamišljeno pogledala mladiča ter začela zopet muliti travo.

Veverica pa je priskakljala v temno votlino visoko v hrastovem deb-

lu, vzela je iz skladišča najboljši lešnik in rekla prijateljicam: «Jaz sem premagala velikansko zver; nemarka je bil to lev!»

Pa se je pričela širiti slava o njeni pogumnosti čez sinje jezero in temni gozd: «Naša veverica je junak,» so si šepetale živali, a glasno si vendar niso upale govoriti.

Karel Širok: Polžja hišica

POLŽEK GRE.

Hitro, hitro s poti, voz hiti nasproti! Polž ga s sabo vleče, kakor vihra teče, z vozom teče skozi les, voz pa nima nič koles, nič na vozu ni blaga, nič voziček ne drdra. — Hitro, hitro s poti, polž hiti nasproti!

POLŽEK — ČARODEJEC

Kdo, oj kdo prečudne te ima nožice, da po gozdu dela srebrne stezice?

Tale čarodejec — polžek je rogati: koderkoli teče, s srebrom vse prevleče.

Tole srebrnino, polževo skomino, v vrečico natresi, meni jo prinesi: dam ti pet cekinov, sedem petelinov.

POLŽEK ORJE ...

Polžek orje, miška seje. Vzrasla bo pšenica, polžek jo opleje; polžek jo opleje;

Zvonovi so šli v Rim

Grčarjev Mirko je prav dobro vedel, da gredo na veliki četrtki zvonovi v Rim. In ker je hotel priti vsaki stvari do dna, je sklenil, da se bo skrtil v zvonik in bo tam počakal ter se prepričal, kako je v resnici z zvonovi na veliki četrtki.

Reber je bila majhna, gorska vas, a imela je štiri zvonove, lepe, stare zvonove, ki jih je vtil slovit zvonar. Ljudje so pripovedovali, da njihovi zvonovi kar govorijo in da takih zvonov ni daleč naokoli nikjer, niti v večjih mestih jih nimajo. Zato se je hotel Mirko prepričati, kako se pripravljajo zvonovi na pot, ali res govorijo in ali morda ne nameravajo ostati v Rimu za vedno. Tega bi Mirko ne dovolil in prepričal bi njihov odhod, pa če bi moral spraviti vso vas na noge.

Mirko se je najedel in toplo oblekel, čeprav je bil zunaj lep pomla-

danski dan, in mesto da bi šel v cerkev, je lezel po stopnicah v zvonik. Skril se je v kot in čakal.

Nekaj časa sedi skrčen, kar začuje čuden hrup, kot bi grmelo; potem se je hrup poleg in vršelo je v zvoniku tiše in pritajeno. Kar se odpro vrata in nekaj zabrnji, kakor bi kdo udaril na bron. Med vratici se je pojavil največji zvon »Jožef«. Ustavil se je ter se nekolikokrat težko zagugal in vsakokrat je v njem zahropelo. Mirko se je bal, da ga ne bi zapazil. Ves se je tresel, toda »Jožef« se še zmenil ni zanj. »Lep dan imamo za pot, le podvizajte se, da čimprej odrinemo,» je rekel »Jožef« ostalim.

«Kar ne morem se letos izmotati iz teh vrvi; če pridejo do njih fantalini, vse zmedejo,» je tožila »Marija».

Slednjič so se vsi izmotali ter začeli stopati po stopnicah nizdol. Spredaj »Jožef«, za njim »Marija«,

potem »Miklavž« in zadnji je capljal navček, mrtvaški zvonček.

«Ti bi lahko tudi letos ostal doma, s teboj je vselej križ,» je zagodrnjal »Miklavž».

«Ne in ne,» je zapiskal navček; »lani nisem bil z vami in vse leto mi je bilo žal. Grem z vami, pa grem!»

«Ne prepirajte se tam zadaj!» je zagrmel »Jožef« in vsi so utihnili. Mirko je od začudenja strmel. Ko bi mogel z njimi! Vstal je ter korakal previdno za zvonovi. Čudno, da ga niso opazili, čeprav je šel med »Miklavžem« in navčkom. »Jožef« se je bal.

«Marija» se je ustavila vprav na koncu vasi ter rekla: »Tako mi le to srce nagaja.»

«Ni čuda, tako dolgo pot!» je menil »Miklavž». »Jaz ne bi šel, če bi ne bilo treba. Ampak kaj bi rekli v Rimu, ko bi ne prišli zvonovi z Rebrami?»

«Da, da, jaz sem že navajen, kot da sem rojen tukaj. Poznam vsako bajto, vsako luknjo, govorim k vsem in moje srce bije za vse.»

«Hm, kaj vi, Jožef, ampak jaz, jaz oznanjam le žalost in samo žalost. Zlasti lani, ko sem oznanjal ljudem smrt Medenke, matere sedmih otrok, ta' at se mislil, da mi poči srce. In zato hočem, ko imam počitnice, ven v svet, da se malo razvedrim in zabavam. Toda ne hitite tako, ne morem vas dohajati,» se je kremžil navček.

«Nič ne pomaga, moramo se podvizati, da dospemo do noči v Rim. Odpočijemo se samo v Ljubljani, potem nič več. Glejte, tamle gredo tovariši iz Maribora, za njimi zvonovi iz Gradca.»

«Štemi ne pojdem, ti brebentajo samo nemško,» je zadaj protestiral mrtvaški zvon.

«Poglejte, tisti!» »Siegfried« iz Kočevia je menda malo vočen ali

odbit, kar nastran se drži,» je kazala »Marija».

«No, no, no, ženske, mirujte in mislite na pot. Pridruživimo se šele ljubljanskim zvonovom, to bo spet procesija, bomo vsaj kaj novega izvedeli,» je govoril spredaj »Jožef».

Mirko je korakal vedno med zvonovi in videl, kako hitijo vedno od vseh strani v isto smer novi in novi zvonovi. Samo temu se je čudil, da je bil vsak korak več kilometrov dolg, kajti po rojstni vasi ni bilo že davno več sledu in pred njim so vstajale nove in nove pokrajine. Že so se sešli z ljubljanskimi in mariborskimi zvonovi in sedaj so prihajali le še nemški tovariši. Mirko se je kar zgubljati med množico, a držal je z njimi korak in ni imel oči v žepu. Ogledoval si je kraje. Dospeli so na široko ravan in pred njimi se je pojavilo morje. Že so prihajali zvonovi, ki so govorili med seboj italijansko. Večinoma so bili

miška jo pozanje;
miška jo pozanje,
polček v mlin odpelje;
polček v mlin odpelje,
miška v mlinu zmelje.

POLČEK IN VRANA.

Vrana stéza perotnice —
polček leze čez stezice;
vrana lačna v zraku kroži —
polček Bogcu se potoži;
vrana jezna v zraku vpije —
polček v hišico se skrije;
vrana sede sredi veje —
polček v hišici se smeje;
vrana pravi: »Bomo spali!« —
polček Bogcu se zahvali.

Vse štiri pesmice so natisnjene v zbirki
»Poljka hišica«, ki je izšla z ilustracijami g.
Šantla v založbi M. Modiceve v Ljubljani
tik pred prazniki.

Rakova svatba

Zajec je prišel k ribniku pit. Po vodi je plaval suhi list, na njem pa je bil polž.

»Kam plavate oče?« mu kriči zajec.

»Na ono stran, dragec, k raku na svatbo.«

»No, dobro, le naprej.«

Teče po vodi dolgokraki pajk, se ustavi, udari z veslom in leti naprej.

»Kam pa ti?«

Pajk zagleda dolga zajčeva ušesa in se prestraši:

»Pusti me, jaz sem vedež, hitim na rakovo svatbo.«

Glavač moli gobec iz vode, premika usta.

»Kam pa glavač?«

»Saj vidiš, da diham, sedaj se bom prelevil v žabo, skakljal bom na rakovo svatbo.«

Zeleni kačji pastir drdra, leti nad vodo.

»Kam pa ti, kačji pastir?«

»Plesati letim zajček, na rakovo svatbo.«

»Glej no, kaj je to,« misli zajec, »vsi hitijo tja.« Kmalu zabrenči čebela.

»Tudi ti letiš k raku, čebela?«

»K raku, brenči čebela, «pila bom vince in medico.»

Priplaval je raca z belimi perotmi in zajec jo milo prosi:

»Vzemi me k raku, beloperka, ne znam plavati, vzemi me na hrbet.«

»Saj te niso vabili, bedak.«

»Nič ne de, bom samo gledal.«

»No naj bo,« je rekla raca, pomolila iz vode vzbočeni hrbet, da je zajček skočil gori, pa sta plavala.

Na onem bregu je praznoval stari rak svatbo v mahu. Race in raciki so bučili z debelimi očmi in sklepetali s kleščami kakor s škarjami.

Polž je lezel po močvirnatem nabružu in šepetal vsakomur novico.

Pajk se je zabaval in kosil z nožicami seno. Kačji pastir je brenčal s perotmi, se veselil, da je tako lep in da ga vsi ljubijo. Žaba je napihnila trebuh ter kvakala. Trije kapeljini in belice so plesali.

Rak-ženin je držal nevesto za dolge brke, ponujal ji je muho: »Jej to,« je govoril.

»Ne smem,« je odgovarjala nevesta, »čakam na raco, mojo teto.«

Kačji pastir je zakričal: »Raca, raca pride. Joj, kako je strašna, učena ima.«

to zvonovi dragocenega, starega kova.

Pot jim je sedaj uhajala zelo naglo, le pri Florenci so v gorah dolgo blodili. Iz Florencie in že prej iz Bolonje je prišlo mnogo tovarišev. Zvonovi z Rebrji so se kar izgubljali med njimi. Toda stopali so ponosno naprej, niso se bali, govorili so slovensko, čeprav so jih italijanski tovariši gledali postrani. Ko so dospeli pred Rim in zagledali kupolo svetega Petra, se je začela tekma. Vsak je hotel biti prvi, da bi dobil prostor čim najbolj blizu cerkve. Toda zvonovi z Rebrji se niso gnali, »Jožef« je rekel: »Če niso sami tako uvidni, da gre nam, ki smo prišli od tako daleč, prednost, se ne bomo ponujali. Blagoslov se me dotakne tu prav tako, kakor tam spredaj. Lepo je tu, le kar je res, solnce greje, še čudno, da me ne raztopi, toda naši sočni travniki, vrte pred hišami in veseli gaji, tisti ljubki griči, rodovitna polja in naša poštena slovenska Rebrji mi je nad vse ljuba. Vesel sem, da bo spet leto dni mir.«

»Saj letos je bila muka v tem solncu,« je potožila »Marija« ter

Gostje so se obrnili.

Po zeleni vodi je letela na vso moč raca, nanj pa je sedelo strašilo, siva žival z zelenimi očmi in dolgimi ušesi.

Kaj se je zgodilo?... Ženin je pustil nevesto in smuk v vodo, za njim so utekli vsi raki, kapeljini, žabe. Pajk se je onesvestil in padel vznak. Kačji pastir je zabrenčal, a vendar vzletel.

Raca je priplaval, na mahu je bilo naenkrat vse prazno, samo pajk je ležal kakor mrtev.

Raca je vrgla zajca kar v vodo in ga pričela kregati: »No, kaj si napravil, bedak... Ni bilo zaman, da te niso hoteli povabiti na svatbo...«

Ubogi zajček je molčal saj je bil ves moker. Prilezel je iz vode na spolzki breg in utekel, ves nesrečen, po suhem v hosto.

Lisjak in ježa

Gospod Lisjak je šel na lov in zdajle vrača se domov; obitelj Ježek ga pozdravi: »Veselo Alelujo!« pravi.

Imel Lisjak je srečen dan, zato vihti klobuk tja v stran: na rami nese risanico, a v torbi lepo pisanico.

Očetje zajci

Očetje Zajci, otovorjeni z jajci gredo od fare in zgrešijo pot,

strme v napis, bero učeno — zdajci jim puta modro razodene: tod in tod.

Ona že ve!

Ivka je stara šele osem let, pa je že premetena, kakor da jih šteje šestnajst in več.

Bilo je pri verouku. Katchet je pripovedoval zgodbo o Mojzesu.

»Kdo je bila Mojzsova mati?« vpraša katchet Ivko.

»Faraonova hči,« odgovori deklica.

»Ne, Ivka. Le spomni se: faraonova hči je Mojzesa samo našla v kosari med grmovjem...«

»E, to je bil le izgovor,« odvrne Ivka, trdno prepričana, da je zadela pravo.

Zajci in žabe

Zbrali so se nekoč zajci in so začeli tožiti radi svoje usode: »Najslabši smo in najstrahopetnejši na tem božjem svetu. Vsi nas uničujejo: ljudje, psi, orli, celo vrane. Vsega se bojimo, vse nas plaši. Zletijo ptički, pa se že bojimo; hušne mimo miška, pa se že tresemo. Ne, boljše bo enkrat umreti, kakor v strahu živeti in se mučiti. Kaj hočemo! Pojdimo in se vtopimo!«

Tako so prišli zajci k potoku in se plazili skozi trsje, da bi našli pri-

praven prostor, s katerega bi poskakali v vodo. Žabe pa so zagledale zajce in so se prestrašile. Smuk! — že so bile v vodi.

Neki zajec pa je rekel tovarišem: »Čakajte, bratci! Saj ni treba, da se vtopimo, še so na svetu živali, ki se nas bojijo. Menda se žabam godi še slabše kot nam!«

Gizdalini

Kmet je kupil dve nove škornje, ženi prstane, hčerkici pa ušane. Prišel je praznik in vsi so se okitili z novimi rečmi. Kmet se je vsedel na klopi, stegnil je noge, bingljal z njo, da bi videli vsi njegove škornje ter rekel ženi:

»Zakaj pa ni naša izba pomete- na?«

Žena je nastavila roke, raztegnila prste narazen, da bi vsak videl njene prstane in odgovorila:

»Mar nisem rekla?«

Hčerka pa je zmajala z glavo, da so se ji kar zazibali ušani ter rekla:

»No, kaj še, kolikokrat na dan pa naj pometa?«

Junak

»Kje pa si bil?« vpraša Ničipor Stepana, »da te tako dolgo ni bilo na izpregled?« — »No, kje, pri Turkih vendar!« — »Pri Turkih? Kaj pa si delal?« — »Bil sem v vojni!«

»Ali si posekal vsaj enega Turka?« — »Menda sem.« — »Kako pa si ga posekal?« — »Tako-le. Grem

po polju in rožljam s sabljo, pa glej! Pod vrbo leži velikanski Turak. Roke je vrgel od sebe. Prikradem se blizu, pa mu odsečem s sabljo izza vrbe eno roko; on pa še vedno leži. Odsečem mu torej še drugo roko, a on še vedno leži.« — »No, bil si res bedast Stepan,« mu reče Ničipon. »Najprej bi mu moral odsekati glavo.« — »Seveda, saj sem tudi tako mislil, a glave sploh ni imel.«

A. J. Afanasjer.

Marija Grošljeva:

Šola v deveti deželi

V šoli dežele devete ni truda, same zabave so, radosti, čuda. Prosim posluš.

Na računalu kakor balončki s šibic visijo sladki bonbončki.

A ne v napuh!

Tintnik pa vabi s sladko medico, rožnat jeziček in drobno ročico dokler ni suh.

Knjige so torte, gobice — žemlje, kdor jih pohrusta, hitro zadremlje.

Oj ti lenuh!

Vse je takole dobro in v redu, slavo, ljubezen vživa v razredu le potepuh.

Tjakaj bi radi, jaz pojdem z vami, pot pa izbrati morate sami — to ni od muh!

Optična prevara

Kdo je večji, kamela ali slon?

Kmet in zdravnik

Nekemu kmetu oboli sin, pa se napoti z njim v Dubrovnik. Tam ga kmetu znancu in prijatelju in ga prosi, da mu svetuje kakega dobrega zdravnika. Le ta mu resnično pove, da je najboljši lečnik ta in ta in mu reče: »Vsakdo pravi, da je on pri nas najboljši. Zdravil je že rajnega Pera, rajnega Vlaho, rajnega Luko, rajnega Niko.« — »Kaj, nesreča!« vzkligne kmetič, »zdravil je vse rajne, pa niti enega živega? A ja! Bogme, ljubše mi je, da mi sina vzame Bog, kakor zdravnik!«

Po Vuku Vrčeviću.

Menih in riba

Nekoč v postu pride v vaško hišo menih. Ker domači radi posta nimajo drugega pri hiši, mu spečejo kokoš, in si mislijo: Če ne bo jedel menih, bomo pa mi, on pa naj je kruh in vino, kakor je prav o postu.« — Ko prinesejo kokoš na mizo in jo lačni menih zagleda ter začuti vonj, začne cmokati z ustnicami in požirati sline. Pa pravi gospodar: »Oprost, svečenik, radi posta nimamo drugega pri hiši.« — »Nič ne de,« odgovori duhovnik »jo bom

Tuje noge

Gricjko je prodal moko v mestu, k pil si je dobre škornje iz tolečje kože, jih namazal z dobrim kolo-mazom pa si privoščil toliko žganja, da je komaj zlezal iz mesta. Naprej sploh ni mogel. Zgrudil se je sredi ceste in zaspa, cigani pa so šli mimo in mu sezuli škornje. Zjutraj se je peljal mimo kmet iz vasi, kjer je bil doma Gricjko. Ustavi se in ga zbudi ter reče: »Vstani no, Gricjko!«

»Saj je še zgodaj,« reče Gricjko. »Kje neki zgodaj?«

»No, pojdi,« mu reče Gricjko v jezi.

»Glej ga no, zdaj pa se še jezi! Vsaj noge potegni s ceste, da lahko minem tod.«

Gricjko pogleda noge in ko vidi, da so boste, reče: »Te pa niso moje, moje so bile v škornjih.«

A. Afanasjer.

Oh, to računstvo!

Anka se že dobre četrte ure trudi dognati, v kolikem času se napolni vodnjak, če priteče vanj iz ene cevi 115 litrov na uro, iz druge pa odteče na uro 50 litrov in če sta cevi odprti le 18 ur na dan in če... itd. Uh, trd oreh za Anko! Kar neče in neče se ji posvetiti. Končno pokliče vsa obupana očeta na pomoč.

»Daj, papa, pomagaj mi!«

Papa prihiči. No, ko vidi, da gre za računsko nalogo, ki zahteva precej časa, njemu pa se mudi na delo, se izmuzne:

»Ne, ne, Anka, ne morem... Pravič se v teh računih jaz ne spoznam, drugič pa...«

Anka ga z grenkim obrazom prekinje:

»Kajne... kajne, jutri bom pa jaz kaznovana, zato ker ti ne znaš računati?«

pa kar v ribo spremenil. Nato vzame kokoš in reče: »Zapovedujem ti, da se izpremeniš v ribo! Po teh besedah začne kokoš obirati. In ko ga dem-či vpražjo ali je to mogoče, jim odgovori: »Tistemu, ki veruje, je to mogoče.«

Po Vuku Vrčeviću.

Kitajska naloga

(za srednješolce)

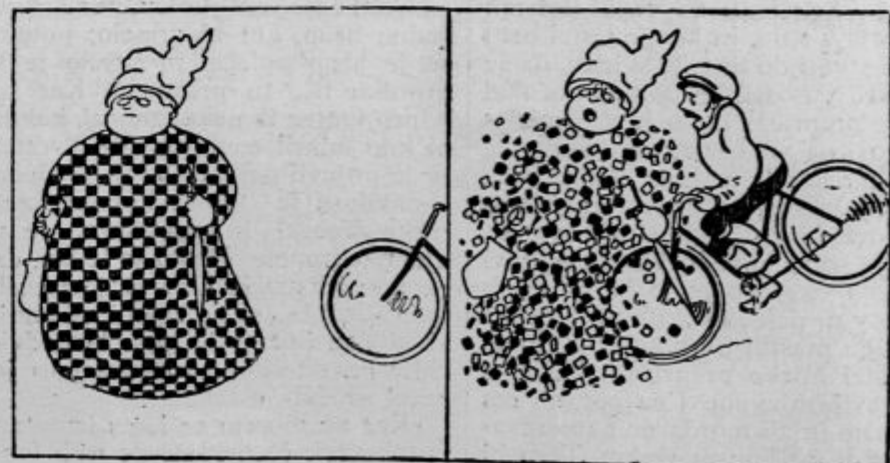
V neki stari kitajski aritmetiki, Kin čang imenovani, ki jo je spisal 2600 let pred Kristom Tsin Kin Čaon, se nahaja take naloga:

»V središču kvadratnega ribnika, ki je 10 čevljev dolg in 10 čevljev širok, raste trs, ki moli 1 čevljev visoko iz vode. Ko so ta trs vlekli na breg na sredo ene strani, je segal do ribnikovega roba. Kako globoko je voda?«

(Rešitev prinesemo prihodnjič.)

Naloga sloni na Pitagorovem izreku. Konstrukcija pokaže pravokotni trikotnik, katerega ena kateta je globočina vode (x), druga polovična dolžina ribnika (5), hipotenuza pa višina trsa (x + 1). Dobimo torej: (x + 1)² = x² + 5², tedaj x = 12. Voda je globoka 12 čevljev.

Moda

Prečudna je nezgoda zadela gospo Evalijo — na biciklu neroda se zakotali v njo.

»O jémine, o jéminate!« — Evalija zakriči in v pisane kvadrate se reva razletl.

Iz življenja iznajditelja Tomaža Edisona

Poleti l. 1911 se je vozil po morju v Evropo. Američan, star 65 let. Prvič v življenju je šel na počitnice. Čprav je že kakih 50 let prej začel služiti kruh in je celo pomagal drugim. Zadnje polstoletje pa je prav dobro izabil. Na krovu velikega parnika »Mavretanija« so sijale električne žarnice in razsvetljevale ladjo kot pri belem dnevu. Američan in ž njim ves svet je vedel, da je on tisti, ki je prvi iznašel žarnico. — Če je pozvonil telefon, ga je opozarjal, da je tudi ta naprava njegov izum; ko je fonograf pel in govoril, se mu je zdelo, da poje in govori dete njegovih rok in razuma. Tudi kinematograf in termometer, s katerim v vodi lahko določimo, ali se bliža ledena gora ter mikrofoni, s katerim se lahko govori in posluša na daljavo več kilometrov — vse to so bile iznajdbe tega moža. On pa se je mirno sprehajal po krovu »Mavretanije« in mislil na številne naprave, svoje izume. Ta mož, ki si je privoščil počitnice šele po petdesetih letih naporenega dela je bil Tomaž Alva Edison.

Ime Edison je svetovno znano. Na milijone ljudi živi dandanes od njegovih izumov. A kakšen je bil Edisonov začetek. Oglejmo si nekoliko preteklost, posebno mlada leta tega imenitnega Američana.

Edison je bil v mladosti reven fantek, ki je prodajal časopise na brzovlakih med vožnjo in se je mo-

Edison kot prodajalec časopisov

ral v ta namen plaziti po deski zunaj vagona ter ponujati ljudem časopise skozi okno. Ker je par takih voženj srečno preстал in zaslužil nekaj denarja, je kupil kočarice sadja in ga prodajal ljudem na isti način kakor časopise, namreč skozi okno. Tako se je preživljal Tomaž Edison vsak teden od pondeljka do sobote. Zjutraj se je odpeljal tako daleč, da se je zvečer lahko vrnil domov ob času, ko so se domači spravljal spat. In vsak dan je izročil materi nov dolar zaslužka. Edisonov oče je namreč izgubil vse premoženje, ko je bil Tomaž jedva sedem let star. Tomaževa mati pa je bila učiteljica in ga je sama izobraževala. Odkar se je navadil črk, je neprestano čital knjige.

Časopise, ki jih je prodajal Edison po vlakih in na postajah, je moral kupovati, toda predno je storil to, je moral imeti nekaj denarja. In praktičen, kakor je bil, je kmalu našel izhod iz zadrege. V Ameriki je bila tiste čase vojska. Odpravljali so suženjstvo in vsi ljudje so se zanimali za to, kar se je godilo po svetu. Tomaž je dobro videl, da bi lahko delal sijajne kupčije, če bi imel na razpolago lastna sredstva. Spazljal se je torej v neko tiskarno in je začel prepisavati brzojavke. Kadar se je pripetilo velik dogodek, je poročila hitro prepisala, tekla k telegrafistu na postajo ter ga prosila naj o novih dogodkih takoj obvesti vse postaje vzdolž proge.

Ko je tako omeževal telegrafista, se je napotil k tiskarnarju, lastniku lista. Dejal mu je: »Nimam toliko denarja, da bi lahko izdajal lasten časopis. Vendar pa stopam pred vas s prošnjo, da mi zaupate 1000 izvodov vašega lista, katerega bom plačal jutri.« Tiskar je pristal na to in Edison je drugo jutro pobasal sveženj časopisov ter šel na delo.

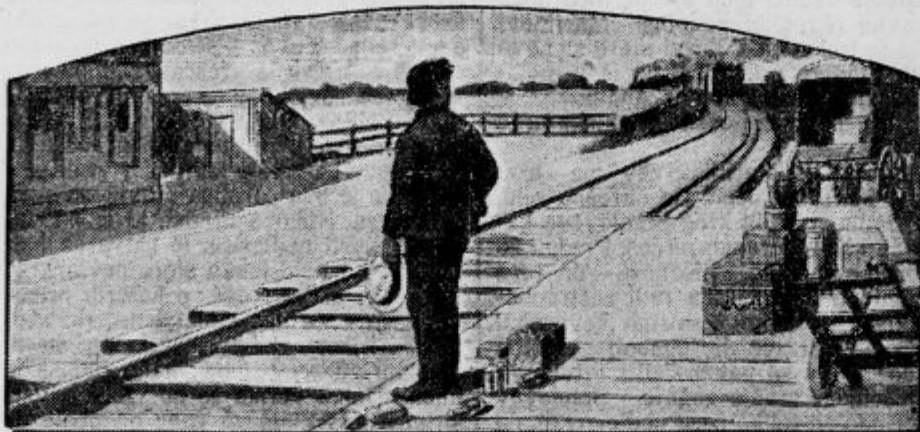
Na prvi postaji, kjer je navadno prodal samo 2 izvoda, je ta dan, ko je telegrafist napovedal velike dogodke, razpečal kar 40 izvodov. Na slednji postaji se je gnetla kar cela množica ljudi, ki so čakali novih poročil o veliki bitki. Edison je na tej postaji prodal 10 do 12 iztisov dnevno. Zdal pa je izbral priliko in je razpečal kar 150 listov. Na tretji postaji je bilo zanimanje za list še večje. Ljudje so se kar tepli

za novice in so ponujali za časopis mesto 5 kar 25 centov. To je bil Tomaž takrat vesel! Prinesel je zvečer domov celo vrečko denarja, plačal je drugi dan pošteno tiskarnarja in z izkupičkom je začel tudi sam misliti na tiskarno ter izdajati list s črkami, ki jih je sam vžil. On je torej edini, ki je kdaj tiskal, izdajal, in prodajal list v vlakih med vožnjo.

Tomaž pa je tudi edini, ki je kdaj imel kemični laboratorij v železni-

in je vsako minuto prostega časa porabil za svoje eksperimente.

Večkrat je pozabil celo spati, nikoli pa ni zanemaril svojih priprav, katere je neprestano izpopolnjeval. S službo pa se vedno ni bil zadovoljen. Za svoje iznajdbe ni dobil nič denarja in starše je podpiral kolikor je pač mogel. Tovariši so ga zavidali radi njegove spretnosti, predstojniki pa niso marali njegovih eksperimentov, ker je Tomaž, ima-

Edison gleda za odhajajočim vlakom, iz katerega je vrgel sprevednik njega in njegov laboratorij

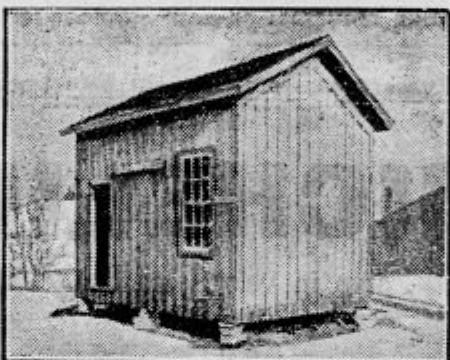
škem vagonu. Delal je neprestano poskuse in pripravljaval kemikalije, medtem ko je vlak hropel, se zibal in drvel naprej. Tomaž je bil vesel in zadovoljen. Bil pa je še nekdo zraven njega, in ta ni bil tako zadovoljen kakor Edison. Ta je bil sprevednik. Vedel je sicer, da ima Tomaž dovoljenje za napravljavanje poskusov s kemikalijami v vlakih, a kljub temu pa ni rad prenašal smrada, ki so ga razširjale kisline in eksplozije, ki so se vedno ponavljale. Neki dan je padla Edisonu steklenica s fosforjem na tla. Fosfor je začel goreti. Ogenj so sicer pogasili, sprevednik pa je zgrabil Tomaža za jopič ter ga vrgel iz vagona. Za njim je pometal vse njegove pripravke in kemikalije.

Tomaž je stal sredi proge in žalostno gledal za odhajajočim vlakom, obupal pa ni. Začel je zopet prodajati časopise, laboratorij pa si je uredil v domači kleti. Rad bi si bil tudi napravil telegraf, toda ni znal telegrafirati in tudi ni imel nikogar, ki bi ga v tem podučil.

Nekega dne je stal na peronu s časopisi pod pazduho. Naenkrat opazi 3 letnega postajenačelnikovega sinčka, ki se je igral sredi proge in ni opazil bližajočega se vagona. Tomaž je vrgel časopise proč, skočil k otroku ter ga v zadnjem trenutku rešil smrti. Ko je Tomaž prinesel dečka staršem, katere so obljubili solze, ga je sprejel otrokov oče z besedami: »Denarja nimam, da bi te poplačal, reci mi pa, kaj hočeš, da storim za te?« »Naučite me telegrafirati,« odvrne Tomaž. Tako se je zgodilo. Par tednov po tem dogodku je imel Edison že cel tucat brzojavnih aparatov, tri mesece pozneje pa je bil postajenačelnikov učitelj, postajenačelnik pa njegov učence. Tomaž je postal telegrafist

joč opravka z aparati, večkrat pa zabil na službo. In se je zgodilo, da so nekega dne Tomaža odslavili. Lačen in truden je začel hoditi od mesta do mesta ter je končno prišel v New York, kjer je bil tri tedne brez zaslužka.

Po treh tednih ga je privedla pot mimo velike trgovske hiše, pred katero se je gnetla množica razburjenih ljudi. Pokvaril se je namreč br-

Prva Edisonova centrala za električno razsvetljavo.

zojavni aparat, s katerim je trdila vsak trenutek obveščala svojih 600 podružnic o vedno menjajočih se cenah. Nihče ni mogel popraviti brzojavne naprave. Skromno se je Edison prirnil do aparata, proučil napako in popravil brzojav. Za to uslugo ga je trdila takoj vzela v službo. Kmalu nato je obiskal Edison član velike telegrafske družbe. Vprašal ga je, koliko zahteva za svoj izum. Tomaž, ki se je medtem naučil ceniti svoje delo, je hotel reči, da zahteva pettisoč dolarjev, vsote pa si ni upal omeniti, ker se mu je zdel previsoka. Vprašal je radi tega gospoda, s katerim je govoril: »Ali mi ne bi hoteli vi pove-

dati, koliko mi lahko daste?« Mož se malo zamislil in reče: »Ali ste zadovoljni s 40.000 dolarji?«

Tomaž je bil s tem denarjem na konju. Lahko si je nabavil lasten laboratorij in vse kar je potreboval. Družba, kateri je prodal svoj izum, ga je prosila tudi za dejansko pomoč. Tomaž je kmalu sezval delavnico in malo tovarno in je nato postavil tudi velikansko tovarno v mestu Orange. Zaposlil je na stotine delavcev, ki so bili ponosni, da smejo delati pri Edisonu, slavnemu izumitelju. Plačal jih je dobro, zahteval pa je od njih mnogo marljivosti. Nekoč se je pojavila napaka pri naročilu telegrafskih aparatov za neko znano družbo. Vsi so obupali, in ker se je mudilo, se je lotil popravila sam Edison. Rekel je svojim delavcem: »Zaprli bom vrata in nihče ne bo zapustil delavnice, dokler ne bo naročilo izvršeno do kraja.« Nihče se ni upal temu ugovarjati in vsi so ostali v delavnici nepretrgoma 60 ur. Jedli so kar med delom in radi utrujenosti so tu in tam nekoliko zadremali. Samo Edison ni ves čas zatisnil oči. Ko pa je bilo vse izvršeno, je legel ter spal 36 ur.

Celokupno Edisonovo življenje nam kaže moža, ki je delal z brezprimerno vztrajnostjo, mesec za mesecem, leto za letom, dokler se mu ni posrečilo najti to, kar je iskal. Neskončno dolgo mu je bilo n. pr. njegovo iskanje prave vrste bambusovih vlaken. Ko je iskal to reč, ni spal kar po pet dni in pet noči. A končno je dosegel kar je hotel. Prav tako se mu je tudi godilo, ko je sestavljal fonograf. Dobiti ni mogel iz njega neke črte in poskusi so trajali tako dolgo in so bili tako mučni, da so že vsi mislili, zdaj pa zdaj bo tresčil mojster aparat ob tla. Končno pa je tudi tu zmagala vztrajnost. Z električno lokomobilo in z električnim avtomobilom je imel Edison mnogo posla. Zadnja iznajdba pred njegovimi počitnicami pa je bil kinematografski aparat.

Danes je Edison 80 let star. Živi zelo zmerno in je skoraj popolnoma gluha, a si pomaga tudi s svojo glavo. Izumil je napravo, ki mu omogoča poslušanje z zobmi; med nje namreč vzame fino ploščo in njeni tresljaji prehajajo skozi zobe do slušnih živcev ter mu omogočajo zaznavati pojave, ki so drugim glušcem nedostopni.

Uhljači in Raca

Oh, stara gospodična Raca za praznike okrog kobaca. Kaj vidi?

Da uhljači mladi v grmovju se imajo radi.

Čudna trgovina

Kmet je prodal na trgu blago. Za izkupiček si je nabavil kolomaz, potem pa je zagledal v mestu trgovino, kjer prodajajo razne bedarije in sladkarije. Začudil se je, postavil vedro z mažo na tla in gledal.

Trgovec je stopil k vratom in vprašal:

«Kaj pa bi radi?»

«Nič,» reče kmet. «Samo gledam kakšno so to stvari, pa res ne morem razumeti, kaj tu prodajate.»

Trgovec se je razsrdil na kmeta in zakričal:

«Bedake prodajam, bedake!»

«A tako,» je rekel kmet. «Potem pa jih morate mnogo razpečati, ker ste ostal sam samecat v trgovini.»

A. Afanasjev

Pravljica o škrtu.

Janezek nad vse rad posluša lepe pravljice. Saj pa jih znata tatek in mamica tudi pripovedovati, da nikdo tako. Toda zadnjič je bil Janezek poreden in atek se je zelo razjezil nad njim. S strogim glasom mu je začel pripovedovati:

«Živel je nekoč deček, ki je bil silno poreden. In tedaj je prišel k

njemu škrtelj in ga je vzel seboj v peklo...»

Janezek je s trahom poslušal takevce besede. Ko pa je videl, da se je očka nasmehnil, se mu je vrnil pogum in dejal je razaljen:

«Ljubi moj škrteljček! Nikar ne vzemi več dečkov seboj v peklo, ampak vzemi tateke in mamice, ki grdo ravnaajo z majhnimi otroci.»

Otroška logika.

Ponoči začuje oče iz sosednje sobe, v kateri je spal mali Pepček, tih, jedva slilen klic:

«Papa! Papa! ... Mama!»

«Pepčku se sanja,» si misli oče. Toda Pepček kliče naprej, tiho, jedva slišno kakor poprej:

«Mama ... papa! S postelje sem padel!»

Oče je v enem skoku pri sinčku, ki je v resnici ležal na tleh pri postelji.

«Zakaj nisi poklical glasneje,» ga pokara oče ljubeče. «Sreča še, da sem te slisal.»

«Bal sem se, da te ne zbudim,» odgovori Pepček z ganljivo naivnostjo.

Užaljen.

Peterček je bil zopet enkrat poreden, zelo poreden, in mamica je, čeprav ji je bilo težko, rabila leskovko. V tem pride na obisk tetka Lea, ki izroči Peterčku zavojček bonbonov. Videč, da je razmerje med mamo in njenim prvorojenem nekam napeto, skuša malega užaljenca zopet spraviti z mamo.

«Saj si priden, Peterček! Kajne, da imaš rad mamo?»

Peterček pa se še ni potolažil. Preveč ga je še skelelo. Toda tetki se tudi ni hotel zameriti. In odgovoril je kujavo:

«O da, pa ne zmerom!»

Šaljive uganke

Veter piha, jaz ne piham. Če ni vetra, piham jaz in takrat ko jaz zapiham, piham veter: jaz na vas. (Pahljača.)

Nekega mladega gospoda so vprašali, koliko je star. — Če prestavite število mojih let, — je odgovoril, — bom za 72 let starejši. To je vse, kar vam lahko povem. Koliko je torej star? (19 let.)

Rešitev je ime mogočne angleške trdnjave. Če ponovite to besedo, ne da bi jo bral in dodaš na koncu samo glasnik, pa dobiš godalo. (Gi-bral-tar, gi-tar-a.)

Ves zamazan pride sinček domov. Mati ga ošteva:

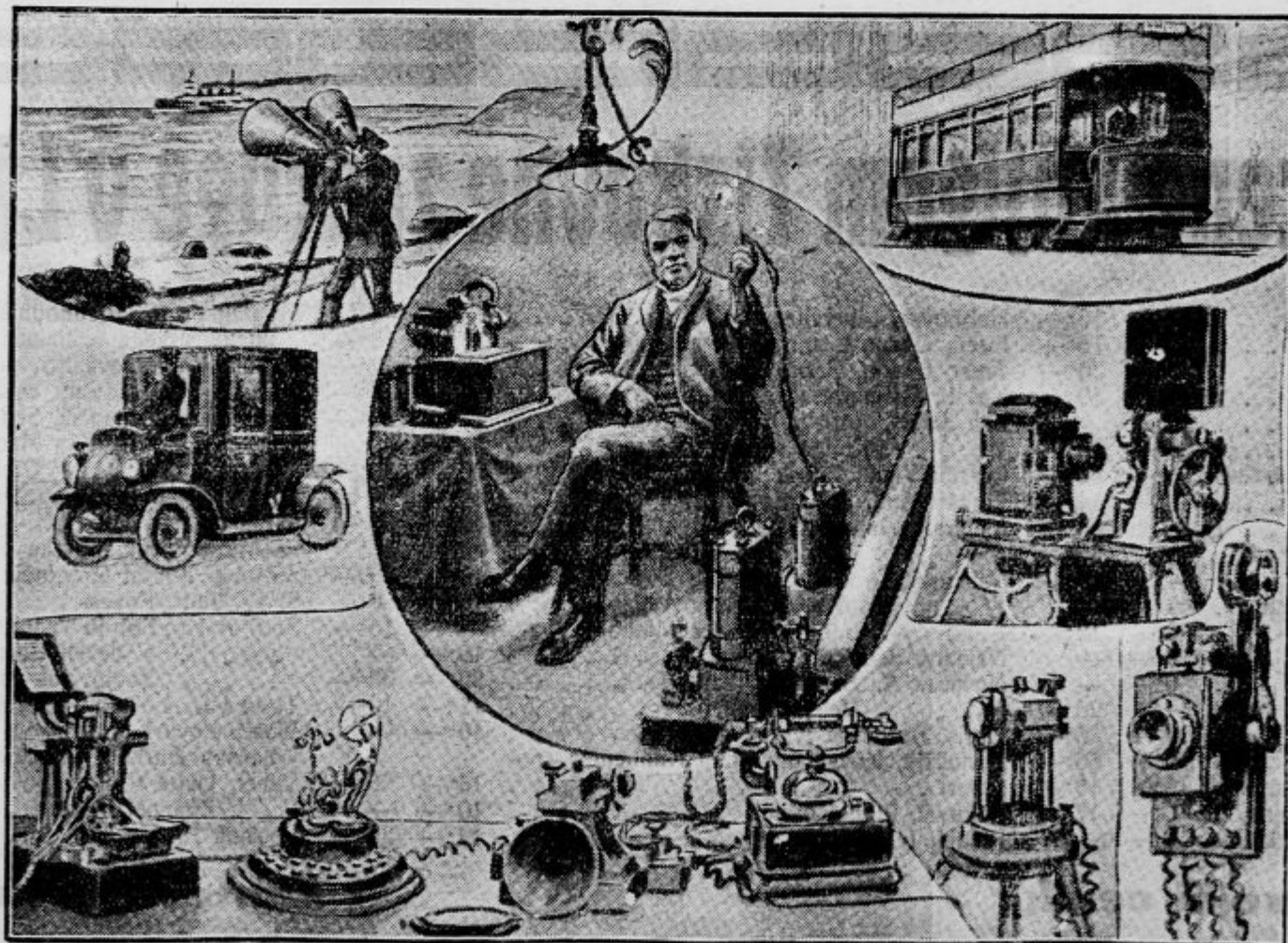
«Kje pa si hodil, da si tako blaten?»

«Padel sem v blato.»

«Pa v novih hlačah! Le počakaj!»

Sinčku gre na jok:

«Nisem imel časa sleči jih.»

Edison sredi svojih iznajdb

Na levi megafon na desni električna železnica, v sredini na levi električni avtomobil, na desni kinematograf. Spodaj na levi aparat za brzojavljenje in brzojavni pritiskal, dalje miš-tusimeter (za merjenje neskončno majhne stopnje temperature), namizni telefon, odorskop in mikrofoni. V sredini Edison z električno žarnico v roki, na mizi pred njim fotograf, na tleh pa električni dinamo.

Kraljestvo palčkov

Dogodilo se je v septembru 1887. v arabski postojanki Ugarrowno, ko je raziskovalec Stanley prvič ugledal pred seboj predstavitelja afriških pritikavcev, močno razširjenih severno tamnošnje reke. Pred njim je stala mala damica, le 87 cm visoka, toda telesno dobro razvita. Krasile so jo ljubke poteze in krasne oči mlade gazelice. Po barvi je sličila njena gladka blesteča polt orumeneli slonovi kosti torej mnogo svetlejša kakor pri drugih, visokoraslih domačinih. Miniatura damica se je vedla zelo pristržno, in občudovanje, ki ga je vzbujala s svojim ponašanjem, je vidno priznalo njenemu samoljubju.

V februarju 1888. so vjeli Stanleyevi ljudje še kraljico palčkov, glavarijevo ženo, staro 19—20 let, visoko 32 cm. Na njenih rokah, sprostrtih proti luči, so opazovali belo — rjavkast kociast mah.

Koža prvega doraslega pritikavca, najdenega skupno z njegovo soprogo v oktobru 1888., je bila skora podobna kožuščku; bil je namreč ves poraščen z 1,3 cm dolgimi lasmi. Glavo je krasila čepica, kakor jo nosijo duhovni, ozaljšana s šopom papagajevnega perja. Telo je pokrival pas skorje z bombaževga drevesa. Nežne ročice obeh malih zakoncev so se odlikovale s stransko umazanostjo. Zajeli so ju Stanleyevi ljudje v goščavi, kjer sta baš lupila banane.

Malega možička so obstopili širokopleči Sudanci in visoki Zanzibarci. Opazovanje, kako bliskovito so se izražale misli v njegovih potezih, je postajalo silno zabavno. Spočetka ves začuden, je v hipu prebledel od strahu za lastno usodo. Ko pa je opazil na obrazih tujcev židano voljo, je iz bojazljivih dvomov vzrastlo zaupanje. Nato se je videlo, kako ga tare radovednost, odkod in čemu so prišli ti človeški nestvori, kaj vendar nameravajo z njim, ali ga umore in na kak način, ali ga živga spečejo? Menda vendar ne! Nalaho zmigavanje z glavico, še bolj pa obledele ustnice in nervozno mežikanje z očmi je razodevalo, v kaki brezmejni

stiski se nahaja ujeti pedenj — človek. Stanley ga je povabil, naj prisede. Sudanci pa so mu, gladeč ga po hrbtu, ponudili par prazenih banan, da mu napolnijo napihnjeni, dobro rejeni trebušček, čemur se je palček hvaležno smehljaj. Kako potuhnen je bil falot! Kako hitro je vse razumel! S svojimi kretnjami je tako zgovorno besedičil, da ga je sleherni lahko razumel.

»Koliko imamo še pota do bližnje vasi, kjer lahko dobimo živila?»

Z desno dlanjo je prekrizal levo zapestje (kar je pomenilo, da več kakor dva dni hoda).

»V katero smer?»

Pokazal je proti vzhodu.

»Koliko je do Ihura?»

»Oh!« Dvignil je levo roko do kolca, s čemer je hotel naznačiti dvojno oddaljenost, štiri dni.

»Kako je z živili v smeri proti severu?»

Zmajal je z glavo.

»Proti zapadu ali severozapadu?»

Zopet je skimal z glavo ter zamahnil z roko, kakor bi hotel odstraniti kup peska.

»Zakaj?»

Sprostrivši obe roki je poskušal posnemati merjenje s puško in zajavkal: »duum!»

Najbrže so Manjemo Tippu Tip vse uničili.

»Se nahajajo 'dunum' v naši sosesčini?»

Ozrl se je po nas. Koketno in nedolžno se smehljaje je menda hotel reči: »To veste sami najbolje; grdi človek, kako me moreš tako vleči za nos?»

»Boš pokazal pot do vasi, kjer lahko dobimo živila?»

Hitro pripravljen je pogladil svoj okrogli trebušček, kar smo menda prav razumeli: »Seveda, takoj, tam se zopet enkrat pošteno najem. Tukaj — zaničljivo se posmehujoč je položil noht palca na prvi člen kazalca — »so banane le tolikšne, a tam so takšne,« in za primer je z obema rokama objel svoja meča.

»Jo, paradiž!« so vzklikali Stanleyevi ljudje.

»Banane debele, kakor človeška noga.«

Palček si je zares pridobil naklonjenost vseh poslušalcev, česar se je dobro zavedal, dasiravno so njegove poteze izražale brezbržno nedolžnost in je bil sam zase docela prepričan o neresničnosti orjaških banan.

Med tem pogovorom je bakreno obličje damice, po telesu orehove barve, izražalo istotako zgovorno vse utripe čustev njenega pritikavčega moža. Zdjaj so žarele njene oči od veselja, a bliskovito je šinila čez obličje zvijačnost. Njene črte so govorile o istih dvomih in nadah, ledenole od strahu in se tajale v radovednosti, ko je uganila, kakšno razpoloženje vzbujal njen soprog med tujci. Po svoji okroglini podobna Martinovi goski je lesketala v barvi stare slonove kosti. Stanley pristavlja, da je v možičku tičalo dostojanstvo Adamovo, v njej pa popolna ženskost miniaturne Eve.

Plemena teli pritikavcev pa niso bogve kako nedolžna. Na obrežjih reke Aruwinija so rojili krog Stanleyeve karavane kakor strupen mrčes. Prežali so na vsako ugodno priložnost, da bi s svojimi otroškimi, toda radi zastrupljenih konic vsekakor smrtno nevarnimi puščicami prizadejali čimbolj občutno škodo. Ali pa so povzročali s tatvino in pustošenjem viraže zagate. Stanleyev fort Bodo so toliko časa nadlegovali, da so jih morali prav pošteno poučiti o manirah.

Posamezna plemena se vlačijo kakor nomadi po gozdovih, kjer žive od lova in vojnega plena. Ostalim domačinom, s katerimi so slučajno živeli v prijateljskih odnosih in zamenjavali pri njih slonovo kost za banane in vsakovrstna živila, so služili kot izborni voluni in ovaduh, ki so vselej pravočasno naznanjali bližanje Stanleyeve ekspedicije vsem, da so potem stale kočje prazne, brez vsakih zaloz živčevja.

Le redkokdaj se je posrečilo Stanleyevim ljudem opazovati medsebojno življenje pritikavcev, izvemši pri onih par ujetnikih, ki so jih zajeli ob različnih prilikah. Nekega dne je nosač pustil svoj prtljago, zaboj patronov, ležati pod košatim drevesom ob potu. Zvečer je

odšel s spremstvom poni. Odposlana četica se je ravnokar približala dotičnemu drevesu, ko je zagledala krog nje zbrano celo plemo palčkov, mož, žena in otrok. Dva možika sta bila baš na delu, da preizkusita težo zaboja. Ker so vsi pritikavci ostrovidci, so se Stanleyevi ljudje hitro poskrili, da bi lahko nemoteno opazovali, kaj počno z zabojem. Vsa člena plemena je predložil svoj načrt: medtem pa so otroci skakljali po eni nogi ter se od nepremagljivega veselja tolkli po bedercih, dočim so se male ženske s še manjšimi dojenčki na svojih hrbtih, prav po vzoru pametnih žena, kriče vtikale v pogovor s svojimi nasveti. Korajžen možiček je nato privlekel lahke drog, ga vtaknil skozi ročaje zaboja, naka so vsi palčki od veselja nad to bistroumno iznajdbo glasno zakričali in vreščali. Najbolj »orjaški« med palčki so se prerili v osredje, dvignili so z vso močjo zaboj do ramen ter se z njim opotekali v goščavo. Stanleyev človek je izprožil v zrak in v trenutku je bila čarobna pravilna slika razpršena. Njihova urnost, ki je podobna gibčnosti podlasice, je ustvarila hajko, da se palčki lahko store nevidni.

Rodovi pritikavcev, o katerih pripoveduje v zadnjih stoletjih vsi raziskovalci Afrike, so razširjeni po vsem ozemlju črncev pod najrazličnejšimi imeni. Dolga veriga se jih vleče v vsej širini ekvatorialnega pasu od obale do obale. Najgostejše so naseljeni na severovzhodu centralnega afriškega pragozda zapadno Albertovega in Albert-Edvardovega jezera. V okolici Stanleyevega forta Bodo so se imenovali Wambutti; na dvoru kralja Mombutu so jim dejali Akka. Antropologi so mnenja, da so ti palčki in z njimi sorodni Bušmani v južni Afriki avtohtoni prebivalci Afrike, razpršilo pa jih je prerivanje in preseljevanje sosednih plemen in narodov. O kakem izrodu pri dobro razvitih telesih ni govora. Emin Paša jih je izmeril mnogo, toda nihče ni presegal višine 124 cm. Velikost Wambuttijev je po Stanleyevih podatkih 90 do 140 cm. Kakor jih popisuje Schweinfurth, se odlikuje plemo Akka po okrogli glavi, velikih ušesih, ploščnatem oprsu in dolgih, suhih laktih in nenavadno nežnih ročicah.

Lepi pač niso. Radi svoje naprej strleče čeljusti in globoko udrtega nosnega korenena so sumljivo podobni Darwinovim opičjim ljudem, le oči imajo, v očistem nasprotju z mižečimi očmi Bušmancev, široko odprte. Schweinfurth pravi, da imajo redke lase: o bradi pa pri plemenu Akka ni govora. Med pritikavci, ki jih je opazoval Jephson za časa svojega bivanja pri Emin paši, so imeli nekateri moški dolge brade in so bili prav strašni na pogled.

Pogosto je opazoval pri njih Schweinfurth, kakor tudi Stanley, smešen, visec treh, posledico njihove požrešnosti. Schweinfurth je vodil skoro poldrugo leto seboj 134 cm visokega palčka, ki je končno umrl radi svoje požrešnosti kljub najskrbnejši negi. Drug popotnik je pripeljal v sedemdesetih letih v Evropo dva Akka seboj, ki pa sta izvrstno uspevala pod vplivom evropske kulture in sta se prav spodobno vedla. V starodavni patricijski palači v Veroni sta našla brezskrbno zavetišče, kjer sta se imenito počutila.

Svoja začasna selišča si izberejo pritikavci v precejšnji oddaljenosti od prebivališč domačinov, sredi gozda, pod drevesi in grmovjem, najraje v bližini kakega potoka. Uljem podobne kože imajo komaj dober meter premera; stanovalci spe v njih le s polovico telesa, dočim molijo noge izpod šotora. Dečki in deklice se zadovoljujejo s streho pripognjenih vej. Za taborišča si izvolijo najraje križišča potov, da kot rojeni poizvedovalci nadzirajo naselbine in jase v gozdovih. Istočasno seveda oblegajo domačine in s puščicami onemogočujejo vsako prostovoljno kretanje v okrožju. Oprava njih koč, pokritih z listjem, je skrajno enostavna in priprosta. Hišnega orodja ne poznajo. Jed zavijejo v liste ter jo pražijo na žarčnem ogliu. Edina njihova domača žival je petelin odnosno kokoš. Najbolj nas začudi, da so poznali to dejstvo tudi pred tisočletji. Mozaik v Pompejih, ki ga občudujemo danes v narodnem muzeju v Napoliju, predstavlja Pigmejce (staro ime za pritikavce), zbrane pred svojimi hišicami in kočicami, naokrog pa je vse polno kokoši in petelinov.

(Sven Hedin.)

Kolesa

najboljša za ture, sport in dirke

Radio

Telefunken, Reinartz, Jugo-reflex

MICHELIN

auto in velopneumatika

Osram

žarnice

Excella

šivalni stroji

najceneje pri **J. GOREC, LJUBLJANA**, palača Ljubljanske kreditne banke.

Tvrdba J. KOSTEVC

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 4.

Priporoča za nakup svojo izredno bogato zalogo **manufakturnega blaga** iz prvih čeških in angleških tovarn, ki je priznano dobro. Posebej opozarja na veliko zalogo **raznih preprog** iz domačih in inozemskih tovarn, sprejmejo se tudi naročila po lastnem načrtu, ki se dobavljajo v najkrajšem času.

Proda se mnogo predmetov po znatno znižanih cenah.

Cene strogo solidne.

Naročila po pošti nad 1000 Din se pošljejo poštne prosto

Postrežba točna.

Zahtevajte povsod čevlje tovarne **Peter Kozina & Ko. - Tržič**

Pazite pri nakupu na varstveno znamko!

Znižane cene knjigam Tiskovne zadruge v Ljubljani.

Broj.	Vez.	Broj.	Vez.	Broj.	Vez.
Andrejev, Plat zvona, novela	10—16—	Hobhouse, Liberalizem	15—	Prijatelj dr. Iv., Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma	25—
Povest o 7 obešenih	10—16—	Ibsen, Gospa z morja, drama	12—	Puškin, Kapitanaova hči, povest	20—30—
Barbusse, Ogenj, vojni roman	20—30—	Jenko Simon, Pesmi	6—	Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj	6—
Cankarjev zbornik	20—30—	Kaš I., Dalmatinske povesti	6—	Shakespeare-Zupančič, Sen kresne noči	14—20—
Carinska tarifa	20—	Lah dr. Iv., Angelin Hidar, povesti	20—	" Macbeth	14—20—
Cervantes, Tri novele	8—16—	" Knjiga spominov I.	30—	" Othello	20—26—
Coster, Ulenspiegel, roman	40—56—	Levstik Vlad., Deček brez imena, povest	20—30—	Sienkiewicz-Mole, Z ognjem in mečem, roman	80—94—
Čehov, Sosedje, novele	6—14—	Linhart Ant., Zupanova Micka, drama	14—	Stare Jos. Lisjakova hči, povest	6—16—
Čermelj, Materija in energija	—35—	Melih A., Jugoslavija I. del	40—	Stojanovič, Kumanovska bitka	20—
Čika Jova, Kalamandarija, otroške pesmi	—10—	" II.	40—	Strib ny. Simon Gregorčič	10—15—
Pisani oblaki	—10—	Milčinski, Drobiž, črtice	14—	Strug, Jutri, Povest	10—16—
Corović, Rasa in vera v srbski prošlosti	6—	" Tolovaj Mataj, povesti	16—	Sorli dr. Ivo, Bob in Tedi, povest za mladino	10—18—
Debeljak Ante, Solnce in senca	6—12—	Zgodbe kraljeviča Marka	10—	" V deželi Cirimurcev	16—24—
Derč dr. Bogdan, Dojenček	6—	Najedly, Bedřich Smetana	10—	" Zadnji val, roman	30—38—
Dokumenti o jadranskem vprašanju	6—	Novačan A., Samosilnik, novele	30—38—	Thoma L., Lokalna železnica, drama	12—
Feigl D., Tik za fronto, humoreske	14—20—	Veleja, drama	12—18—	Wascheta L., pravljice	16—
Fišl Dom., Kako so se vrage ženili	24—30—	Ogris, Borba za jugosl. državo	10—	Vajansky Hurban, Leteče sence, povest	20—28—
Fogazzaro, Svetnik, roman	40—56—	Pastuškin, Križev pot Petra Kupljenika, povest	16—26—	Veber, Uvod v filozofijo	25—
France Anatole, Pingvinski otok, roman	10—18—	Petrovič, Ploha, drama	10—	" Znanost in vera	30—
Goncourt Edmonde, Dekle Eliza, povest	10—18—	Pregelj Iv., Azazel, drama	14—20—	Zbašnjik Fr., pesmi	10—18—
Goršič dr. A., Socialna zaščita dece in mladine	10—				

Zahtevajte najnovejši cenik.

Zahtevajte najnovejši cenik.

Naročila na knjigarno Tiskovne zadruge v Ljubljani

Prešernova ulica 54., nasproti glavne pošte.

Napredno prosvetno delo

Duševni prerod našega naroda

Velikonočno poročilo ZKD v Ljubljani.

Po širni naši domovini se razlega glas zvonov, ki pojejo veselo velikonočno pesem, pesem vstajenja, preroda, novega življenja! Narava se obuja, vse okoli nas oživlja in nam kliče veselo, da je za nami žalostna doba zimskega mrtvila ter da nastopa doba vsesplošnega prerodenja. Tudi nam vjeto ta glas, veka pesem velikonočnih zvonov! Tudi nas vabijo klici k novemu življenju, k velikemu kulturnemu prerodu našega naroda.

Zveza kulturnih društev, velika matiča vseh naprednih kulturnih društev in institucij na deželi, ki pazno vodi in podpira društveno delovanje svojih članov, se hoče temu vabilu odzvati ter odsele s podvojenimi silami delovati v prid in proslavi svojih članov in v prid povzdiga našega naroda. V svrhu čimprejše dosege tega lepega namena je sklenila delovati na vseh dosedanjih poljih z dvojno intenzivnostjo ter vporabljati najrazličnejša sredstva in pota. Predvsem priporoča društvom, da pridno prirejajo:

predavanja.

ZKD je že v letošnji sezoni priredila preko 200 brezplačnih ljudskih predavanj najrazličnejše vsebine, ki so imela vsepovsod lepe uspehe. Program predavanj je bil društvom razposlan ter vsebuje teme znanstvene, gospodarske in higijske vsebine. Opozorjamo, da nam je uspelo v zadnjem času pridobiti nekaj novih predavateljev z zanimivimi in poučnimi gospodarskimi temami. Govorili bodo g. Zelenik (»O vplivu carine na naše gospodarstvo«), »O zgodovini trgovine«, »O gospodarskih krizah«, g. A. Pertot (»O menicah, hipotekah in bančnih posojilih«, »Navodila za obveščanje našega trgovca in kmeta z denarnimi zavodi«), A. Peterlin (»O izoblikovanju značaja«, »Sile dela nekaj in sedaj«), Jos. Strekelj (»O vinarstvu«, »Sadijstvo«, »Travnštvo«, »Gojenje žlahtnega kostanja«). Nadalje priporočamo prirejanje higijskih predavanj, zlasti protialkoholnega. Ta predavanja spremljajo lepi skiptični filmi ter napravljajo na ljudstvu trajen vtis.

Društva, ki žele predavanja, naj zato nemudom sporoče svoje želje ZKD v Ljubljani. Naj tudi navedejo dan, uro, in kraj predavanja, nakar se bo njih želja rade volje ugodilo. Edina dolžnost naših društev pri tem je, da z vestno agitacijo od moža do moža zainteresirajo ljudstvo za snov ter preskrbe čim lepšo udeležbo.

Skrb za podeželske odre.

Našim dramatičnim društvom in odrom zamoremo javiti veselo vest, da so kostumi za igranje Rokovnjaci in »Legionarji« gotovi. Nabavili smo si uniforme francoskih vojakov in častnikov, obleke »bidermajerje« za moške in ženske, ostale kmetijske obleke bo na moralo kriti vsako društvo iz svoje domače zaloge. Kostume bomo izposojevali pod natančnimi in strogi pogoji, toda proti jako zmerni izposojalninii, katera nam bo omogočevala anpravo še nadaljnjih potrebnih kostumov. Tudi za Ribičičevo igro »Mefistov izum« bomo kostumi gotovi tekoma enega tedna, nakar bodo tudi ti kostumi društvom na razpolago. Prosimo pa že danes, da društva na kostume kar najbolje pazijo, ker bomo v slučaju poškodbe brezplačno zahtevali od društev odškodnino ter taka društva, ki kostume poškodujejo, od nadaljnjega izposojenja izključili. Izposojevalnino bo treba plačevati naprej, za takojšnjo vrnitev kostumov na bo treba jamčiti z majhnim denarnim zneskom, ki za slučaj poškodbe, netočne in neredne vrnitve kostumov zapade. Pogoji izposojenja so torej precej strogi, vendar morajo društva vpoštevati, da mora ZKD z ozirom na velike nabavne stroške strogo paziti na njih brezhibno ohranitev.

Tudi za repertoar naših odrov smo poskrbeli ter nabavili nekaj novih iger in burk. Med njimi so: »Reveček Andrej«

»Ček« (igra), »Mlinar in njegova hči« (igra), »Kajin« (drama), »Magdalena« (drama), »Pogodba« (burka), »Če sta dva« (burka), »Ccampolo - Ostanek« (drama), »Mutasti muzikant« (burka), »Trije tički« (burka), »Priljudni komisar« (burka). V najkrajšem času slede še druge, nakar bomo celokupni seznam naših iger objavili. Pri tej priliki opozorjamo društva na že večkrat izraženo željo in prošnjo, da nam dajo na razpolago one igre, ki se lahko izvajajo brez posebno komplicirane scenerije, ki pa so imele uspeh pri vproritvah. ZKD bo oskrbel njih prepis in bo ž njimi seznanila tudi ostale podeželske odre. Vsako društvo naj da na razpolago karkoli ima, da s tem koristi naši skupni stvari.

Knjižnice.

Tudi cene knjigam smo zadnje čase znatno znižali, samo da omogočimo širjenje naših knjižnic. Naj ne bo društva brez knjižnice, ker je potrebna in zelo koristna, osobito pa, ker je nabava knjižnic potom ZKD zelo lahka in ugodna. Odplačevanje knjižnice na obroke tekem dveh let dovoljujemo vsakemu društvu. Vse knjige, ki jih dobavlja ZKD, so poljudne in zanimive vsebine, lahko si pa društva izberejo knjige popolnoma sama po lastnem okusu in želji. Tudi ona društva, ki že imajo lastno knjižnico, katero pa nameravajo izpopolniti z novejšimi knjigami, naj nam sporoče svoje tožadevne želje. Za to uporabite in ne zamudite ugodne prilike, temveč segajte po naših knjigah!

Ustanavljanje tamburaških društev.

Tudi tamburaški zbori so zelo važen pripomoček in dobro sredstvo za kulturno povzdigo in glasbeno naobrazbo našega naroda. Tamburica ne zahteva bogve kakšne spretnosti, niti velikih žrtve časa, ker je z lahkoto dostopna tudi trdi in žuljavi roki našega kmeta in delavca, ki si po težkem in trudopnem delu celega dne zvečer zaželi duševnega razvedrila. In vendar kako lepe uspehe doseže marljiv tamburaški zbor. ZKD je dosedaj ustanovila že večje število tamburaških društev, ki vsa delujejo z neumorno marljivostjo ter zaznamujejo že lepe uspehe. Instrumenti, ki jih društvom dobavljamo, so tako glede nizkosti cene, kakor tudi glede učinkovitosti in lepega tona brez konkurenčni ter v veselje igralcem in okolici. Vsa društva so se o njih izrekli kar najbolj laskavo in pohvalno. Ker skrbi ZKD tudi za nabavo teh instrumentov proti odplačevanju na redne mesečne obroke, pričakujemo, da se bodo društva te ugodne prilike posluževala v čim večjem številu, nakar bomo njih željam rade volje ustregli.

Radio koncerti in kino predstave.

Končno omenjamo še kot sredstvo za kulturno povzdigo našega podeželskega ljudstva naš radio aparat in potovalni kino, s katerima prireja ZKD svojim društvom zanimive radiokonzerte in lepe filmske predstave. Ljudstvo se seznanja z napredkom današnjega sveta, na polju brezžične telefonije, nakar sledi radio koncert, ki vsakokrat navduši vso do zadnjega kotička napolnjeno dvorano. Tudi naš potovalni kino s svojimi poučnimi filmi o gobah, o čebelah, o lovu na krokodile, in na bisernice, ter s svojimi filmi, smešnicami ima vselej velik uspeh. Število filmov bomo s časom pomnožili ter jih pošiljali v kraje, kjer društva posedujejo lastne kino aparate. Vsa društva, ki si žele takih predstav, pa naj nam to nemudoma javijo.

Poziv k novemu skupnemu delu.

Z gornjih besedami smo v kratkem označili naše delo ter smernice za prihodnost. V doseg tega namena na nam je treba ujedinenja in koncentracije vseh naprednih sil in elementov. Naj ne bo naprednega društva, ki bi ne bilo vključeno v ZKD, ki naj postane žarišče ljudske naobrazbe. Vsako društvo naj se zaveda, da bomo le trdno združeni kos veliki naši naloz. Zato na skupno delo za skupne cilje in za skupno zmago!

Vrana vrani ne izkljuje oči

Levinja je skotila mlade. Nekaj dni zatem se je napotila na rop, tedaj pa jo je zadela smrtonosna krogla lovca, ki jo je že dolgo zasledoval. Trudoma se je še privlekla do svojega brloga, se enkrat obizlala mladiče in poginila. Mladi leviči so sesali ob vimeu mrtve matere, a hrane ni bilo več. Vsako uro je bil njihov glad hujši, in prav žalostno so cvlili v samoti.

Končno jih začuje košuta, ki je gnala svoje jelenče na šetnjo. Približala se je mestu, odkoder je slišala stokanje in najprej zagledala levinjo. V velikih skokih je zbežala. Kmalu pa je opazila, da je nihče ne zasleduje, obstala je, gledala, vohala in se počasi vračala; preprčala se je, da je levinja mrtva. Radovedno se je približala in zagledala nebolnega leviča.

»Njihova mati je mrtva«, je dejala, »in ne more več skrbeti zanje. Ubogi malčki! Saj so še mlajši od mojega jelenčeta in vrhu tega še slepi. Kaj ko bi jih vzela za svoje? Kako so srčkani! Bili bi tako prijetni tovariši mojemu edincu. Svoje

zlobne matere ne poznajo, ako jih bom dojila s svojim mlekom, izgube svojo krvoločnost in divjost. Postanejo ponižni in pobožni kot moje jelenče in jedli dolgo travo.«

»Vrana vrani oči ne izkljuje!« je zakrokal vran, ki je sedel na drevesu in smatral leviče za svoj plen. »Ti si nepridiprav!« ga je nahrulila košuta in ga napodila. Vran pa je venomer krokal: »Norica, v svojo pogubo drviš!«

Namesto odgovora je lizala jelenka leviče, ki so sesali njeno mleko in mislili, da je to njihova mati, ki jih hrani. V začetku so bili dobri otroci, hujkaje so se muzali okoli košute in se ji dobrikali. Tudi z jelenčim se so prav lepo igrali. Le včasih, kadar je bilo jelenče le preveč razposajeno, jih držalo in se s svojimi rožički zaganjalo vanje, so godrnjali in mu pretili s tacami. Takrat je skakalo jelenče preko njih, in zopet so si bili najboljši prijatelji.

Tako se je približal čas, ko je hotela košuta svoje pastorko odstaviti. Jelenče si je že iskalo trave in dišečih rastlin. Tudi leviči so dobili zob; ko so videli jelenčka jesti travo, so ga skušali posnemati. Košuta je

Velikonočne misli o Vodnikovi družbi

Vozil sem se zadnjič iz Ljubljane proti Gorenjskemu. Bili so tisti lepi prvi letošnji pomladanski dnevi, ki so se nam zdeli skoraj prezgodnji, zato so odšli in je za njimi prišel mraz in dež. Pred menoj je sedel star gorenjski možiček, živahnega rdečega obraza, z dobrovoljnim nasmehom in veselim očmi.

»Sem bil doli,« pravi, »v Ljubljani, sem hotel oddati denar, pa ga niti ne marajo.«

»Kako je to?« je vprašal sosed.

»Hotel sem se vpisati v »Vodnikovo družbo«, pa so mi rekli: »Je doma se prigrasite, pri poverjeniku.«

»Počemu,« sem rekel, »če sem že v Ljubljani, bom kar tukaj odpravil. Zato pride človek v Ljubljano, da kaj zapravi.«

»Pa niso hoteli.«

»Končno so že vzeli, ampak pravijo, da je zaradi knjig boljše, da se vsak doma prigrasi. Kako se bom prigrasil — pravim — saj skoraj ne vem, kje. Pri nas smo bili takorekoč od sveta, pa smo bili počasni.«

Med tem so ženske, ki so sedele na drugi klopi, začele obračati oči in se ozirati na možička, ki je govoril precej na glas. Ena iz njih je nekaj zagodrnjala in kmalu je ves vagon govoril o tem vprašanju. Bilo je zanimivo poslušati posamezna mnenja in nazore, ugovore in zagovore — vse je kazalo, kako se naši ljudje zanimajo za stvari, ki so namenjene njim, kako se zavedajo, da gre za njih korist. Možiček se je med splošni pogovor oglašal s svojim krepkim glasom precej odločno in samozavestno.

»Kaj pa je to dvajset dinarjev, kaj pa vam kdo da za ta denar.« Če grem k Turku, dobim zanje komaj eno ali dve knjigi. Ne vem, zakaj bi ne vzel, če mi kje kaj poceni ponujajo.«

»Bog ve, kaj boste dobili.«

»Kaj bom dobil! Bom že videl. Saj so drugi zato tukaj, da bukve pišejo.«

»Znao čim dalje slabše.«

»Kakor se vzame.«

»Stare bukve so še zmiraj najlepše,« omeni nekdo.

»Saj zato sem šel, da bi jim povedal, kako bi mi radi,« je pojasnjeval možiček, »kaj takega naj nam dajo, da bomo vsi zadovoljni.«

»To je težko,« sem pripomnil jaz, »tu gre za veliko organizacijo.«

»Saj zato pa,« pravi možiček, »jaz sem takoj rekel: če bomo vsi zraven, bo to nekaj velikega.«

Počasi se je pogovor obrnil na druge stvari. Možiček se je spustil v debato s svojim sosedom in kmalu je ves vagon reševal vprašanje o davkih. Jaz sem kmalu izstopil in vlak je odnesel razgovorjačo se družbo naprej proti gorenjski strani.

Ni dvoma, da je zanimanje za družbo veliko in da je samo vprašanje organizacije, koliko tisoč članov bo družba dosegla. Starejši gospod mi je pravil o časih, ko so nabirali člane za »Slovensko Matico«. S kakšno vneto so šli ljudje na delo, dasi je šlo večinoma bolj za čast. Zdaj so bolj demokratični časi. Nesmrtnikov skoraj ni več, vsi skupaj delamo na narodni njivi. Dobra knjiga je postala v naši hiši življenska potreba. Ljudje namo čitajo — saj imamo knjižnice in časopisi prinesejo mnogo novega in zanimivega. Skoraj vsaka boljša hiša ima svojo domačo knjižnico. Treba je ljudem preskrbeti dobrih zabavnih in poučnih knjig. V knjigarnah je res, da naš človek malokdaj kupi kako knjigo. To se mu zdi predrago. Tudi bi morda ne znal pravega izbrati. Kto je zadovoljen, da dobi primernih knjig od svojega društva. Ljudje spoznavajo, da knjige ugodno vplivajo na mladino. Ko bi kdo s knjigami »hauziral« — kakor pravimo, bi se pokazalo, da bi prodal mnogo več nego n. pr. sedaj v prodajalni. S knjigami je zdaj, kakor s časopisi, preji so bile luksuz, zdaj pa so postale vsakdanja potreba. Važno je torej, da obogatimo naše ljudsko slovstvo z dobrimi knjigami. Ljudje bodo radi posegli po njih.

bila tega vesela, zakaj težko ji je že bilo dojeti nenasitneže.

»Dovolj ste stari, otroci, in lahko si sami najdete hrane«, je dejala svojim pastorkom. Leviči, ki so pravkar občutili glad, so hoteli po vsej sili sesati, a košuta jih je zavračala in se jih otrsala. To je leviče jezilo, od jeze so jeli tuliti, najstarejši pa je dvignil šapo in udaril dobro rednico, ki je od bolečine glasno zastokala. Z vratu ji je viselo meso kot cunj. Komaj je najmlajši levičev zavohal kri, se mu je vzbudila prirojena divjost, zato je zarjul, se vrjel nad nesrečnico in jo podrl na tla.

»Beži, ako ti je drago življenje!« je vzkliznila košuta jelenčetu, »to so levi«. Toda jelenče ni hotelo zapustiti svoje umirajoče matere. Stokanje je pribrazilo k njej in jo jelo lizati. Tedaj so mislili leviči, da jim hoče odjesti plen, divje so naskočili nedolžnega tovariša in ga raztrgali.

»Vrana vrani oči ne izkljuje,« je krokal vran, ki je bil priča tega okrutnega prizora. Potrepljivo je čakal, da so levi končali svoj krvavi obed. Potem se je še on spravil nad ostanke.

Saj mi vsi čutimo, da človeštvo hitro napreduje in vsak, ki dela na tem polju v korist svojega naroda, vrši dobro delo. Gotovo pa je, da priprosti ljudje niso vselej enako razpoloženi za take stvari. Tudi oni imajo svoje praznike, kakor imajo drugi svoje veselice. Zato je bilo pametno, da se je čas za vpisovanje podaljšal čez praznike. O praznikih pridejo ljudje bolj skup in imajo več časa misliti tudi na take stvari. Dober je bil nasvet, naj naši ljudje darujejo svoji hiši dva pirha — dva kovača za »Vodnikovo družbo«. Ob praznikih, ko vsak da za nijačo, se tudi 20 Din lažje utrpi. Velikanoč je praznik vstajenja — vstajenje človeštva se vrši v pravi kulturi, o njegovem duševnem življenju Zato bo Velika noč najprimernejši čas, da bodo mogli poverjeniku opraviti svoje delo. Dolžnost nas vseh bo, da jih pri tem podpiramo in da razširimo družbo povsod. Taka organizacija z imenom našega prvega pesnika, z lepimi vsakoletnimi knjižnimi darovi, ki bodo prišli v vse naše domove, bo najlepši dokaz naše slovenske kulturne zrelosti in našega organizacijskega duha.

Pa še nekaj. Med našimi pisatelji in narodom manjka nekeke zveze. »Vodnikova družba« bi bila lahko taka zveza; na eni strani narod, zbran okoli svoje družbe, na drugi strani pisatelji, ki vsako leto v

družbinih knjigah povedo narodu kaj svojega, lepega, zdravega. Tako bi družba postala živa vez med pisatelji in čitatelji in okoli nje bi se dala razviti velika prosvetna organizacija. Vodnikovo družbo« moramo smatrati za splošno narodno organizacijo, pri kateri imamo vsi svoje dolžnosti: zato je treba podpirati poverjenike in vodstvo pri njihovem delu, nabirati člane povsod in ob vsaki priliki in lajšati prvotno organizacijsko delo s tem, da se sami prijavljamo in sodelujemo, ne da šele čakamo na razne pozive, vabila etc. Isto velja glede pisateljev, ki naj v družbi pokažejo svoje najboljšie sile in naj jo podpirajo z delom in nasveti. Gre tu za našo skupno korist, kajti ako se družba v nekaj letih krepko razvije, ji bo mogoče izdajati tudi večja dela, ki bodo imela v časih svoje odjemalce. Mi gradimo družbo v veliki kulturni in denarni krizi, ki jo bomo premagali le s krepkim skupnim delom. Tega se moramo zavedati vsi in če govorimo in pišemo o vstajenju, moramo vedeti da o tem govorimo in pišemo vsako leto — in že koliko let — vstajamo, dvigamo se pa samo s stalnim kulturnim delom, pri katerem je velikanoč samo praznik, da se ogledamo naprej in nazaj in letošnja naj bi bila za nas praznik dela, da položimo svoj dar za organizacijo, ob kateri bo rastel stalno naš mali narod.

Treznostni pokret

Stanje protialkoholnega gibanja pri nas

Društvo »Sveta Vojska« v Ljubljani ima 10 podružnic in 25 treznostnih odsekov ter ščeje 1653 članov (ic). Pisarna ima zaposlene tri moči (eno moško in dve ženski). Delo stalno narašča, ker društvo ni samo v stiku s podružnicami, oz. treznostnimi odseki, temveč tudi z vsemi društvi in zasedbami, ki se nanj obračajo za nasvete. V preteklem letu je štel vložni zapisnik 5515 števil. Blagajniški promet je v istem času znašal Din 664.805.46.

Pred vojsko je bilo društvo že močno, a je med vojsko, kakor marsikatero drugo društvo, skoro vse posojanke izgubilo. Povojni čas uživanja in doba hitrega zaslužka, pa tudi — zapravljanja ni bil ugoden za tako društvo. Prej je izdajalo društvo »Zlato Dobo« sedaj pa V. leto »Prerod«. Ker je protialkoholno gibanje brez mladine pravno Sisičovo delo, je začelo društvo jeseni 1924 izdajati »Mladega junaka«, ki se je dokaj hitro razširil in je pri mladini priljubljen. Prehod iz zmernosti k abstinenci se vrši polagoma — na letošnjem obnem zboru je bil storjen prvi tožadevni sklep — z ozirom na razvoj brezalkoholnega gospodarstva.

Brez razvitega brezalkoholnega gospodarstva je vsako stvarno protialkoholno gibanje v praksi nemogoče, posebno v krajih, kjer je sadijstvo in vinarstvo precej razvito. Brez pravilne rešitve tega velikega gospodarskega problema ni misliti na vsesplošno treznost. Ravno zanemarjanje gospodarske strani treznostne akcije je povzročilo odpor sadijarjev, vinogradnikov, posebno gostilničarjev. In vendar ne sme in ne more biti treznostno gibanje naperjeno proti nobeni izmed teh panog, treba je le sadije in grozdje uporabiti tako, da ne bo ogrozilo ljudskega zdravja in moralne, temveč služilo ljudski prehrani, torej brez — alkohola.

Ze lansko jesen je 32 interesentov napravilo brezalkoholni sadjevec oz. r. vino; poskusil so se izborni čbnesli — ta ideja ne bo zamrla! Propaganda brezalkoholnega gospodarstva se je postavila na široko podlago meseca septembra preteklega leta, ko se je v ta namen ustanovila osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija«, ki se iz skromnih početkov polagoma, a stalno razvija. Kakor čujemo, bo zadruga o priliki veleselja v Ljubljani priredila 6 dnevi tečaj o brezalkoholni uporabi grozdja in sadija (sveže sadje, vkuhanje, sušenje, pripravljane brezalkoholnega mošta in vina, konzerviranje grozdja itd.). Razpravila bo na veleselju razne tožadevne naprave in priprave ter nudila pregled brezalkoholnega gospodarstva v naši državi.

V vsaki hiši naj se sadije konzervira (v širšem pomenu besede), v vsaki hiši naj bo na razpolago brezalkoholna pijača! To je cilj zadruge, ki zasluži moralno podporo javnosti. Naj omenimo še, da izdaja zadruga skromen list »Naša Bodočnost«, ki prinaša od številke do številke popolnejši cenik zadruge.

Brezalkoholno gospodarstvo se nahaja pri nas v skromnem, a upalno pomembnem Poleg društva »Sveta Vojska« se je ustanovilo pri nas letos še društvo »Treznost«, ki širi protialkoholno gibanje potom sesankov somišljenikov. S predavanji pa vrši protialkoholno gibanje »Društvo za gojitev treznosti«, ki predstavlja nekako zvezo protialkoholnih društev in ki skuša pritegniti k treznostnemu gibanju predvsem oficijelna zastopstva najrazličnejših društev. Vsa tri društva prirejajo poljudna predavanja in uspeh te zdrave akcije gotovo ne bo izostal.

Proti obolenju pljuč

„VEDOMIN“

Emulzija pri početku tuberkuloze, bronhitisa, katara in drugih pljučnih bolezni, za naglo okrepitev organizma in za brzo izginjevanje lokalnih sprememb.

Pasta za ojačanje otvarjanja apetita pri oslabilih, nervoznih, malokrvnih, osobito pri škrofulozni, rahitični deci.

Na prodaj v vseh apotekah.

Laboratorium „Vedomin“ Beograd, Vajfertova 52. 1979 a

Iz žita strup!

Žito, od nekdanj najvažnejše hranilno človeštvu, se da tudi alkoholizirati, kar je pri nas, kjer se izdeluje žganje predvsem iz sadija, precej neznano. Bolj znano je, da se iz ječmena izdeluje pivo, Toda kdor pozna razmere v Rusiji, Rumuniji, sploh v orijentalnih krajih, ta ve, koliko žita se predela v strup — alkohol. Posebno Rusija prednjači zadnje čase, odkar se je zopet dovo-

lila svobodna trgovina z žganjem. Ker je ruskemu mužiku vodka iz drž. tovarnen predraga, jo izdeluje sam. In samogonka, tako se imenuje na Ruskem domače žganje, je že skoro docela izpodrinila Rikovo, državno žganje, ki je dobilo svoje ime po predsedniku sveta ljudskih komisarjev, Rikovu. Kot rečeno, se pri nas iz žita ne izdeluje žganje, toda ogromno hranilne vrednosti se izgublja z izdelavo ječmena, ker pri predelavi izgubi ječmen do 90 odstotkov redilnosti. In tako se tudi pri fabricaciji piva žrtvujejo ogromne dobrine za izdelavo strupa-alkohola.

Iz krompirja strup!

Najvažnejša surovina za izdelavo špirta je krompir. In iz špirta se izdelujejo vsakovrstna žganja in likerji, ki jih indu, srija pod raznimi imeni servira človeštvu. Krompir je za revnejše sloje, za široke vrste prebivalstva poglavitna hrana, saj si je težko predstavljati prehrano našega

kmečkega prebivalstva in čelavstva brez krompirja. In na milijone in milijone vagonov krompirja se letno izpremlja v špirt, ki denaturiran služi v različne gospodarske svrhe, čist pa predvsem zastruplja ljudi.

Strup zakona

Slika nam kaže žalostno podobo iz rodbinskega življenja pijanca. Z najlepšimi nadami za bodočnost sta se vzela, in sprva je šlo. Toda privlačna moč družbe je potegnila moža v gostilno. Iz četrtnke vina

je sčasoma postal frakelj in soboto za soboto prihaja mož domov vinjen in brez denarja za družino. Žena pa, ki je stala nekdanj s smehljajočim obrazom pred oltarjem, plaka.

Našim rodbinom priporočamo

KOLINSKO cikorijsko
izvrsten pr'datek h kavi.

Praznik ekstremnih

Ekstremi so se vedno kazali pot navzgor, ekstremi so vedno bili najvišja potenca življenja, ekstremi so, kratko in malo, dali vsakemu gibanju tisto silo, ki mu je sploh mogla vtisniti pečat gibanja!

Brez ekstremov je vsako gibanje bilo že v kalu zadušeno, ali da se točneje izrazim: že zamisel gibanja je bila rojeni mrtvec.

Če danes srečujemo na vseh očih ljudi, ki nas hočejo z visokega piedestala poučevati o nesmiselnosti (nekateri celo o škodljivosti) ekstremnosti, tedaj se jim moremo le nasmešiti.

Saj so uprav oni orodje v rokah nam nasprotnega ekstrema, kajti ekstrem ni oblika — ekstrem je bistvo.

In srednje poti v življenju sploh ni! Je samo pot pozitivna ali pot negativna! Samo pot dobrega ali pot zlega! Samo pot resnice ali pot laži!

Kje najdemo tukaj srednjo pot? Kar je pozitivno, ne more biti negativno, kar dobro, ne more biti zlo, kar resnica, ne more biti laž!

To je vrhovno načelo našega treznostnega gibanja!

In prav zato je naše gibanje resnično — gibanje, vprav zato je naše — v Sloveniji — prav mlado gibanje vtisniti tukajšnjim, do zdaj, omrtvičenim protialkoholnim propagandi pečat živahnega in borebnega jurišanja, zato je toliko veselja in življenja v nas...

Kaj je vstvarila dosežanja protialkoholna propaganda pri nas? V petindvajsetih letih? Ali je bilo kdaj treznostno gibanje pri nas tako živahno kakor je danes?

Ali ne čutite, kako se borimo proti vsem predsodkom, kako s svojimi prsti, kakor ogromen valjar, počasi, a sigurno zmagujemo v strnjeni falangi vsa nasprotja in vse predsodke in vse — ignorantstvo?

Ali ne čutite, kako se krhajo ob naši falangi vse umišlene trdnjave nam nasprotne ekstremistov?

Ali ne vidite, da nam nasprotni ekstremisti venomer ponujajo kompromis — po-

najajo nam roko »sprave«, na drugi strani pa kupujejo sužnje in hlapce za petparsi noviče, izrabljajoč predsodke in nevednost ljudstva.

Zakaj se ne upajo poborniki kralja Alkohola nikjer — ekstremno nastopiti nasproti nam? — Zato, ker so ekstremni v bistvu, v obliki pa poborniki zmernosti!

Zato, ker je naš ekstrem pot, ki vodi k počlovečenju človeka!

Zato, ker bi bil njihov ekstrem, če bi se razgalil, takoj sirt v prah!

Kralj Alkohol je star.

Danes živi samo še od svojega bogastva, ki si ga je tekom stoletij nakopičil, živi samo še od umetnih injekcij, ki si jih kupuje, svoje resnične življenske sile pa nima.

Pomagati mu moramo umreti, kajti vsak človek, ki bi ga drugače Alkohol še ugonobil, je dragocen zaklad; saj more počivati v vsakem, tudi najneznatnejšem, človeku velikani!

Naš ekstrem je ekstrem — vsikdar najpo polnejšega — počlovečenja človeka!

Zato se ne damo odvrtiti od naše, ostro začrtane, skrajno ekstremne poti!

Današnji praznik, praznik naših mladih ekstremistov, je prva postaja, ki smo jo dosegli na brezkončni poti večnega počlovečenja človeka!

Naj živi in zmaguje naša ekstremno treznostna mladina!

da eden par nogavc z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih? Kupite eden par, pa boste verovali. Nogavice brez žiga „ključ“ so ponarejene

Velikonočni pozdravi naših vojakov

Vesele velikonočne praznike žele svojim starišem, prijateljem in znancom, vsem slovenskim dekletom in vsem čitateljem in čitateljicam »Jutra«:

Novi Sad: Zupančič Ivan, Zdole pri Brežicah; Mauri Bogomir, Vrhnik; Vinko Les, Dobava; Kukavica Valentin, Ptuj; Ivan Lesnik, Hrašnik; Šimenc Jakob, Hrašnik; Franc Jože, Jožef Berlan, Brežice; Osterman Franc, Vidmar Valentin, Engelbert Kaušek, Dragar Janez, Franc Karenc, Josko Tome, Zupančič Franc, Vertold Dado, Ante Jesenšek, Maks Kampos, Ljubljana VII; Pintar Ivan, Smode Adolf, Ivan Lampič, Urekar Janez, Franc Celarc, Peršak Fr., Zmazek Franc, Stanko Kocjančič, Ljubljana VII., Josip Bukovec, Jožef Jordan, Franc Omahen, Karl Polšak, Fric Terkaj, Janez Peršiček, Lah Janez, Pucelj Janez, Avgustin Vodišek, Leopold Hodnik, Očepek Anton.

Pirota-Caribrod: Narednik Dominik Kravanja, Ivan Kvas, Tomaž Škof, Miroslav Stržinar, Albin Pilaj, Petar Oreškovič, Janko Golouh.

Priština na Kosovu: Leopold Novak, Metlika; Fran Zvan, Semčič; Ivan Vencina, Grajska vas; Anton Prinčič, Koprivnik; Cor Vinodol, Peter Sterk, Aleksander Baldasin, Franjo Lapuh, Skulj Mirko, Josip Snonič, Franc Muc, Josip Zvab in Rudolf Metes.

Boka Kotorska: podoficirji: adm. podnarednika Slavko Koprivšek, Kočevje in Simon Pivk, St. Vid nad Ljubljano, Mornarji: Anton Krajšek, Kočevje, Janez Kržišnik, Kropa; Jože Strle, Velike Lašče, Jože Pauko, Ptuj; Gusti Lešnik, Maribor; Slavko Lavdek, Ljubljana.

Šibenik: mornarji broderske podoficirske šole: Jakob Gasparič iz Zabjeka pri Slov. Bistrici, Herman Salič iz Ljubljane, Alojz Stare iz Gočič nad Kranjem, Franc Zelezar iz Horjula pri Vrhniku, Stanko Novak iz Zidanega mosta, Edvard Sumk iz Vel. Lašče, Anton Omrzelj iz Metlike, Franc Opara iz Trebnja, Franc Mevec iz Cerknice pri Jezeru, Rudolf Darovac iz Gornje Straže pri Novem mestu, Franc Balantič iz Glinja nad Kranjem, Tinko Bizjan iz Podolnice pri Vrhniku, Matija Tome iz Ljub-

ljane, Franc Lampret iz Ljubljane, Ivan Ferlan iz Maribora, Franc Kuhar iz Nakla nad Kranjem, Ivan Knop iz Begunj pri Cerknici, Janez Mlakar iz Kočevja, Josip Perc iz Kočevja, Franc Horvatič iz Novega mesta, Rafael Krušič iz Novega mesta, Josip Ceruho iz Slov. Bistrice, Alfred Ozimič, Josip Pristovnik, Franc Stira iz Starega Loga iz Gor. Bistrice, Ivan Fras iz Dobrove pri Mariboru, Alojz Biribah iz Pragerskega, Ludvik Muršec iz Maribora, Albin Lanurt iz Ruš, Janez Blagovič iz Desnjaka pri Ljutomeru, Franc Stanič iz Ormoža, Franc Pete linšek iz Ptuja in podnarednik strojniki Albin Gregl iz Sv. Jurja v Savinski dolini. — **Kr. brod »Galeb«**, šibenik: Albert Valentič in Alojz Cijan, vodje VI. kl.; Al. Kandušar, narednik, Ivan Holobar, narednik in Pavle Zvan podnarednik.

Split: podoficirske torpedovke T 2: vodja II. klase Franc Petrica, narednika Viljem Vibiha in Janko Levičnik, podnaredniki Konrad Kolšek, Toni Gliha in Anton Rebič.

Bitolj, vojak 46. pešpolka: Franci Ferlič Ljubljana; Rudolf Bruder, Novo mesto; Viljem Baraga, Javornik; Pavel Kovačič, Ptuj. **Kragujevac:** tel. četa: Jože Vratnar iz Rečice ob Savinji, Nedko Vidmar iz Vidma Franc Kač iz Arje vasi, Franc Rakun iz Rečice ob Savinji, Strubelj Franc iz Krškega, Franc Germel iz Solčave, Jože Fabjan iz Metlike, Drolc Ciril iz Laškega, Rajko Perko iz Višnje gore, Konrad Gumpot iz Misljin, Franc Oset, Domžale.

Otočec: Prah Ignacij iz Krške vasi, Fr. Strniša iz Smartnega pri Litiji, Alojz Baznik iz Perašca, Valentin Ferant iz St. Vida pri Stični, Josip Omahen iz St. Vida pri Stični, Jože Jurkas iz Rigonce, Jožef Dobrina iz St. Petra nad Sv. gorami, Franc Zupančič, Mrešovo, Martin Gobolič, Dobrava, Josip Borb, Zvezlana pri Trebnjem, Babnik Alojz iz Bisince, Avgust Kržišnik, Zagorje, Anton Krol in Anton Stefanič, Petošca.

Novi Sad, parkova četa, I. vazduhoplovni polk: podnarednik Janko Blaznik, Tržič; kaplarji: Vinko Rebek, Celje; Aleksander Fickler, Ljubljana; Vlado Maver, Krško; Ivan Kos, Limbu pri Mariboru; Ivan Gobe, Podčetrtek; Ivan Novak, Sromlje; Franjo Zibert, Brežice; Omar Gebauer, št. Jernej; Franjo Jezernik, Ruše; Jože Maj.

cem, Sv. Rupert; Viktor Bradkovič, Albin Vovk, Franjo Planinšek, Sv. Stefan; Franjo Kovačič, Rado Pevegrin, Stane Jevnikar, Moste; Alojzij Stražliser, Borovnica; Franc Mave, Golov; Alojzij Hudej, Vojnik; Pavel Godec, Slov. Bistrica; Henrik Oplot, Zg. Poljskava; Martin Vindiš, Ptuj; Kolarman Katančič, Murska Sobota; Avgust Čuber, Ivan Piščanec, Maribor. — **Mornarji I. klase:** kaplari: Janjo Ravnikar, Ljubljana; Stane Arko, Sodražica in Rudolf Fras, Doigoše pri Mariboru; mornarji II. klase: Ivan Tetelkovič, Sv. Barbara pri Hakožah; Ivan Intihar, Ptuj; Viljem Markič, Ljubljana; Josip Debeljak, Gameljne pri Ljubljani; Anton Zupan, Koror pri Trzinu; Jožef Benčan, Trstenik pri Kranju; Alojzij Gorenc, Mirna peč; Franjo Cerar, Vrhpolje pri Moravčah; Alojzij Gosenca, Novo mesto; Janez Vogrin, Sv. Barbara; Lovrenc Repanšek, Kamnik; Maks Semrov, Rakek; Adam Jazbinski, Samobor; Adolf Zobeč, Stara cerkev pri Kočevju; Slavko Horvat, Dugo selo in Joško Falator, Ljubljana.

Dubrovnik Mornarji iz »Pomorske vojne akademije«: Kralj Karel, Ljubljana; Ahač Franjo, Kranj; Jesenko Ciril, Vrhnik; Zidaršič Franc, Nadleski pri Cerknici; Iv. Belič, Ljubljana; Pavel Meglič, Ljubljana; Karel Štrukelj, Grašca; Alojzij Bajd, Goriče pri Kranju; Franc Mohorčič, Sora; Franc Rački, Brod na Kulpi; Romšak Anton, Kamnik; Volf Ivan, Ljubljana; Anton Kastelic, Grašca; Stefan Ribnikar, Moravče; Ludvik Brandsteter, Slov. gorice; Martin Pihl, Maribor.

Nagrada

na razpolago onemu kdor pre-skrbi stranki brez otrok stanovanje 2-4 sob s pretiklinami za takoj Ponudbe na upravo Jutra pod Takoj 28.

Na veliko! **Zalta & Žilič** trgovina z železnino Ljubljana, Dunajska c. 11. Na malo!

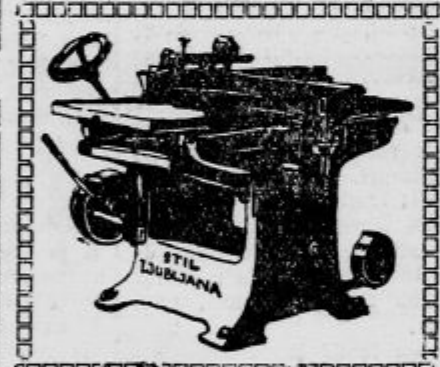
prilagoja svojo bogato izbiro vsakovrstnih železninskih predmetov, predvsem traverz, železnih šin, la portland cementa, betonskega in drugega železa, središna lepila, okovja za stavbe in pohištvo, orodje za obrtnike in poljedelce, domače in tujske potrebščine, kakor ves drugi v to stroko spadajoči material. Točna posrežba **Zgledite in prepričajte se osebno!** Ceniki na razpolago!

Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana

Zelezolivarna * Zvonarna * Kovinolivarna

IZDELUJE

Stroje
za obdelovanje lesa
Transmisije

IZDELUJE

Železne
konstrukcije
Turbine

Zvonove * Mline * Rezervarje * Armature Sesalke * Brizgalne

Primerjajte delo in cene

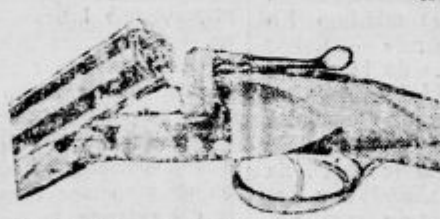
in prepričajte se, da so izdelki poslovnih knjig
knjigovoznice K. T. D. v Ljubljani,
Kopitarjeva ulica št. 6 II. nadstropje
BREZ KONKURENCE.
En gros. 43 4 En detail.

Vodne TURBINE

avtomatične regulatorje, zatvornice itd.
izdeluje in dobavlja
ING. F. SCHNEITER, ŠKOFJA LOKA.
Konkurenčne cene. Prvovrstne reference.
Zahtevajte ponudbe. 68

Hessov HOTEL „OESTERREICHISCHER HOF“

Wien, I. Rothenurmstrasse 13 ogel (Fleischmarkt)
120 sob moderni komfort, zmerne cene, restavrant (Jutra' naročeno.)
Hessov hotel „St. Stefan“ (König von Ungarn) Wien, I. Schulerstrasse 10. — Tekoča voda in telefon po sobah. Sobe s kopeljo.

Filialka belgijske tvornice

za orožje „Dimoulin“ iz Liege (Belgi) a ima na zalogo v skladišču v Beogradu

1809-a **vsakovrstno**

lovsko orožje

kateri po kvaliteti in ceni izključuje vsako konkurenco. Kupci vsake puške dobijo od tvornice

originalno garancija

belgijske držav. ustave. Pišite za velj. ilustrirani katalog na: **Belgijsko društvo „Beograd,“** Hercegovacko ulica 438 Beograd.

vsake visite moderne

transportne naprave

železne konstrukcije

1901-a dobavlja najceneje

„Alat“ d. d., tvornica vagoneta

ZAGREB, Na Kanalu 10 — Telefon 24—50

BOURJOIS

CREATEUR DES PARFUMS „Mon Parfum“

DEPOT UJUGOSLAVIJE „COSMOCHÉMIA“ d. d. ZAGREB, Ručkovna ul. 7

Priloga se novo in mo derno urejeno s: ecijalno 121-a podjetje za

fino in elegantno

pohištvo

Tovarna pohištva

A. AMANN, Tržič.

Travnice
skretnice
okretalijke
vagonete
dvojne
kotače
zračne
železnice

Najpopolnejši Stoewer šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter za vsak dom. Preden si nabavite stroj, ogledajte si to izrednost pri trdki

Lud. Baraga, Ljubljana,

Šelenburgova ulica 6 I.

Brezplačen pouk, 15-letna garancija.

Telefon št. 980. 113

Najboljša so še vedno

PUCH-kolesa!

Solidne cene!

Plačljivo na obroke!

Ign. Vok

Ljubljana

Podružnica Novo mesto.

ALUMINIJ

kompletna garnitura 12 kom. kakor na sliki franko dom

Proti predplačilu ali povzetju. Cerkveni zvonovi, armature in suveni odlični.

Velika zaloga

moderne pohištva

po znatno znižanih cenah tudi na obroke.

M. Andlovic

mizarstvo, zaloge pohištva

Ljubljana, Vidovarska c. 2.

1853-a

velikogovina z železnino

„MERKUR“

P. MAJDIČ, CELJE — podružnica KRANJ

priloga svojo veliko zalogo vsakovrst. železnine

Stanje vložnega denarja nad 180 milijonov dinarjev ali 720 milijonov kron.

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju.

Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je **denar tu popolnoma varen.**

Telefon št. 16

Ustanovljena 1. 1889

Poštni ček 10.533

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

LJUBLJANA, Prešernova ulica.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še **mesto Ljubljana** z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej **sodišča** denar nedoletnih, **župnijski uradi**, cerkveni in **občne** občinski denar.

Hranilnica daje posojila po nizki obrestni meri na posestva in menice.

Gaston Leroux:

Prikazen v Operi

»Toda kje? Toda kako?« sta zavpila; »saj ga nisva nikoli videla!«

»In kadar prihaja v ložo?«

»Nikoli ga nisva videla v loži!«

»Toda jo oddajata!«

»Oddajati fantomovo ložo? Gospoda, poskusita!«

Nato smo vsi štirje odšli iz ravnateljske pisarne. Nikdar se še nisva z Richardom toliko smejala.

IV.

Loža št. 5.

Prvi dnevi, ki sta jih Armand Moncharmin in Firmin Richard prebira v Operi, so bili polni veselega občutka, da načelujeta tako prostranemu in lepemu podjetju, in gotovo sta že pozabila čudno pripovedko o fantomu. Kar se je pripetilo dogodek, ki jima je dokazal, da burka — če je bila to burka — še nikakor ni končana.

G. Firmin Richard je prišel tisto jutro ob enajstih v urad. Njegov tajnik g. Remy mu je pokazal pol tucata pisem, ki jih še ni odprl, ker so imela označbo »osebno«. Eno izmed teh pisem je takoj pritegnilo Richardovo pozornost ne samo zato, ker je bil naslov pisan z rdečim, temveč tudi, ker se mu je zdelo, da je že nekje videl to pisavo. Ni mu bilo treba dolgo ugibati: to je bila ona čudna rdeča pisava, ki je dopolnjevala seznam službenih pravil. Spoznal jo je po nerodnih, otročjih potezah. Odprečal jo je in čital:

»Dragi gospod ravnatelj! Oprostite mi, prosim, da Vas motim v teh dragocenih trenutkih, ko odločujete o usodi najboljših umetnikov Opere, ko obnavljate važne pogodbe in sklepate nove obveznosti in to s tako zanesljivim pogledom, s takim razumevanjem za gledališče, takim poznavanjem občinstva in njegovega okusa in z avtoriteto, ki bi bila skoro presenetila mojo staro izkušnost. Znano mi je, kaj ste že storili za Carlotto, Sorellijevo in malo Jammes ter za nekatere druge, katerih čudovito sposobnost, nardarjenost in genij ste uganili. — (Gotovo veste, koga imam v mislih, ko pišem te besede; očitno ne Carlotte, ki poje kot lajna in ki ne bi bila nikoli smela zapustiti »Ambassadeursov« niti kavarne Jacquin; tudi ne na Sorellijevo, ki žanje uspehe zlasti s svojimi kočijami; niti na malo Jammes, ki pleše kot tele na pašniku; tudi ne pišem za Kristino Daaé, katere genialnost je doznana, a jo Vi z ljubosumno skrbnostjo odpravate od vsake pomembnejše ustvaritve.) — Res je, da smete voditi svoj posel, kakor je Vas volja, kajne? Vendar bi se želel okoristiti, ko niste še vrgli Kristine Daaé na cesto, da jo slišim nocoj peti Siebla, ker ji je pač vloga Margaret po njenem nedavnem trumfu prepovedana. Prosil bi Vas tudi, da ne razpolagate z mojo ložo danes in tudi ne prihodnje dni; zakaj ne bom končal pisma, dokler Vam ne priznam, kako neprijetno me je presenečalo zadnje čase, kadar sem prihajal v Opero, da je bila moja loža oddana in sicer na Vaš ukaz.

Nisem ugovarjal prvič zato, ker nisem prijatelj škandala, drugič pa zato, ker sem domneval, da sta Vaša prednika gg. Debienna in Poligny, ki sta bila vedno ljubezniva z menoj, nemara opustila

govoriti Vam o mojih muhah. Toda pravkar sem prejel odgovor od gg. Debienna in Polignyja na svojo prošnjo za pojasnilo. Ta odgovor mi pravi, da poznate moj seznam službenih dolžnosti in da se potemtakem norčujete iz mene. Če hočete, da živiva v miru, ne jemljite mi lože!

S temi pridržki me blagovolite, dragi ravnatelj, smatrati za svojega ponižnega in ubogljivega služabnika.

Podpisan: F. Opere.

Temu pismu je bil priložen izresek iz malih dopisov »Gledališke revije«, kjer je bilo čitati tole:

»F. O.: R in M sta neupravičljiva. Midva sva ju opozorila in jima izročila Vaš seznam službenih dolžnosti. Pozdrav!«

G. Firmin Richard je jedva prečital do konca, ko so se odprla vrata in je stopil v kabinet g. Armand Moncharmin s popolnoma sličnim pismom v rokah, kot ga je bil prejel njegov tovariš. Spogledala sta se in počila v smeh.

»Sala se nadaljuje,« je dejal g. Richard! »toda postaja že neslana!«

»Kaj naj to pomeni?« je vprašal g. Moncharmin. »Ali mislita, da jima bova zato, ker sta bila ravnatelja Opere, odstopila ložo za vse večne čase?«

Niti prvi niti drugi ni namreč dvomil, da sta obe poslanici izdelek njunih burkastih prednikov.

»Nimam volje, da bi se dajal še dolgo vleči za nos,« je izjavil Firmin Richard. »Kaj hočete prav za prav? Ložo za nocoj?«

G. Firmin Richard je naročil tajniku, naj pošlje vstopnici za ložo št. 5 gg. Dobiennu in Polignyju, če še ni oddana.

Bila je še prosta. Vstopnici sta bili takoj odposlani. G. Debienna je stanoval na voglu Scribeove ulice in Kapucinskega bulvarja, g. Poligny pa v Auberjevi ulici. Obe pismi z značko F. Opere sta bili oddani na pošto na Kapucinskem bulvarju. Moncharmin je to opazil, ko je ogledoval kuverti.

»No, vidiš!« je dejal Richard.

Skomizgnila sta z rameni in sta obžalovala, da se ljudje pri teh letih še kratkočasijo s takimi nedolžnimi igrami.

»Vendar bi lahko bila vljudna!« je opomnil Moncharmin. »Si čul, kako naju podajata zaradi Carlotte, Sorellijeve in male Jammes?«

»Dragi moj, ta dva sta bolna od zavisti!... Če pomislim, da sta plačala celo mali dopis v »Gledališki reviji!... Ali res nimata nobenega dela?«

»Zdi se mi, da se zelo zanimata za malo Kristino Daaé...«, je menil Moncharmin.

»Saj prav tako dobro več kot jaz, da velja za čednostno!« je odgovoril Richard.

»Človek pride čisto po nemarnem do svojega slovesa,« ga je zavrnil Moncharmin.

»Ali ne veljam jaz za večjaka v glasbi, pa ne razlikujem sol in fa ključa?«

»Tega slovesa nisi nikoli imel, le pomiri se!«

Nato je Firmin Richard ukazal slugi, naj spusti v kabinet umetnike, ki so se že dve uri sprehajali po velikem hodniku pred upravo in čakali, kdaj se odpro ravnateljska vrata, za katerimi jih je čakala slava in denar... ali pa odpust.

Ves ta dan je minil v razgovorih, pogajanjih, podpisovanju in odslavljanju. Zato mi verujete, da sta bila ta večer — 25. januarja —

naša ravnatelja res utrujena po mučnih urah jeze, spletk, priporočil, groženj, izlivov ljubezni in sovraštva. Legla sta zgođaj, ne da bi ju bila količkaj radovednost gnala, da se prepičata, če sta gg. Debienna in Poligny v loži št. 5 in kako jima ugaja predstava. V Operi ni bilo nikakega zastoja po odhodu prejšnjega ravnateljstva in g. Richard je začel z nekaterimi potrebnimi popravili, ne da bi se zato prekinila vrsta predstav.

Drugo jutro sta našla gg. Richard in Moncharmin med svojo pošto zahvalno dopisnico fantomovo, ki se je glasila:

»Dragi gospod ravnatelj!

Hvala! Čaroben večer. Daaé izborna. Negujte zборе! Carlotta veličasten, toda banalen stroj. Kmalu Vam bom pisal po tistih 240.000 frankov — pravzaprav 233.444 frankov 70 santimov. Gg. Debienna in Poligny sta mi namreč poslala 6575 frankov 30 santimov, kolikor znašajo moji prejemki za prvih deset dni tega leta; njuno poslovanje se je izteklo, kot veste, 10. januarja zvečer.

F. O.

Med isto pošto pa je ležalo še tole pismo gg. Debienna in Polignyja:

»Gospoda!

Zahvaljujete se Vama za Vajino prijazno pozornost, toda lahko Vama bo razumeti, da navzlic zapeljivi vabi, da zopet čujeva »Fausta«, ki je pač sladkor za bivša ravnatelja Opere, ne moreva pozabiti, da nimava nobene pravice do lože št. 5 prvega reda, ki pritiče izključno onemu, o katerem sva Vama imela priliko govoriti tedaj, ko smo zadnjič skupaj prečitali seznam službenih dolžnosti — zadnji odstavek čl. 63.

Blagovolita sprejeti, gospoda, itd.

»O, zlodja! Ta dva mi pa že presedata!« je togotno izjavil Firmin Richard in raztrgal pismo gg. Debienna in Polignyja.

Tisti večer je bila loža št. 5 oddana.

Ko sta drugo jutro gg. Richard in Moncharmin vstopila v svoj kabinet, sta našla nadzornikovo poročilo o dogodkih, ki so se odigrali prejšnji večer v loži prvega reda št. 5. Bistveni odlomek kratkega poročila se glasi:

»Nocoj sem bil prisiljen,« piše nadzornik, »poklicati občinskega stražnika, da ponovno izprazni — v začetku in v drugi drugi dejanja — ložo št. 5 v prvem redu. Posetniki, ki so prišli šele začetkom drugega dejanja, so izzvali cel škandal s svojim smehom in neokusnimi opazkami. Od vseh strani so se začeli klicati: pst! Dvorana je začela ugovarjati, ko je prišla vratarica pome. Stopil sem v ložo in nemirneže primerno pokaral. Ti ljudje pa so se obnašali, kot da niso čisto pri pameti, in so mi pravili neumnosti. Opozoril sem jih, da bom prisiljen, če se škandal ponovi, da dam izprazniti ložo. Komaj sem odšel, sem že zopet zaslišal njihov smeh in ugovor dvorane. Vrnil sem se s občinskim stražnikom, ki jih je spravil ven. Ti pa so se upirali in so izjavili, da ne pojdejo stran, če se jim ne vrne vstopnina. Pri tem se niso nehalo smejati. Ko so se na vse zadnje le pomirili, sem jih zopet spustil v ložo, tu pa so takoj spet bušili v smeh in sedaj sem jih dal končno izgnati.«

»Pošljite po nadzornika!« je zakričal Richard svojemu tajniku g. Remyju.

Nadzornik je kmalu vstopil nekoliko nemiren.

»Pripovedujte mi, kaj se je zgodilo!« je ostro ukazal Richard.

Stefan Vincek

auto-tapetnik in sedlar
Tržaška cesta 9, Gilnce
Specijalna delavnica za
tapetiranje avtomobilov
in otroških vozičkov,
izdelovanje denarnic,
aktovk, damskih torbic,
ter vseh usnjatih popot-
nih predmetov

EM. FISCHER, Zagreb.

Jurišičeva 6. Sudnička
ul. 3, dobavlja privatni-
kem dvokolesa (bicikle)
in dele za iste, šivalne
stroje, nogo-
metne žoge, tehnične
potrebščine po najnižjih
cenah. Sportna društva,
mekaniki in obrtniki
dobre popust. 79
Zahtevajte brezplačni
ilustrovani cenik.

Ponikljuje

dele koles avtomobilov
otroških vozičkov,
zdravniške instrumente
itd.

„Bistra“, Domžale
največji galvanizacijski
zavod v SHS.

Lastniki
gramofonov!

Glasbeni aparat

„VOX“

Vas mora zado-
voljiti. Oglejte si
ga brezobvezno
pri trdki

H. Kenda
LJUBLJANA

Mestni trg št. 17

146

Mati in sin.

Glej sinko, primerjajva enkrat perilo oprano z
ZLATOROG terpentinovim milom
s perilom, opranim z drugim milom!

Kakšna razlika!

Perilo, oprano z Zlatorog ter-
pentinovim milom je res lepše,
kakor novo. Poleg tega sem
našla v Zlatorog terpentinovem
milu

že drugi zlatnik po
10 frankov!

Skrbite pravočasno za sebe in svojo družino!

„ŠUMADIJA“

prva srbska zavarovalna in pozavarovalna družba v Beogradu.

Glavni zastop za Slovenijo: LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA št. 24.

Akcijski kapital Din 3.000.000.— v zlatu.

Izvršuje razna zavarovanja najkulantneje in po najugodnejših pogojih. Posebno priporoča življenska zavarovanja za slučaj smrti in doživetja, zavarovanje dote otrokom ter rentna zavarovanja po najprej kladnejših kombinacijah in najnižjih premijah. — Da omogoči preskrbo družine tudi srednjim slojem, sprejema življenska zavarovanja brez zdravniške preiskave, do zneska Din 10.000.— Gg. oficirje opozarja, da veljajo življenske police „SUMADIJE“ kot ženitbena kavcija, katere sprejema „Ministarstvo Vojne in Mornarice“.

2066-a

Francoski avtomobil
ROLLAND & PILAIN

10 HP 12 HP
Poraba bencina 9 litrov na 100 km
Hitrost 120 km na uro.

* **GOODYEAR** *
amerik. pneumatike.

Angl. motorna kolesa

RUDGE - WHITWORTH

500 cm, OHV 5—18 HP, 1 cilinder,
4 ventili, 4 hitrosti, autom. mazanje.
Turist, športni, superšportni tipi.
Sidecar, hitrost 125 km na uro.

3007-a

Telefon 541. **E. ROSA, Ljubljana, Poljanska 69.**

ADVOKAT

Dr. Dominik Žvokelj

je otvoril
svojo pisarno v
Kamniku.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA
DUNAJSKA C. 46
Telefon št. 379

MESTNI TESARSKI MOJSTER
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe,
ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in
zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, pavi-
ljoni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, Jezov in mlinov.

Parna žaga.

42-a

Tovarna furnirja.

Eau
de
Cologne

LUBIN-PARIS

Svetovnoznana osve-
žujoča kolinska voda,
prepotrebna za nego-
vanje kože.

Dobiva se v drogeriji

„Adrija“
Ljubljana

Selenburgova ulica.

1429 a

Velikonočno pecivo
kolače, torte, raznovrstne povitke in
slično izdelate lahko doma, ako
vporabite

Dr. A. OETKERJEV

Pecilni prašek
Vanilin sladkor
Prašek za puding
Zmes za kolače

Svetla glav.

Dobi se povsod in v glavni zalogi

Jos. Reich, Maribor

Knjiga receptov brezplačno in poštne prosto

RADIO.

Trocevni aparat s cevmi, najnovejša
konstrukcija, sprejem od vseh oddajnih
postaj Din 2.500 — tudi proti obrokom
Dnevno predavanje. Najprijetnejša za-
bava za vsakogar.

Gospodarska pisarna

Dr. Lajnšic,
Maribor, Slovenska ul.

Singer šivalni stroji

so znani po vsem svetu kot najboljši.

Podružnice:

Ljubljana, Selenburgova 3
Novo mesto, Kranj.
Kočevje, Brežice

Motvoz (špaga)
se dobi po tovarniški ceni 1988 a

Konopjuta d. d.

Skladišče: Gosposvetska cesta 2 (nasproti Figovcu).

NAJBOLJI LEK
ZA KURJE OČI

'SMRT ŽULJEVIMA'

Zahtevajte samo originalni „Smrt žuljevima“! U apotekama in drogerijama 1 zavoj 10 Dinara. **LABORATORIJA LAMICO**, Beograd, Kondina 11 61-a

Motorna kolesa svetovno znane
najboljše angleške tovarne

DOUGLAS

Vam dobavi po brezkonkurenčni,
posebno ugodno vpeljani ceni
tvrdka

H. KENDA, Ljubljana,
Mestni trg 17. 2013

POZOR! 1987-a

Trgovci vina ali gostilničarji!

Podam po ceni vino iz lastnega vinograda 110 hektov starega in 180 hektov novega. Cena od 6 do 9 Din. More se dobiti i manjša količina. Naslov: **Stjepan Čavlek**, mesar in posestnik, ZAGREB, Kapici br. 5/1 kat, na dvorišču.

Naprodaj je celotno, obširno, v zapuščino gospoda **AVGUSTA TOMAŽIČA** spadajoče **posestvo v Ljubljani** na Dunajski cesti

obstoječe iz hiše, dvoriščnih in gospodarskih stavb in velikega vrta.

Pojasnila glede prodaje se dobe v odvetniški pisarni dr. Albin Smoleta, odvetnika v Ljubljani, Sodna ulica št. 9. 2036 a

Mehkih drv

jelovih, smrekovih, lipovih in sličnih za kurjavo, potrebujemo večje količine.

Ponudbe z navedbo količine ter cene za vsaj od kg 10.000 prosimo na naslov: **Friedmann i Sterk, Zagreb, Starčevićev trg 11a.**

Dreta vseh vrst

po tovarniških cenah 1988 a

Konopjuta d. d.

Skladišče: Gosposvetska cesta 2 (nasproti Figovcu).

Ljubljanska gradbena družba z o. z.

Telefon 527

1922 a

Telefon 527

Gradbeno-podjetje, tehnična pisarna, parna žaga, tesarstvo, mizarstvo za stavbe in pohištvo.

LJUBLJANA, Slomškova ul. 19.

2996

Ford

MODERNE KAROSERIJE —

THE UNIVERSAL CAR

— MODERNE KAROSERIJE

Znižane cene!

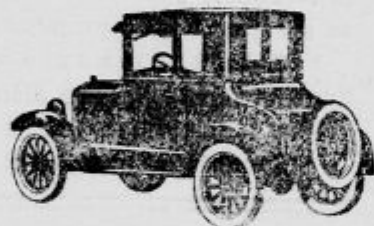

„Roadster“
dvosedežni
Din 37.800—

„Touring“
4—5 sedežni
Din 39.200—

„Coupe“
dvosedežni
Din 52.500—

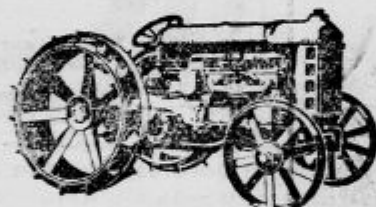

„Sedan“
dva modela
Din 56.200— in
Din 60.700—

Električna razsvetljava, samopogon, signal, čistilec za vetrobran, varnostno zrcalo, 5 razstavnih platišč z balonskimi pnevmatikami, kompletno orodje. — Štiril brzine Din 5.500— več. — Razni tovarni modeli in omnibusi od Din 39.000— do Din 65.000—

FORDSON

za vsa poljedelska dela, oranje, posev, mlaticnice i. t. d.
Din 40.000—

TRAKTOR

za vse industrijske svrhe, ozkotirne železnice i. t. d. s polnimi gumami od Din 60.000— dalje

CENE franco Ljubljana, ocarinjeno na bazi današnjih kurzov in tarif.

ZAHTEVAJTE CENIK!

ZAHTEVAJTE CENIK!

American Motors Ltd. — Ljubljana

Dunajska cesta šte. 9, II. dvorišče. — Telegr. „AMOT“ — Telefon 477

Ali že veste, da se dobe novi sloveči

Favorit modni album za pomlad-poletje 1926

in Favorit mesečne izdaje z najnovejšimi modeli ter vsi posamezni razrezani kroji v vseh velikostih samo pri tvrdki

ANT. KRISPER

LJUBLJANA, Stritarjeva ulica št. 3

edino zastopstvo za vso Slovenijo. 2003 a
Velika zaloga potrebščin za krojače in šivilje.

*** * Otročji paradiž * ***

Prvovrstna penzija za otroke — tudi brez spremstva — v neposredni bližini morskega obrežja.

Gradež (Grado)

Voditeljica ga. dr. Hofmannova.

Otroci se lahko osebno prevzamejo v Ljubljani 1. majnika, 1. junija in 1. julija. 1902 a

Pojasnila daje **ga. dr. Hofmannova, Gorica, Via Salcano**

Že nad trideset let staro, dobro vpeljano tovarniško podjetje kovinske stroke

išče **družabnika** s 500.000 Din kapitala.

Pismene ponudbe na upravo „Jutra“ pod označbo „Že nad trideset let!“. 1998-a

Morsko kopališče Baška
na otoku Krku

Divno ležeči hotel „Velebit“ z novo depandanso na najlepšem obrežju Kvarnera — Prvovrstno slov. kuhinja — Električna razsvetljava — zdravnik v hiši. Komoditeta v vsakem oziru. Cene od 50 do 60 Din — za hrano. Pijače ohlajene na ledu. — Priporoča se Slovincem ter daje brezplačna pojasnila

1630 a lastnik hotela **Ante Tudor.**

Zdravje je pol bogastva.

Za uspešno duševno in telesno delo ter za uspeh v življenju sploh, je človeku predpogoj telesno zadovoljstvo. — Ne mučite svojega telesa pri vsakem koraku z trdimi usnjatimi petami, ker one povzročajo močne potresljaje. — Nosite tudi Vi **PALMA-KAVČUK** potplate in pete. Vi se potem ne bodete hoteli in kakor več odredi ugodnemu in elastičnemu koraku. — Palma-kaučuk pete so trikrat tako izdržljive in še ceneje ko usnje. 59 a

Strange

uzde, povodci itd., jute in slamnice, gurne, platno za plahute nudi 1988 a

Konopjuta d. d.

Skladišče: Gosposvetska cesta 2 (nasproti Figovcu).

PODRUZNICE:

Maribor, Kamnik, Novo mesto, Ptuj, Rakek, Slovenske Konjice, Slovenj-gradec, Prevalje

TRGOVSKA BANKA, D. D., LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVE preko Din 19.500.000

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavke: TRGOVSKA

Telefoni: 139, 146, 458

Jugoslovanska zavarovalna hranilnica

registrovana zadruga z neomejenim jamstvom v

Miklošičeva cesta

Ljubljana

Kralja Petra trg 2

Hranilne vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje zelo ugodno.

Specijalna oddelka hranilnice:

Zavarovalna štednja

Zavarovalna štednja ima namen vzbuditi v najširših slojih smisel in veselje do štedenja in dati možnost, si pridobiti z malimi rednimi vlogami večje prihranke. Že z malenkostnimi tedenskimi vlogami:

po Din 5— si more prihraniti v petih letih	Din 1500—	1920
10—	3000—	
15—	4500—	
20—	6000— l. t. d.	

Mesto tedensko se vloge lahko vršijo tudi mesečno ali četrtletno.

Za nagrado in v vzpodbudo za redno vplačevanje vlog pa zavaruje hranilnica vlagatelja tako, da dobijo njegovi dediči takoj po njegovi smrti, če umre pred p. tekom petletne dobe štedenja, izplačan ves tisti znesek, ki bi ga vlagatelj na kapitalu in obrestih dosegel, če bi doživel polno dobo štedenja.

K zavarovalni štednji lahko pristopi brez zdravniške preiskave vsaka zdrava oseba od 16. do 60. leta starosti.

Ker doseže torej zavarovalna štednja v zvezi z življenjskim zavarovanjem gotovo svoj namen — prihraditi si z malimi rednimi vlogami večjo vsoto denarja — je način varčevanja potom „ZAVARO-VALE ŠTEDNJE“ primeren in zelo ugoden za razne prilike in namene rodoljubnega življenja: **dota in oprema za neveste, za nabavo pohištva, sredstva za študij in za potovanja, za pogrebne stroške za slučaj smrti in za razne druge prilike.**

Radi lahkega vplačevanja in ugodnega obrestovanja je zavarovalna štednja tudi primerna v svrhu pridobivanja kapitala za stavbe, za poljedelske, obrtne in druge investicije itd.

Rentna štednja

Rentna štednja ima namen, da zagotovi vlagateljem ali od njih določenim osebam, z obrestovanjem vlog, preskrbo za starost t. j. letno plačljivo rento.

Rentna štednja je glede vlog in dvigov enaki navadnim hranilnim vlogam. Ni obveze za redno vplačevanje ali kakršne koli plačilne roke. Vloge ostanejo last vlagatelja in lahko z njimi prosto razpolaga; lahko jih z doplačili povzra ali z dvigi zmanjša. Tudi v času, ko dobliva upravičenec rento, lahko prosto razpolaga s kapitalom. Za vsako vlogo se pripiše, primerna renta, ki jo dobliva vlagatelj ali od nje določeni upravičenec od gotove dobe starosti pa do svoje smrti. V slučaju smrti pa dobijo dediči izplačan ves kapital tudi če je dobival že rento kolikor koli let.

K rentni štednji lahko pristopi vsakdo brez ozira na starost. Začetek dobivanja letne rente — od 30. leta starosti naprej — si lahko poljubno izbere in tudi lahko še pozneje spremeni.

Poleg dobrovpisa rente dobliva vlagatelj v gotovini izplačljivo vsako leto tudi še primerne obresti.

Potom rentne štednje je vsakomur emogočeno, da si brez truda in brez žrtve pridobi preskrbo za starost — rento — to je svojim vlogam primerne letne dohodke do svoje smrti.

Rentna štednja je za vse stanove zelo ugoden in primeren način štedenja.

Oddelki za rentno štednjo začne poslovati sredi aprila t. l., prijave se pa sprejemajo in posnili dajejo že sedaj.

Prospekti „Zavarovalne in Rentne štednje se pošljejo na željo vsakomur brezplačno in poštne prosto

Posojila in krediti

se dajejo le na popolnoma varne vknjižbe in proti prav dobremu poročstvu

Za vse večje kraje se sprejemajo agilni zastopniki.

Strojne tovarne in livarne d. d.

Ljubljana

Dunajska cesta šte. 35

Zvonarna

Karlovška cesta št. 1.

Ustanovljena leta 1688.

Čast. g. kons. svetnik pater **Hugolin Sattner** je dne 3. in 6. marca t. l. v tej zvonarni preizkusil 8 bronastih zvonov in strokovnjaški ugotovil:

1. Za semen. cerkev č. gg. oo. Jezusovcev v Travniku, Bosna: zvon As (norm. teže 460 kg), B (340 kg) in C (250 kg). Dispozicija je ena najlepših, kar jih imamo za 3 zvonove, zvonjenje je melodično, čudovito lepo ubrano, intervali natančno zadeti, glasovi čisti in trajni, material najboljši v pravilnem razmerju bakra in cina, zunanja oblika lepa, notranjščina gladka, okraski okusni. Liv je torej popolnoma posrečen, zvonovi se brez skrbi sprejmejo.

Za Trg. župnije Ozalj: zvon G (550 kg) in C (250 kg). Dispozicija odgovarja popolnoma naročilu, oblika pravilna, okraški in napisi lepi, material prav dober, glasovi jasni, trajajoči. Liv je torej popolnoma neoporečen, zvonovi se sprejmejo brez premisleka.

3. Za Budjanovce v Sremu: zvon Fis (640 kg), Als (340 kg), Cis (210 kg). Zvonovi lepo ugašeni, dično okrašeni, po obliki in livu brezhibni, material fin, velika radost videti jih, še večji čuti jih v ubranem zvonjenju.

Zvonovi se brez skrbi sprejmejo. Celokupna teža vseh 8 zvonov je 3040 kg.

Zahtevajte cenike! — Oglejte si zvonarno!

Cene konkurenčne. — Izdelki umetniško mojsterski.

Kulantni pogoji. — Kratki dobavni roki.

NE POZABITE.

da je **trdka B. VEJELINOVIČ** dr. v Mariboru za praznike znižala cene za 20% in uvedla novost, da vrne denar začetkom maja nazaj za blago ki se je kupilo pri nas meseca aprila t. l. Kateri dnevi so določeni v to, se je to strankam že sporočilo, zato shranite kopije blokov naše blagajne, da jih pozneje vpošilite. Poglejte si našo zalogo, niste obvezani, da kupite!

Tvrška Jos. Weibl, Ljubljana

Slomškova ulica šte. 4

se priporoča za

vsa v ključavničarski obrt spadajoča dela, kakor tudi za ograje za pokopališče po naročilu.

Železne zložljive vrtno mlzice.

2051-a

• ZLATO •

Podobarji, črkoslikari, kamnoseki, književzi!

Opozorjamo Vas, da imamo vedno v zalogi prvovrstno bavarsko zlato! Ne zamudite zahtevati cenika!

„ŠAGRIN“ d. z o. z. Ljubljana
Kralja Petra trg št. 3

• ZLATO •

Zdravilišče * Rogaška * Slatina.

Najlepše in najbolj moderno urejeno zdravilišče kraljevine SHS.
Svetovnoznani zdravilni vrelci:

»TEMPEL« »STYRIA«

»DONAT«

Zdravljenje vseh zeločnih in črevesnih bolezni, bolezni srca, ledvic in jeter.
Sezona: MAJ - SEPTEMBER.

Cene zmerne. V pred in posezoni znaten popust. Koncertna vojaška godba. Največja udobnost - Rad. o. - Prometne zveze ugodne. - Zahtevajte prospekte.
Ravnateljstvo zdravilišča Rogaška Slatina.

1022-a

Zahtevajte povsod le

„Hubertus-milo“ Celjske milarne d. z o. z. v Celju,

pod znamko

1638-a

**Hubertus
milo
Celje**

Je najboljše in najcenejše.

Specijalne petroleum-piške svetilke od 100 do 3000 svet. Za notranjo in zunanjo razsvetljavo. Zajemna funkcija. Eksplozija izključena. Brez vsakega duha po potrebi. — „Petrolin“ Zagreb, Draškovičeva ulica 58. 1074-a Zastopniki se iščejo.

J. Stjepušin
Sisak

Pohištvo

vseh vrst od priprostega do najfinjšega, lastnega izdelka nudi po znižani ceni

Andrej Kregar, tovarniška zaloga pohištva
Št. Vid nad Ljubljano (nasproti kolodvoru Vižmarje)
Zahtevajte cenik!

Pozor!

Ako hočeš zopet imeti veselje s svojo obleko, dasiravno ni nova, potem jo daj nemudoma kemično čistiti in likati le pri tvrdki

JOSIP REICH

Ljubljana, tovarna Poljanski nasip 4 — 6.

Postrežba točna.

Cene solidne.

Pozor! Glas gre po mestu in

dežel! Kak pa? Da če hočeš dobro vino piti, moraš v gostilno

Fatur pod Rožnikom iti!

Razpis natečaja za avtoomnibus.

Občini Črna-Mežica razpisuje natečaj za nakup novega 8-10 sedežnega avtoomnibus, ki bi bil primeren za cesto Črna-Prevalje

V poštev pridejo samo avtoomnibusi s pnevmatikami. Isto ako se bo upoštevalo samo one, katere bo spoznal specialno za to poverjeni strokovnjak za dovolj trpežne in primerne za goraj omeneno cesto.

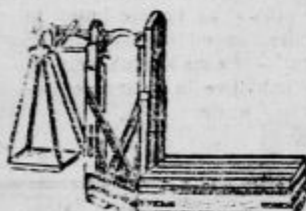
Vsi ponudniki naj stavijo do najpozneje 1. maja 1926 svoje oferte z natančnim pojasnili na odpisani urad.

Istotam se dobi ozi. proda tudi avtoomnibus s 18 sedeži Type Saurer s 40 H.P., primeren za zelo prometne kraje z dobrimi cestami.

Vsi oni, ki rabijo dober voz in imajo dnevno promet, naj se obrnejo na podpisani urad.

Občinski urad v Crni pri Prevaljah.

2063-a

KAROL USSAR

Veliki sladon šte. 11.

Slovite decimalne, precizne in mostne tehtnice.

Solidne cene!

3011-a

Hitra postrežba!

Hiša [vila]

v Novem mestu, novo prezidana, z 2 stanovanjema, z vodovodom in električno razsvetljavo, hlevom, vrtom in njivo, se pod ugodnimi pogoji proda. Eno stanovanje takoj prosto. Naslov pri upravnistvu „Jutra“.

3003-a

Multiglas

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

Zenitve, dopisovanje ter oglasi strogo trgovskega značaja, vsaka beseda Din 1.— Najmanjši znesek Din 19.—

Prirreditelj

Članstvo Gospodar. naprednega društva za šentjakovski okr. v Ljubljani

sestaneke dne 30. marca ob 8. svečer h Kavčici na Privozu. Razgovor o obnem zboru. 7792

Na velikonocni ponedeljek je KONCERT v saloni gostilne Drašček, Bohoričeva 9. 9175

Dramatični odsek gasilnega društva

Blatna Brez vica priporočam na svojem glasiliščnem odru na velikonocni ponedeljek ob 3. uri pop. veseloiglo. 9120

Gospod senator? za katero opazovanje cenj. občinstva in valjamo k najobsežnejši udeležbi. Nadalje tudi obveščamo vsa sosednja društva, da se vrši vrtna veselica gas. društva v nedeljo dne 6. junija, v slavlju slabega vremena pa 13. junija t. l. 9120

Mala nedelja Prirreditelj zabave na velikonocni ponedeljek v društvenem domu. se je vedel nepredvidljivih zaplet. sora. kultura upriliči. Narodno kulturno društvo te sedaj opozarja na proslavo šolstevnice, ki se vrši 2. maja. Ob tej priliki se vzpirajo tudi ljudska igra iz turških časov. Miklova Zala. 9128

Dne 5. aprila se vrši v saloni gostilne Valjavec (Reininghaus) KONCERT. 9147

Pouk Auto-šola

oblastno dovoljena, prima, ki izobražuje praktično in teoretično kadre za avtomobilne vozače (šoferje). Pouk je temeljit in uspešen. Dame in gospe se sprejemajo dnevno. Kurz čas in tudi zvečer. Prospekti gratis. Natančne informacije na Auto-šoli, Zazreč, Kaptol 15. Telefon 11-93. 7691

Službe (dane) Zastopnike

na mesto Ljubljani, Celje in Novo mesto, iste velika domača zavarovalnica. Pomošni posodi na Ljubljani, postni prelat 32. 8032

Kuharica ki pozna nemško in češko kuhinjo, se išče za restavracijo v letovisku Dalmacije. Naslov pove uprava. 9100

Ključavničar razumen — za izdelovanje prečinskih ključev, se išče. Le resnično samostojne in dobre moči naj se bližajo veljavi oglašiti pri splošni stavbi družbi Tesno pri Mariboru. 7675

Simpatična oseba ki zna samostojno kuhati in bi pomagala gospoj pri gospodinjstvu, se sprejme k majhni ugledni obitelji. Oseba, večje nemškega jezika, imajo preveč. Po sliki na naslov: Ehemspanger Rudolf, Belovar. 9057

Bančni uradnik likvidator, perfektno znan italijanske, se išče za Zazreč. Pomošni na upravo. 9100

Delavce na cementne izdelke, se sprejme. Naslov pove uprava. 9031

Službo na Jesenicah jako ugodno dobi, kdor poobli manjšo kavelirno. Pomošni na upravo. 9046

Izobraženo gđ. ki bi vodila letno deklico dnevno na sprehod, iščem za takoj. Naslov pove uprava. 7992

Zagar na samico se sprejme takoj. Prednost imajo oženjeni brez otrok. Naslov v ur. 7982

Vajenca za mizarstvo obrt, z vso okolišč. sprejme. Franc Rogelj, mizarstvo, Tupalet nad Kranjem. 9028

Prizivski potnik za vino se išče takoj. Reflektira se samo na prvo. Vrednost mož. Pomošni na upravo. 9186

Agilna prodajalka sposobna za mikarino s posredovanjem. Prednost imajo s kav. cijo. Pomošni na upravo. 9187

Avto-mehanik z večletno prakso, se sprejme. Reflektira se na staro. Garanta v Slom. škofski ulici št. 6. 9049

Str. ključavničarja večletnega avtomobilskega varjenja, kakor tudi varjenja z ognjem, iščemo za svojo popravilnico. Pomošni na Tkalnic, Sr. Pavel pri Prebodu. 9125

Gospa ali gospica s lepim nastopom, v svrhu obiska boljših priv. strank v Ljubljani, se sprejme. Pomošni na upravo. 9173

Korespondent(-inja) samostojna mož z večletno prakso, popolnoma vešč slovenske, srbohrvaščine in nemške, se sprejme. Pomošni na navedbo plače na Industrijske potje Celje, poštni predal 2. 9123

Postanski zaslužek primeren za vsakogar. Pomošni na upravo. 9123

Gospodična boljši mesta kot hišnica pri boljši obitelji. Naslov pove uprava. 7927

Šofer vesten in znanljiv, izkušen avto-mehanik, šel premeniti mesto na osebni avto. — Dopise na upravo. 9105

Gospod več vseh pisarniških del, z blagajniško prakso, išče kakovitostno službo, v vseh delih in vseh mestih. Pomošni na upravo. 9105

Prodajalka iste službe. — Pomošni na upravo. 9105

Pisarniška moč s daljšo solniško prakso in dobri referencami, išče službo. Naslov pove uprava. 9151

Knj'govodkinja korespondentinja, strojeplavica, išče primerno službo. — Dopise na upravo. 9151

Kontoristinja s posodo proda v Mariboru, Meljska cesta št. 93/1. 8092

Steklena strešna opeka je soper v zalogi pri Zira. 433

Napolitanske makarone prodajajo veleopustive zaloge neapelskih testenik. 433

Gospodična samostojna knjigovodkinja, korespondentinja, strojeplavica, išče primerno službo. — Dopise na upravo. 9151

Dekle dobro vzgojeno, išče mesto k otrokom pri boljši družini. Ima se dobro spričo. Pomošni na upravo. 8053

Samski uradnik (korespondent) z večletno pisarniško prakso, vešč slovenske in nemškega jezika, išče primerno službo. — Dopise na upravo. 9151

Gospodična perfektna v slovenskem in nemškem jeziku ter srbohrvaščini v govoru in pisanju, kakor tudi večja cirilica, išče mesto kot pisarniška ali kot blagajničarka. Gre tudi nekaj časa brezplačno. — Pomošni na upravo. 9094

Gospod ki poloti 30.000—40.000 Din kavelir. Išče mesto v pisarni. Pomošni na upravo. 9075

Strojeplavica in stenografinja večja tudi drugih pisarniških del ter nemškega jezika v govoru in pisanju. — Pomošni na upravo. 9077

Gospodična knjigovodkinja — z dolgo prakso, strojeplavica, zmožna slovenske in nemške korespondence, išče mesto v Ljubljani. — Pomošni na upravo. 9115

Klepar. pomošni samostojni predelavec, za trajno delo, se sprejme pri Prilozu Justina v Ljubljani, Tržaška cesta št. 35. 9132

Dekle zdravo in dobro vzgojeno, pridno za delo, staro 18 do 25 let, se sprejme v boljšo hišo imeti mora rada otroke. Nastop 10. aprila. Naslov pove uprava. 7791

Več dobrih krojaških pomošnikov za veliko delo sprejme k kufcijski tovarni Fran Derenda & Cie. Ljubljana, Emoska cesta 8. 6040

Zastopniki za razpajanje švicarskega sira se sprejmejo v vsakem kraju pod ugodnimi pogoji. Pismo pomošni na upravo. 9186

Učenec s dobrih prireditelj, se sprejme pri trdnici Jakob Lah, Maribor, trgovina s modno in galanterijskim blagom. 7849

Vsak inteligent v Mediki in Dravski dolini ter okrajih Slovenjgreda in Solčani lahko sholita kavelirno s posredovanjem. Pomošni na upravo. 9186

Agilna prodajalka sposobna za mikarino s posredovanjem. Prednost imajo s kav. cijo. Pomošni na upravo. 9187

Nov voziček na 4 koleh, zeleno barvan, poceni prod. F. Rojina, Zg. Siska 50. 9207

Parni stroj 6 HP s 43 mm močjo, 12 m dolgo transmisijo, kotl. na 6 atm. priiska, 230 l vsebine, jermenice in razno orodje, se poceni in pod ugodnimi plačilnimi pogoji prod. — Menzari Radio, Maribor, Glavni trg št. 21. 9232

Strešna opeka in flebajki, ker preostala, poceni vešč tisoč komadov napredaj. Pomošni na upr. »Jutra« v Mariboru pod »Opaka«. 9231

2 daljnogleda Asfa n Pernoka 8, 2 lovski puški kal. 16, 1 velika železna blagajna Wiese Co. Winn, se prodajo. Pomošni na upravo »Jutra« v Mariboru pod »Dobro«. 9224

Puščij kletk več malih in velikih, se prodajo po nizki ceni. Naslov v upravi »Jutra«. 9172

Šunka po 8 Din kg. fina salama po 10 Din kg. se dobi pri konjskem mesarju Pušnik Rudolfa na Tržaški cesti 2 in v Mostah v bližini železnice. 9169

Motorno kolo s prestavim, pogon z verigo 6 HP, s skoraj novim pnevmatikom in številcem, se poceni prod. Naslov pove uprava »Jutra«. 9174

Poceni napredaj: ogledalo na stojalu s predali, modrih peresih, papirja, ki zna nekaj govoriti, železo za na zid reklame obelasti, omare, razno pohištvo in sodi od 50—600 l. — Poizve se na Mostnem trg št. 13 (Rogov) — Ljubljana. 9129

Motocikli 4 HP, dobro ohranjen, se poceni prod. Naslov pove uprava »Jutra«. 9185

Šivalni stroji »Pflast«, pogrejni, akoro nov, prodam po nizki ceni. Naslov pove uprava »Jutra«. 9158

Nagrada novo dvokolo ali spornik otroški voziček! Kdor kupi ali posreduje, da prola podpisana trdnica, malo zablen, kom. plasto opremljen, se prod. za 12.000 Din. Naslov pove uprava »Jutra«. 9141

Motocikli Mars s priklopo, v zelo dobrem stanju, malo zablen, kom. plasto opremljen, se prod. za 12.000 Din. Naslov pove uprava »Jutra«. 9144

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Naslov pove uprava »Jutra«. 7884

Omara za led in pisalni pult se prod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 7820

Prodajalo zofotele, zastore in drugo. Nas

Edino največje in
najmodernejšo pod-
jetje te vrste v
Sloveniji.

Veleprazžarna kave

MEZNARIČ RADO, Maribor, Glavni trg šte. 21.

Tel. interurban 476
Brzjav Meznarič
Maribor.

Trgovci, zahtevajte
ponudbe.

Krasni dunajski modeli v salonu
P. BARBORIC, LJUBLJANA,
Mestni trg št. 7
Velika izbira svetlih kožbukov. Slamniki od Din 60— na-
125-a prej. cvetlice, trakovi i. t. d.
Preoblikovanje slamnikov po najnovejši modi
Cene priznane nizke. Cene priznane nizke.

Lepo posestvo

ki obsega travnikov in njiv 40 ha, precej sadnega drevja, gozda 50 ha, doraščen les za sečnjo, dve hiši z opeko kriti, večja z dvema koncesijama, gostilniška in trgovina, pri hiši 2 vrta, dalje 2 kozolca, eden velik, popolnoma nov, z opeko krit, 2 hleva za živino in svinje, vse v najboljšem stanju, na prometnem kraju ob okrajni cesti, 6—7 km od železniške postaje, je z živino in drugo premičnino na prodaj. Cena 500.000—Din. Poasnila pri g. Rad. Cimperšek gostilničar in posestnik v Ševnici ob Savi.

The Pixie Grippa

z pravega usnja, dolžina 28 cm, širina 20 cm, višina 12,5 cm
Originalni angleški gramofoni, odlikovani na sve-
tovni izložbi London. — Ponudbe zahtevajte od:

RIKARD KRAUS, Zagreb

Telefon 4—98. Bakačeva ulica 4. Samoprodaja za kraj. SHS.
Zastopniki za vsa večja mesta v državi se iščejo. — Najnovejši
npl. „COLUMBIA“ in amer. „BRUNSWICK“ gram. plošče v zalop.

Moka, žito, koruza, otrobi
najceneje
pri žitnem zavodu, Ljubljana, Krekov trg 10/1.
Na debelo. Telefon 243. Na debelo

Trgovski dom v Mariboru

Velika pomladanska prodaja se prične od
1. aprila do 25. aprila
po vseh oddelkih v

Trgovskem domu

Prodajalo se bode vse moderno volneno
blago moško sukno, za ženske obleke, kamgarn,
kover-coat itd.

Svileno blago v nad 300 novomodnih barvah.
Praino blago, pol delen, kambrik, plavina (druck)
cefir, najnovejši pomladanski vzorci.

Karo moda

v volni, kotonu, celirju, pol svili in svili, nad
500 novih lepih vzorcev.

Platno, šifon, robci itd. ter vse vrste blago
po že znani nizki ceni.

Pogled na velikansko razstavo „Pomlad“
nudi vsakemu prijeten spomin na veletrgovino

Trgovski dom v Mariboru

kon gov vajen. paromika

Havas & Forgacs, Bačka Topola

Zastopstvo in zaloga:

A. PAULI, Ljubljana

Sv. Petra cesta šte. 38.

Telefon Inter. 305. — Brzjavke „Pauli“ Ljubljana. 2495 a

Ako si želite nabaviti po ceni in solidno pohištvo; obr-
nite se na

LIPO zadrugo mizarjev

v St. Vid nad Ljubljano.

Imamo stalno v zalogi vse vrste pohištva iz mehkega
in trdega lesa kakor: spalnice, jedilnice, kuhinje itd.

Cene konkurenčne. Delo z jamčeno.
Pišite po cenik. 2064 a. Damo tudi na obroke.

Vse te lepe stvari:

lepe čevljičke, torbice in druga
darila lahko kupite, ako najdete v

milu „Gaezla“

samo en zlatnik. V vsak tisoč
komad našega priznanega mila
vrlinsmo namreč po 1 zlatnik
in ako imate srečo ga
bodele sigurno našli.

Vpošlevajte to ter
pridno perite le z

milom
„Gaezla“

ki se odlikuje po izreano obilni
peni ter jako temeljito
in hitro očisti perilo.

Konc. inštalacijsko podjetje za elektrotehniko

Alojzij Dadieu

urar in elektrotehnik

Maribor. Najstarejše podjetje te vrste v mestu, Aleksandrova
cesta 1E, se priporoča za nove inštalacije in popravila:

Naprav za razsvetljavo in gonilno moč.
Brzjavne, varnostne in telefonske naprave. Namestitve
strelododov in njih preizkušanje. Zadevne priglasbe
prosim čim prej izvršiti. Elektro-zdravniški aparati.
Manometri in popravila.

Vsakovrstna popravila ur in gramofonov.
Elektro-materijal za močni in slabi tok.

Vestna izvršba.

Priznane solidne cene.

Pojasnila in proračuni vedno radevolje na razpolago.

SLOVENIA - TRANSPORT

d. r. o. z.

LJUBLJANA

MIKLOŠIČEVA CESTA ŠTEV. 36.

TELEFON

723

CARINSKO POSREDNIŠTVO

JUST PIŠČANEC

LJUBLJANA

MIKLOŠIČEVA CESTA ŠTEV. 36

IZVRŠUJE:

vse spedijske posle, mednarodne
transporte, reekspedicije, vsklad šče-
nja, prevoze, transportna zavarovanja,
carinjenje robe.

Izvozno, uvozno, provozno ocarin'enje,
carinske reklamacije, rekurze, zastop-
stva pri carinskih oblastvih, vsa v
carinsko stroko spada dela.

Po najnižjih cenah!

POZOR! Industrijalci, trgovci, eksporterji, importerji **POZOR!**

Kontrolni biro za carinske deklaracije in poštno priznanice.

Vpošljite takoj vse ne čez 6 mesecev stare deklaracije in poštno
priznanice v revizijo

Vsa pojasnila brezplačno

Vsa pojasnila brezplačno

JADRANSKA ZAVAROVALNA DRUŽBA

Tel. št. 937.

ustanovljena leta 1838 (Riunione)

Tel. št. 937.

Generalno zastopstvo za Slovenijo: LJUBLJANA, Beethovnova ulica šte. 4 (v lastni palači).

Direkcija za Jugoslavijo: ZAGREB, Matrova ulica šte. 10 (v lastni palači).

Akcijski kapital Lit. 100.000.000.—. Rezervni kapital Lit. 300.000.000.—.

SELEPA: Zavarovanja zoper požar — zavarovanja zoper vlom — zavarovanja
proti razpokam stekla — zavarovanja zvonov — zavarovanja transportov —
zavarovanja strojev proti razpokam — šomaž zavarovanja — zavarovanja
zoper točo — življenjska zavarovanja, in sicer: dosmrtna zavarovanja —
zavarovanja na doživetje — zavarovanja starostne rente — posamezna ne-
zgodna zavarovanja — nezgodna zavarovanja otrok — jamstvena zavarovanja.

Podružnice v Jugoslaviji: Beograd, Bečkerak, Novi Sad,
Sarajevo, Subotica, Split, Sušak, Ljubljana, Osijek.

Glavna zastopstva v vseh večjih kraljih Jugoslavije.
Pojasnila in proračuni se dobe brezplačno pri vseh podružnicah.

EASTERN RADIO SERVICE

POZOR 115
ženini in neveste!

Žimnice

matrace, posteljne mre-
e, železne postelje (zlo-
žljive), otomane, divani
in tapetne izdelke
nudi najceneje

Rudolf Radovan.
tar. etnik
Krekov trg šte. 7
(poleg Mestnega doma)

Import ameriških radio-aparatov in
sestavnih delov.

INTERFLEX.

Preobrat v radiotehniki
Najnovejši izum

Kompletna radio-postaja za
apre. om vseh evropskih od-
dajnih postaj samo Din 1.650.

„Vak“, družba z o. z. Se enburgova ul. 7/L
(v palači Jad. Pod. banke).

* Prvi
strokovno-
specijalni atelje za
CRKOSLIKARSTVO
PRISTOU & BRICELJ
LJUBLJANA
Aleksandrova 1. Se enburgova ul. 7
Specialiteti: STEKLENE NAPISNE FIRME.
Ustanovljeno 1903. * Telefon št. 908.

RABLJENI PISALNI STROJI

najboljših znamk, dobro popravljene, z garancijo
ima vedno v zalogi

Ant. Rud. LEGAT & CO.
MARIBOR, Slovenska ulica 7.
Telefon šte. 100.

Modne kamgarne in šenijote
v veliki izbiri po ugodni ceni

* **dobite** *

v obče znani, nad 50 let obstoječi manuf. trgovini

R. Miklauc „Fri Skofu“, Ljubljana.

Zunanjim naročnikom se pošilja tudi po pošti.

Zdravilišče Slatina Radenci

(ob progl Ormož-Radgona)

Jugoslovanski Nauheim in Wildungen.

Specijalno kopališče za na srcu, ledvicah in protinu
trpeče. Nadaljne indikacije: pri ovapnjenju arterij,
boleznih mehurja, peska, zdruha, reumi, diabe-
tes, ledvičnih in žolčnih kamnih.

Naravne ogljično-kisle kopelji, posebna dijetetična
kuhinja. Najmodernejša kopališčne naprave.

Nizke cene. Sezona traja od 15. maja do 30. sep-
tembra. Od 15. maja do 30. junija in od 20. avgusta
do 30. septembra je v veljavi 40% znižanje sobnih cen.
Nešteto zahvalnih pism. Zahtevajte zdraviliščne
prospekte.

Prometni zavod za premog, d. d.
v LJUBLJANI

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v cel b vagon b po origi-
nalnih cen-b premogovnikov za domačo
uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter pripo-
roča posebno prvovrstni češkoslovaški in
angleški koks za tovarne in domačo upo-
rabo, kovaški premog, črni premog in brikete

Naslov: Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani
Miklošičeva cesta šte. 15/L.